

တၢ်တူၢ်လိၤမုၢ်ဆူ အမဲၤရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်

လိၤနဲၣ်ကျဲၤလၢပၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲတဖၣ်အဂီၢ်

Karen

CAL

E

M

O

C

L

E

W

တၢ်တၢ်လိၣ်မၤ

ဆူအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်

လိၣ်နဲၣ်ကျဲလၢပှၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲတဖၣ်အဂီၢ်

တၢ်စဲးကျဲးရၤလီၤအီၤ (၃)ဘျီတဘျီ
၂၀၀၄ နံၣ်

ဘၣ်တၢ်သးကျဲးကတဲၣ်ကတီၤအီၤ လၢဝဲလီၢ်ဘၣ်ထွဲဒီး တၢ်သူတၢ်ကတီၤကျိၣ်တဖၣ် လၢတၢ်မၤအဂီၢ် ဒ်အလီၢ်အိၣ်အသိး
ဝဲလီၢ်လၢအဆိၣ်ထွဲမၤပှၤတၢ်လိၣ်ဘၣ်ယးတၢ်ဒုးန့ၢ်ပၢ်ဆိပှၤတဲဆူကီၢ်အံၤတဖၣ်လၢထံကီၢ်ပှၤတၢ်အိၣ်ဆိးမဲးမၤလုၢ်လၢအဂီၢ်
၃၀၀၄ နံၣ်

တၢ်ကရၢကရိလၢ အမံၤအိၣ်ဖျါထီၣ်ဒ်အဖီလၢအသိးတဖၣ်အံၤ အခၢၣ်စးတဖၣ် ဟ့ၣ်ထီၣ်ဝဲ
တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ်လၢ တၢ်တူၢ်လိာ်မ့ၢ်ဆူအမဲရကၢကီၢ်စၢဖျိၣ်အပူၤ-လံာ်တၢ်န့ၣ်ကျဲလၢ
ပှၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲတဖၣ်အဂီၢ် လၢ တၢ်စဲကျဲးရၤလီၤအံၤ အခိၣ်ထံးခိၣ်ဘျီ အပူၤန့ၣ်လီၤ.

- African Services Committee of New York
- Center for Applied Linguistics
- Church World Service
- International Catholic Migration Commission
- International Institute of Erie, Pennsylvania
- International Organization for Migration
- Internal Rescue Committee
- Iowa Department of Human Services
- Jewish Family Services of Baltimore
- Lutheran Social Services of Fargo, North Dakota
- Lutheran Social Services of the National Capitol Area
- Maryland Office of Refugee Affairs
- Office of Refugee Resettlement
- Refugee Services Alliance of Houston
- United States Catholic Conference of Bishops
- World Relief

ပှၤလၢတၢ်ယၢထီၣ်အမံၤလၢအဖီခိၣ်တဖၣ်အမဲၣ်ညါ, တၢ်ကရၢကရိလၢ အမံၤအိၣ်ဖျါထီၣ်
ဒ်အဖီလၢအသိးတဖၣ်အံၤ အခၢၣ်စးတဖၣ် ဟ့ၣ်ထီၣ်ဝဲ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ်စ့ၢ်ကီး လၢ
တၢ်စဲကျဲးရၤလီၤလံာ်အံၤ တဘျီအံၤအဂီၢ်လီၤ.

- Arlington Refugee Services,
- Catholic Diocese of Arlington, Virginia
- Hebrew Immigrant Aid Society
- Immigration and Refugee Services of America

တၢ်ကရၢကရိလၢအမံၤအိၣ်ဖျါထီၣ်လၢအဖီလၢတဖၣ်ဟ့ၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်ဂီၤတဖၣ်လီၤ.

- Arizona International Refugee Consortium, Inc.
- Center for Applied Linguistics
- Lutheran Social Services of Fargo, North Dakota
- Lutheran Social Services of the National Capital Area
- Photo Disc Inc.
- SAGARTdesign

လံာ်အကုခိၣ်ဘၣ်တၢ်ကတဲာ်ကတီၤအံၤလၢ Chroma Design
တၢ်ရဲၣ်လီၤလၢအဂ့ၢ်အဝီၣ် အအိၣ်ဖျါလၢလံာ်အံၤအပူၤအသိး ဒီးတၢ်ဒုးကဲထီၣ်လံာ်
SAGARTdesign

တၢ်တူၢ်လိာ်မုၢ်ဆူအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိာ် ။ ။ လံာ်န့ၣ်ကျဲၤပူၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲတဖၣ်အဂီၢ် မုၢ်လံာ် ခုးန့ၢ်ပၢၢ် ပူၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲလၢ တၢ်သုးကျဲၤပၢၢ်လီၤက့ၤအလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးလၢ အမဲရကၤ ကီၢ်စၢဖျိာ် ပူၤတဖၣ်ဘၣ်ယးဒီးတၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်သဂၢၢ်လဲၤခီဖျိာ်ယုၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၣ်ဒီး တၢ်မၤစၢၤလၢ အအိၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်ဖဲအဟဲတုၤသီစ့ၤလၢဆၢကတီၢ်အတီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. လံာ်န့ၣ်ကျဲၤအံၤအတၢ် ပညိၣ်မုၢ်ဒိသိး ပူၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲတဖၣ်ကန့ၢ်ပၢၢ်တၢ်အိၣ်သးအမုၢ်အတီၢ်ဒီး အဝဲသ့ၣ်အတၢ်မုၢ်လၢ ကွၢ်စိဘၣ်ယးတၢ်ဖဲးတၢ်မၤ, တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့, တၢ်ကွၢ်ထွဲတၢ်အိၣ် ဆူၣ်အိၣ်ဆူဒီး တၢ်ဂ့ၢ်အဂၤ တဖၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်အိၣ်မူလၢအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိာ် အပူၤအံၤ ကမ့ၢ်ဒၣ်ဝဲ တၢ်လၢအဘၣ်လိာ် အသးဒီးတၢ်အိၣ်သးနီၢ်နီၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

လံာ်န့ၣ်ကျဲၤအံၤဘၣ်တၢ်ကွဲးအိၣ်အိၣ် အမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိာ် ထံၣ်ကီၢ်ဂၤဝဲၤကျဲၤအဖီလၢ ပူၤ ထံဖိကီၢ်ဖိ နီၣ်ဝံၢ်, ပူၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲ, ဒီးတၢ်သုးလဲလိာ်လီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိး ဆူလီၢ်ဂၤဝဲၤဝဲၤ ကျိၤ The U.S. Department of State, Bureau of Population, Refugees, and Migration အတၢ်ဟံး စုန့ၣ်ကျဲၤအသးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်လၢလံာ်အံၤအပူၤတဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ထီၣ်အိၣ်လၢ ခိၣ်န့ၢ် ပူၤဘၣ်မူ ဘၣ်ဒါလၢကီၢ်စၢဖျိာ်လီၢ်ခၢၣ်သး ဒီးကီၢ်တဖၣ်, တၢ်ကရၢကရိလၢအသးကျဲၤပၢၢ်လီၤ န့ၢ်လီၢ်အိၣ်လီၢ် ဆိးတဖၣ်အခၢၣ်စးပူၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါ, ဒီးပူၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲတဖၣ်လၢတၢ်သုးကျဲၤ ပၢၢ်လီၤက့ၤ အလီၢ် အိၣ်လီၢ်ဆိးလၢထံကီၢ်အံၤ ဖဲဆၢကတီၢ်တယံၣ်ကဲၣ်ဆိးဒီးဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

လံာ်န့ၣ်ကျဲၤအံၤတၢ်မၤန့ၢ်အိၣ်သ့လၢ ကျိၣ်တဘျးကျိၣ် ဒီးဘၣ်တၢ်ရၤလီၤအိၣ် ဆူတၢ်ကရၢကရိလၢ အအိၣ်သ့ၣ်လီၤသးလၢထံဂ့ၢ်ဂၤဒိသိးကသမံသမိးယုထာပူၤ ဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲတဖၣ်ဒီးဆူပူၤဘၣ်ကီၢ် ဘၣ်ခဲလၢတၢ်အၢၣ်လီၤလံာ်လၢတၢ်ကတူၢ်လိာ်အိၣ် လၢ အမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိာ်ဘၣ်ဆၣ် တၢ်သမံသမိး တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဝံၤ တတတၢ်ခဲလၢဒိးဘၣ်တဖၣ် အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်နီၤလီၤစ့ၢ်ကိးအိၣ်ဆူတၢ် သုးကျဲၤပၢၢ်လီၤ က့ၤ လီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢလၢအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိာ်အပူၤ လၢအသးကျဲၤတူၢ်လိာ်ဒီး မၤစၢၤ ပူၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲတဖၣ် ဒိသိးအဝဲသ့ၣ်ကသ့ၣ်ညါဘၣ်စ့ၢ်ကိး တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ် လၢ ပူၤ ဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲလၢအဝဲသ့ၣ်အၢၣ်လီၤတူၢ်လိာ်လၢကမၤစၢၤကွၢ်ထွဲတဖၣ် ဘၣ်တၢ် ခုးသ့ၣ် ညါတ့ၢ် လံာ်အိၣ် တချးလၢအဝဲသ့ၣ်ဟဲတုၤလၢ ထံကီၢ်အံၤဒီးဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်တူၢ်လိာ်မုၢ်ဆူအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိာ် ။ ။ လံာ်န့ၣ်ကျဲၤပူၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲတဖၣ်အဂီၢ် မုၢ်လံာ် အသိတဘျးလၢအဟံးန့ၢ်က့ၤလံာ်လၢတၢ်စးကျိးရၤလီၤတ့ၢ်အိၣ် လၢအပူၤကွံၣ် လၢ ပူၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ် ခဲတဖၣ်အဂီၢ် လံာ်န့ၣ်ကျဲၤဘၣ်ယး တၢ်လဲလိာ်လီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိး ဆူအမဲရကၤ ကီၢ်စၢဖျိာ် အံၤအလီၢ် န့ၣ်လီၤ.

လံာ်န့ၣ်ကျဲၤအံၤ တၢ်မုၢ်အဲၣ်ဒီးမၤအါထီၣ်အိၣ် ဒီးတၢ်မၤအါထီၣ်အိၣ် ဒီဘျးညါ ဒ်အအိၣ်ပဝဲအသိး သ့ဝဲလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီး, တၢ်မုၢ်အဲၣ်ဒီးဟံးန့ၢ် တၢ်ဂ့ၢ်တမံမံၤဂ့ၢ် တၢ်ဂ့ၢ်တနီၤမုၢ်ဂ့ၢ် တၢ်ဂီၤတဖၣ် မုၢ်ဂ့ၢ်ဝဲ, သူအိၣ်လၢတၢ်တိာ်အဂၤအဂီၢ် မ့တမ့ၢ် ရၤလီၤအိၣ်လၢလံာ်လဲၣ်တၢ်ပရၢပစၢ်အဂ့ၢ်အဂၤ အပူၤတခီ, မ့တမ့ၢ်လၢတၢ်ကရၢကရိ လၢအဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်တဖၣ် ဟ့ၣ်အတၢ်ဘၣ်သး လၢတၢ် ဂ့ၢ်အံၤအဂီၢ် လီၤတံၢ်လီၤဆိးဘၣ်ဒီး တၢ်မၤအိၣ်တသ့ဘၣ်.

တၢ်ကတိၤဆၢန့ၣ် ၃

တချးန့ၣ်တၢ်ဒဲးလၢအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ် ၇

တၢ်သးကျဲၤပၣ်လီၤက့ၤလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢ ၁၇

တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢလၢလီၢ်ကတိၤပူၤတၢ်ကရၢကရိတဖၣ် ၂၁

တံၣ်ယီၤလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိး ၂၉

တၢ်လဲၤတၢ်က့ၤ ၃၇

တၢ်ဖဲးတၢ်မၤ ၄၁

တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ ၅၉

တၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ ၆၉

တၢ်ကတိၤပၤဆၢသ့ဖွဲၣ်ကျိၣ်စ့ ၇၇

တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဒီးမူဒါတဖၣ်လၢ ပၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲ တဲအိၣ်ဆိးလၢ
အမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ် ပူၤတဖၣ်အဂီၢ် ၈၅

တၢ်ထီၣ်ယူမၤဘၣ်လိာ်သးဒီးတၢ်အိၣ်ဆိးဖဲးမၤလုၢ်လၢဒီးတၢ်လဲၤလိာ်လၢ
နီၢ်တၢ်စုၣ်စုၣ်တၢ်ဖဲးတၢ်မၤမူဒါ ၉၃

တၢ်တူၢ်လိာ်မ့ၢ်ဆူတၢ်ဒုးန့ၢ်ပၢ်ဆိဘၣ်ယးတၢ်အိၣ်ဆိးဖဲမၤလုၢ်လၢ်!

လံာ် တၢ်တူၢ်လိာ်မ့ၢ်ဆူအမဲရကၤကီၢ်စၢ်ဖျိၣ် အံၤကမၤစၢၤန့ၣ်ဒီးသိးနကနၢ်ပၢ်ဒီးအိၣ်ကတိၤပာ် နသးဘၣ်ယးဒီး တၢ်လၢနကထံၣ်လဲၤခီဖျိၣ်ဘၣ်အိၣ်ဖဲဆၢကတီၢ်စၢၤလါလၢ နဟဲတၢ်သိ အကတီၢ် အပူၤန့ၣ်လီၤ. လံာ်အံၤဒုးသ့ၣ်ညါန့ၣ်ဘၣ်ယးတၢ်လၢနကထံၣ်လဲၤခီဖျိၣ်ဘၣ် ဖဲနယုပာ်လီၤ နလီၢ် အိၣ်လီၢ်ဆိး, ဖဲနယုဖဲယုမၤ, ဖဲနဘၣ်သကၢ်ဒီးပူၤအမဲရကၤဖိတဖၣ် ဒီးထီၣ်ယုမၤဘၣ်လိာ်နသး ဒီးအမဲရကၤအတၢ်အိၣ်မူဖဲမၤလုၢ်လၢ်ဒီး အတၢ်ရူလိာ်တၢ်ဘၣ်ထွဲလိာ်သးဒ်လဲၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဘၣ်ယးတၢ်သးကျဲၤပာ်လီၤက့ၤလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးအသိမ့ၢ်တၢ်မၤလၢအယံာ်အထီ, အိၣ်ဒီးအတၢ်ကီတၢ်ခဲတၢ်သဘံၣ်ဘၣ်အယိ, လံာ်အံၤဟ့ၣ်န့ၣ်တၢ်စံးဆၢဘၣ်ထွဲဒီးနတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်အိၣ် သးဒၣ်နဲတဖၣ်တမ့ၢ်ကသ့လဲၣ်ဘၣ်. နမ့ၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်သံကွၢ်လၢလိာ်အံၤတစံးဆၢဝဲမ့ၢ်တမ့ၢ်, နမ့ၢ် တန့ၢ်ပၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တမံၤမၤလၢလိာ်အံၤအပူၤဘၣ်ဒီး, သံကွၢ်ပူၤဘၣ်မ့ၢ်ဘၣ်ဒါဖဲ တၢ်သမံၤမိးသးကျဲၤ ရဲၣ်ကျဲၤတၢ်ဝဲလီၢ် (JVA ဒီး OPE) မ့ၢ်တမ့ၢ်တၢ်ကရၢကရီၤလၢအသးကျဲၤပာ်လီၤ လီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိး လၢနဂီၢ်တက့ၢ်. အဝဲသ့ၣ်မၤစၢၤန့ၣ်သ့ဒ်သိးနကထံၣ်န့ၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျဲၤ လၢနလိာ်ဘၣ်အိၣ်တဖၣ်လီၤ.

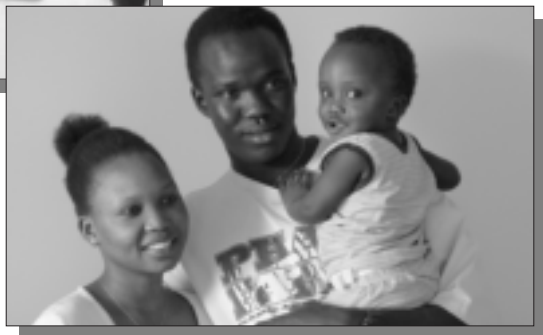
ဘၣ်ယးဒီးအမဲရကၤကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်

အမဲရကၤကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်မ့ၢ်ထံကီၢ်ဖးဒိၣ်တဘျီလၢအအိၣ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤက့ၢ်ဂီၤပနီၣ်တဖၣ်လၢအလီၤ ဆိ, ဒီးတၢ်ကီၢ်တၢ်ခ့ၣ်ကတီၢ်တဖၣ် လၢအလီၤဆိန့ၣ်လီၤ. ပူၤကရူၢ်အိၣ်ဆိးလၢထံကီၢ်ပူၤ တဖၣ် အတၢ် အိၣ်ယါယုဒ်, ဒီးလီၢ်ကဝီၤပူၤတၢ်သိၣ်တၢ်သိတၢ်ဘျီတဖၣ်လီၤ ဆိလိာ်သးလၢတၢ်အိၣ်ဆိး လီၢ်ကဝီၤတခါဒီးတခါစုၣ်စုၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲအဘၣ်ယးဒီး တၢ်မၤ သကိးတၢ်ဒီး ပူၤဟဲတုၤသိတဖၣ်န့ၣ်, တၢ်အိၣ်ဆိးလီၢ်ကဝီၤတခါဒီးတခါစုၣ်စုၣ် အိၣ်ဒီးအတၢ်မၤ တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဒၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ် လၢ တၢ်ဂ့ၢ်ဒ်အံၤအယိ, တၢ်လၢနန့ၢ်ဟ့ၣ်ဘၣ်ယး အမဲရကၤ ကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်အဂ့ၢ်တဖၣ်, မ့ၢ်မ့ၢ်တၢ်လၢနန့ၢ်ဟ့ၣ် ခီဖျိၣ်န့ၣ်ဖိထၢဖိ ဒီးတံၤသကိးလၢအဟဲတုၤ လံာ်လၢအမဲရကၤကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်အပူၤတဖၣ် အအိၣ်ဒၣ်လဲၣ်, ဘၣ်တဘၣ်တမ့ၢ်လၢ အကမ့ၢ် တၢ်အဘၣ်တၢ်အတီၤလၢနနီၢ်ကစၢ်ဒၣ်နဲ အဂီၢ်ဘၣ်. တၢ်ကရၢကရီၤ လၢအသးကျဲၤ ပာ်လီၤလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးလၢနဂီၢ် အပူၤဘၣ်မ့ၢ်ဘၣ်ဒါတဖၣ် ကမၤစၢၤန့ၣ်ဒီးသိး နက သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျဲၤဘၣ်ယး တၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးလီၢ်ကဝီၤအသိလၢနကလဲၤအိၣ်လဲၤဆိးလၢ အပူၤဒီး နကနၢ်ပၢ်ဆိပာ်တၢ်လၢနကထံၣ်န့ၣ်လဲၤခီဖျိၣ်ဘၣ် သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်န့ၢ်ပၢ်အဲကလံးကျိၣ်ကမ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်လၢနဂီၢ်ဒ်သိးနကအိၣ်ဒီးတၢ်မၤန့ၣ်လၢ အိၣ်မ့ၢ် လၢအမဲရကၤကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. နကတီၤအဲကလံးကျိၣ်မ့ၢ်တဘျီသန့ၣ်က့ နယုတၢ်ဖဲတၢ် မၤကဘၣ်ကစီဒီး, ဘၣ်ဆၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢ နကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဖဲတၢ်မၤဒ်နသးအိၣ်အသိးက မ့ၢ်တၢ်လၢအဆဲးအစၢၤလီၤ. နမၤလိအဲကလံးကျိၣ်အယိကမၤစၢၤန့ၣ်ဒီးသိးနကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဖဲတၢ် မၤလၢအဂ့ၢ်ဒိၣ်တက့ၢ်, နကနၢ်ပၢ်တၢ်လၢနဖိန့ၣ်လဲၤတဖၣ်မၤလိဘၣ်ဝဲလၢကီၢ်, ဒီးနကမၤန့ၢ်တံၤသ ကိးတဖၣ်လၢနတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးလီၢ်ကဝီၤ အသိအံၤ အပူၤန့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်ယးဒီးပူၤအမဲရကၤဖိတဖၣ်

ပူၤအမဲရကၤဖိအါတက့ၢ်မ့ၢ်ပူၤတဖၣ်လၢ အပာ်ဒိၣ်တၢ်သန့ၣ်လီၤသးဒၣ်ဝဲဒီးတၢ်ဖဲမၤတၢ်ဆူၣ် ဆူၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်လဲၣ်ဝဲလၢပူၤဟဲတုၤသိတဖၣ်ကယုမၤန့ၢ်တၢ်ဖဲတၢ်မၤခွဲၤဖဲ အမၤန့ၢ်

ဝဲသ့ဒီး အံးထွဲကွၢ်ထွဲလီၤက့ၤအသးဒၣ်ဝဲ ဒီးအပူၤဟံၣ်ဖိယီဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ် မုၢ်လၢ် စ့ၢ်ကိးဝဲလၢ ပှၤဟဲတုၤသီလၢ အကတိၤအဲကလံးကျိၣ်တဘၣ်ဒီးတဖၣ် ကမၤလီၤသ့ထီၣ် အသး လၢအဲကလံးကျိၣ်လၢအဆိအချၢ ဖဲအမၤဝဲသ့န့ၣ်လီၤ.

ပှၤအမဲရကၤဖိတဖၣ်ပၣ်ကဲပှၤလၢအသံကွၢ်တၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်ဝဲလၢနသံကွၢ်တၢ်န့ၣ်ပၣ် ဖျါထီၣ်လၢနကျဲးစးမၤလီၤ ဒီးကျဲးစးယုန့ၣ်ပၢၣ်တၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲနတသ့ၣ်ညါလၢနကဘၣ် မၤတၢ် တမံၤမံၤလဲၣ်န့ၣ်, တဘၣ်ပျံၤလၢ နကသံကွၢ်တၢ်တဝုၤ. ပှၤအမဲရကၤဖိအါတက့ၢ် ကမၤစၢၤ နၢလၢတၢ်သးခုအပူၤလီၤ.

စးထီၣ်လၢ ၂၀၀၁ နံၣ်, လၢစးပထုဘၣ်လံၤလံၤ, ပှၤအမဲရကၤဖိတနီၤနီၤအိၣ်ထီၣ်ဒီးသးလၢအ တန့ၣ်န့ၣ်ပှၤလၢ အတက့ၤသိး ပှၤမုၢ်န့ၣ်ဖိအတၢ်ကူတၢ်သိး မ့တမ့ၢ်, လၢကျဲတဘီဘီန့ၣ်အိၣ်ဖျါ လီၤဂၢၢ်လၢပှၤထံဂၤကီၢ်ဂၤဖိ တဖၣ်လီၤ. ပှၤကအိၣ်ဒၣ်လဲၣ်စ့ၢ်ဂၤလၢ အပၣ်ဖျါထီၣ် အတၢ်သ့ၣ် ဒိၣ်သးဟ့မ့တမ့ၢ် အတၢ်သးဒ့ဒီ တၢ်တန့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးပှၤအမဲရကၤဖိအါတက့ၢ်က တူၢ်လိၣ်မုၢ်န့ၣ်ဒီး ကအိၣ်ဒီးသ့ၣ်ညါဘၣ်ယး နတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးဖံးမၤလုၢ်လၢ်န့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်ဘၣ် ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီး တၢ်ယုထီၣ်ဒုၣ်ဒါန့ၣ်န့ၣ်, ဒုးသ့ၣ်ညါတၢ်သးကျဲပၣ်လီၤက့ၤလီၤအိၣ်ဆိးကရၢလၢ နဂီၢ်အပူၤဘၣ်မ့ဘၣ်ဒါတက့ၢ်. အဝဲသ့ၣ်မၤစၢၤန့ၣ်သ့ၣ်သိး နကသ့ၣ်ညါလၢ နကဘၣ်မၤတၢ် မန့ၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်ယးတၢ်ပၣ်လီၤက့ၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးလၢတၢ်လီၤအသီ

တၢ်ပၣ်လီၤက့ၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးလၢတၢ်လီၤအသီကလဲလိၣ်နတၢ်အိၣ်မူန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဒိၣ်ခါအိၣ် ထံးတခါလၢနကကဲထီၣ်ပှၤဟဲအိၣ်ဆိးဂၢ်ကျဲၤလၢထံကီၢ်အံၤဒီးကဲထီၣ်ဘၣ်အမဲရကၤကီၢ်စၢ်ဖိၣ် အပူၤထံဖိကီၢ်ဖိန့ၣ်လီၤ. ပှၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲလၢအဟဲပၣ်လီၤက့ၤအလီၤအိၣ်လီၤဆိးဖဲအံၤ တချးဒီး လၢနဟဲတဖၣ်စံးဝဲလၢ, အမဲရကၤကီၢ်စၢ်ဖိၣ်အပူၤအံၤပှၤဟဲတုၤသီတဖၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲး တၢ်ယၢ် လၢကသ့ၣ်ထီၣ်ဘီထီၣ်က့ၤ အတၢ်အိၣ်မူန့ၣ်လီၤ. တၢ်တ့ၤဘီထီၣ်က့ၤကဒီး တၢ်အိၣ်မူအသီလၢ တၢ်အိၣ်ထံးန့ၣ်တမ့ၢ်တၢ်လၢအညီဘၣ်, ဘၣ်ဆၣ်ဒီးတၢ်မၤအံၤန့ၣ်မၤအံၤ သ့လီၤ. ပှၤဘၣ်ကီၢ် ဘၣ်ခဲအဂၤခံကကွၢ်ဘျဲၣ် ဟဲတုၤဆိပၣ်လဲလၢနမဲၣ်ညါဒီးအဝဲသ့ၣ်အါတက့ၢ် အတၢ်အိၣ်မူလဲၣ် အသးဝုၤဝုၤဘၣ်ဘၣ်လီၤ. ဒီဖျိတၢ်လၢ, တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်, တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၢၣ် ဒီးတၢ်သးဒူလၢ အအိၣ်ဒီးနၢတဖၣ်အယီ, နဲဒၣ်စ့ၢ်ကိးနမၤန့ၣ်တၢ်မၤနၢသ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.

ပဆၢဝုၤဆၢဝါဘၣ်နၢလၢတၢ်ခဲလၢၣ်ကလဲၤအသးဝုၤဝုၤဘၣ်ဘၣ်လၢနဂီၢ်န့ၣ်လီၤ!

ခဲအံၤ မ့ၢ်လၢအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်ဝဲကျဲၤဘၣ်ယးထံဖိကီၢ်ဖိဝုၣ်ဝီဒီး ပုၤန့ၣ်လီၤထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤဝုၣ်ဝီ U.S. Citizenship and Immigration Services (USCIS) အၢၣ်လီၤ ပတြိၣ်လၢကတူၢ် လိၣ်န့ၣ်လၢအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်ပူၤလဲၤအယီၤ တၢ်ဝုၣ်အိၣ်တုၢ်ထံစ့ၤမံၤ လၢနကဘၣ်မၤအီၤတချူး န ဟးထီၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကမၤကွၢ်န့ၣ်ဒီးနဟံၣ်ဖိယီဖိအတၢ်အိၣ်ဆူၣ် အိၣ်ချ့ဒီးသုကဘၣ်ဖျိထီၣ် စ့ၢ်ကီးတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်သမံၤသမိးဒီးသိးတၢ်ပျဲန့ၣ်သုဆူ ထံကီၢ်ပူၤ ကသုအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဝဲၤလီၢ် လၢအသမံၤသမိးသုးကျဲၤရဲၣ်ကျဲၤတၢ် အပူၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါကဘၣ် ဆူၤထီၣ်တၢ်ဝုၣ်တၢ်ကျဲၤ ဘၣ်ယး ဒီးသုတဖၣ်ဆူ တၢ်သုးကျဲၤပၣ်လီၤကျဲၤလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢ လၢအကျဲၤတၢ်လၢသုဂီၢ်လၢအမဲရ ကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်ပူၤအအိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်ထံကီၢ် တဖၣ်ကရၢမိၢ်ပုၤဘၣ်ယးတၢ်သုးလဲလိၣ် လီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးဆူလီၢ်ဂၤ, International Organization for Migration(IOM) ကဘၣ် သုးကျဲၤတၢ်လၢသုတၢ်လဲၤ အဂီၢ်လီၤ. ဖဲသုအိၣ်ဒီးလၢ သုကလဲၤဘၣ်တၢ်အဆၢကတီၢ်အံၤ, သူ ဆၢကတီၢ်အံၤလၢသုကမၤ လိၣ်န့ၣ်ပၢၢ်ဘၣ်ယး အမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်အဝုၣ် ဒီး မၤလိသုထီၣ်သုသး လၢအဲကလးကျိၣ်ဖဲ သုမၤ သုတက့ၢ်.

တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်မၤကွၢ်

နပူၤဟံၣ်ဖိယီဖိကီးဂၤ ဒီး ကဘၣ်မၤကွၢ်အတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့လီၤ. တၢ်မၤကွၢ်ကလီၤန့ၣ်သုဒီး တၢ်သမံၤသမိးရဲၣ်ကျဲၤတၢ်ဝဲၤလီၢ်အပူၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါ ကသုၣ်န့ၣ်သုတၢ်ဆၢကတီၢ်လၢတၢ်မၤကွၢ် အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်မၤကွၢ်မ့ၢ်ဒီးသိး

- ကစံၣ်ညီၣ်တဲၣ်လၢနၤ မ့တမ့ၢ် နဟံၣ်ဖိယီဖိတဂၤဂၤ အိၣ်ဒီးတၢ်ဆူးတၢ်ဆါတနီၤနီၤ လၢ အလီၢ်အိၣ်လၢ တၢ်ကဘၣ်ကူစါယါဘျါအီၤခါ;
- ကမၤလီၤတံၢ်ဝဲဒ်သိးန့ၣ်မ့ၢ်ဝုၣ်နပူၤဟံၣ်ဖိတဖၣ်မ့ၢ်ဝုၣ် သုတအိၣ်ဒီးတၢ်ဆူးတၢ်ဆါလၢ အဘၣ်ကူဘၣ်ဂၣ်တၢ်သုတဖၣ်တမံၤမံၤလၢ အကကံထီၣ်တၢ်တြိသုကျဲလၢ သုကလဲၤ ဘၣ်ဆူ အမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်ပူၤတဝုၣ်; ဒီး,
- ကဒုးသုၣ်ညါတၢ်သုးကျဲၤပၣ်လီၤကျဲၤ လီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢ လၢသုဂီၢ်ဘၣ်ယးတၢ်ဆူး တၢ် ဆါတမံၤမံၤလၢအအိၣ်ဝဲဒ်သိးတၢ်ကပိၣ်ထွဲထီၣ်က့ၤတၢ်အံးကွၢ်ယါဘျါ ဒ်အလီၢ် အိၣ်အသိးဖဲသုလဲၤတုၤလၢ သုတၢ်အိၣ်ဆိးလီၢ်ကဝီၤအသိၣ်ပူၤဝဲၤအလီၢ်ခဲန့ၣ်လီၤ.

ဆၢကတီၢ်ခဲအံၤတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်မၤကွၢ်အစၢတဖၣ်အံၤဝဲလဲၤဆၢကတီၢ် ဝဲန့ၣ်အဂီၢ်ဘၣ် ဆၣ်ဒီး, ဆၢကတီၢ်လၢအကဟံၣ်န့ၣ်သန့အံၤလဲလိၣ်အသးသ့ဝဲလီၤ. နမၤကွၢ် နတၢ် အိၣ်ဆူၣ်အိၣ် ချ့ဝဲၤအလီၢ်ခဲ ဆၢကတီၢ်တနံၣ်အတီၢ်ပူၤ, နမ့ၢ်တဟးထီၣ်လဲၤဘၣ်တၢ်ဘၣ်ဒီး, နကဘၣ်မၤကွၢ် နတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ အသိတဘျီကဒီး တချူးနဟးထီၣ်ဘၣ်ဆူ အမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ပူၤလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ဆူးတၢ်ဆါအဂၤၣ်တၢ်ပသိၣ်ဆါ (TB) ဒီး (HIV) တၢ်ဆါတဖၣ်အဂီၢ်, ဆၢ ကတီၢ်ခဲအံၤတၢ်မၤကွၢ်တၢ်ဆူးတၢ်ဆါအစၢန့ၣ် ဝုၤဝဲထဲ ၆ လါ အဂီၢ်ခဲလီၤ.

တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢတၢ်သမံသမိး

တချးလၢပုၤဘၣ်တၢ်ဘၢတၢ်သမံသမိးထီၣ်လၢဘၣ်တၢ်ဆူအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ကိးဂၤဒီးကဘၣ်လၢခီဖျိ တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢတၢ်သမံသမိးလၢ အဘၣ်တၢ်မၤအီၤလၢအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ် ပဒိၣ်အပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ညီန့ၣ်တၢ်သမံသမိးအံၤ ဘၣ်တၢ်မၤအီၤတချးပုၤဘၣ်တၢ်ဘၢတၢ်သမံသမိး ဘၣ်တၢ်သံကွၢ်သမံသမိးအီၤလၢ အမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်ထံဖိ ကီၢ်ဖိဝုၣ်ဝီဒီးပုၤန့ၣ်လီၤဟးထီၣ်ထံလီၢ်ကီၢ်ပုၤဝုၣ်ဝီ (USCIS) အပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါဒီးဘၣ်န့ၣ်လီၤဘၣ် ဆၣ်ဒီးတဘျီဘျီ အလီၢ်အိၣ်လၢတၢ်ကမၤတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢတၢ်သမံသမိးအံၤ တဘျီကဒီးတချးဖဲတၢ်ဟးထီၣ်ဘၣ် အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သးကျဲၤပၣ်လီၤက့ၤလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢလၢနဂီၢ်အတၢ်ဟံးန့ၣ်မူဒါလၢကဆိၣ်ထွဲမၤစၢန့ၣ်

တၢ်ပၣ်ပနီၣ်န့ၣ်တၢ်သးကျဲၤပၣ်လီၤက့ၤလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢ, မ့တမ့ၢ်ပုၤဟံးန့ၣ်မူဒါလၢကဆိၣ်ထွဲမၤစၢတၢ် (sponsor) လၢပုၤဘၣ်တၢ်ဘၢတၢ်သမံသမိးလၢ အဘၣ်တၢ်တူၢ်လိၣ်အီၤလၢအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်ပုၤကိးဂၤဒီးအဂီၢ်လီၤ. တၢ်သမံသမိးသးကျဲၤရဲၣ်ကျဲၤတၢ်ဝဲလီၢ်ကဆၢတၢ်ဝုၣ်တၢ်ကျိၣ် အအိၣ်ဖျါလၢအဖီလၢအသိးတဖၣ်ဆူတၢ်သးကျဲၤပၣ်လီၤက့ၤလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢအအိၣ်လီၤ.

- နမံၤ, နသးန့ၣ်လါ, တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ အတီၤပတီၢ် ဒီးတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူတၢ်ဖိးတၢ်မၤ
- နပုၤဟံၣ်ဖိလၢအတဟဲဒီးနၤတဖၣ်အမံၤ, အသးန့ၣ်လါ, အတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့, တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူ တၢ်ဖိးတၢ်မၤ
- နပုၤကလုၣ် ကလုၣ်ဒ့ၣ်, ထံကီၢ်လၢနအိၣ်ဖျိၣ်ထီၣ်, ဒီး နတၢ်ဘျီတၢ်ဘၢ
- တၢ်ဆူးတၢ်ဆါမ့ၢ်အိၣ်တမံၤလၢ တၢ်ကဘၣ်ပၣ်သ့ၣ်ပၣ်သး ကူစါယါဘျီအီၤ ဖဲန့ၣ်တုၤလၢအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်အံၤ

- နဘူးတံၣ် မ့တမ့ၣ် တံၤသကိးတဖၣ်လၢအဟဲအိၣ်ဆိးတုၣ်လံလၢအမဲရကၢကီၢ်စၢဖျိၣ် ပူၤမ့ၣ်အိၣ်တဒိ, အဝဲသ့ၣ်အမံၤအသၣ်, အလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိး, ဒီးအထံလံဖိ (telephone) နီၣ်ဂံၢ်.

တၢ်သုးကျဲပပ်လီၤက့ၤလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢ ကသ့ဝဲတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ်အံၤဒ်သိးကယုထၢ ပပ်လီၤန့ၢ်လီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးလၢနဂီၢ်လီၤ. နဟံၣ်ဖိယီဖိဒၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဟဲတုၤလံလၢအမဲရကၢကီၢ်စၢဖျိၣ် အပူၤဒီး, နမ့ၢ်ဟ့ၣ်တၢ်သမံသမိး သုးကျဲတၢ်ဝဲလီၢ်လၢ အဝဲသ့ၣ် အထံလံဖိနီၣ်ဂံၢ်, ယုဒ်ဒီး တၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၢ်န့ၣ်, တၢ်သုးကျဲ ပပ်လီၤက့ၤ လီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢ ကကျဲးစးပပ်လီၤ န့ၣ်လီၢ်ဖဲဝဲတဖျါပီအပူၤလီၤ. နမ့ၢ်ယုလၢတၢ်ကပပ်လီၤန့ၢ်လီၢ်အိၣ် လီၢ်ဆိးဘူးဒီး တံၤသ ကိးတဂၤ, မ့တမ့ၢ်နဘူးတံၣ်တဂၤလၢအတမ့ၢ်နနီၢ်ဒိမိဝၢ, နဖိ, နမိၢ်နပၢ, နဒီပုၣ်ဝဲၣ်မုၢ်ဒီပုၣ် ဝဲၣ်ခွါဘၣ်တဒိ, တၢ်သုးကျဲပပ်လီၤက့ၤလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢကကွၢ်ထံဆိကမိၣ်ဝဲဘၣ်ယး တၢ် အိၣ်ဆိးလီၢ်ကဝီၤ ဖဲန့ၣ်အပူၤတၢ်မၤစၢလၢနလိၣ်ဘၣ်တဖၣ်နမၤန့ၢ်အီၤ သ့တသ့ဒီး နယု တၢ် ဖဲးတၢ်မၤကန့ၢ်န့ၣ်လီၤ. နဘူးနတံၣ်လၢတမ့ၢ်နဟံၣ်ဖိယီဖိဒၣ်န့ၣ်တဖၣ်တၢ်မ့ၢ်ဆိကမိၣ်တၢ် လၢအဝဲၣ်လံလၢတၢ်ကသုးကျဲ ပပ်လီၤက့ၤ အလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးလၢ အမဲရကၢ ကီၢ်စၢဖျိၣ် အပူၤ ဒီး, နယုလၢတၢ်ကပပ်လီၤန့ၢ် အဝဲသ့ၣ် အလီၢ်အိၣ် လီၢ်ဆိးဖဲတၢ်အိၣ်ဆိး လီၢ်ကဝီၤ တပူၤယီ ဖဲန့ၣ်အိၣ်န့ၣ်သ့လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးတၢ်အုၣ်ကီၤတအိၣ်လၢတၢ်ကမၤအသးဒ်နယု အသိးန့ၣ်ဘၣ်.

တၢ်သုးကျဲပပ်လီၤက့ၤလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢမ့ၢ်တအိၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢ အချူးထီၣ်တၢ်ဆၢ ကတီၢ်ဘၣ်ယးနပူၤဟံၣ်ဖိယီဖိဒီး တံၤသကိးတဖၣ်လၢအဟဲတုၤတုၤလံလၢ အမဲရကၢကီၢ်စၢဖျိၣ် အပူၤဘၣ်ဒီး, တၢ်မၤအသးသ့ဝဲလၢနကဘၣ်တၢ်ပပ်လီၤန့ၢ်လီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးလၢဝဲၣ်အတၢ်တဖျါ ဖျါလၢအအိၣ်စၢစုၤယံၤဒီးအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒုးသ့ၣ်ညါတၢ်သမံသမိးရဲၣ်ကျဲတၢ်ဝဲလီၢ်အပူၤ မၤတၢ်ဖိတဖၣ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ်ဖဲန့ၣ်ဒုးသ့ၣ်ညါ သ့ကတၢ် ဝဲသိးတၢ်သုးကျဲပပ်လီၤက့ၤ.

လိာ်အိာ်လိာ်ဆိးကရယုထာတာ်လိာ်အဂုးအကြးကတား်လါနဂီာ်ကသုတက့ာ်. နဟ့ာ်အဝဲသ့ာ် လါတာ်ဂုာ်တဖာ်အံၤအယိတမၤဘာ်ဒိနတၢ်ဟဲန့ာ်ဆူထံာ်ပူၤအတိၤပတီာ်မ့ာ်ဂုး ဆါကတီာ် အယံာ်အခူလါနကဟးထီာ်ဘာ်အဂီာ်န့ာ်ဘာ်. တာ်လါကမၤအသးလါတၢ်အံၤအယိ မ့ာ်ဒၣ် တၢ်ကပာ်လိာ်န့ာ်လိာ်အိာ်လိာ်ဆိးလါနဂီာ်လါအမဲရကၤကီာ်စၢဖျိာ်ပူၤ ဖဲလဲာ်တပူၤလဲာ် န့ာ်လိာ်. နဟ့ာ်ထီာ် တၢ်ဂုာ်တၢ်ကျါတဖာ်အယိ ကမ့ာ်တၢ်ကဲဘျးလါနဂီာ်န့ာ်လိာ်.

ဖဲတၢ်သးကျဲပာ်လိာ်က့ၤလိာ်အိာ်လိာ်ဆိးကရါလါနဂီာ် ဆါတဲာ်လံလါ ကပာ်လိာ်န့ာ်န့ာ်လိာ်အိာ် လိာ်ဆိးဖဲလဲာ်န့ာ်, ကရါအပူၤဘာ်မူဘာ်ဒါ ကဆူန့ာ်တၢ်သမံသမိးရဲာ်ကျဲတၢ်ဝဲလိာ်လါအဝဲ သ့ာ်အတၢ်ဆါတဲာ်ဒီးအတၢ်အာ်လိာ်လါကသးကျဲပာ်လိာ်န့ာ်လိာ်အိာ်လိာ်ဆိးလါနဂီာ်န့ာ်လိာ်. တချးဒီးလါ နဟးထီာ်န့ာ်, တၢ်ကဒုးသ့ာ်ညါန့ၤ တၢ်လိာ်တၢ်ကျဲလါ အမဲရကၤကီာ်စၢဖျိာ်အပူၤ ဖဲနကလဲာ်အိာ်ဆိးဘာ်န့ာ်လိာ်.

တၢ်သးတၢ်ကျဲတဖာ်လါတၢ်လဲာ်အဂီာ် ဒီးတၢ်ဟံးလိာ်စုလါတၢ်လဲာ်အဂီာ်.
 ဟီာ်ခိာ်ဒီးဘုာ်ထံာ်တဖာ်ကရါမိာ်ပုာ်ဘာ်ယးတၢ်သးလဲလိာ်လိာ်အိာ်လိာ်ဆိးဆူလိာ်ဂၤ (IOM) ကကျဲတၢ်လါ နတၢ်လဲာ်ဆူ အမဲရကၤကီာ်စၢဖျိာ်အဂီာ် ဒီး ဒုးသ့ာ်ညါန့ၤ မ့ာ်နံၤမ့ာ်သီလါ နက ဟးထီာ်ဘာ်န့ာ်လိာ်. နဟံာ်ဖဲယိဖဲအိာ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လါကဒီးန့ာ်ဘာ်စုဟံးလိာ်လါ နတၢ်လဲာ် တၢ်လါာ်ဘုာ်လါစုအဂီာ်လိာ်. နပုၤဟံာ်ဖဲလါ အအိာ် ၁၈နံာ် ဆူအဖိခိာ်တဖာ်ကဒီးန့ာ်ဘာ် အစုဟံးလိာ်ဒၣ်ဝဲလိာ်. တချးဒီးလါနဟးထီာ် လဲာ်တၢ်ဆူအမဲရကၤကီာ်စၢဖျိာ်ဘာ်န့ာ်, နကဘာ် ဆဲးလိာ်နမံၤလါ လံာ်တၢ်အာ်လိာ်အီလိာ် (Promissory note) လါအမ့ာ် တၢ်အာ်လိာ် လါ နကလိးက့ၤစုဟံးလိာ်အံၤအပူၤန့ာ်လိာ်. နဟဲတုၤလါအမဲရကၤကီာ်စၢဖျိာ် ပူၤ စ့ၤလါဝဲၤ အလိာ်ခံ, တၢ်သးကျဲပာ်လိာ်က့ၤလိာ်အိာ်လိာ်ဆိးကရါလါနဂီာ်ကစးထီာ်ဆူန့ာ်န့ၤ လံာ်ယုစု (bills) လါ နကလိးက့ၤနကမၤတစဲးဘာ်တစဲးအဂီာ်န့ာ်လိာ်. တၢ်ဆါကတီာ်အိာ်ခဲလါာ် သါနံာ်လါနကလိး

တူၣ်က့ၤနကမၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. စုလၢနလိးက့ၤအံၤကလဲၤန့ၣ်ဆူစ့ပၣ်ကီၢ်လၢတၢ်မၤစၢပုၤဘၣ်ကီၢ် ဘၣ်ခဲ အဂ့ၢ်အဂၢၢ်တဖၣ်အတၢ်လဲၤဆူ အမဲရကၢကီၢ်စၢဖှိၣ်အဂီၢ်လီၤ. တၢ်လိးက့ၤစ့ဟံးလိၢ်အံၤ မ့ၢ်ဒိၣ်ခါအဒိၣ်ထံးကတၢၢ်တခါလၢနကဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ဟံးလိၢ်စ့တၢ်စံၣ်စီၤ (credit history) အဂ့ၢ်လၢ နကစၢ်ဒုၣ်န့ၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဆၢကတီၢ်ဖဲ နအိၣ်ခိးလၢ နကလဲၤတၢ်အဂီၢ်အခါ, တၢ်လဲၤလိၢ်လၢနဟံၣ်ဖိယိဖိအပူၤဒ်, အဒိ-နဖိအိၣ်ဖျၢၣ်မ့ၢ်အိၣ်တမံၤမံၤဒီးနကဘၣ်ဒုးသ့ၣ်ညါ (IOM) မ့တမ့ၢ်, တၢ်သမံသမိး ရဲၣ်ကျဲၤတၢ်ဝဲၤလိၢ်အပူၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါန့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်တဒုးသ့ၣ်ညါအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်န့ၣ်, မၤဘၣ်ဒိ မၤယံၣ်ထီၣ်ဆၢကတီၢ်လၢ နကဟးထီၣ်ဘၣ်န့ၣ် သ့ဝဲလီၤ.

တချူးဖဲနဟးထီၣ်န့ၣ်, (IOM) အပူၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါကဟ့ၣ်လီၤနၤတၢ်ဟဲတုၤထံကီၢ်ပူၤ လံၣ်ဘိၣ်တဘိၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်လၢလံၣ်ဘိၣ်ပူၤတဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ, I-94 လၢနဂီၢ်, ဒိသွဲလံၣ်ပၣ်ဖျါ, တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ် ချဲတၢ်ကွဲးနီၣ် ယုၣ်ဒီး X-rays တၢ်ဂီၤတဖၣ်, ဒီးလံၣ်လိၢ်တဖၣ် ဘၣ်ယး တၢ်ပၣ်လီၤက့ၤလိၢ်အိၣ်လိၢ်ဆိးအသီလၢနဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပလီၢ်နသးဒ်သိးဖဲနလဲၤတၢ်အဆၢကတီၢ် လံၣ်လိၢ်တဖၣ်အံၤသ့တလီၤမၢ်တဂ့ၤ. နဘၣ်စိၣ်ယုၣ် လံၣ်ဘိၣ်လၢ အအိၣ်ပျဲၤဒီး လံၣ်လိၢ်တၢ်ကွဲးနီၣ်တဖၣ်အံၤလၢနလီၤထီၣ်လီၤ. တဘၣ်အိးထီၣ်အံၤတဂ့ၤ, တဘၣ်ဘိၣ်ယုၣ်အံၤလၢနတၢ်ဘိၣ်တၢ်စ့ၤအကျါတဂ့ၤ. ဖဲနတုၤသန့လၢနန့ၣ်လီၤဆူကီၢ်ပူၤ (အမဲရကၢကီၢ်စၢဖှိၣ်အပူၤကဘီယူၤဖျါလၢနဟံးစီၢ်လီၤအဆိကတၢၢ်) န့ၣ်, နဘၣ်ဟ့ၣ်လီၤလံၣ်ဘိၣ်အံၤဆူ တၢ်န့ၣ်လီၤထံကီၢ်ပူၤပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါ တဖၣ်အစ့ပူၤလီၤ.

ထၢၣ်တၢ်ဘိၣ်တၢ်စ့ၤ

ကဘီယူၤဒိပန့ၣ်တဖၣ်ပၣ်ပနီၣ်ဝဲပုၤလဲၤတၢ်ဖိတဂၤ စိၣ်ထၢၣ်တၢ်ဘိၣ်တၢ်စ့ၤသ့ဆဲးအါ, အဒိၣ်အထီထဲလဲၣ်, ဒီးအတယၢ်ဆဲးအါလဲၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢကဘီယူၤအပူၤနစိၣ်ယုၣ်ထၢၣ်လၢနလီၤသ့

ထဲတဖျဉ်နီဒီး အတယာ်တဘဉ်ယာနူဂ် ၅ ကံလိ (၁၀ ပိဉ်) ဘဉ်. ပှတဂၤစုဉ်စုဉ် စိဉ်ယုဉ်ဒီး ထျဉ်တၢ်ဘိဉ်တၢ်စှၤသ့ဒီးအဂၤခံဖျဉ်လၢ တၢ်ကဒၢန့ဉ်လၢ ကဘီယုဉ်ပှတၢ်ပဒးတၢ်ဖိတၢ်လံး အလီဂ်ဒီး ထျဉ်တဖျဉ်စုဉ်စုဉ် တဘဉ်ယာဒိဉ်နူဂ် ၃၂ ကံလိ (၅၀ ပိဉ်) ဘဉ်. နထျဉ်ဒီးတၢ်ဘိဉ် တၢ်စှၤတဖဉ် မၤတံာ်အဒိဉ်ဂ့ၤဂ့ၤ ဝဲသီးလၢ တၢ်လဲၤအပူၤ နတၢ်ဖိတၢ်လံး သုတလီၤမၤနီတမံၤ တဂ့ၤ.

တၢ်တဟ့ဉ်အခွဲးလၢနကစိဉ်တၢ် အါန့ဉ်တၢ်အံၤ လၢကဘီယုဉ်အပူၤဘဉ်. နတၢ်ဖိတၢ်လံးလၢအ အါန့ဉ်တၢ်အံၤတဖဉ်, နကဘဉ်ဆှၢဆီအီဒီးနကစၢ်ဒဉ်နဲနကဘဉ်ဟ့ဉ် တၢ်လၢာ်ဘျဉ်လၢာ်စ့ၤအ ပှၤလၢတၢ် အံၤအဂီၢ်န့ဉ်လီၤ.

အမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိဉ် ဒိသ့ဝဲၤကျိၤ (U.S. Customs) တပျဲနဟဲစိဉ်န့ဉ် တၢ်ဖိတၢ်လံး တနီၤ ဆူ အမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိဉ် အပူၤဘဉ်. အဒိ, နဟဲစိဉ်န့ဉ် တၢ်မုၢ်တၢ်ဘိ, တၢ်သုတၤသ့ဉ်, တၢ်ဒီးတၢ် လၢာ်, တၢ်ဖဲးတၢ်ညဉ်သံကစဲဉ်, ဒီးကသံဉ်မုၢ်ဘျးတဖဉ် တသ့ဘဉ်. နဟဲစိဉ် ကသံဉ်ဖီဉ်လၢ ကသံဉ်သရဉ်ဟ့ဉ်နၤတၢ်န့ဉ်လီၤ လၢနကအိတဖဉ် သ့ကစီဒီးဘဉ်ဆဉ်ကဘဉ်အိဉ်လၢ ကသံဉ် ပလီပူၤ ဒီးတၢ်မၤနီဉ်လၢကသံဉ်ပလီအကုဒိဉ်ကဘဉ်အိဉ်ယုဉ်လီၤ. နဟဲစိဉ်တၢ်ခိဉ်စူကန့ဉ်အ့ဉ် ဝဲအမ့ၢ် ဒီး, ထးရဲးတဖဉ်လၢထျဉ်လၢနဝဲယုဉ်လၢနလီၤအပူၤတသ့ဘဉ်. ဘဉ်ဆဉ်ဒီးနဘိဉ်ယုဉ် အီၤလၢနတၢ်ဘိဉ်တၢ်စှၤလၢနဆှၢယုဉ်လၢကဘီယုဉ်အပူၤသ့ကစီဒီးလီၤ. နတၢ်သံကွၢ် မ့ၢ်အိဉ် ဘဉ်ယးနဟဲစိဉ်တၢ်မၤနီတဖဉ်ဆူအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိဉ်အပူၤသ့လဲဉ်န့ဉ်, သံကွၢ် (IOM) အပူၤ ဘဉ်မူဘဉ်ခါ တဖဉ်တက့ၢ်.

တၢ်ဂ့ၢ်လီၤဆီတနီၤလၢတၢ်ကဘဉ်ပဉ်သ့ဉ်ပဉ်သးလၢတၢ်လဲၤအပူၤ

တၢ်လဲၤဆူအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိဉ်မ့ၢ်တၢ်လဲၤလၢအယံၤအထီအယံၤနကဘဉ်အိဉ်ကတီၢ်ပဉ်နသးလၢ နကလဲၤတၢ် တၢ်ဒုဉ်စၢဖးယံၤဖးထီအဂီၢ်လီၤ. တၢ်လဲၤတၢ်က့ၤ မၤလီၤဘျး ပှၤကိးဂၤဒဲး, ဒီး မ့ၢ် တၢ်ကီတၢ်ခဲဖးဒိဉ်လၢဖိသ့ဉ် ဆဲးဖိ တဖဉ်အဂီၢ်လီၤ. မၤဖိသ့ဉ်တဖဉ်အိဉ်ပဉ်တၢ်တမံၤမၤဒီး လဲၤ အ့ဉ်လဲၤဆဲဉ်ပဉ် တချူးအလဲၤန့ဉ်ဆူ ကဘီယုဉ်အပူၤ တက့ၢ်. ဟဲစိဉ်ယုဉ်စ့ၢ်ကိး တၢ်ကူမၤဘၢ ပတြိဉ် (diapers) လၢဖိသ့ဉ်ဆဲးဖိတဖဉ်အဂီၢ်တက့ၢ်. စိဉ်ယုဉ်စ့ၢ်ကိး တၢ်အိဉ်အဘိဉ်တဖဉ်လၢ နဂီၢ်ဒီးနဟဲစိဉ်ဖိဖိအဂီၢ်တက့ၢ်.

ဖဲကဘီယုဉ် ယုဉ်ထီဉ်ဒီး ကစီၢ်လီၤအဆၢကတီၢ်န့ဉ် တဘျီဘျီကလံးတၢ်ဆိဉ်သနံးအိဉ်ထီဉ်လၢ ပှၤလဲၤတၢ်ဖိတဖဉ်အန့ၢ်ပူၤလီၤ. သးပှၤဒီးဖိသ့ဉ်တဖဉ် မ့ၢ်တကီထီဉ်န့ဉ် ကလံးတၢ်ဆိဉ် သနံး လၢန့ၢ်ပူၤ ကစၢ်လီၤလီၤ. ကျဲၤပဉ်ဒိသိးနကဒုးအိဉ်ဖိသ့ဉ်အိဉ်န့ၢ်ဖိတဖဉ် အတၢ်အိဉ်ဖဲကဘီယုဉ် ယုဉ်ထီဉ်ဝဲအခါ ဒီး ဖဲကဘီယုဉ် တချူးကစီၢ်လီၤ အဆၢကတီၢ်တက့ၢ်. ဖိသ့ဉ်ဆဲးဖိတဖဉ် ယုဉ် လီၤတၢ်န့ၢ်ထံမ့ၢ်ဂ့ၤတၢ်သ့ဉ်အထံ မ့ၢ်ဂ့ၤအယံၤ ကမၤစၢ်လီၤကလံးတၢ်ဆိဉ်သနံးလၢ အဝဲသ့ဉ် အန့ၢ်ပူၤန့ဉ်လီၤ.

ဖဲနလဲၤတၢ်အဆၢကတီၢ် နမ့ၢ်လိၣ်ဘၣ်လီၢ်ဆ့ၣ်နီၤလ့ၣ်ဖိ (wheelchair) မ့တမ့ၢ် နီၣ်ထိးဘိ တံၣ်လၢၣ် (crutches) မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်မၤစၢၤလီၤဆီအဂၤတမံၤမ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ် ဝံသးစ့ၤ ပၣ်သ့ၣ်ပၣ်သးဒီး ဒူးသ့ၣ်ညါ (IOM) တက့ၢ်. အဂၤတမံၤ, မ့မ့ၢ်ဆၢကတီၢ်လၢ နအိကသံၣ်လၢ ကသံၣ်သရၣ်ဟ့ၣ်န့ၤလၢ နကဘၣ်အိအိၤ အဖၤမ့ၢ်ဒီး, စိၣ်ယုၣ် ကသံၣ်အံၤဒီးန့ၤ ဒ်သိး ကအိၣ်ညါလၢ နဂီၢ် ဖဲဆၢကတီၢ်ဘၣ်လၢနကဘၣ်အိအိၤတက့ၢ်.

နမ့ၢ်ဟဲစိၣ်ယုၣ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလၢနဘျုးပၣ်ကဲအိၤဒ်တံၤသကိးန့ၣ်, နကဘၣ်လူၤထွဲပိၣ်ထွဲအမဲရကၢ ကီၢ်စၢဖျိၣ်ခိသ့ၣ်ဝဲၤကျိၤ အတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျုးတဖၣ်ယုၣ်ဒီး ကဘီယူၤခိပန့ၣ်အတၢ်ဘျုးတဖၣ် ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်သး တၢ်ပဒးဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိ တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လၢၣ်ဘျုးလၢၣ်စ့ၤလၢ တၢ်သး တၢ် ပဒးဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအဂီၢ်အံၤ နကဘၣ်ဟ့ၣ်ဒၣ်န့ၤလီၤ. နမ့ၢ်လဲၤတၢ်ယုၣ်ဒီး ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလၢ နဘျုး အိၤဒီး, တၢ်ဒူးသ့ၣ်ညါ (IOM) ဘၣ်ယးတၢ်ဂ့ၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ် ဒ်သိးတၢ်သးကျဲၤပၣ်လီၤ က့ၤ လီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢလၢ အမဲရကၢကီၢ်စၢဖျိၣ်ပူၤ ကကျဲးစးယုၣ်န့ၤလီၢ်အိၣ် လီၢ်ဆိး လၢ အပျဲ နပၣ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ.

န့တၢ်လဲၤ

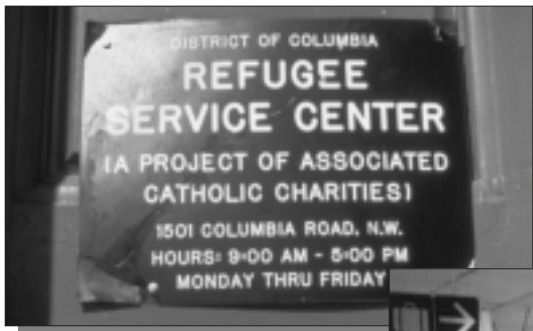
န့တၢ်လဲၤအပူၤ အလီၢ်မ့ၢ်အိၣ်လၢနကဘၣ်လဲလိၣ်ကဘီယူၤဖဲတၢ်လီၢ်တဘျူးတီၤတချူးနလဲၤတုၤ လၢ အမဲရကၢ ကီၢ်စၢဖျိၣ်ဒီးဘၣ်န့ၣ်, (IOM) အခါၣ်စးတဖၣ်ကမၤစၢၤန့ၤလီၤ. ဖဲနလဲၤ တုၤလၢ အမဲရကၢကီၢ်စၢဖျိၣ်န့ၣ်, (IOM) ခါၣ်စးတဖၣ်ကတဲသဂၢ်န့ၤဖဲသန့ၤလၢနဟဲန့ၣ်လီၤ ဆူထံကီၢ်ပူၤ ဒီးမၤစၢၤန့ၤဘၣ်ယး တၢ်လၢနကဘၣ်မၤအိၤတဖၣ် ဒ်တၢ်မၤအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ အိၣ်ဝဲ လၢ ပူၤဟဲ တုၤ တဖၣ်အဂီၢ်အသိးန့ၣ်လီၤ.

အမဲရကၢကီၢ်စၢဖျိၣ် အပူၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါလၢ ပူၤန့ၣ်လီၤဟးထီၣ်ထံကီၢ်ပူၤဝဲၤကျိၤတဖၣ် ကအိးထီၣ် တၢ်ဟဲတုၤထံကီၢ်ပူၤလိၣ်ဘိၣ် လၢနဟဲစိၣ်အိၤဒီးကကွၢ်သမံသမိးလိၣ်လဲၢ် တၢ်ကွဲးနီၣ် တဖၣ်လီၤ.

တၢ်ကဒိလိၤတၢ်စဲပနီၣ်လၢန (I-94) အလိၤဝံၤဟ့ၣ်က့ၤန့ၤလီၤ. တၢ်ကဟံးန့ၣ် နစ့မ့ၢ်တဝံးအဒိ, ဒီး ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် နကဒိးန့ၣ်ဘၣ်လံာ်ဟ့ၣ်န့ၤတၢ်အခွဲးအယၢ်လၢ နဖဲးမၤတၢ်လၢထံကီၢ် ပူၤ သ့ဝဲ (EAD) ဒီးလၢလံာ်အံၤအလီၤ, အိၣ်ယုၣ်ဒီးနဂီၤန့ၣ်လီၤ. (I-94) ဒီး (EAD) မ့ၢ်လံာ်လဲၣ်တၢ်မၤ နီၣ်တဖၣ်လၢ အကါဒိၣ်မး လၢနဂီၢ် အဂ့ၢ်ဒ်အံၤ မ့ၢ်တၢ်အုၣ်သးလၢ အမဲရကၤ ကီၢ်စၢဖျိၣ်အပူၤ နအိၣ်ဒီးပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲအတီၤပတီၢ် ဒိထံကီၢ်သဲးတၢ်သိၣ်တၢ်သီ ပၣ်ပနီၣ် ဝဲအသိး န့ၣ်လီၤ. ပၣ်အီၤလၢတၢ်လီၢ်အဘိၣ်အဘၢတက့ၢ်. ဖဲနလဲၤတုၤလၢတၢ်ပၣ်လီၤ န့ၣ်န့ၣ်လီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးအလီၢ် န့ၣ်, တၢ်သးကျဲၤပၣ်လီၤတုၤလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢကယုကွၢ်န လံာ်လဲၣ် တဖၣ်အံၤဝဲၤ ကမၤန့ၣ်ဝဲ အလံာ်ဒိတီၤလီၤ. နမ့ၢ်ပၣ်သ့ၣ်ပၣ်သးလၢလံာ်တဖၣ်အံၤ အပူၤ, တၢ်လၢအကမၢ်အိၣ်တမံၤမံၤန့ၣ်, ဝံသးစ့ၤဒုးသ့ၣ်ညါပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါဖဲသန့ၤလၢနန့ၣ်လီၤ ဆူထံကီၢ်ပူၤအံၤတဘျီယီတက့ၢ်. တၢ်ဘျီ ဘၣ်က့ၤတၢ်လၢ အကမၢ်အံၤတကီၢ်ခါန့ၣ် ညီဒိၣ်န့ၢ်ဒိး နဒိးတုၤန့ၣ်လဲၤတုၤလၢခံကတၢ်လၢ တၢ် ပၣ်လီၤန့ၣ်န့ၣ်လီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးအလီၢ်ဝံၤအလီၢ် ခဲနဘျီဘၣ်က့ၤအီၤ န့ၣ်လီၤ.

ဖဲနမၤတၢ်ခဲလၢၣ် ဒိတၢ်န့ၣ်လီၤဟးထီၣ်ထံကီၢ်ဝဲၤကျိၤအတၢ်မၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအသိးဝံၤဝဲလဲၣ်န့ၣ်, နကစိၣ်ထီၣ်န့ၣ်ထၢၣ်တၢ်ဘိၣ်တၢ်စ့ၤဝံၤလဲၤကဒိးဆူဒိသ့ၣ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒိသ့ဝဲၤကျိၤ အပူၤ ဘၣ်မူ ဘၣ်ဒါတဖၣ်ကကွၢ် သမံသမိး နလံာ်ပၣ်ဖျါ လၢခိသ့ဝဲၤကျိၤအဂီၢ် (Customs declaration) ဝဲၤ, အလီၢ်မ့ၢ်အိၣ်ဒီး ကသမံသမိး နတၢ်ဘိၣ်တၢ်စ့ၤတဖၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်လၢ နထၢၣ် တၢ်ဘိၣ် တၢ်စ့ၤအပူၤတဖၣ်မ့ၢ်ဖျါ တၢ်သမံသမိး အံၤလဲၣ်ဒီးနအိၣ်ကတဲာ် ကတီၤန့ၣ်သးလၢ နတၢ်လဲၤ လၢခံ ကတၢ်တပတီၢ်အဂီၢ်လံ.

တၢ်သမံသမိးတဖၣ် ဖဲသန့ၤလၢ နဟဲန့ၣ် ဆူထံကီၢ်ပူၤအံၤ လၢၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်ဖးယံၣ်ညါအယီ နကဘၣ်မဲဖဲသန့ၤအံၤ သ့ၣ်သ့ၣ်လီၤ. တၢ်မ့ၢ်မၤအသးဒိအံၤတဒိ, (IOM) ကသးကျဲၤဒီးလၢနဂီၢ် လၢ တမံၤဘျီၣ်ပူၤ ယုၣ်ဒီး ကဘီယူၤလၢ နတၢ်လဲၤကဒိး တဆီဘၣ်တဆီလၢ မ့ၢ်ဆ့ၣ်ထီၣ်တန့ၤ အဂီၢ်ဒိအလီၢ်အိၣ်အသိးတုၤလၢနတုၤ တၢ်လီၢ်လၢခံကတၢ်လၢ နကလဲၤန့ၣ်လီၤ. (IOM) က ဟ့ၣ်တၢ်အပူၤလၢတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤခဲလၢၣ် အဂီၢ်လီၤ. ဖဲနလဲၤတုၤ တၢ်လီၢ်လၢခံကတၢ် လၢ နကလဲၤအီၤအကဘီယူၤသန့ၤန့ၣ်, နဘူးနတံၢ်, နတံၤသကိး မ့ၢ်တမ့ၢ်တၢ်သးကျဲၤပၣ်လီၤ က့ၤ လီၢ် အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢလၢနဂီၢ်အခၢၣ်စးတဂၤကဟဲသဂၢ်န့ၤဖဲ တၢ်မၤန့ၣ်ကျဲၤထၢၣ်တၢ်ဘိၣ် တၢ်စ့ၤ တဖၣ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တမံၤမံၤအယီပူၤမ့ၢ်တအိၣ်ဖဲန့ၣ်နီတဂၤလၢအဟဲသဂၢ်န့ၤ ဘၣ်န့ၣ် ဝံသးစ့ၤဆဲးကျိး ပၤကီၢ်ဖဲကဘီယူၤသန့ၤအံၤတဘျီယီတက့ၢ်. အဝဲသ့ၣ်ကမၤစၢန့ၤ, ကဆဲးကျိး န့ၣ်န့ၣ်ဒီးနဘူးနတံၢ်မ့ၢ်တမ့ၢ် တၢ်သးကျဲၤပၣ်လီၤတုၤလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢလၢနဂီၢ် န့ၣ်လီၤ.

ဖဲအမဲရကၢကီၢ်စၢဖျိၣ်ပူၤအံၤ, ထံကီၢ်အပဒိၣ်မၤသကိးတၢ်သးကျဲၤပၤလီၤက့ၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢတဖၣ်ဒ်သိးကသးကျဲၤပၤလီၤက့ၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးလၢ ပၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲတဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. ထံကီၢ်အပဒိၣ်ပၤလီၤဝဲတၢ်သိၣ်တၢ်သီတဖၣ် ဒီးတၢ်န့ၣ်ကျဲၤလၢ တၢ်ကမၤထွဲအီၤတဖၣ်ဒီးဟ့ၣ်စ့ၢ် ကိးကျိၣ်စ့ၤတၢ်မၤစၢအခိၣ်သ့ၣ်လၢ ပၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲတဖၣ် ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲအဂီၢ် စ့ၢ်ကိး န့ၣ်လီၤ. တၢ်သးကျဲၤပၤလီၤက့ၤလီၤအိၣ်လီၤဆိး ကရၢတဖၣ် ဟ့ၣ်လီၤ ဝဲတၢ်မၤစၢတဖၣ်အံၤဒီး ဟ့ၣ်ဝဲ တၢ်မၤစၢအဂ့ၢ်အဂၤ တဖၣ် သ့စ့ၢ်ကိးလီၤ.

တၢ်သးကျဲၤပၤလီၤက့ၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢတခါဘၣ်တဘၣ် ကမ့ၢ်ကရၢလၢအအိၣ်သ့ၣ်လီၤအသးလၢတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်တၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ်အဖိခိၣ်, ကမ့ၢ်ကရၢတခါလၢအဘၣ်ထွဲဒ်ဒီးပၤတဖုတကရၢ, ကမ့ၢ်ထံကီၢ်ပဒိၣ်အတၢ်ကရၢကရိမ့တမ့ၢ် ကမ့ၢ်ကလုၢ်ဒ်တဒုၣ်အတၢ်ကရၢကရိန့ၣ်လီၤ.တၢ်သးကျဲၤပၤလီၤက့ၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢတနီၤနီၤမ့ၢ်ဘၣ်ထွဲမ့ၢ်မၤသကိးတၢ်ဒီးတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ် ကရၢတဖၣ်ဘၣ်ဆၣ်, အလီၢ်တအိၣ်လၢ နကဘၣ်မၤသကိးတၢ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်လၢ အတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဝဲၤတဖၣ်အပူၤဘၣ်. တၢ်သးကျဲၤပၤလီၤက့ၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢတဖၣ်တၢ်တပျဲအဝဲသ့ၣ် ဟ့ၣ်သဆၣ်ထီၣ်ပၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲတဖၣ်အခဲလၢကန့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဒီးတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်အကရၢတကရၢဂ့ၢ်တကရၢဂ့ၢ်တၢ်ဘၣ်.

တၢ်သးကျဲၤပၤလီၤက့ၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢလၢနဂီၢ် ကအိၣ်ဒီးအလီၢ်ကဝီၤ ဝဲၤဒေးဖဲ ဝုၣ်လၢနက အိၣ်ဆိးလၢအပူၤမ့တမ့ၢ်ဖဲအဘူးဒီးဝုၣ်အံၤ, ဒီးအိၣ်ဝဲဒီးအပူၤ ဘၣ်ပူၤဘၣ်ဒါတဖၣ်လၢအကမၤစၢ နၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်အိၣ်ဒီးနဘူးနတၢ်တဖၣ်လၢအအိၣ်အဆိးဖဲလီၢ်ကဝီၤ ပူၤအံၤ, တဘျီဘျီတၢ် ကိးအဝဲသ့ၣ်လၢနနီၣ်သက့ၤဘူးတၢ်တဖၣ်တဒီ, အဝဲသ့ၣ်မၤစၢနၤလၢ နတၢ်ပၤလီၤ လီၢ်အိၣ်လီၤ ဆိးအံၤသ့ဝဲစ့ၢ်ကိးလီၤ. တၢ်ကရၢကရိတနီၤနီၤအိၣ်စ့ၢ်ကိးဒီးပူၤလၢအမၤစၢတၢ်လၢအတၢ်သးအိၣ် ဒ်ဝဲအပူၤတဖၣ် လၢအကမၤစၢနၤအဂီၢ်ဖဲန့ၣ်တုၤအဆၢကတီၢ် န့ၣ်လီၤ.

စးထီၣ်တၢ်အိၣ်မူအသီ

ဖဲန့ၣ်တုၤအဆၢကတီၢ်, တၢ်သးကျဲၤပၤလီၤက့ၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢလၢနဂီၢ်ကကတဲၣ်တတီၤပၤ ဟံၣ်ယီၤလီၢ်အိၣ်လီၤဆိးလၢနဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကမ့ၢ်ဝဲ ဆၢကတီၢ်ယံၣ်ထၢဟံၣ်ယီၤ လီၢ်အိၣ်လီၤဆိး (long-term housing) ဖဲဒေးဖျိၣ်ဒီးလဲ (apartment) တဖျါၣ်ဖျါၣ်အပူၤမ့တမ့ၢ် တစိၣ်တလီၢ်ဟံၣ်ယီၤလီၢ်အိၣ်လီၤဆိး (temporary housing) ဖဲဒုၣ်ဖိထၢဖိတဒုၣ်လၢ အတူၢ်လီၢ် ပၤနၤလၢ အတၢ်သးအိၣ်ဒ်ဝဲအသီ (volunteer family) အဟံၣ်, မ့တမ့ၢ်ဖဲနဘူးနတၢ်တဂၤအ ဟံၣ်, မ့တမ့ၢ်ဖဲတမ့ၢ်ဘျီၣ် (hotel) တဖျါၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မ့ၢ်ပၤလီၤနၤလၢတစိၣ်တလီၢ် ဟံၣ်ယီၤလီၢ် အိၣ်လီၤဆိးအပူၤတဒီ, တၢ်သးကျဲၤပၤလီၤက့ၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢလၢနဂီၢ် ကမၤစၢနၤ ဒ်သိး နကသုမၤန့ၢ်ဆၢကတီၢ်ယံၣ်ထၢဟံၣ်ယီၤ လီၢ်အိၣ်လီၤဆိးအခွဲကတၢ်ဖဲ အမၤဝဲသ့န့ၣ်လီၤ.

န့ၣ်တုၤဝဲၤအခိၣ်ထံး ၃၀ သီအတီၢ်ပူၤတၢ်သးကျဲၤပၤလီၤက့ၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢလၢနဂီၢ်ကဟ့ၣ် န့ၢ်နၤတၢ်လၢၣ်ဘျီၣ်လၢၣ်စ့ၤအပူၤခဲလၢၣ် လၢတၢ်အိၣ်မူပူၤ တၢ်လီၣ်အခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

က ရၢတ နီ ၁ က ဟ့ န် န့ န် နၢ တၢ် လၢ ဝ် ဘူ န် လၢ ဝ် စ့ ၁ အပူ ၁ တဖၣ် အံ ၁ လီ ၁ လီ ၁ ဆူ တၢ် လီၢ် လၢ က ဘၣ် ဟ့ န် ဝဲ န့ န် လီၤ . မ့ မ့ က ရၢ အၣ် တဖၣ် က ဟ့ န် လီၤ စ့ ဆူ န စ့ ပူ ၁ မ့ တ မ့ န် န့ န် တၢ် အစု ပူ ၁ ဒီး န က စၢ် ဝဲ န် နဲ န က ဘၣ် ဟ့ န် တၢ် လၢ ဝ် ဘူ န် လၢ ဝ် စ့ အပူ ၁ တဖၣ် အံ န့ န် လီၤ .

စးထီၣ် သ့ၣ် လီၤ လီၢ် အိၣ် လီၢ် ဆိး

န့ န် တၢ် ဝဲ ၁ အိၣ် ထံး ၃ လါ အတီၢ် ပူ ၁ တၢ် သး ကျဲ ၁ ပၣ် လီၤ က့ ၁ လီၢ် အိၣ် လီၢ် ဆိး က ရၢ က ဟ့ န် ကျဲ န် ဟ့ န် ဖး နၢ လီၤ .

တၢ် သး ကျဲ ၁ ပၣ် လီၤ က့ ၁ လီၢ် အိၣ် လီၢ် ဆိး က ရၢ အပူ ၁ မၤ တၢ် ဖိ တဖၣ် လၢ အဘၣ် တၢ် မၤ စၢ် စ့ ကီး အိၣ် လၢ န ဘူး တၢ် တဖၣ် , န တၢ် သ ကီး တဖၣ် ဒီး ပူ ၁ လၢ အမၤ စၢ် နၢ လၢ အတၢ် သး အိၣ် ဝဲ အပူ ၁ တဖၣ် က မၤ စၢ် နၢ န် သိး န က သ့ၣ် ညါ တၢ် လီၢ် တၢ် ကျဲ , န လဲၤ က့ ၁ လၢ တၢ် အိၣ် ဆိး လီၢ် ကဝီၤ အသိး အံၤ အပူ ၁ ကဘၣ် အဂီၢ် လီၤ . ယုၣ် ဒီး အဝဲ သ့ၣ် အတၢ် မၤ စၢ် န့ န် , န က မၤ တၢ် လၢ အဖိ လဲၤ တဖၣ် အံၤ လီၤ .

- ယုၣ် မၤ န့ န် ဆၢ ကတီၢ် ယံၣ် ထၢ တံၣ် ယီ လီၢ် အိၣ် လီၢ် ဆိး
- ယုၣ် မၤ န့ န် တၢ် ကူ တၢ် သိး ဒီး တံၣ် ယီ ပီၤ လီၤ
- ယုၣ် သ့ၣ် ညါ ဘၣ် ယး တၢ် လၢ အမၤ အသး သ့ န် သိး န က အိၣ် ဘၣ် က့ ၁ တပူ ၁ ယီ ဒီး န့ ပူ ၁ တံၣ် ယီ ပီၤ လီၤ အိၣ် န်း လၢ ထံၣ် ကီၢ် ဂၤ
- မၤ န့ န် စိ ရှၢ န် စံၣ် ချဲ ရထံၣ် ခး န် (Social Security card) (ကဘၣ် အိၣ် န် သိး န ဖံး မၤ တၢ် ကသ့ အဂီၢ်)
- ယုၣ် မၤ န့ န် တၢ် ဖိး တၢ် မၤ
- ဆဲး လီၤ န ဖိ တဖၣ် အမံၤ လၢ ကို
- မၤ လီၢ် န် ပၢ န် ဘၣ် ယး အမဲ ရကၤ ကီၢ် စၢ် ဖျိၣ် အကျိၣ် စ့ ဝုၣ် ကျိၣ် (monetary system)
- မၤ လီၢ် သ့ ထီၣ် န သး လၢ တၢ် သူ က မျၢၢ် တၢ် လဲၤ တၢ် က့ ၁ အဂီၢ် တၢ် ရဲၣ် တၢ် ကျဲ ၁ တဖၣ်

- သးကျဲတၢ်လၢတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချတၢ်မၤကွၢ် ဒီး ကသံၣ်ကသီတၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲ လၢအလီၢ်အိၣ်တဖၣ်အဂီၢ်
- ယုထံၣ်န့ၢ်တၢ်မၤလိတီၤတဖၣ်လၢ အဲကလံးကျိၣ်အဂီၢ်
- စးထီၣ်မၤလိန့ၢ်ပၢၢ်နသးဘၣ်ယး အမဲရကၤတီၢ်စၢဖျိၣ်အ လုၢ်လၢ်ထူသနူ (customs) ဒီးအတၢ်သိၣ်တၢ်သီ (laws) တဖၣ်အဂ့ၢ်
- ယုသ့ၣ်ညါဘၣ်ယး တၢ်အိၣ်ဆိးလီၢ်ကဝီၤပုၤ တၢ်မၤစၢကရၢတဖၣ်လၢ အမၤစၢ နၤသ့

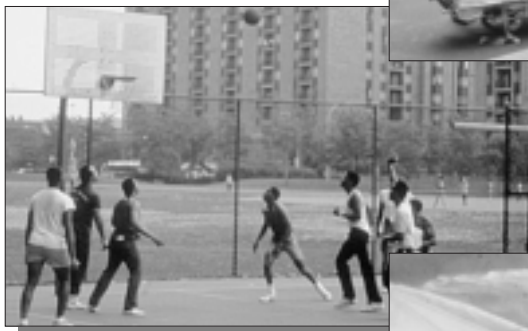
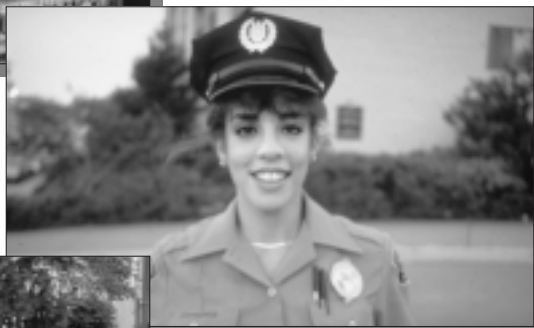
တၢ်မၤစၢလၢတၢ်သးကျဲပဝ်လီၤက့ၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢဟ့ၣ်နၤတဖၣ်အံၤအလီၢ်အိၣ်လၢ နကသ့သ့အီၤဒ်သိး ကကဲထီၣ်တၢ်ဘျူးတၢ်ဖျိၣ်လၢနဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဂ့ၢ်ဒ်လဲၣ်, တၢ်ကဟ့ၣ်နၤ တၢ်မၤစၢတဖၣ်အံၤ ထဲဒၣ်န့ၣ်တုၤဝဲၤ အခိၣ်ထံး ၉၀ သီအတီၢ်ပုၤလီၤ. ဆၢကတီၢ်အခိၣ် ထံး ၉၀သီ အံၤပုၤကွံၣ်ဝဲၤအလီၢ်ခဲ တၢ်မၤစၢလၢ နဒီးန့ၢ်အီၤသ့တဖၣ် ကလဲလိၣ်အသးဒီး တၢ်အံၤကဒီးသန့ၤထီၣ်အသးလၢ နီၢ်တၢ်စုၣ်စုၣ်အတၢ်လိၣ်အဖီခိၣ်ဒီး တၢ်သးကျဲပဝ်လီၤ က့ၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢအဖီခိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လိၣ်လီၤဆိမ့ၢ်အိၣ်တမံၤမံၤဒီးဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် တၢ်ကမၤနလဲၤဆူတၢ်ကရၢကရိအဂၤတဖၣ်အအိၣ် လၢတၢ်လိၣ်တဖၣ်အံၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သးကျဲပဝ်လီၤက့ၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢတလိးန့ၢ် နလံၣ်ယုက့ၤတၢ်အပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ နဒ့ၣ် ကမၢ် မ့ၢ်ဂ့ၤဘၣ်. အလီၢ်အိၣ်လၢနကဘၣ်မၤတၢ်ဒီး မၤန့ၢ်စ့လၢ နကလိးက့ၤ နတၢ်လၢၣ် ဘျီၣ်လၢၣ်စ့ၤ အပူၤတဖၣ် လၢနကစၢဒ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သးကျဲပဝ်လီၤက့ၤ လီၢ်အိၣ်လီၤဆိးကရၢ အပူၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ် မၤစၢနၤကသ့အဂ့ၤ ကတၢ်ဖဲ နမၤယုၣ်သကိးတၢ်ဒီး အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒုးသ့ၣ်ညါ အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ယး ဒီးနတၢ် လဲၤထီၣ်လဲၤထီတဖၣ်အဂ့ၢ်, တဲဘၣ်အဝဲသ့ၣ်တီတီလီၤလီၤဘၣ်ယးဒီးနတၢ်ဆၢမ့ၢ်လၢ ဒီး နတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဘီတဖၣ်တက့ၢ်. ကျဲးစးထီၣ်ကဆၣ်နသးသ့ထီၣ်ယုမၤဘၣ်လိၣ်နသး ဒီး ပုၤဂၤတက့ၢ်.

တၢ်သးလီၢ်အိၣ်လီၤဆိးဆူၣ်အဂၤတဖျၢၣ်

နမ့ၢ်ဆိကမိၣ်လၢနကသးနသးဆူ တၢ်အိၣ်ဆိးလီၢ်ကဝီၤ အဂၤအခါန့ၣ်, သ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်လၢ တၢ်သးကျဲပဝ်လီၤက့ၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢလၢနဂီၢ်အမ့ၢ်ဒါ တအိၣ်လၢကဘၣ်ကျဲၤဆျၢနၤ ဘၣ်. တၢ်သးကျဲပဝ်လီၤက့ၤ လီၢ်အိၣ်လီၤဆိးကရၢလၢလီၢ်ကဝီၤလၢနကလဲၤ သးယီၤ န သးအလီၢ်စ့ၢ်ကိး အလီၢ်တအိၣ်လၢ ကဘၣ်မၤစၢနၤဘၣ်. နမ့ၢ်ဆၢတဲၣ်လဲၤလၢ နကသး နသးဒီး, နအိၣ်ဒီးမ့ၢ်ဒါလၢ နကဘၣ်မၤစၢလီၤနသးဒ်န့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်သံကွၢ် တ မံၤမံၤဘၣ်ယးတၢ်သးလီၢ်သးကျဲန့ၣ်, ကတီၤတၢ်ဒီးတၢ်သးကျဲ ပဝ်လီၤက့ၤ လီၢ်အိၣ်လီၤ ဆိးကရၢလၢနဂီၢ် အပူၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါတက့ၢ်.

ဖဲန့ၣ်တၢ်အိၣ်ဆိးလီၤကဝီၤပူၤအံၤ, တၢ်သးကျဲၤပၣ်လီၤက့ၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢလၢနဂီၢ်အမဲၣ်ညါ, ကရၢအဂၤတဖၣ် အိၣ်ဝဲစ့ၢ်ကိး လၢအဟ့ၣ်တၢ်မၤစၢၤန့ၣ်လီၤ. ကရၢတဖၣ်အံၤ တနီၤမ့ၢ်ပဒိၣ်အတၢ်ကရၢကရိလၢအဘၣ်ယးဒီးလီၤကဝီၤ, ကိၢ် (state) မ့ၢ်တၢ်မ့ၢ်ဖိၣ် (federal) ပဒိၣ်န့ၣ်လီၤ. ကရၢအဂၤတဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ ကရၢလၢ အမၤစၢၤတၢ်လၢအတၢ်သးအိၣ်ဒၣ်ဝဲအပူၤဒ်အမ့ၢ်တၢ်ကရၢကရိလၢအဘၣ်ထွဲ မၤသကိးတၢ်ဒီး သရိၣ်တဖၣ် (churches), မူၣ်စလ့ၣ်တၢ်ဘါလီၢ်တဖၣ် (mosques), မ့ၢ်တမ့ၢ် ယူၤဒၤတၢ်ဘါဘျီၣ်ဘျီၣ် (synagogues) တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကရၢတဖၣ်ခဲလၢဒ်အံၤ ပကိးအီၤလၢပုၤဂီၢ်ဖီ (social) မ့ၢ်တမ့ၢ် တၢ်အိၣ်ဆိးလီၤကဝီၤပူၤ (community) တၢ်မၤစၢၤကရၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲတဖၣ် မ့ၢ်ပုၤလၢအဒီးန့ၣ်ပုၤဂီၢ်ဖီတၢ်မၤစၢၤဒ်အမ့ၢ်ကျိၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤ ဒီး တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်လၢ တၢ်ဖဲတၢ်မၤအဂီၢ်တဖၣ်သ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီး တၢ်မၤစၢၤအကလုၣ်တဖၣ်, ဒီးတၢ်မၤန့ၢ်အီၤသ့တသ့န့ၣ်, ကလီၤဆီလိၣ်သးလၢတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤကဝီၤ တခါဒီး တခါအပူၤလီၤ. တၢ်သးကျဲၤပၣ်လီၤက့ၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢလၢနဂီၢ် ကမၤစၢၤနၢၤဒ်သိးန့ၣ်ကသ့ၣ်ညါဘၣ်ယး တၢ်မၤစၢၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်လၢ အအိၣ်လၢ နလီၤကဝီၤပူၤ, ကယုၤသ့ၣ်ညါဝဲလၢနဒီးန့ၣ်ဘၣ်အီၤသ့တသ့ဒီးန့ၣ်ကဘၣ်ပတံထီၣ်လၢတၢ်မၤစၢၤအဂီၢ်ဒ်လဲၣ် န့ၣ်လီၤ.

ပုၤဂီၢ်ဖီတၢ်မၤစၢၤကရၢတဖၣ်အံၤ ကဟ့ၣ်န့ၣ်တၢ်မၤစၢၤတစိၢ်တလီၢ် ဒ်သိးကကဲထီၣ် တၢ်မၤစၢၤလၢ နကွၢ်ထွဲလီၤက့ၤန့ၣ်သး ကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤစၢၤကရၢ တဖၣ်အံၤ ကဆၢတံၣ်ဝဲန့ၣ်တၢ်လိၣ်အဂီၢ်ကကွၢ်ဝဲန့ၣ်တၢ်ဟံးန့ၣ်အိၣ်ဆိးအါ, နအိၣ်ဖဲလဲၣ်, နသးန့ၣ်လါ, ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်အဂၤတဖၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်အိၣ်အသးလၢနဂီၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်လဲၣ်န့ၣ်, တၢ်မၤစၢၤ ကရၢ ကမၤ စ့ၤလီၤ မ့ၢ်တမ့ၢ်ကဆိကတီၢ်အတၢ်မၤစၢၤန့ၣ်လီၤ. နတၢ်အိၣ်သးမ့ၢ်ယံးမ့ၢ်ကီၢ်ဒိၣ်ထီၣ်တခါ, ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် နဒီးန့ၣ်ဘၣ်ကဒီး တၢ်မၤစၢၤကသ့ဝဲတစိၢ်တလီၢ်လီၤ. တၢ်အကါဒိၣ်တခါ နကဘၣ်သ့ၣ်နီၣ်လၢ တၢ်မၤစၢၤတဖၣ်အံၤမ့ၢ်ဒၣ် တၢ်တစိၢ်တလီၢ်, ဒီးကအိၣ်ဒံးဝဲလၢနဂီၢ်တုၤဒၣ်ဖဲ နကွၢ်ထွဲလီၤ က့ၤန့ၣ်သးသ့ဝဲလဲ အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်အိၣ်ဆိးလီၤကဝီၤပူၤတၢ်မၤစၢၤတဖၣ်အံၤပၣ်ယုၤဝဲဒီးပုၤတဂၤ ပုၤတဖုဒၣ်ဝဲအတၢ်မၤစၢၤ, ထံကီၢ်ပဒိၣ်အတၢ်မၤစၢၤ, ဒီးကမ့ၢ်အတၢ်မၤစၢၤ တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤတဂၤပုၤတဖုဒၣ်ဝဲအတၢ်မၤစၢၤ

ပုၤတဂၤပုၤတဖုဒၣ်ဝဲအတၢ်ကရၢကရိတဖၣ်ဟ့ၣ်တၢ်မၤစၢၤ အါကလုၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်လီၢ်တတီးဒီးတတီးအပူၤ, အဝဲသ့ၣ်မၤစၢၤတၢ်ဆိးအါ ဒီး ဟ့ၣ်ဝဲတၢ်မၤစၢၤ ဒ်လဲၣ်တဖၣ်လဲၣ်န့ၣ်

လီၤဆီလိၣ်အသးဘၣ်ဆၣ်ဒီး တၢ်အိၣ်ဆိးလိၣ်ကဝီၤအါကဝီၤ ဟ့ၣ်ဝဲတၢ်မၤစၢၤ လၢအဖီလၢ် တဖၣ်အံၤလီၤ.

- တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖး (counseling)
- တၢ်မၤစၢၤဘၣ်ဃး တၢ်ဟဲန့ၣ်လီၤဆူထံကီၢ်ပူၤ အတီၤပတီၢ် (immigration status)
- အဲကလံးဒ်ကျိၣ်ခံကျိၣ်တကျိၣ်အသိး တၢ်မၤလိတဖၣ် (ESL classes)
- တၢ်မၤစၢၤလၢတၢ်ဖံးတၢ်မၤအဂီၢ် (တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဘၣ်ဃးတၢ်ဖံးတၢ်မၤအဂီၢ်ဒီး တၢ်မၤလီၤသ့ထီၣ်သးလၢ တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်)
- တၢ်ကွဲးကျိၣ်ထံက့ၤကျိၣ်

ပူၤတၢ်ပူၤတဖၣ်ဒၣ်ဝဲ တၢ်မၤစၢၤကရၢလၢအအိၣ်လၢတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤကဝီၤအါကဝီၤအပူၤမ့ၢ်ဝဲ တၢ်မၤစၢၤလိၣ်သးကဒဲကဒဲအကရၢ (MAA) တဖၣ်လီၤ. ကရၢတဖၣ်အံၤဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် အိၣ်လၢပူၤဘၣ်ကီၣ်ဘၣ်ခဲတဖၣ်ဒီးပူၤဟံၣ်န့ၣ်လီၤအိၣ်ဆိးလၢထံကီၢ်ပူၤ (immigrants) လၢ ဆၢ ကတီၢ်လၢအပူၤကွၢ်တဖၣ် ဒ်သိးကမၤစၢၤကွၢ်ပူၤဘၣ်ကီၣ်ဘၣ်ခဲလၢ အဟံၣ်တၢ်သီလၢ တၢ် အိၣ် ဆိးလီၤကဝီၤပူၤတဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် (MAA)ကဟ့ၣ်စ့ၢ်ကီၢ်တၢ်မၤစၢၤဒ်အမ့ၢ် တၢ် ဒုးသ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢၢ်ဘၣ်သးတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤကဝီၤအဂ့ၢ်, တၢ်ကွဲးကျိၣ်ထံကျိၣ်, တၢ်မၤစၢၤဘၣ်သး တၢ်ဖဲးတၢ်မၤအဂီၢ်, တၢ်မၤစၢၤဘၣ်သးတၢ်လဲၤကွၢ်ဒီးတၢ်မၤလိၣ်အဲကလံးကျိၣ်အတီၤတဖၣ်လၢ ပူၤဘၣ်ကီၣ်ဘၣ်ခဲဒီးပူၤထံကီၢ်ဂၤလၢအဟံၣ်န့ၣ်အိၣ်ဆိးလၢ ထံကီၢ်ပူၤတဖၣ်အဂီၢ်လီၤ.

တၢ်ဘျီတၢ်ဘါအလီၢ် ဒ်သရိၣ်တဖၣ်, မူၣ်စလ့ၣ်တၢ်ဘါလီၢ်တဖၣ်, ဒီးယူဒၢအတၢ်ဘါဘျီ ဘျီတဖၣ် ဟ့ၣ်စ့ၢ်ကီၢ်တၢ်မၤစၢၤအါမံၤန့ၣ်လီၤ. တနီၤအိၣ်ဒီး (ESL) တၢ်မၤလိၣ်လီၢ် လၢသး ပုၢ်တဖၣ်အဂီၢ် မ့တမ့ၢ် လၢဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် ဖဲဟါဒီကီၢ်စံၣ်လီၤဝဲအဆၢကတီၢ်, ဒီး တနီၤနီၤ ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကူတၢ်သိး ဒီးဟံၣ်ယီဖိးလီၤလၢတၢ်သူတၢ်လံအိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဂၤတနီၤအိၣ်ဒီး တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢ ပူၤသ့ၣ်ကွၢ်သးပုၢ် မ့ၢ်တုၣ်ပုၢ်တီၤ တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ထံကီၢ်ပဒိၣ်အတၢ်မၤစၢၤ

ထံကီၢ်ပဒိၣ်အပူၤဝဲတၢ်မၤစၢၤကရၢတဖၣ် ဟ့ၣ်ဝဲတၢ်မၤစၢၤအါကလုၣ်လၢတၢ်အိၣ်ဆိးလီၢ် ကဝီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. မၤစၢၤဝဲပူၤလၢအလိၣ်ဘၣ် တၢ်မၤစၢၤလီၤဆိတဖၣ်, ဒ်အမ့ၢ်ဟံၣ်ဖိ ဃီဖိ လၢအတၢ်ဟံၣ်န့ၣ်တဖၣ်, ပူၤလၢအဟံၣ်ယီတဖၣ်အိၣ်တဖၣ်, ဒီးပူၤလၢ အနီၢ်ခိကွၢ်ဂီၤ မ့တမ့ၢ် ခိၣ်န့ၣ်ဂံၢ်ဘါဆံးစ့ၤ တလၢတပူၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ထံကီၢ်ပဒိၣ်အတၢ်မၤစၢၤ တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်အကျါ တၢ်မၤစၢၤလၢ ပူၤဘၣ်ကီၣ်ဘၣ်ခဲတဖၣ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲသ့အိၣ်ဝဲတဘျုးမံၤန့ၣ်လီၤ. တၢ် ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်အံၤ ညီန့ၢ်ဘၣ်တၢ်အံးကွၢ်ပၢၢ်ဆၢအိၣ်လၢထံကီၢ်ပဒိၣ်အပူၤဝဲတၢ်မၤစၢၤဝဲဒၤ ဒး, ဘၣ်ဆၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်အံးကွၢ်ပၢၢ်ဆၢအိၣ်လၢပူၤတဖၣ်ပူၤတဖၣ်ဒၣ်ဝဲအတၢ်ကရၢကရိ , တၢ်က ရၢကရိလၢအမၤစၢၤတၢ်လၢ အတၢ်သးအိၣ်ဒၣ်ဝဲအပူၤ, လၢအပံၤယုၣ် စ့ၢ်ကီၢ်ဒီး တၢ်သးကျဲၤ ပံၤလီၤကွၢ်လီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢန့ၣ် သ့ဝဲစ့ၢ်ကီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ထံကီၢ်ပဒိၣ်အတၢ်ရဲၣ်ကျဲၤတဖၣ်အိၣ်ဒီး တၢ်ပံၤပနီၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ် ဒီးတၢ်နဲၣ်ကျဲၤလၢတၢ်က မၤထွဲအိၣ်တဖၣ်လၢအယံးမးလၢပူၤကန့ၣ်လီၤလၢတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအပူၤတဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. ဒ်သိး တၢ်န့ၣ်လီၤလၢ တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤပူၤအံၤကသ့အဂီၢ်, ပူၤပတံထီၣ်တၢ်ဖိတဖၣ်ကဘၣ်မၤပူၤလံၣ် ဒိလၢအပံၤဖျါထီၣ်တၢ်အုၣ်သးဘၣ်သးဒီး တၢ်ဟံၣ်န့ၣ်ယုၣ်ဒီး အနီၢ်ကစၢ် ဝုၢ်ကျိၤ အဂၤတဖၣ် န့ၣ်လီၤ. တၢ်သးကျဲၤပံၤလီၤကွၢ်လီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢ လၢနဂီၢ်မၤစၢၤန့ၣ်သ့ဒ်သိး နကယုသ့ၣ် ညါဘၣ်သးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်အံၤအဂ့ၢ်ဒီး သ့ၣ်ညါဘၣ်စ့ၢ်ကီၢ် လၢ နဒီးန့ၢ်ဘၣ် အိၣ်သ့တ သ့ဒီး နကဘၣ်ပတံထီၣ်လၢတၢ်မၤစၢၤအဂီၢ်ဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကျိပ်စုတင်မမေတင်ရဲတင်ကျဲတဖှ်. ပှလအအိဉ်ဒီးတင်ကီတင်ခဲလကမေ နှ်တင်ဖဲတင်မေတဖှ်အဂီၢ် တင်ရဲတင်ကျဲအိဉ်ဝဲ ခဲခါ လအဟ့ၣ်ကျိပ်စုတင်မမေတလါ ဆကတီၢ်တစိၣ်တလီၢ် အဂီၢ်လီၤ. တင်မမေတစိၣ် တလီၢ်လါဟံၣ်ဖိယီဖိ လအလိၣ်ဘၣ် တင်မမေတဖှ်အဂီၢ် (TANF) မှ်တင်မမေတလါ မိၣ်ပၢ်လအအိဉ်ဒီးဖိလအအန့ၤ ထီၣ်အသးလအါတဖှ်အဂီၢ်, ဒီးပှဘၣ်ကီဘၣ်ခဲအဂီၢ် ကျိပ်စုတင်မမေ (RCA), မှ်တင်မမေတပှဘၣ်ကီဘၣ်ခဲလါ အအိဉ်သဘျုတဖှ်ဒီးပှဘၣ်ကီဘၣ်ခဲလါအထီၣ်ပှလံဘၣ်ဆၣ် တအိဉ်ဒီးဖိလံလါ အသန့ၤထီၣ်အသးလအါတဖှ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လါလီၢ်ကဝီၤအပတီၢ်န့ၣ်တင်ရဲတင်ကျဲတဖှ်အံၤဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကအိဉ် ဒီးမံၤတဖှ်လအါလီၤဆီလိၣ်သးဒီးလါတင်အိဉ်ဆိးလီၢ်ကဝီၤတခါဒီးတခါအပူၤတင်ရဲတင် ကျဲတဖှ်အံၤဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကလီၤဆီလိၣ်အသးလါကျဲတဘျုးဘီလီၤ. တင်ဒီးနှံၣ်ကျိပ်စုတင် မမေတဖှ်အံၤကသ့အဂီၢ်ပှလအအိဉ်လါ တင်ရဲလီၤအပူၤတဖှ်ညီန့ၣ်န့ၣ်ကဘၣ်အိဉ် လါတင်မလိသ့ထီၣ်သးလါ တင်ဖဲတင်မမေတမံၤမံၤ အဆကတီၢ် မ့တမ့ၢ်ကဘၣ်ပၣ်ဖျါလါ အဝဲသ့ၣ်ယုတင်ဖဲတင်မန့ၣ်လီၤ. ကျိပ်စုတင်မမေတင်မမေန့ၣ်အံၤသ့ၣ်ထီၣ်လါ လီၤ.

တင်ထီၣ်ယုတင်မမေ ဒီးစုတင်ရဲတင်ကျဲ. ပှဘၣ်ကီဘၣ်ခဲတဖှ်လါ အသးအိဉ်ဖဲမေ တင်ဘၣ်ဆၣ် လိၣ်ဘၣ်ဆီကျိပ်စုတင်မမေတအ ဂီၢ် တင်သးကျဲပၣ်လီၤက့ၤ လီၢ်အိဉ်လီၢ်ဆိးကရါအါကရါ ဟ့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တင်မမေ တင် ရဲတင်ကျဲအံၤ လါ ကျိပ်စုတင်မမေတလါန့ၣ်လီၤ. ပှဘၣ်ကီဘၣ်ခဲလါအဆိးလီၤအမံၤ လါ တင်ရဲတင်ကျဲအပူၤအံၤတဖှ်အဂီၢ်လီၤအသးလါကယုမန့ၣ်တင်ဖဲတင်မမေလါအဆီ အချု ဖဲအမလဲသ့န့ၣ်လီၤ. လါတင်အဂီၢ်လီၤအံၤအယီအဝဲသ့ၣ်မန့ၣ်အါထီၣ်ဝဲ ကျိပ်စုတင် မမေ, ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲတင်ဟ့ၣ်ကျိပ်စုတင်ဖဲလါတင်ဖဲတင်မမေအဂီၢ် ဒီးလါတင်က ပၣ်လီၤအဝဲ

သ့ၣ်လၢ တၢ်ဖဲတၢ်မၤအလီၢ်အဂီၢ်ဖဲအဟဲတူၤလၢ ကီၢ်အမဲရကၤကီၢ်စၢၤဖျိၣ်ပူၤ အခိၣ်ထံး လွံၣ်လၢ အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤစၢၤလၢတၢ်အိၣ်အဂီၢ်. တၢ်အံၤမ့ၢ်ကီၢ်စၢၤဖျိၣ်ပုၤအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ န်သိးကဟ့ၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်မၤစၢၤဆူပူၤ အိၣ်လၢအမဲရကၤကီၢ်စၢၤဖျိၣ်အပူၤ လၢအတၢ်ဟဲၣ်န့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. ပူၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲ တဖၣ် ပတံထီၣ်လၢတၢ်မၤစၢၤအံၤ အဂီၢ် သ့ၣ်ဒၣ်ဖဲအလီၢ်ကဝီၤပူၤ ထံကီၢ်ပဒိၣ်ဝဲၤဒးန့ၣ် လီၤ. တၢ်ကဒီးန့ၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်မၤ စၢၤဆဲးအါန့ၣ်ဒီးသန့ၤထီၣ်အသးလၢ ပူၤဟံၣ်ဖိယိဖိ အ နီၣ်ဂံၢ်ဒီးတၢ်ဟဲၣ်န့ၣ်အ ဖိခိၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်တၢ်မၤစၢၤ အဂီၢ်တၢ်ထူးထီၣ်န့ၣ် ဖျးစတံးခဲ(ဒ်) (plastic card) ဒီး တၢ်သူအံၤသ့ၣ်ထဲလၢ တၢ်ကပူၤတၢ်အိၣ် တၢ်အိၣ် အဂီၢ်ဇီၤလီၤ. နပူၤ တၢ်လၢအတမ့ၢ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ် မိၣ်ထူ , သံးဇီၤဂၢ်ဇီၤ, တၢ်ကူမၤဘၢပကြိၣ် (diapers), စးဒိတၢ်ဖိးတၢ်လိတဖၣ် ဒီးဆးပုၣ်လၢတၢ်အိၣ်တၢ်မၤစၢၤ အခဲ(ဒ်) အံၤတ သ့ဘၣ်.

ကီၢ်စၢၤဖျိၣ်ပုၤအတၢ်မၤစၢၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ လၢတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်အဂီၢ်အဂၤတခါမ့ၢ်ဝဲဒၣ် ပိၣ်မ့ၢ်ဖိသ့ၣ်အိၣ်န့ၣ်, ဒီးဖိသ့ၣ်ဆံး **Women, infants and Children (WIC)** န့ၣ်လီၤ. ပူၤလၢအဒီးန့ၣ် တၢ်မၤစၢၤအံၤသ့တဖၣ် မ့ၢ်ဝဲဒၣ် ပိၣ်မ့ၢ်လၢအအိၣ်ဟူးအိၣ်သး မ့တမ့ၢ် ဆံးစၢ်အဖိတယံၣ်ဒံးဘၣ်တဖၣ်, ဒီးဖိသ့ၣ်အိၣ်န့ၣ် တူၤလၢ ဖိသ့ၣ် အသးအိၣ် ၅န့ၣ်န့ၣ်လီၤ. (WIC) ဟ့ၣ်တၢ်အိၣ်လၢကမၤပူၤတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်လိၣ်တဖၣ် (food supplement) ဒီးဟ့ၣ်စ့ၢ်ကီၢ် တၢ်သ့ၣ်ညါ န့ၣ်ပၢၢ် ဘၣ်ယးတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ခူ အဂ့ၢ် န့ၣ်လီၤ.

စိၣ်ရှၢၣ်စံၣ်ခူရထံၣ်တၢ်ဟဲၣ်န့ၣ် (SSI). တၢ်အံၤမ့ၢ်ကီၢ်စၢၤဖျိၣ်ပုၤအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ ဘၣ်ယး ကျိၣ်စ့ၢ်တၢ်မၤစၢၤလၢ ပူၤမဲၣ်ဘျီၣ်, ပူၤလၢအနီၣ်ခိက့ၢ်ဂီၤတလၢတပူၤ, မ့တမ့ၢ်ပူၤ လၢအသးအိၣ် ၆၅န့ၣ်ဆူအဖိခိၣ်တဖၣ်အဂီၢ် လီၤ. ပူၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲလၢ အဒီးန့ၣ်တၢ် မၤစၢၤအံၤသ့တဖၣ် လဲၤပတံထီၣ်လၢ တၢ်မၤစၢၤ အံၤအဂီၢ်သ့ၣ်ဖဲ စိၣ်ရှၢၣ်စံၣ်ခူရထံၣ် အဝဲၤဒး (Social Security office) န့ၣ်လီၤ. တၢ် အံၤ မ့ၢ်ဝဲၤဒးတဖျၢၣ်ယီၤလၢ အထူးထီၣ်ဟ့ၣ်လီၤ စိၣ်ရှၢၣ်စံၣ်ခူရထံၣ်ခဲ(ဒ်) န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂံၢ်ဘါသဟီၣ်တၢ်မၤစၢၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်ဝဲကီၢ်စၢၤဖျိၣ်ပုၤအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ န်သိးကမၤ စၢၤပူၤလၢ အတၢ်ဟဲၣ်န့ၣ်တဖၣ် ဟ့ၣ်တၢ်အပူၤလၢတၢ်မၤလၢထီၣ်ဟံၣ်ပူၤဒီး တၢ်မၤခဲၣ်လီၤဟံၣ်ပူၤအဂီၢ်လီၤ. ပူၤဘၣ် ကီၢ်ဘၣ်ခဲတဖၣ် ပတံထီၣ်လၢတၢ်မၤစၢၤအံၤ အဂီၢ်သ့ၣ်ဖဲလီၢ်ကဝီၤပူၤ ပဒိၣ် အဝဲၤဒး န့ၣ် လီၤ. တၢ်မၤစၢၤအံၤ တၢ်မၤန့ၢ်အီၤတသ့လၢ တၢ်လီၢ်ကိးပူၤဒဲးဘၣ်.

တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဘၣ်ယးတၢ်မၤစၢၤလၢတၢ်ကွၢ်ထွဲထီၣ်ဆဲးအဂီၢ်. တၢ်အိၣ်ဆိးလီၢ်ကဝီၤ တနီၤအိၣ်ဒီးနံၤတၢ်ကွၢ်ထွဲထီၣ်ဆဲးအလီၢ်လၢအကလီၤ မ့တမ့ၢ်အပူၤ ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ညီၣ်န့ၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်အံၤ ဒီးန့ၢ်ကျိၣ်စ့တၢ်ဆိၣ်ထွဲလၢ ကီၢ်စၢၤဖျိၣ်ပဒိၣ် ဒီးဘၣ်တၢ်အံးကွၢ်ပၤဆၢအီၤလၢလီၢ်ကဝီၤအပဒိၣ်ဝဲၤဒေးမ့တမ့ၢ်ဝဲၤလီၢ်, နံၤ တၢ်ကွၢ်ထွဲထီၣ်ဆဲး ခဲၤလီၢ်န့ၣ်လီၤ. မိၢ်ပၢ်လၢအလိၣ်ဘၣ်တၢ်ကွၢ်ထွဲန့ၢ်အဖိးဆဲး ဒ်သိး အဝဲသ့ၣ်မၤတၢ်ကသ့ မ့တမ့ၢ် ဟးယုတၢ်မၤကသ့အဂီၢ်တဖၣ် ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကမ့ၢ်ပူၤ တဖၣ်လၢ အဒီးန့ၢ် တၢ်မၤစၢၤ အံၤ သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤစၢၤလၢထံကီၢ်ကမျၢၢ်အဂီၢ်

တၢ်အိၣ်ဆိးလီၢ်ကဝီၤ ကိးခါဒီးအိၣ်ဒီး ထံကီၢ်ကမျၢၢ် တၢ်မၤစၢၤတဖၣ်ဒီးပူၤကိးဂၤ လၢအ အိၣ်ဆိးဖဲလီၢ်ကဝီၤပူၤဒီးန့ၢ်တၢ်မၤစၢၤတဖၣ်အံၤသ့ဝဲလီၤ. န့ၣ်ပၢ်ဘၣ်ယးတၢ်သ့ၣ် တဖၣ် အံၤအဂ့ၢ်အယိကမၤစၢၤန့ၢ်ဒ်သိး နကသ့သ့တၢ်မၤစၢၤလၢနဒီးန့ၢ်ဘၣ်အီၤသ့ တဖၣ်အံၤ ဒီး ထီၣ်ယူမၤဘၣ်လိၣ်နသး ဒီးတၢ်အိၣ်မူလၢ အမဲရကၤကီၢ်စၢၤဖျိၣ်ပူၤ အံၤ န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤစၢၤ လၢအကါဒိၣ်ကတၢ်လၢ ထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢၢ်တဖၣ်အဂီၢ်အကျိၤစ့ၤမ့ၢ်ဝဲ -

ပၤကီၢ်. ပၤကီၢ်မၤအတၢ်မၤဒ်သိးပူၤကိးဂၤဒီး ကဒိကန့ၣ် လူၤထွဲမၤထွဲတၢ်သိၣ် တၢ်သိးဒီးဒ်သိးကမျၢၢ်ကအိၣ်ဒီး တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤမၤစၢၤစ့ၢ် ကိးတၢ်ဖဲကသိၣ်ကသိၣ်တၢ်ချးခဲနိးသးအဆၢကတီၢ်တၢ်လိၣ်အိၣ်ထီၣ်, မၤစၢၤပူၤလၢအ ဟး ဖျိးကျဲ, ဒီးမၤတၢ်လၢဝဲဒိၣ်ပူၤလီၢ်ကဝီၤအိၣ်ဘူးတံၢ် ဒ်သိးလီၢ်ကဝီၤအပူၤတၢ်ဘၣ်ထွဲလိၣ် သး ကဝုၤဒိၣ်ထီၣ်အဂီၢ်လီၤ. နကထံၣ်ဘၣ် ပၤကီၢ်ပူၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ်ဟးဆျၢၣ်တၢ်လၢ အခိၣ် မ့တမ့ၢ်လၢသိလ့ၣ်လီၤ. နကြးပၣ်ကဲတၢ်စိကမိၤလၢအအိၣ်ဒီး ပၤကီၢ်ပူၤမူဘၣ်ဒါ တဖၣ်ဘၣ်ဆၣ်ဒီး, တဘၣ်ပျံၤအဝဲသ့ၣ်တဂ့ၤ. ပၤကီၢ်ပူၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဂၤမ့ၢ်ဟံဆူန့ၣ် ဒီး မၤန့ၣ်အိၣ်ပတုၣ်န့ၣ်, မၤဒ်အတဲန့ၤအသိးတက့ၢ်. နမ့ၢ်ထွဲထီၣ်ယုၢ်န့ၣ်, ကန့ၢ်ပၢ်ဝဲဒ် အ မ့ၢ်တၢ်ပနီၣ်လၢ နမၤကမ့ၢ်ဘၣ်တၢ်တမံၤမံၤအယိ, ကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲအါထီၣ်လၢ နဂီၢ်လီၤ. တဘၣ်ဟ့ၣ်ပၤကီၢ်ပူၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါလၢစ့တဂ့ၤ. တၢ်မၤဒ်အံၤမ့ၢ်တၢ်မၤလၢအထီ ဒါတၢ်သိၣ်တၢ်သိအယိ တၢ်ဟ့ၣ်န့ၤတၢ်ကမ့ၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်သ့ဝဲ လီၤ. နကတီၢ်တၢ်ဒီး ပၤ ကီၢ်ပူၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါ သ့မ့ၢ်တန့ၢ်ပၢ်လိၣ်သးဘၣ်န့ၣ်, မၤအယု န့ၢ်န့ၤပၤကတီၢ်ကျိၣ်ထံတၢ် တဂၤ မ့တမ့ၢ်, ဆဲးကျိး တၢ်သုးကျဲၤပၣ်လီၤက့ၤ လီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢလၢနဂီၢ်တက့ၢ်.

တၢ်မၤစၢၤတဖၣ်လၢတၢ်ချးခဲနိးသးအဆၢကတီၢ်. တၢ်အိၣ် ဆိးလီၢ်ကဝီၤခဲလၢၢ် အိၣ်ဒီးတၢ်မၤ သံမ့ၢ်အူဝဲကျိၤဒီးကသိၣ်ကသိၣ်တၢ်မၤစၢၤဖဲတၢ်ချးခဲနိး သးအဆၢကတီၢ်တဖၣ်လီၤ. နကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်မၤစၢၤဖဲတၢ်ချးခဲနိးသးအဆၢကတီၢ် အဂီၢ် ဆိၣ်လီၤ နီၣ်ဂံၢ် (၉-၁-၁) လၢထံလဲဖိအလီၤတက့ၢ်. ထံလဲဖိပူၤမၤတၢ်ဖိ ကစံးဆၢန့ၢ်လီၤ. အိၣ်ကတဲၣ်ကတီၢ် နသးလၢနကဒုးသ့ၣ်ညါအီၤဘၣ်ယးနတၢ်လိၣ်တက့ၢ်. အဒိ-“ပၤကီၢ်”, “မ့ၢ်အူ”, ဒီးလၢက သိၣ်ကသိၣ်တၢ်ချးခဲနိးသးအဆၢကတီၢ်န့ၣ်, “သိလ့ၣ်လၢအဆၢပူၤဆါဆူတၢ် ဆါဟံၣ်”

(ambulance) ဒီးဒူးသ့ၣ်ညါအီၤနတၢ်အိၣ်ဆိးအလီၢ်တက့ၢ်. နဒူးနၢ်ပၢၢ်အီၤနတၢ်ကိ တၢ်ခဲအဝုၣ်လၢအဲကလံးကျိၣ် မ့ၢ်တသ့န့ၣ်, တဲဒၣ်ထဲ တၢ်ကတိၤ “မၤစၢၤ” (Help), မ့တမ့ၢ် “တၢ်ချူးခဲနိးသး” (Emergency) ဝံၤ, တဘၣ်ပၣ်လီၤက့ၢ်ထဲလဲဖိတဂ့ၢ်. လီၤကျိၤကအိၣ်အိးထီၣ် ထီၤသၢ်အသး ဒီးကမၤစၢၤထဲလဲဖိပုၤမၤတၢ်ဖိဒဲးသိးကသ့ၣ်ညါဝဲ နအိၣ်တၢ်လီၤဖဲလဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဖးလံၣ်ဒး. တၢ်အိၣ်ဆိးလီၤကဝီၤအါပူၤ အိၣ်ဒီးကမျၢၢ် တၢ်ဖးလံၣ်ဒးတဖၣ် လၢအအိၣ်ဒီးလံၣ်လဲၣ်တဖၣ်, မဲးကစံတဖၣ် ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ် ဘၣ်ယးဒီး နတၢ်အိၣ်ဆိး လီၤကဝီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဖးလံၣ်ဒးအါတက့ၢ်အိၣ်စ့ၢ်ကိးဒီးတၢ်လီၤလီၤ ဆီ ဒီးတၢ်ဟူးတၢ်ဝဲၤလၢ ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်မၤန့ၢ်တၢ်ဖးလံၣ်ဒးအခး(ဒ်) ဒီးနဟံးလီၢ်လံၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ဖး လံၣ်ဒးအံၤသ့ဝဲစ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. နကဘၣ်ဟံးစိၣ်က့ၢ် လံၣ်တဖၣ်အံၤဘၣ်ဆၢဘၣ်ကတီၢ်လီၤ. မ့တမ့ၢ် ဘၣ်ဒီး, ဆၢကတီၢ်မ့ၢ်တလၢကွံၣ်တခီ နကဘၣ်ဟ့ၣ်စ့ၢ်လိးလီၤ.

တၢ်ဟးလိၣ်ကွဲအလီၢ်ဒီးတၢ်ဟးကသ့ၣ်မၤသ့ၣ်ဖဲသးညိးသး. လီၤကဝီၤပူၤ တၢ်ဟးလိၣ်ကွဲအလီၢ် တဖၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်လီၢ်လၢ တၢ်ကလဲၤဟးအိၣ် ‘ဖဲးကနံး’, ဖိသ့ၣ်လိၣ်ကွဲအလီၢ် ဒီးတၢ်လိၣ်ကွဲပျီတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်တဘၣ် နအိၣ်တၢ်လီၤကဝီၤပူၤတၢ် ဟးလိၣ်ကွဲလီၢ်ဒီး တၢ်ဟးကသ့ၣ်မၤသ့ၣ်ဖဲသးညိးသးဝဲၤကျိၤကသးကျဲၤဆိၣ်ထွဲဝဲတၢ် ဟူးတၢ် ဝဲၤဒ်အမ့ၢ် တၢ်လိၣ်ကွဲကရူၢ်လၢ ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်, တၢ်လိၣ်ကွဲအကရၢတဖၣ်ဒီးတၢ်ဟူးတၢ် ဝဲၤ လၢ ပူၤသ့ၣ်ကသးပုၢ်မ့ၢ်တၢ်ပုၢ်တီၤတဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. တၢ်သူးတၢ်ကျဲၤတဖၣ်အံၤ တနီၤ န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲ မၤစၢၤကလီ, ဒီးတနီၤန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ကျဲၤလၢ အပူၤဘၣ် န့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်တဖၣ် အံၤအမဲၣ်ညါ, ကီၢ် (state) ဒီး ဒီကလုၣ် (national) တၢ်ဟး လိၣ်ကွဲအလီၢ်တဖၣ်အိၣ်စ့ၢ် ကိးဒီး တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲၤလၢတၢ်ကမၤသ့ၣ်ဖဲသးညိးသးအဂီၢ်, ဒီးတၢ်လီၢ်လၢ နကကွၢ်ကီၢ်မၤမ့ၢ် နသးလၢကစၢ်ကလိတဖၣ်, သ့ၣ်ပုၢ်တဖၣ်, နိၣ်တဖၣ်, ထံကျိတဖၣ်ဒီး ပိၣ်လဲၣ်နံၤမဲးဝါခိၣ်တ ဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟးလိၣ်ကွဲအလီၢ် အါတီၤ အိၣ်ဒီးအတၢ်ဘျၢတဖၣ် ဘၣ်ယး တၢ်ဟူးတၢ်ဝဲၤ တဖၣ်လၢ တၢ်ဟ့ၣ်အခွဲးလၢတၢ်မၤ အံၤသ့န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟးလိၣ်ကွဲအလီၢ်တနီၤန့ၣ်တၢ်လဲၤဟး ဘၣ်ကလီလီၤ. ဘၣ်ဆၢဒီးတၢ်ဟးလိၣ်ကွဲအလီၢ်အဂၤတနီၤန့ၣ် ထာဝဲတၢ်ပျဲန့ၣ်လီၤအပူၤလီၤ.

နကထံၣ်န့ၢ်အါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဘၣ်ယးတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤကဝီၤပူၤတၢ်မၤစၢၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ အဂၤတဖၣ်လၢလံၣ်အဆၢဒိၣ်ဘၣ်ယး တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ဒီးတၢ်အိၣ်ဆိၣ်ထွဲန့ၣ်လီၤ.

ဖဲနဟဲတုၤသီလၢအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်န့ၣ်, တၢ်သးကျဲၤပၣ်လီၤကျဲၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢလၢ နဂီၢ်ကတၢ်တၢ်ပၣ်တၢ်လီၤတတီၤလၢနကအိၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၤအံၤကအိၣ်ဝဲဒီး ဟံပ်ယီတၢ်ပိးတၢ်လီၤဒီး တၢ်ဖိတၢ်လံၤအခိၣ်သ့ၣ် လၢနလိၣ်ဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲအခိၣ်ထံး န့ၣ်, ဘၣ်တဘၣ်နကအိၣ်ဘၣ်ဒီး နဘူးနတၢ်လၢအဟဲအိၣ်ဆိးတၢ်လံၤလၢ အမဲရကၤကီၢ်စၢ ဖျိၣ်, မ့တမ့ၢ်, ပုၤလၢအသးအိၣ်လၢကတူၢ်လိၣ်ပၣ်နၤတဂၤအဟံၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့တမ့ၢ်,ဘၣ်သ့ၣ် သ့ၣ်တၢ်ကပၣ်နၤလၢဒၢဖျိၣ်တဒၢ, လၢတပံၤဘျီၣ်, မ့တမ့ၢ် လၢတၢ်ကရၢကရိတခါခါအတၢ် တူၢ်လိၣ်မ့ၢ်ဝဲလီၤန့ၣ်လီၤ. နမ့မ့ၢ်ပုၤသဘျီန့ၣ်, ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် တၢ်ကပၣ်နၤတပူၤယီၤဒီး ပုၤ သဘျီအဂၤတဖၣ် တစိၣ်တလီၤလီၤ.

တၢ်သးကျဲၤပၣ်လီၤကျဲၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢလၢနဂီၢ်ကဘၣ်မၤလီၤတၢ်ဝဲဒ်သိး နဟဲတုၤလၢ အမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်ပူၤ အဆိကတၢ်တလါအဂီၢ်, နကအိၣ်ဒီး ဟံပ်ယီလီၤအိၣ်လီၤဆိးန့ၣ် လီၤ. နဘူးနတၢ်လၢ အမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်အပူၤအံၤမ့ၢ်အိၣ်န့ၣ်, ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် တၢ်ကမၤ အ ဝဲသ့ၣ် ကျဲၤန့ၣ်ဟံပ်ယီလီၤအိၣ်လီၤဆိး လၢနဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ယုထံၣ်န့ၣ်ဟံပ်ယီလီၤအိၣ်လီၤဆိး

နဟဲတုၤဝဲတယံၣ်ဘၣ်ဒီး တၢ်သးကျဲၤပၣ်လီၤကျဲၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢလၢနဂီၢ်အပူၤဘၣ်မူ ဘၣ်ဒါ ကကတၢ်သကိးတၢ်ဒီးနၤ ဘၣ်ယးဆၢကတီၢ်ယံၣ်ထၢဟံပ်ယီလီၤအိၣ်လီၤဆိး (long-term housing) လၢနဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ယုထံၣ်န့ၣ်ဟံပ်ယီလီၤအိၣ်လီၤဆိးအံၤယံၣ်ဝဲ တဘျီန့ၣ်လီၤ. အဝုၢ်ဒ်လဲၣ်န့ၣ်, နကထံၣ်န့ၣ်တၢ်လီၤလၢအကြးအဘၣ်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ကီၤလၢ နဂီၢ်သ့ဝဲဒၣ်လီၤ. နကအိၣ်ဒီး ယုထံၣ်န့ၣ်တၢ်လီၤလၢအပူၤတဒိၣ်ကိၣ်ဆိးလၢနဂီၢ်, တၢ်လီၤ လၢအဘၣ်အဘၢ, အိၣ်ဘူးဒီးကျးဆါတၢ်, အိၣ်ဘူးဒီးကမျၢၢ်တၢ်လဲၤတၢ်ကျဲၤအကျဲ, အိၣ်ဘူး ဒီး နတၢ်မၤလီၤဒီး နဖိနလံၤတဖၣ်အကူၢ် န့ၣ်လီၤ.

ဒ်သိးနကထံၣ်န့ၣ်တၢ်လီၤလၢ နကအိၣ်ဆိးအဂီၢ်န့ၣ်, တၢ်တနီၤလၢ နမၤသ့တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ -

- ကတီၢ်တၢ်ဒီးတၢ်သးကျဲၤပၣ်လီၤကျဲၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢလၢနဂီၢ်အပူၤမၤတၢ်ဖိ
- ယုမၤန့ၣ်နဟံပ်ယီလီၤဒီး နတၢ်သကိးတဖၣ် အတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖး
- ယုမၤန့ၣ်ပုၤလၢနမၤသကိးတၢ်ဒီးအီၤတဖၣ် အတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖး
- ယုကွၢ်တၢ်ပနီၣ် “တၢ်ဒီးလဲၤလီၤအဂီၢ်” (For Rent) လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တဖၣ်အလီၤ မ့တမ့ၢ်, လၢအဘူးဒီး တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တဖၣ်
- ယုကွၢ်လၢတနံၤဘၣ်တနံၤတၢ်ပရၢပစၢ်အပူၤ ဖဲတၢ်ဘိးဘၣ် ပၣ်ဖျါ တၢ်ဝုၢ် တမံၤဘၣ်တမံၤ အသနၢၣ်
- ယုဖးတၢ်ပရၢပစၢ်လီၤဆိ ဒီးမဲးကံၤ တဖၣ်လၢ အပၣ်ဖျါဝဲဒၢဖျိၣ် ဒီးဟံၣ် လၢတၢ်ဒီး လဲၤလီၤ အဂီၢ်တဖၣ်

- လဲးဟးလၢ တၢ်ဒီးလဲလီၤတၢ်ဝဲၤဒး (Rental Office) ဖဲဒးဖျိၣ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တဖၣ်အပူၤ
- နယူထံၣ်န့ၣ်ဒးဖျိၣ်တဖၣ် လၢတၢ်ဒီးလဲလီၤအဝီၣ်သ့ဝဲၣ်စ့ၣ်ကီးလၢ အ့ထၢ်နဲး (Internet) အပူၤန့ၣ်လီၤ.

ဟံၣ်ဃီလီၤအိၣ်လီၤဆိးအကလုာ်တဖၣ်

လၢအမဲၤရကၤအတၢ်အိၣ်ဆိး လီၤကဝီၤအါတက့ၢ်အပူၤ, ဟံၣ်ဃီလီၤအိၣ်လီၤဆိးအိၣ်ဝဲအါကလုာ် န့ၣ်လီၤ-

- ဒးဖျိၣ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တဖၣ် (Apartment buildings)
- ဟံၣ်တဖၣ်လၢဟံၣ်ဖိဃီဖိတၢ်အဝီၣ် (Single family house)
- ဟံၣ်လၢသိလုၣ်တံၢ်အီၤသ့တဖၣ် (Trailer homes)
- ဒးတဖၣ်လၢဟံၣ်တဖျါအပူၤ, မ့တမ့ၢ်, ဒးတဖၣ်လၢ ဒးဖျိၣ်အပူၤ.

ဒးဖျိၣ်ဒီးလဲတဒးအပူၤ ညီန့ၣ်န့ၣ်အိၣ်ဒီး ဖၣ်ကပူၤလၢ အအိၣ်ဒီး လၢဂံၢ်ဆိး (stove), တၢ်သ့ဒူး အလီၢ် (sink) ဒီးတလိပၣ်ခူၣ်တၢ် (refrigerator), တၢ်အိၣ်သကိး အလီၢ် (living area) ဒီး တၢ်အိၣ်မ့ၤအလီၢ် (dining area), တၢ်လုၢ်ထံလီၢ် (bathroom), ဒီးတၢ်ပၣ်တၢ်ကူတၢ်သိးအဒးဖိ (closets) တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒးအဆိးကတၢ်တကလုာ်

လၢဒၢးဖျိၣ်အပူၤလၢတၢ်ကိးလၢ စတူဒီၣ်အိၣ် (studio) န့ၣ် အိၣ်ထဲဒၢးတဖျါၣ်ဇိးယုၣ်ဒီး လျာ်ထံလီၣ်ဒီး ဖၣ်ကပူၤလၢ အအိၣ်လီၤဆိန့ၣ်လီၤ.

ဟံၣ်ယီၣ်အိၣ်လီၣ်ဆိးအပူၤ ဒီးတၢ်ဘိၣ်တၢ်ဘၢ

ဟံၣ်ယီၣ်အိၣ်လီၣ်ဆိးအပူၤလီၤဆိလိၣ်အသးလၢ ကီၢ် (states) တဘျီဒီးတဘျီအပူၤ, လၢဂ့ၢ် (cities)တဂ့ၢ်ဒီးတဂ့ၢ်အပူၤ, ဒီးလၢတၢ်အိၣ်ဆိးလီၣ်ကဝီၤတကဝီၤဒီးတကဝီၤလၢ လီၣ်ကဝီၤတခါယီၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. နအိၣ်တပူၤဂ့ၢ်တပူၤဂ့ၢ်, ဟံၣ်ယီၣ်အိၣ်လီၣ်ဆိး အပူၤ ကမ့ၢ် တၢ်လၢာ်ဘျီလၢာ်စ့ၤ အအါကတၢ်လၢ တလါဘၣ်တလါ အဂီၢ်နတၢ်လၢာ်ဘျီ လၢာ်စ့ၤ တဖၣ်အကျါန့ၣ်လီၤ.

ဒၢးဖျိၣ်လၢ အပူၤတဒိၣ်ကဲၣ်ဆိးလၢနဂီၢ်န့ၣ် ဘၣ်တဘၣ်နမၤန့ၢ်အိၣ်ကသ့ဒၣ်ထဲလၢပူၤလၢ အတၢ်ဟဲန့ၣ်စ့ၤတဖၣ်အလီၢ်အိၣ်ဘူးအိၣ်တံၢ် (low-income neighborhoods) ဖဲအါ စ့ၤအါဘျီ, တၢ်မၤကမ့ၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီအနီၣ်ဂံၢ်အါန့ၢ်ဒီးလီၣ်အိၣ်ဘူးအိၣ်တံၢ်အၤ တဖၣ် န့ၣ်လီၤ. နအိၣ်တၢ်လီၣ်ဖဲလဲၣ်ဘၣ်ဆၣ်, ဖဲနဟးထီၣ်လၢဟံၣ်န့ၣ်, ထီၣ်ဘျးတံၢ် နဟံၣ်လၢ သီး ဒီးသ့ၣ်ညါစ့ၢ်ကီး လီၣ်အိၣ်ဘူးအိၣ်တံၢ်တဖၣ်လၢ နကြးပဒုၣ်ဟးဆွဲးအိၣ် ဖဲမ့ၢ်နၤ အ ဆၢကတီၢ်တက့ၢ်. မၤသ့ၣ်ညါနသးဒီး နလီၣ်ကဝီၤပူၤ ပၤကီၢ်ပူၤဘၣ်မ့ၢ်ဘၣ်ဒါတဖၣ်ဒ်သိး နစံးကတီၢ်တၢ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်ကသ့ ဘၣ်ယးဒီး တၢ်ကျဲးစးဒီတဒၢ တၢ်မၤကမ့ၢ်တၢ်သိၣ်တၢ် သီဖဲနလီၣ်အိၣ်ဘူးအိၣ်တံၢ်အံၤအပူၤတက့ၢ်.

ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်နကအိၣ်ဘၣ်လၢ လီၣ်အိၣ်ဘူးအိၣ်တံၢ်တခါအပူၤ ဖဲပူၤကလုၣ်တဖၣ် ဒီးက လုၣ်ခူၣ်တဖၣ် အိၣ်ယါယုၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် ပူၤအိၣ်ဘူးအိၣ်တံၢ်ဒီးနတဖၣ်ကမ့ၢ် ပူၤ တဘျးကလုၣ်ဒီး အိၣ်ဒီးတၢ်စံၣ်စါဒီးတၢ်လဲၤဒီဖျိတဖၣ် လၢအလီၤဆိလိၣ်သးန့ၣ်လီၤ.

“ လာပဂီၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ဖျိၣ်ဒၣ်တဒၣ်လၢအယံလၢ
ဒိၣ်မး, လၢပုၤဒီးတၢ်လာပတထံၣ်ဘၣ်နီတဘျီ
တဖၣ်လီၤ.

တနံၤအံၤ ယသ့ၣ်ညါလၢပုၤလၢအအိၣ်ဆိး လၢ
လီၢ်အိၣ်ဘူးအိၣ်တံၢ်အံၤအပူၤတဖၣ်
ဖျိၣ်ဒိၣ်မးလီၤ. ဒၣ်ဖျိၣ်တဖၣ် ဆံးဝဲ
ဒီးအိၣ်ဖျါလီၤဂၢ်လၢ တလါ (သးတၢ်) လီၤ.

ဘၣ်ဆၣ်ဒီးယၢဒီးယဖိတဖၣ် ပထူးဒၣ်ဖျိၣ်အဒၣ်ပူၤ
တၢ်ဒုၣ်တဖၣ်တူၤလၢမုၢ်အတၢ်ကပီၤလၢအတဆူၣ်ဘၣ်
အဖိလၢန့ၣ် တၢ်ဒုၣ်တဖၣ်ဖျါကပီၤမးလီၤ.
ပထံၣ်န့ၣ်တၢ်သးမဲလၢပဟံၣ်အသီ လၢအမုၢ်တဖျါအံၤ
အပူၤလီၤ.”

လံင်တင်အာင်လီင်တူင်လိင်ဒီးတင်သိင်တင်သီဘင်ယးဒီး
ဟံင်ယီလီင်အိင်လီင်ဆိး

ဖဲန့ငါအိင်ဒီးဖိင်ဒီးလဲမ့တမ့ဟံင်န့င်, နကဘင်ဆဲးလီင်နမံလၢ လံင်တင်အာင်လီင်တူင် လိင်ဘင်ထွဲဒီး တင်ငါအိင်ဒီးအံၤအပူၤလီၤ. လံင်တင်အာင်လီင်တူင်လိင်အံၤ မ့ဟံင်လၢ အဘင်လိင် သးဒီး ထံကိင်သဲစး တင်သိင်တင်သီ ဒ်သိး ကကဟုကယင် ပှၤငါအိင်တင်(tenant) ဒီး တင်လိင်တင်ကျဲအကစၢ်(landlord) စ့ကိးန့င်လီၤ. လံင်တင်အာင်လီင်အံၤ ကကဟုကယင် နၤဒ်သိးန့သ့တဘင်တင်မၤန့တတီတလီၤလၢ တင်လိင်တင်ကျဲအကစၢ်တဂ့ၤအဂီၢ်လီၤ.

လံင်တင်အာင်လီင်တူင်လိင်အံၤ ပင်ဖျါဝဲဒီးဖိင်ဒီးလဲ မ့တမ့ ဟံင်အပူၤလၢနကဘင်ဟ့င်လၢ တလါဒီး တလါ အဂီၢ်န့င်လီၤ. တင်ဒီးလဲအပူၤအံၤ ဘင်တဘင် ကပင်ယုင်စ့ကိးဒီးယူၤထုလထံင် (utilities) အပူၤလၢအမ့ၢ်ဝဲ (လီမ့ၢ်အူ, ဂင်သဝံမ့တမ့ၢ်သီ လၢတင်ကမၤလၢထီၣ်ဟံင်ပူၤအဂီၢ်, ထံ ဒီး တင်ထာကွံင်တင်ကမ့ၢ်တဖၣ်), မ့တမ့ၢ်, ယူၤထုလထံင် အပူၤအံၤ တင်ကယုလီၤဆီအီၤလီၤ. တချးန့ဆဲးလီၤဒီးနမံလၢလံင်အာင်လီင်တူင်လိင်အပူၤန့င်, တင်အကါဒိင်လၢနဂီၢ် မ့ၢ်ဒ်သိးန့ကသံကွံင်တင်လိင်တင်ကျဲအကစၢ်လၢ ယုင်ထုလထံင်န့ဒီးယုင်ဝဲလၢ တင်ဒီးလဲအပူၤအပူၤဧါ, တဒွးယုင်ဝဲဘင်လဲန့င်လီၤ.

ဖဲန့ဆဲးလီၤနမံလၢ လံင်တင်အာင်လီင်တူင်လိင်အပူၤန့င်, နဟ့င်နတင်အာင်လီၤဘင်ယး တင်ဂ့ၢ်လၢ အဖီလင် တဖၣ်အံၤလီၤ.

- ပှၤလၢအအိင်လၢဒီးဖိင်ဒီးလဲ မ့တမ့ဟံင်အပူၤအနီၣ်ဂံၢ်
- တလါတလါအဂီၢ် တင်ဒီးလဲ အပူၤလၢနကဘင်ဟ့င်
- နံၤသီလၢတလါဘင်တလါအပူၤ လၢတင်ကထာတင်ဒီးလဲအပူၤ
- ဒီးဖိင်ဒီးလဲအတင်အိင်အသး (တင်ကဘင်မၤကဆဲကဆီအံၤ ဒီးကတီၤအံၤ ဒ်သိးအသ့တဟးဂီၤတဂ့ၤ)
- နကအိင်ဆိးဖဲန့ဆဲးဆာကတီၢ်ပှၤလါ (ညီန့ၢ်န့ၢ် ၁၂ လါ)
- တင်ဂ့ၢ်တဖၣ်လၢတင်အာင်လီင်တူင်လိင်အံၤ ဖဲန့မ့ၢ်သးန့လီၢ်ဆူ ဒီးဖိင်ဒီးလဲ အဂၤတဖျါတချးလၢ နတင်အာင်လီၤအဆာကတီၢ် ပှၤထီၣ်ဒီးဘင်.

ဘင်တဘင် နကဘင်ဒုးန့တင်အုင်သးလၢ တင်ဒီးလဲအပူၤန့င် တင်ကဟ့င်အီၤကစီဒီအဂီၢ်န့ၢ်လီၤ. နမ့ၢ်တမၤတင်ဘင်ဒီး နတအိင်ဒီးပှၤဟံးလိၢ်စ့တင်စံၣ်စီၤ လၢကအုင်အသး လၢ နအိင်ဒီးတင်ကွဲးနီၣ်လၢအဂ့ၢ်ဘင်ယး ဒီးတင်လိးက့ၤလံင်ယုက့ၤတင်အပူၤ လၢနကဘင်ဟ့င်တဖၣ်န့ၢ်ဘင်. လၢတင်အံၤအဂီၢ်, ဘင်သ့ၣ်သ့ၣ် နကဘင် ယုပှၤလၢ အအိင် ဒီး ပှၤဟံးလိၢ်စ့တင်စံၣ်စီၤ လၢအဂ့ၢ်တဂၤဒ်သိး ကကထီၣ်ပှၤလၢ အဆဲးလီၤအမံၤသဲယးဒီးနၤ (cosigner)

လားလင်တင်အာဂ်လီတူဂ်လိင်အပူလီလီ. ညီနုနုနု ဖဲပှါငါအိဂ်တင်ဖိတဖှ် ဆဲးလီလီ အမံလားလင်တင်အာဂ်လီတူဂ်လိင်အပူအခါ အလီဂ်အိဂ် စွဂ်ကီးလားကဘဂ်ဟ့ဂ်ဝဲ စုပင်လီဆိလားတင်ဂါတင်ကျါအဂီဂ် (security deposit) နှုဂ်လီလီ. စုပင်လီဆိလားတင်ဂါ တင်ကျါအဂီဂ်အံ, ညီနုနုနုပှါသီးဝဲဒီး တင်ဒီးလဲအပူလါ တလါအဂီဂ်နှုဂ်လီလီ. နမုဂ်ဟးထီဂ်ဖဲတင်အာဂ်လီတူဂ်လိင်အခါကတီဂ်ပှါထီဂ်လဲနုဂ် တင်ကဟ့ဂ်ကျါနုအံလီလီ.

နမုဂ်မကမဉ်ဘဂ်တင်အာဂ်လီတမံမံ လားလင်တင်အာဂ်လီတူဂ်လိင်အံအပူဒီး, တင်ထူးထီဂ်ကွံင် နလါ ဒီးဖိဂ်ဒီးလဲအံအပူသ့ဝဲတကး ဒီးဘဂ်, စုပင်လီဆိလားတင်ဂါတင်ကျါအဂီဂ်စွဂ်ကီး တင်တဟ့ဂ်ကျါနုလါဘဂ်. အဒိ- ကီဂ်တဖှ် (states) ဒီးဝှ်တဖှ်နှုဂ်အါစုအါဘျီ အိဂ်ဒီးဟံဂ်ဃီလီဂ်အိဂ်လီဂ်ဆိး တင်သိဂ်တင်သီ လားအပင်ပနီဂ်ဝဲ ပှါအိဂ်သ့ထဲပှါဂါလားတင်အိဂ်ဆိးလီလီ တခါဒီးတခါ အပူနှုဂ်လီလီ. တင်အံအခါပညီမုဂ်ဝဲ, နဟံဂ်ဃီဖိအနီဂ်ဂံမုဂ်အါနှုဂ်, ဘဂ်သ့ဂ်သ့ဂ်နကလိဂ်ဘဂ် ဒီးဖိဂ်ဒီးလဲအါနှုဂ်တခါလီလီ. တင်သူးကျါ ပင်လီ ကွါလီဂ်အိဂ်လီဂ်ဆိးကရုလားနဂီဂ် ကကျဲးစးဝဲ အဂုါကတါဂ် ဒိသီးကယုနုဂ်နု ဒီးဖိဂ်ခဲဖျါဂ် မှတမုဂ်အါနှုဂ်ခဲဖျါဂ်လါ အအိဂ်ဘူးလိင်အသးနှုဂ်လီလီ.

ဒီးဖိဂ်ဒီးလဲတဒီးအပူ နမုဂ်အိဂ်ဒီးပှါနီဂ်ဂံ အါနှုဂ်ဒီးတင်သိဂ်တင်သီပျဲအိဂ်ဝဲတဒီး,တင်ထူးထီဂ်ကွံင်နု သ့ဝဲလီလီ.

တင်သိဂ်တင်သီဘဂ်ယး ဒီးဟံဂ်ဃီလီဂ်အိဂ်လီဂ်ဆိးတဖှ်အံမုဂ်ဝဲလားတင်လီဂ်တင်ကျဲအကစဂ်အဂီဂ် ဒီးမုဂ်စွဂ်ကီးလားပှါငါအိဂ်တင်ဖိတဖှ်အဂီဂ်နှုဂ်လီလီ. တင်လီဂ်တင်ကျဲအကစဂ်တဖှ်အမုဒါအိဂ်ဝဲလားဟံဂ်ဃီလီဂ်အိဂ်လီဂ်ဆိးတဖှ် အတီပတီဂ်ကဘဂ်ထီဂ်ဘးဝဲဒ် တင်ပင်ပနီဂ်ဝဲလါ တင်ဖိတင်လံလားတင်ဒီးလဲလီအံတဖှ်အဂီဂ် ဖဲအဘဂ်ထွဲဒီး တင်ဘိဂ်တင်ဘါဒီးတင်ကဆွဲကဆွဲနှုဂ်လီလီ. တင်လီဂ်တင်ကျဲအကစဂ်တဖှ် ကဘဂ်မလီဂ်တံဂ်ဝဲဒ်သီး လီမုဂ်အူ, ထံ, ဒီးတင်မလားဟံဂ်ပှါအကျါအကျဲခဲလားနုဂ် လီပလိင်လိင်သးဒီးတင်သိဂ်တင်သီဒီးကဘဂ်ပင်စွဂ်ကီးဝဲ တင်ပီးတင်လီလါ အထံဂ်သ့ဂ်ညါ မုဂ်အူလုဂ် (smoke detector) နှုဂ်လီလီ. က ဘဂ်ကွံင်ထွဲစွဂ်ကီးအတင်လီဂ်တင်ကျဲတဖှ်ဒ်သီး ယုဂ်ဒီး တင်ဖိလံဖိယံတဖှ်သ့တအိဂ်လါ အပူတဂုါလီလီ. တင်သိဂ်တင်သီဘဂ်ယး ဒီး ဟံဂ်ဃီ လီဂ်အိဂ် လီဂ်ဆိး ပင်ဖျါစွဂ်ကီးဝဲလါ, ပှါကလုဂ်, တင်ဘျီတင်ဘါ ဒီး ထံကီဂ် လီဂ်အိဂ်လီဂ်ဆိး လါ အခိဂ်ထံး အယံနှုဂ် တင်လီဂ်တင်ကျဲအကစဂ်တဖှ် ဝှ်လိင်လားကတူဂ်လိင်ပှါ တသ့နီတဂါဘဂ်.

န့ၣ်တၢ်သီၤလၢအမဲၤရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်ပူၤအခါ, နဘၣ်ဟးလၢန့ၣ် လၢတၢ်လီၢ်တတိၤဆူတၢ်လီၢ်အဂၤတတိၤအသိ, တၢ်ဆၢကတီၢ် ကလၢၣ်အါမးလၢန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢဒီးတယံၣ်ဘၣ်န့ၣ်, နကစးထီၣ်သ့ တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢကမ့ၢ်တၢ်လဲၤတၢ်က့ၤအဂီၢ်, ဒီးမ့ၢ်တနံၤန့ၣ်နကအိၣ်ဒီးနသိလ့ၣ်ဒၣ် နဲ, နကနီၢ်နသိလ့ၣ်ဒၣ်နဲန့ၣ်လီၤ.

ဖဲအခိၣ်ထံးန့ၣ်နမ့ၢ်မၤလိၤန့ၣ်ပၢၢ်ဆိနသးလၢကျဲၤမ့ၢ်ခိၣ်တၢ်မၤနီၣ် (signs) ဒီးတၢ်ပနီၣ် (signals) တဖၣ်အခိၣ်ပညီ, ယုၣ်ဒီးတၢ်ဘျၢအဂၤတဖၣ်လၢ အဘၣ်ယးဒီး တၢ်လဲၤတၢ်က့ၤလၢကျဲၤမ့ၢ်လီၤန့ၣ်, တၢ်ကညီဒိၣ်ထီၣ်လၢန့ၣ်လီၤ နကသ့တၢ်ကျဲၤ တဖၣ်လၢ ကမ့ၢ်တၢ်လဲၤတၢ်က့ၤအဂီၢ်, ဒီးလၢန ကမၤလိၤသ့ထီၣ်နသးလၢ နကနီၢ်နသိလ့ၣ်လၢအမဲၤရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်ပူၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကမ့ၢ်တၢ်လဲၤတၢ်က့ၤ

အမဲၤရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်အပူၤအံၤ, တၢ်အိၣ်ဆိးလီၢ်ကဝီၤတခါဒီးတခါအပူၤ, တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢကမ့ၢ်တၢ်လဲၤတၢ်က့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤဆီလိၣ်အသးလီၤ. ခူဝ်ဖးဒိၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်, အိၣ်ဝဲဒီးသိလ့ၣ်လၢကမ့ၢ်တၢ်လဲၤတၢ်က့ၤအဂီၢ် (buses) တဖၣ်, ဟီၣ်ခိၣ်လၢ လှဲၣ်မ့ၢ်အူကျဲ (subways) တဖၣ်, ဒီးလှဲၣ်မ့ၢ်အူလၢ ကမ့ၢ်တၢ်လဲၤတၢ်က့ၤအဂီၢ် (commuter trains) တဖၣ်အသိ, အသိ လှဲၣ်မ့ၢ်တအိၣ်ဒၣ်လဲၣ်, ကမ့ၢ်တဖၣ် လဲၤက့ၤလၢဝုၤဖးဒိၣ်ဒိဝုၤညါအပူၤသ့ဝဲန့ၣ်လီၤ. ထံးကစံၣ် (taxis) တဖၣ်အိၣ်ဝဲစ့ၢ်ကီး ဘၣ်ဆၢဒီး ညီန့ၣ်န့ၣ်အပူၤဒိၣ်မးလီၤ. လၢတၢ်လီၢ်အဂၤအဂၤတဖၣ် အပူၤ, တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢကမ့ၢ်တၢ်လဲၤတၢ်က့ၤအဂီၢ်န့ၣ်တၢ်မၤနီၣ်အိၣ်တသ့ညါကဒၣ်ဘၣ်. ဖဲ န့ၣ်တၢ်ဝံၤတယံၣ်ဘၣ်န့ၣ်, တၢ်သးကျဲၤပၢၢ်လီၤက့ၤလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢလၢန့ၣ်ကဒုးသ့ၣ်ညါန့ၣ် ဘၣ်ယးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢ ကမ့ၢ်တၢ်လဲၤတၢ်က့ၤအဂီၢ်လၢအအိၣ်ဝဲ ဖဲနတၢ်အိၣ်ဆိး လီၢ်ကဝီၤ သီအံၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.

န့ၣ်အိၣ်ဒီးနသိလ့ၣ်ဒၣ်နဲ ဒီးနနီၢ်သိလ့ၣ်

ဖဲလီၢ်ကဝီၤလၢတၢ်မၤန့ၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢကမ့ၢ်တၢ်လဲၤတၢ်က့ၤအဂီၢ်တသ့, မ့တမ့ၢ်တညီလၢန့ၣ်လီၤနကသ့အိၣ်ဘၣ်န့ၣ်, နကအိၣ်ဒီးပူၤ သိလ့ၣ်လၢ နကစၢ်ဒၣ်နဲအဂီၢ် တသ့ဖဲအသ့အချၢ ကတၢ်သ့ၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. န့ၣ်အိၣ်ဒီးနသိလ့ၣ်ဒၣ်နဲန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအမၤညီထီၣ်တၢ်ဘၣ်ဆၢဒီးမ့ၢ်စ့ၢ်ကီး တၢ်လၢအပူၤကလံၤဒိၣ်ဝဲလီၤ. အါန့ၣ်တၢ်အံၤ, လၢအမဲၤရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်အပူၤအံၤ, နမ့ၢ် အိၣ်ဒီးနသိလ့ၣ်ဒၣ်နဲ, နမ့ၢ်နီၢ်သိလ့ၣ်န့ၣ်, မ့ဒါအိၣ်ဝဲအါမးလၢ နဂီၢ်စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်သိၣ်တၢ်သီၤလၢ ပုၤလၢအအိၣ်ဒီးအသိလ့ၣ်ဒၣ်ဝဲ ဒီး ပုၤလၢ အနီၢ်သိလ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်လူၤထွဲမၤထွဲဝဲန့ၣ်, ကီၢ် (states) အပဒိၣ်တဖၣ်ပၢၢ်လီၤဝဲလီၤ. တၢ်သးကျဲၤပၢၢ်လီၤက့ၤလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိး ကရၢလၢန့ၣ် ဒုးသ့ၣ်ညါန့ၣ်ဘၣ်ယး ကီၢ်လၢန့ၣ်အိၣ်လၢအပူၤအံၤအတၢ်သိၣ်တၢ်သီၤတဖၣ်ဒီးဟ့ၣ် နၤတၢ်ဝုၤတၢ်ကျဲၤဘၣ်ယးတၢ်မၤန့ၣ် လံၣ်ပျဲန့ၣ်လီၤသိလ့ၣ် (permit) အလီၢ်တဖၣ်ဒိသိးနမၤလိ နီၢ်သိလ့ၣ်ဖဲ အမဲၤရကၤ ကီၢ်စၢဖျိၣ်အပူၤအဂီၢ် သ့ဝဲ န့ၣ်လီၤ.

နကနီၢ်သိလ့ၣ် ဘၣ်ဘျီးဘၣ်ဒါဒီးတၢ်သိၣ်တၢ်သီၤအဂီၢ်, နကဘၣ်အိၣ်ဒီး နလီၢ်ကဝီၤပူၤ တၢ်နီၣ်သိလ့ၣ်အလံၣ် န့ၣ်လီၤ. နသ့ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ် တၢ်နီၣ်သိလ့ၣ်အလံၣ် လၢလံၣ်အံၤအလီၢ်တသ့ဘၣ်. နတၢ်နီၣ်သိလ့ၣ်အလံၣ် မ့ၢ်တအိၣ် ဘၣ်ဆၢနမ့ၢ်နီၢ်သိလ့ၣ်န့ၣ်, တၢ်အိၣ်လိးနၤသ့, မ့တမ့ၢ် တၢ်

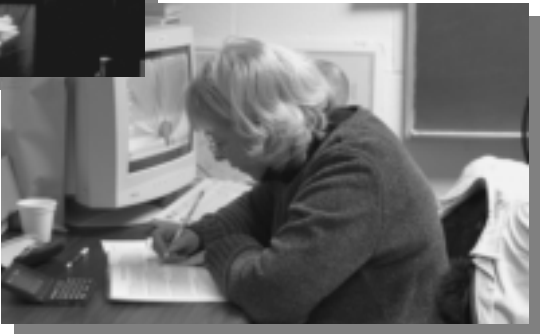
ဗူးယာ်နၢလၢယိပ်ပူၤသ့ဝဲလီၤ. နသးနံၣ်လါကဘၣ်ပွဲၤထီၣ်နံၣ်လၢတၢ်ပၣ်ပနီၣ်အိၤဒီးနံၣ်လါလၢ တၢ်ပၣ်ပနီၣ် အိၤအံၤလီၤဆီလိၣ်အသးလၢကီၢ် တဘျုးဒီးတဘျုးန့ၣ်လီၤ.

နကမၤန့ၢ် တၢ်နီၣ်သိလ့ၣ်အလံာ်အဂီၢ်, နကဘၣ်လဲၤဆူ လီၢ်ကဝီၤသိလ့ၣ်လ့ၣ်လီၤဝဲၤကျိၤ Department of Motor Vehicles (DMV) လီၤ. ဖဲန့ၣ်နကဘၣ်ဖျိတၢ်မၤ ကွၢ်န့ၣ်ခဲၣ်ချဲၣ်တၢ် ထံၣ်, တၢ်ဒီးစဲး ဘၣ်ယးတၢ်သိၣ်တၢ်သီဒီး တၢ်ဘျုးတဖၣ်လၢတၢ်နီၣ် သိလ့ၣ်အဂီၢ်ဒီး, တၢ်မၤကွၢ် ဘၣ်ယးတၢ်နီၣ်သိလ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်ပတံၤထီၣ်လၢနကမၤ န့ၢ်တၢ်နီၣ်သိလ့ၣ်အလံာ်အခါ, နက ဘၣ် ဟ့ၣ်လံာ်အံၤအပူၤလီၤ. နတၢ်နီၣ်သိလ့ၣ်အလံာ်အလီၤ န့ၣ်ကအိၣ်ဒီးနဂီၢ်, နမံၤ,နလီၢ်အိၣ်ဆိး, န အိၣ်ဖျိၣ်မုၢ်နံၤတဖၣ်ဒီး တၢ်နီၣ်သိလ့ၣ်အလံာ်အံၤ နကဘၣ်မၤသီထီၣ်က့ၢ်အိၤစ့ၤန့ၣ်တဘျီန့ၣ်လီၤ.

တၢ်သိၣ်တၢ်သီအိၣ်တနီၤလၢ နမုၢ်မၤကမၣ်ဘၣ်အိၤန့ၣ် တၢ်ဟံးကွံာ်နလံာ်အံၤသ့ဝဲလီၤ. အဒိ, တၢ်မုၢ်ဖိၣ်နၢလၢနအိၣ်သးဝဲၤ နနီၣ်သိလ့ၣ်အယိဒီး ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်တၢ်ကဟံးကွံာ်နတၢ်နီၣ် သိလ့ၣ် အလံာ်, နကဘၣ်ဟ့ၣ်စ့ၤအိၣ်လိး ဖးအါ, မ့တမုၢ်တၢ်ကဒၢနၢလၢတၢ်ဗူးယာ်အလီၢ် န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆၢက့ၢ်နၢဆူ နထံနကီၢ် ဒၣ်လဲာ်သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.

နပူၤသိလ့ၣ်ဝဲၤအလီၢ်ခံ, နကဘၣ်မၤနီၣ်မၤယါ (register) နသိလ့ၣ်ဖဲနလီၢ်ကဝီၤပူၤ သိလ့ၣ်လ့ၣ် လီၤဝဲၤကျိၤလၢတၢ်ကသမံသမိးမၤကွၢ်သိလ့ၣ်အံၤဒ်သိးတၢ်ကသ့ၣ်ညါဘၣ်လီၤ တၢ်လၢသိလ့ၣ်အံၤ ကဲထီၣ်တၢ်ဘၣ်ယိၣ်အလီၢ်တသ့ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. နကဘၣ်အိၣ်စ့ၤကီးဒီး (insurance) သိလ့ၣ်တၢ် အုၣ်ကီၤ လၢနသိလ့ၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အုၣ်ကီၤအံၤနပူၤန့ၢ်အိၤ သ့ဖဲပူၤတၢ်ပူၤတဖၣ်ဒၣ်ဝဲအတၢ် အုၣ်ကီၤခိပနံၣ်တဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. သိလ့ၣ်တၢ်အုၣ်ကီၤအပူၤ ဆိးအါန့ၣ်ဒီးသန့ၤထီၣ်အသးလၢန အိၣ်တၢ်အလီၢ်, နသးနံၣ်လါ, ပူၤကနီၣ်သိလ့ၣ်ခဲလၢဝဲပူၤဂၤ, ဒီးတၢ်ကွဲးနီၣ်ဘၣ်ယးနနီၣ်သိလ့ၣ်အ ဝ့ၢ်အကျိၤတဖၣ်အဖီခိၣ်န့ၣ်လီၤ. အလီၢ်အိၣ်လၢ နကဘၣ်ပၣ်သ့ၣ်ပၣ်သးစ့ၤကီးဘၣ်ယး သိအပူၤ, တၢ်ကတီၤအံၤထွဲကွၢ်ထွဲ သိလ့ၣ်အပူၤ, ဒီးနကပၣ်သိလ့ၣ်အလီၢ် (parking) တဖၣ်စ့ၤကီး န့ၣ်လီၤ.

ပှၤအမဲရကၤဖိအါတက့ၢ် ပၤဒိၣ်ဝဲနီၢ်တၢ်တၢ်အိၣ်ကူအိၣ်လၢ ဒိၣ်ဒိၣ်ကလဲၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်န့ၣ် ဝဲလၢ ပှၤဒိၣ်တုၣ်ဒိၣ်ပှၤတဖၣ် ကဘၣ်မၤတၢ်ဒီးကွၢ်ထွဲလီၤအသးဒီး ကွၢ်ထွဲအဟံၣ်ဖိယီဖိ တဖၣ် န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တကြးဒီးသးန့ၣ်ထီၣ်အသးလၢ ထံကီၢ်ပဒိၣ်အကျိၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤအဖီ ခိၣ်ဘၣ်. လၢတၢ်ဂ့ၢ်အံၤအယီ, ပှၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲတဖၣ်ဟဲတုၤဖဲအမဲရကၤကီၢ်စၢၤဖျိၣ်အပှၤ အခိၣ်ထံးစ့ၤလၢ အတီၢ်ပှၤ, တၢ်အကါဒိၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်မၤဆိဝဲန့ၣ်, မ့ၢ်တၢ်ယုၤမၤန့ၢ်တၢ်ဖံး တၢ်မၤန့ၢ်လီၤ. နတၢ်ပညိၣ်အဆိကတၢ်တဖၣ်အကျါ, တၢ်ယုၤမၤန့ၢ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤအံၤကမ့ၢ်ဝဲတခါစ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ.

ဖဲအခိၣ်ထံးန့ၣ် တၢ်မၤလၢတၢ်ဟ့ၣ်န့ၣ်အံၤ မ့တမ့ၢ်တၢ်မၤလၢအန့ၢ်စ့ၣ်, မ့တမ့ၢ်တၢ်မၤလၢနမၤ အံၤလၢညါလၢတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမ့အဂီၢ်ဘၣ်ဆၣ်, တၢ်ဆၢမ့ၢ်လၢဝဲလၢနကတူၢ်လိၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ. ပှၤအမဲရကၤဖိအါတက့ၢ်န့ၣ်ဝဲလၢပဒိၣ်ဒီးတၢ်ဖံးတၢ်မၤတမံၤမံၤန့ၣ်, ဝဲဒိၣ်န့ၢ်ဒီးပတၢ်မၤတအိၣ် ဘၣ်လီၤ.

ထံကီၢ်ပဒိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်, တၢ်သးကျဲၤပၤဝဲလီၤ လီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢလၢနဂီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်, တဟ့ၣ်န့ၣ်တၢ်အ့ၣ် ကီၤလၢတၢ်ဖံးတၢ်မၤအဂီၢ်ဘၣ်. ကရၢလၢအမၤစၢၤပှၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲ ဒ်သိးကမၤန့ၢ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤ အဂီၢ် (refugee employment services) တဖၣ်ကမၤစၢၤန့ၣ်လၢနတၢ်ယုၤတၢ်ဖံးတၢ်မၤ အဂီၢ် ဘၣ်ဆၣ်ဒီး, နနီၢ်ကစၢ်ဒိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တဂ့ၢ်ကျဲးစးလၢနကမၤန့ၢ်တၢ်မၤအဂီၢ်ဘၣ်ဒီး, နမၤ န့ၢ်တၢ်မၤ တသ့ဘၣ်. နကဘၣ်ပြၢလိၣ်နသးဒီးပှၤအါမး လၢတၢ်မၤတမံၤယီအဂီၢ်အယီ, နကဘၣ်ဒူးန့ၣ်ဖျါ ထီၣ်လၢ နအိၣ်ကတဲၣ်ကတီၤနသး လၢနကမၤတၢ်အဂီၢ်လီၤ.

တၢ်မၤအကလုၢ်တဖၣ်

အမဲရကၤကီၢ်စၢၤဖျိၣ်အပှၤတၢ်ဖံးတၢ်မၤအကလုၢ်ကအိၣ်ဝဲသၢကလုၢ်လီၤ. တၢ်မၤလၢတလိၣ်တၢ် သ့တၢ်ဘၣ်, တၢ်မၤလၢအလိၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်ဒီး တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမ့တၢ်ဖံးတၢ်မၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤတကလုၢ်ဒီးတကလုၢ်အဂီၢ်, အလီၢ်အိၣ်လၢပှၤတၢ်ကဘၣ်အိၣ်ဒီး တၢ်လဲၤဒီဖျိ မ့တမ့ၢ် တၢ်သိၣ်လိ လၢအပတီၢ်လီၤဆိလိၣ်အသးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤလၢ တလိၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ် မ့တမ့ၢ် ပှၤန့ၣ်လီၤသီတၢ်မၤအပတီၢ်တၢ်မၤ တဖၣ်အံၤ

အဂီၢ်, အလီၢ်အိၣ်လၢ နကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်မၤလိ မ့ၢ်ဂ့ၢ်, တၢ်လဲၤဒီဖျိမ့ၢ်ဂ့ၢ် ထဲဒၣ်တဆံးတက့ၢ်ဇီၤလီၤ. ပှၤန့ၣ်လီၤသီတၢ်မၤအပတီၢ်အဒိ တဖၣ် မ့ၢ်ဝဲ, ပှၤမၤ ကဆ့ကဆိတမံၤဘျီၣ်, ပှၤပၤဝဲလီၤတၢ်အိၣ်လၢတၢ်အိၣ်ကျဲးပှၤ, ဒီးပှၤမၤတၢ်လၢစဲးဖိ က ဟ့ၣ်တၢ်မၤလီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤဒ်အံၤတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်, ညီန့ၢ် တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဘျးတၢ်လဲၤလၢတၢ် မၤဆၢကတီၢ်တန့ၣ်ရံၣ်အဂီၢ်ဆံးအါ ဒီးအလီၢ်တအိၣ်လၢနကဘၣ်သ့အဲကလံးကျိၣ် အပတီၢ်ထီ ထီဘၣ်. ပှၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲအါမးမၤတၢ်မၤတဖၣ်အံၤ ဖဲအဝဲသ့ၣ်မၤ လိသ့ထီၣ်အသးလၢအဲကလံး ကျိၣ်အဆၢကတီၢ်, မ့တမ့ၢ်, ဖဲအဝဲသ့ၣ် မၤ လိသ့ထီၣ်အသးလၢ တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အဂၤတဖၣ်အ ဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤလၢအလိၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ် တဖၣ်အဂီၢ်, လိၣ်ဝဲတၢ်မၤလိသ့ ထီၣ်သး, တၢ်သ့အဲကလံးကျိၣ်အပတီၢ်ထီ, ဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အပတီၢ်တပတီၢ်ဘၣ်ယးဒီးတၢ် မၤအံၤလီၤ. တၢ်မၤလၢအလိၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အဒိတဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ, ပှၤသ့စဲးဖိကဟၣ်ဝုၣ်ကျိၤ, ပှၤ မၤယံမၤလၢမဲၣ်သၣ်နီၣ်ခိ, ပှၤသ့လိမ့ၣ်အူဝုၣ်ကျိၤ, ဒီးပှၤသ့ဒိၣ်ဖျူထၢၣ်ဝုၣ်ကျိၤ န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤလၢအလိၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တဖၣ်အဂီၢ်, တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဘူးတၢ်လဲလၢတန့ၣ်ရံၣ်ဘၣ်တန့ၣ်ရံၣ်မ့တမ့ၢ်, တန့ၣ်ဘၣ်တန့ၣ်အဂီၢ် ဒီးမ့ၢ်ဘူးလဲလၢအအါန့ၢ်ဒီးပှၤန့ၣ်လီၤသီတၢ်မၤအပတီၢ်အဂီၢ်တၢ် ဘူးတၢ်လဲဒီး, အါန့ၢ်ဒၣ်လဲၣ်ဘူးလဲလၢတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူတၢ်ဖဲးတၢ်မၤ တနီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤအါမဲၤလၢအလိၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တဖၣ်အဂီၢ်, အလီၢ်အိၣ်လၢနကဘၣ်အိၣ်ဒီး လဲးစ့ၣ် (license) မ့တမ့ၢ်, နကဘၣ်ကဲထီၣ်တၢ်မၤအကရၢမိၢ်ပုၢ် (union) အကရၢဖိန့ၣ်လီၤ. လဲးစ့ၣ် လၢနမၤန့ၢ်အီၤလၢနထံနကီၢ်န့ၣ်, ဘၣ်တဘၣ် တၢ်တတူၢ်လိၣ်အီၤဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်ဒီး နမၤလိ အဲကလံးကျိၣ်ဝဲ, ထီၣ်တၢ်မၤလိဒ်သးနကဒီးန့ၢ်အမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ် အလံၣ်အုၣ်သးလၢနတၢ် မၤအံၤအဂီၢ်န့ၣ်သ့ဝဲလီၤ.

တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူတၢ်ဖဲးတၢ်မၤ တဖၣ်အဂီၢ်, ညီန့ၢ်န့ၣ်အစ့ၤကတၢ် နကဘၣ်မၤန့ၢ် ဒိလုၣ်ကီၢ်အဒိကရံၣ်, နတၢ်သ့တၢ်ဘၣ် ဘၣ်ယး အဲကလံးကျိၣ် ကဘၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအပတီၢ်ဖျိးစိ, ဒီးနကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အပတီၢ်လၢ အထီဘၣ်ယးတၢ်မၤ အံၤလီၤ. ဆကတီၢ်ကယံၣ်ဝဲဖးယံၣ်ညါ လၢနကဒီးန့ၢ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တဖၣ်အံၤအဂီၢ်လီၤ. တၢ်လုၢ်အိၣ် သးသမူတၢ်ဖဲးတၢ်မၤအါမဲၤ ဖိအမ့ၢ်ကသံၣ်ကသီ, မ့တမ့ၢ်, တၢ်သိၣ်လိ အဂီၢ်, အလီၢ်အိၣ်စ့ၢ် ကီးလၢနကဘၣ်အိၣ်ဒီး လဲးစ့ၣ် မ့တမ့ၢ်လိၣ်အုၣ်သးလၢကီၢ် (state) လၢနမၤတၢ်လၢအပှၤဟ့ၣ် န့ၣ်န့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်မၤန့ၢ် လဲးစ့ၣ် လၢနထံနကီၢ်ဒၣ်န့ၣ်ဘၣ်ဆၣ်, တချုးနမၤတၢ်မၤဖဲအမဲရကၤကီၢ် စၢဖျိၣ်အပှၤသ့ဝဲဒံးဘၣ်န့ၣ်, နကဘၣ်မၤလိအါထီၣ်တၢ်ဒီးဒီးစဲးကဒီးန့ၣ်သး လၢ နကဒီးန့ၢ်ဘၣ် လိၣ်အုၣ်သး (recertification) လၢနကမၤတၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူတၢ်ဖဲးတၢ် မၤအါတက့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်, တၢ်ဟ့ၣ်အဘူးအလဲလၢ တၢ်ဟံၣ်ပနီၣ်ဟံၣ် လၢတန့ၣ် အဂီၢ် (fixed annual amount) ဒီးတမ့ၢ်လၢ တၢ်မၤဆကတီၢ် တန့ၣ်ရံၣ်ဘၣ်တန့ၣ်ရံၣ် အဂီၢ်န့ၣ်ဘၣ်.

ပိၣ်မ့ၢ်ပိၣ်ခွါတဖၣ်လၢတၢ်မၤလီၤ

လၢအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်အပူၤ ပိၣ်ခွါတဖၣ် ဒီးပိၣ်မ့ၢ်တဖၣ် မၤတၢ်လီၤ. ပှၤမၤတၢ်ဖိဝံၣ်ဘၣ် တဝၣ် န့ၣ်မ့ၢ်ပိၣ်မ့ၢ်တဖၣ်ဒီးလၢတၢ်မၤအပတီၢ်ကိးပတီၢ်ဒီးန့ၣ်, ပိၣ်မ့ၢ်တဖၣ်မၤတၢ်မၤတၢ်မၤလီၤ ဒ် ပိၣ်ခွါ တဖၣ်အသိးဒီးအါစုအါဘျီ, အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ပၤဆၢပိၣ်ခွါပှၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤကလီၤဆီ လိၣ်အသးသ့ၣ်သ့ၣ်ဒီး တၢ်လၢနမၤညီန့ၢ် အံၤလၢ နထံန့ၢ်ကီၢ်, ဒီးဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် နတညီန့ၢ်ဒီး တၢ် ထံၣ်တၢ်ဆီကမိၣ်ဘၣ်ယး ပိၣ်မ့ၢ်တဖၣ် ဟးထီၣ်လၢဟံၣ် ဒီးလဲၤဖံးလဲၤမၤလၢတၢ်ချၢန့ၣ်ဘၣ်. ဘၣ် ဆၣ်ဒီး, မိၢ်ပၢ်ခံၣ်လၢလၢ ဖံးမၤတၢ်အယိ, မ့ၢ်တၢ်လၢအကဲဘျးဖးဒိၣ်လီၤ. အဂ့ၢ်ဒ်လဲၣ်, တၢ်ဟဲန့ၣ် အိၣ် ခံခါအယိ ကမၤစၢၤ ဟံၣ်ဖိယိဖိ လဲၤထီၣ်ဆူညါ ချဲဒိၣ်ထီၣ်ဆူ နီၣ်ကစၢ်ကျိၣ်စု တၢ်လၢတၢ်ပှၤ အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖိတဖၣ်လၢ အသးအိၣ် ၁၅ နံၣ်ဆူအဖိခိၣ်စ့ၢ်ကိး မ့ၢ်အံၤဒီး မၤ တၢ် ဆၢကတီၢ်ခိဖး စ့ၢ်ကိး, မၤဝဲသ့လီၤ. ပှၤသးစၢ်အါဂၤလၢ အမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်အပူၤ မၤ တၢ်ဆၢကတီၢ် ခိဖးဖဲကွဲၣ်ပျၢ် ဝံၤအဆၢကတီၢ်, ဖဲနွံကတၢ် တဖၣ် ဒီးဖဲကွဲၣ်ပျၢ်ကသ့ၣ်အဆၢကတီၢ် တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ယုဖံးယုမၤ

နကစၢ်ဒၣ်နနတၢ်က့ၣ်ယုမၤန့ၢ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဒီးနတၢ်သးစွံကတုၤတဖၣ်မ့ၢ်စုကဝဲၤ အဂ့ၢ်ကတၢ် လၢနဂီၢ် လၢနကထံၣ်န့ၢ် တၢ်ဖံးတၢ်မၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီး ကရၢအဂၤတဖၣ် အိၣ်ဝဲစ့ၢ်ကိး လၢ ကမၤစၢၤဆီၣ်ထွဲန့ၢ် လၢ နတၢ်ကျဲးစးအံၤအပူၤလီၤ.

တၢ်သးကျဲၤပၣ်လီၤက့ၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢတဖၣ်ဒီး တၢ်မၤစၢၤကရၢလၢ ပှၤ

ဘၣ်ကီဘၣ်ခဲတဖၣ် ကထံၣ်န့ၢ် တၢ်ဖံးတၢ်မၤအဂီၢ်. ပှၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါဖဲ တၢ်သးကျဲၤပၣ်လီၤ က့ၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢဒီးတၢ်မၤစၢၤကရၢ လၢပှၤဘၣ်ကီဘၣ်ခဲတဖၣ်ကထံၣ်န့ၢ်တၢ်မၤ အဂီၢ်တဖၣ် မၤစၢၤတုၢ်လံပှၤဘၣ်ကီဘၣ်ခဲအါဂၤ ဒ် သိးကမၤန့ၢ်အတၢ်မၤ အခိၣ်ထံးကတၢ်တခါဖဲအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်အပူၤအံၤလီၤ. ကတီၢ်သကိး တၢ်ဒီးအဝဲသ့ၣ် ဘၣ်ယးနတၢ်ထံၣ်တၢ်ဆီကမိၣ်ဒီး ဒိကန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဟ့ၣ်က့ၣ်ဟ့ၣ်ဖး တ က့ၢ်. အဝဲသ့ၣ်ကမၤစၢၤန့ၢ်ဒ်သိးနကန့ၢ်ပၢ်ဘၣ်ယးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်ဒီးတၢ်လဲၤခီဖျိလၢ အအိၣ်ဒီး နတဖၣ်အယိ နမ့ၢ်လၢလၢ နကဒီးန့ၢ်တၢ်မၤဒ်လဲၣ်တဖၣ် သ့ဝဲလဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကရၢကရိလၢအမၤစၢၤကမျၢၢ်လၢအယုတၢ်ဖံးတၢ်မၤ. ကီၢ် (state) ကိးဘုၣ်ခဲး

အိၣ်ဒီးတၢ်ကရၢကရိလၢ အမၤစၢၤကမျၢၢ်လၢအယုတၢ်ဖံးတၢ်မၤတဖၣ်, ဒီး ကရၢတဖၣ်အံၤ မၤစၢၤန့ၢ်သ့, ဒီးတဟံးန့ၢ်ဝဲတၢ်ဘျးတၢ်လဲဘၣ်. တၢ်သး ကျဲၤပၣ်လီၤက့ၤ လီၤ အိၣ်လီၤဆိးကရၢ ဒုးသ့ၣ်ညါန့ၢ်လၢတၢ်ကရၢကရိတဖၣ်အံၤအိၣ်တၢ်အလီၢ်သ့ဝဲလီၤ.

တံၤသကိး ဒီးဘျးတံၢ်တဖၣ်. နတံၤသကိးတဖၣ်, နဘျးနတံၢ် တဖၣ်ဒီး ပှၤဘၣ်ကီဘၣ်ခဲလၢ အဟဲအိၣ်ဆိး တုၢ်လံ ဖဲအံၤတဖၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်ညါဘၣ်ယး တၢ်လီၤလီၤဟံ လၢအအိၣ်လၢ အဝဲသ့ၣ်မၤတၢ် အလီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၢ် လၢတၢ်မၤလီၤ အဂၤတဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်န့ၣ်, ဒုး သ့ၣ်ညါန့ၢ် သ့စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ပရၢပၤစၢ်အါတက့ၢ်လၢအမဲရကၢကီၢ်စၢဖျိၣ်ပူၤအံၤတဖၣ်အပူၤ၊
အိၣ်ဝဲဒီး “လိာ်ဘၣ်တၢ်မၤစၢ”

တၢ်ပရၢပၤစၢ်၊ တၢ်ပရၢပၤစၢ် အါတက့ၢ် အိၣ်ဝဲဒီး တၢ်လိာ်လၢအပူၤ တတီၤ ဖဲတၢ်မၤ
လၢအအိၣ်အိးထီၣ်အသး (job openings) တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ပၣ်ဖျါထီၣ် အီၤ န့ၣ်လီၤ။

ပူၤတဒၣ်ဒၣ်ဝဲ အတၢ်ကရၢကရိလၢ ကမၤစၢပူၤယုဖံးယုမၤတဖၣ်အဂီၢ်၊ ကရၢတဖၣ်အံၤ
ထၢဝဲတၢ်အဘျးအလဲလၢ ကမၤစၢန့ၢ်အဂီၢ်လီၤ။ တၢ်အဘျးအလဲတနီၤ
အပူၤဒိၣ်ဖးဒိၣ်၊ ဒီးတချးနဆဲးလီၤနမၤလၢလိာ်တၢ်အာၣ်လီၤအ ပူၤဒီးဘၣ် န့ၣ်၊
အလီၢ်အိၣ်လၢနကဘၣ်န့ၢ်ပၢ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးဘၣ်ယး အဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဖဲးတၢ်မၤသ့န့ၣ်လီၤ။
နမ့ၢ်တန့ၢ်ပၢ်ဘၣ်ဒီး၊ မၤတၢ်သးကျဲပၣ်လီၤက့ၤလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢလၢနဂီၢ်မၤစၢန့ၢ်
တက့ၢ်။

တၢ်ကွၢ်ထွဲဖိသၣ်ဆံး

နမ့ၢ် မိၢ်ပၢ်တခီဒု (single parent), မ့တမ့ၢ် နမ့ၢ်ဂ့ၢ်နနီၢ်ဒိမိၢ်ဝဲမ့ၢ်ဂ့ၢ် မ့ၢ်မၤတၢ်ခဲဝဲ
လၢၣ်န့ၣ်, နကဘၣ်သးကျဲၤ ဒီးသိး ပူၤတၢ်ဂၤတက့ၢ်ထွဲန့ၢ်န့ဖိဖိ နအိၣ်လၢတၢ်မၤလီၢ်
အဆၢကတီၢ် န့ၣ်လီၤ။ ပူၤဘၣ်ကီဘၣ်ခဲဟံၣ်ဖိယိဖိ တနီၤအပူၤ, ဘျးတံၢ် အသးၣ်ဒီး တမၤ
တၢ်တၢ် ကွၢ်ထွဲ ဖိသၣ်ဆံး တဖၣ်သ့ဝဲလီၤ။ မ့တမ့ၢ်တခီ မိၢ်ပၢ်ခဲဝဲ ယုမၤန့ၢ်တၢ်မၤလၢ တၢ်မၤ
အဆၢကတီၢ် တၢ် ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ လီၤဆိလိာ်အသးဒ်သိး ထီဘိန့ၣ် မိၢ်ပၢ်တၢ်ဂၤ တအိၣ်လၢ
ဟံၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။

တၢ်အိၣ်ဆိးလီၢ်ကစီၤအါတက့ၢ် အိၣ်ဝဲဒီးတၢ်ကွၢ်ထွဲ ဖိသၣ်ဆံးဖိ တဖၣ်အလီၢ် ဘၣ်ဆၣ်ဒီး ညီန့ၢ်
န့ၣ်နကဘၣ်ဟ့ၣ်အဘျးအလဲလီၤ။ ပူၤတၢ်ဒၣ်ဝဲ မ့ၢ်အိၣ်ဒီး ကွၢ်ထွဲန့ၢ်ပူၤဂၤအဖိဆံး ဖိတဖၣ်လၢ
အဟံၣ်ပူၤဒီး မၤဝဲသ့လီၤ။ တၢ်သးကျဲပၣ်လီၤက့ၤ လီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိး ကရၢလၢနဂီၢ် အပူၤမၤတၢ်
ဖိတဖၣ် ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးန့ၢ် သ့ဘၣ်ယး တၢ်ကွၢ်ထွဲ ဖိသၣ်ဆံး အလီၢ်တဖၣ်လၢ နတၢ်အိၣ် တၢ်
ဆိး လီၢ်ကစီၤပူၤအံၤသ့ဝဲလီၤ။

အလီၢ်အိၣ်လၢနကဘၣ်ဒူးန့ၣ်တၢ်အုၣ်သးလၢ, တၢ်ဟ့ၣ်နၤတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လၢ နကဖံးမၤ တၢ်အဂီၢ်လီၤ. ပှၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲအါတက့ၢ်သူဝဲ I-94 (လၢထံဖိကီၢ်ဖိဒီး တၢ်ဟဲန့ၣ်လီၤ ဆူထံကီၢ်ပူၤဝဲၤကျိၤ CIS ဒိလီၤတၢ်စဲပနီၣ် လၢအလၢဒ်အမ့ၢ် တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လၢတၢ်ဖံးတၢ်မၤအဂီၢ်), စိရှၢၣ်စံၣ်ဉုၣ်ရထံၣ်ခး(ဒ်), နီၣ်ကစၢ်တၢ်မၤနီၣ်လၢအအိၣ်ယုၣ်ဒီး နဂီၤဒ်လံၣ်ဟ့ၣ်နၤတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢနကဖံးမၤအဂီၢ် EAD, လံၣ်ဒီသန့ passport, မ့တမ့ၢ် တၢ်နီၣ်သိလုၣ်အလံၣ် driver's license) တဖၣ်လီၤ. နကြးစိၣ်ယုၣ် လံၣ် နီၣ်နီၣ် original တဖၣ် တဘျီ လၢလၢဖဲနလဲၤဆူ တၢ်သံကွၢ်သံဒီးလၢတၢ်မၤ အဂီၢ် job interview အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. လံၣ်အဒိတီ photocopy န့ၣ် တၢ်တူၢ်လိၣ်အီၤတသ့ဘၣ်.

တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ် ဒ်သိးန့ၣ်အိၣ်ဒီး တၢ်မၤန့ၣ်

ဖဲန့ၣ်တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သံဒီးန့ၣ်လၢ တၢ်ဖံး တၢ်မၤ အဂီၢ်

န့ၣ်ကွၢ်နီၣ်ပာ် လံာ်တၢ်မၤလိာ်တခါခါ ဒ်အမ့ၢ် တၢ်လိာ်လၢ ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် ကဟ့ၣ်န့ၣ်တၢ်မၤတခါ, န့ၣ်ကတၢ်လဲၤဒီဖျါ တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သံဒီးန့ၣ်လၢတၢ်မၤအဂီၢ် (job interview) လီၤ. ပုၤလၢအ ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သံဒီးန့ၣ်လၢဒုးသ့ၣ်ညါန့ၣ်ဘၣ်ယးတၢ်မၤအဂီၢ်, ဒီးကတၢ်တၢ်ဒီးန့ၣ် ဒ်သိးကသ့ၣ် ညါဘၣ်ဝဲလၢ န့ၣ်ကမ့ၢ်ပုၤမၤတၢ်ဖိလၢ အဂ့ၢ် တဂၤဧါ, တမ့ၢ်ဘၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. အအံၤ မ့ၢ်တၢ်ဟ့ၣ် ကူၣ်တနီၤလၢ န့ၣ်မၤထွဲအီၤသ့ ဒ်သိးပုၤကအိၣ်ဒီးတၢ်ထံၣ်အဂ့ၢ် လၢန့ၣ်ဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

လဲၤတၢ်ဘၣ်ဆၢဘၣ်ကတီၢ်တက့ၢ်. န့ၣ်ရံၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်မ့ၢ်တၢ်လၢအကါဒိၣ်မးလၢပုၤ အမဲရကၤ ဖိတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. န့ၣ်မ့ၢ်ခဲၤခဲၤ တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သံဒီးန့ၣ်အဂီၢ်ဒီး ပုၤ ပၤဆၢတၢ် (supervisor) ကဆိကမိၣ်ဝဲလၢ န့ၣ်ကမ့ၢ်ပုၤတဂၤလၢ အခဲၤခဲၤလၢတၢ်မၤ ကိးနံၤဒဲး န့ၣ်လီၤ.

မၤကဆဲကဆိန့ၣ်ဒီး ကူၣ်သိးဘၣ်ဘျီးဘၣ်ဒါ တက့ၢ်. ပုၤလၢ အဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးန့ၣ် ဘၣ်ယး တၢ်ဖံးတၢ်မၤအဂီၢ် (employment counselor) တဲန့ၣ်ဘၣ်ယးဒီး န့ၣ်ကလဲၤကူၣ်သိး တၢ်ကူ တၢ်သိး ဒ်လဲၣ်တကလုာ်လဲၣ်န့ၣ်သ့ လီၤ.

ကွၢ်ပုၤပၤဆၢတၢ်လၢ အမဲခဲၤခဲၤလီၤလီၤ, န့ၣ်ကမ့ၢ်ဒီး ဟံးစုကွၢ်မဲၣ်အီၤတက့ၢ်. လၢထံကီၢ်တနီၤ အပုၤ, န့ၣ်ကွၢ်ပုၤပၤဆၢတၢ်လၢအမဲခဲၤခဲၤလီၤလီၤန့ၣ်တၢ်ပာ်အီၤဒ်အမ့ၢ်တၢ်လၢ အရၢၢ်အစၢၢ် လီၤ. ဘၣ်ဆၢဒီး ပုၤအမဲရကၤဖိတဖၣ် န့ၣ်ဝဲလၢ တၢ်ကွၢ်ပုၤတဂၤလၢ အမဲခဲၤခဲၤ လီၤလီၤ န့ၣ်, ပာ်ဖျါထီၣ် တၢ်တီတၢ်လီၤ ဒီး တၢ်ဟံးစုကွၢ်မဲၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်န့ၣ်ကမ့ၢ်န့ၣ် ပာ်ဖျါထီၣ် တၢ်ပာ်သ့ၣ် ပာ်သး လၢအဂ့ၢ်ဘၣ်ယး တၢ်ဖံးတၢ်မၤ န့ၣ်လီၤ.

သံကွၢ်တၢ်ဘၣ်ယးဒီးတၢ်လၢန့ၣ်ကဘၣ်မၤအီၤလၢ တၢ်မၤပုၤအဂီၢ်တက့ၢ်. တၢ်အံၤကဒုးန့ၣ် ပုၤ ပၤ ဆၢတၢ် လၢန့ၣ်အိၣ်ဒီး တၢ်သ့ၣ်ဆၢသးဝဲၤ န့ၣ်လီၤ.

ကျဲးစးထီၣ်ကဆၢန့ၣ်ဒီး. ပုၤကိးဂၤဒဲးအိၣ်ဒီးတၢ်ပျံၤတၢ်ဘၣ်ယိၣ် ဖဲအဘၣ်တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ် သံဒီးအီၤလၢ တၢ်မၤအဂီၢ်အခါန့ၣ်လီၤ. သ့ၣ်ညါလၢ တၢ်အံၤတမ့ၢ်တၢ်လၢ အမၤ အသးထဲလၢ န့ၣ်တဂၤဧါအသးအပုၤဘၣ်.

ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်န့ၣ်ကဘၣ်လဲၤဒီဖျါတၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သံဒီးလၢတၢ်မၤအဂီၢ် တဘျူးဘျီညါ တချး လၢ န့ၣ် တၢ်တူၢ်လိာ်န့ၣ်လၢ တၢ်မၤအပုၤဒီးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမၤညီၣ်န့ၣ်အသးဒီး ပုၤ ကိးဂၤဒဲးလၢ အယု တၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢ အမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်အပုၤန့ၣ်လီၤ. န့ၣ်လဲၤလၢတၢ်ထံၣ်လိာ် သံကွၢ်သံဒီးအ ဂီၢ်တၢ်တဘျီဝဲၤ တၢ်မ့ၢ်တတူၢ်လိာ်န့ၣ် လၢတၢ်မၤအဂီၢ်ဘၣ်ဒီး န့ၣ်သးကဆံး, န့ၣ်သးကဟးဂီၤလီၤ.

ဘၣ်ဆၢဒီး အိၣ်ဒီးတၢ်သးစ့ၤတက့ၢ်. နမ့ၢ်လိၣ်ဘၣ် တၢ်ဟ့ၣ်ဆူၣ်ထီၣ် နသးအဂံၢ်အဘါဒီး မၤ နဟံၣ်ဖိယိဖိဒီး ပှၤဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးနၤလၢတၢ်မၤအဂီၢ် မၤစၢနၤတက့ၢ်.

နဘူးနလဲ, စုလၢတၢ်ဟံးယၢ်အိၤ, စုလၢတၢ်ထူးကွံၣ်အိၤ ဒီး တၢ်ဘၣ်ဘျးဘၣ်ဖျိၣ် ဖဲနတၢ်မၤလိၣ်ကစၢ် ဟ့ၣ်နၤတၢ်မၤလဲန့ၣ်, ကဒုးသ့ၣ်ညါနၤနဘူးနလဲ ကန့ၢ်ဆံးအါ, ကဟ့ၣ်ဝဲနဘူး နလဲလၢတန့ၣ်ရံၣ်ဘၣ်တန့ၣ်ရံၣ်အဂီၢ်မ့ၢ်တမ့ၢ်ဘူးလဲလၢတၢ်ပၢ်ပနီၣ်ပၢ် လၢတန့ၣ်အဂီၢ်,တၢ်ဘၣ်ဘျး ဘၣ်ဖျိၣ်လၢနန့ၢ်ဘၣ်အိၤသ့ဝဲတဖၣ်, ကဟ့ၣ်နဘူးနလဲ ဆံးယံၣ်တဘျီ, အတၢ်ဆၢမ့ၢ်လၢလၢတန့ၣ်န့ၣ် နကဘၣ်မၤတၢ်ပှၤန့ၣ်ရံၣ်, ဒီး နတၢ်မၤ အဆၢကတီၢ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်တန့ၢ်ပၢ် ဘၣ်ယးတၢ်ဂ့ၢ်တမံၤမံၤ ဒီးသံကွၢ် ဘၣ်ယးတၢ်ဂ့ၢ်အံၤတက့ၢ်.

နကဒီးန့ၢ်နဘူးနလဲဘၣ်ဆၢဘၣ်ကတီၢ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤပၢ်အသိးလီၤ. ကမ့ၢ်ဝဲတန့ၣ် တဘျီ,ခံန့ၣ်တဘျီ, မ့ၢ်တမ့ၢ် တလိတဘျီလီၤ. နဘူးနလဲန့ၣ် တၢ်ကဟ့ၣ်နၤလၢခဲး (check) လၢအအိၣ်စဲဘူးလိၣ်သး ဒီး နဘူးလဲလိၣ်ခိၣ်ဆၢၣ် (pay stub) လၢအမ့ၢ်နဘူးလဲတၢ်ပၢ်ဖျါ န့ၣ်လီၤ. လိၣ်တၢ်ပၢ်ဖျါအံၤမ့ၢ်ဝဲလၢ နတၢ်ကွဲးနီၣ်အဂီၢ်လီၤ. ဖျိတဲၣ်ဝံၤ ပၢ်ယၢ်အိၤဖဲ နလဲ လဲလိၣ်နခဲးလၢစုအဂီၢ် မ့ၢ်တမ့ၢ်, ဖဲနလဲၤဒၢန့ၣ် ခဲးအံၤလၢ နစုစုရီပူၤ တက့ၢ်.

နဘူးလဲလိၣ်ခိၣ်ဆၢၣ်အံၤ, ကဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ် နဘူးနလဲခဲလၢ် (gross pay), စုလၢတၢ်ဟံးယၢ်အိၤ, စုလၢတၢ်ထူး ကွံၣ်အိၤဒီး စုအိၣ်တၢ်လၢနဒီးန့ၢ်ဘၣ် (net pay) န့ၣ်လီၤ.

နဘူးနလဲခဲလၢ် (Gross pay) မ့ၢ်စုလၢ နမၤန့ၢ်အိၤခဲလၢ်ဖဲ တၢ်ဟ့ၣ်ဘူးဟ့ၣ်လဲ တဝီအဆၢ ကတီၢ်အတီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. ကဘၣ်မ့ၢ်ဝဲနမၤတၢ်န့ၣ်ရံၣ်ပတီၢ်မ့ၢ်ခဲလၢ်တၢ်ဂံၢ်အါ အိၤလၢနဘူးနလဲ လၢတန့ၣ်ရံၣ်အဂီၢ် အစၢန့ၣ်လီၤ.

ခိသွဲတဖၣ် ကဘၣ်တၢ်ထုးကွံၣ်အီၤလၢနတၢ်မၤလီၢ်အကစၢ်တချးလၢအဟ့ၣ်လီၤန့ၣ်ဦး
ဦး ဘၣ်န့ၣ်လီၤ။ ခိသွဲလၢတၢ်ထုးကွံၣ်အီၤလၢန့ၣ်အပူၤတဖၣ်အံၤ
တၢ်ကိးအီၤလၢစုလၢတၢ်ဟံးယၢ် (*withholding*) န့ၣ်လီၤ။ ဖဲနစးထီၣ်နတၢ်မၤ
အခါနတၢ်မၤလီၢ်အကစၢ်ကမၤနမၤပူၤ လံၣ်ဒိလၢ အပၣ်ဖျါထီၣ်ဘူးလဲလၢနမၤ
န့ၣ်တဖၣ်ဆူအမဲရကၤကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်ထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤခိသွဲဝဲၤကျိၤ လၢအမ့ၢ် ထံကီၢ်ပဒိၣ်
အတၢ်ကရၢကရိလၢကထာခိသွဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။ လံၣ်ဒိအံၤဒူးသ့ၣ်ညါနတၢ် မၤ
လီၢ်က စၢ်လၢကဘၣ်ဟံးယၢ်နစု ဆံးအါလဲၣ်န့ၣ်လီၤ။ တၢ်ဟံးယၢ်စုအံၤမ့ၢ်တၢ်မၤ
ထွဲ ဒ်ထံကီၢ်တၢ်သိၣ် တၢ်သီပၣ်လီၤဝဲအသိးန့ၣ်လီၤ။ စုလၢတၢ်ဟံးယၢ်အီၤ
မ့ၢ်ဝဲ စိရၢၣ်စံၣ်ဉူရထံၣ်ဒီး မဲၤဒံၤခဲ(ရဲ) အ ဂီၢ်တၢ်ခိတၢ်သွဲ (social security
and medicare taxes), (တဘျီဘျီတၢ်ကိးစ့ၢ်ကိးအီၤလၢ FICA) ဒီး,
ကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်တၢ်ဟံးန့ၣ်ခိသွဲန့ၣ်လီၤ။ လၢကီၢ် (states) တနီၤအပူၤတၢ်ထၢစ့ၢ်ကိးကီၢ်
တၢ်ဟံးန့ၣ် ခိသွဲန့ၣ်လီၤ။ စုနီၣ်ဂံၢ်လၢတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤတခါစုၣ်အဂီၢ်န့ၣ်တၢ်ပၣ်ဖျါ အီၤ
လၢ နဘူးလဲလံၣ်ခိၣ်ဆၢၣ်အပူၤလီၤ။

စုလၢတၢ်ထုးကွံၣ်အီၤ မ့ၢ်စုအဂၤတဖၣ်လၢတၢ်ထုးကွံၣ်အီၤလၢနဘူးနလဲခဲလၢၣ်အ ပူၤန့ၣ်လီၤ။
နတၢ်လီၣ်အဖီခိၣ်ဒီးတၢ်လၢနတၢ်မၤလီၢ်အကစၢ်ကျဲၤဝဲလၢ ပူၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်အဂီၢ် အဖီခိၣ်,
နကစၢ်ဒၣ်နဲနယုထၢလၢတၢ်ကထုးကွံၣ်မနုၤတဖၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ။ ပူၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်ညီန့ၣ်
သ့ဝဲတၢ်ထုးကွံၣ်အံၤလၢ ကဟ့ၣ်ဝဲတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချတၢ်အုၣ်ကီၤအပူၤ, ကဟ့ၣ်ကရၢ
မိၢ်ပုၤလၢ ကရၢဖိဘူးလဲ, ကဟ့ၣ်သးသမ့တၢ်အုၣ်ကီၤအပူၤမ့ၢ်တၢ်မ့ၢ်, အိၣ်ဘူးလၢတၢ်မၤပူၤဝဲ
အဆၢကတီၢ် ခိပန့ၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအပူၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။

ဘူးလဲနီၢ်နီၢ်လၢနဒီးန့ၣ်အီၤ (Net pay) မ့ၢ် စုလၢခံကတၢ်လၢ အအိၣ်ဖျါလၢနဘူးလဲ
ဦးအပူၤဖဲ တၢ်ဟံးယၢ်ဒီးတၢ်ထုးကွံၣ် တဖၣ် တၢ်မၤအီၤ ဒ်အလီၢ်အိၣ်အသိးဝဲၤဝဲအလီၢ်ခဲ
န့ၣ်လီၤ။

တၢ်ဟ့ၣ်ဘူးလဲတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ ဖဲအမဲရကၤကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်အပူၤအံၤ မ့ၢ်တၢ်လၢ အမၤသဘံၣ်ဘုၣ်
နတၢ် ဆိကမိၣ်သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ။ တၢ်လၢနတနုၢ်ပၢ်မ့ၢ်အိၣ်တမံၤမံၤ ဘၣ်ယး ဒီး နဘူးလဲဦး မ့ၢ်တမ့ၢ်,
နဘူးလဲ လံၣ်ခိၣ်ဆၢၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်, သံကွၢ်ပုၤလၢအဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးနၤဘၣ်ယးတၢ်ဖံးတၢ်မၤ
အဂ့ၢ်မ့ၢ်တၢ်သး ကျဲၤပၣ်လီၤက့ၤ လီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိး ကရၢလၢနဂီၢ် အပူၤ ဘၣ်မူဘၣ်ဒါ
တဖၣ်ဘၣ်ယးတၢ်ဂ့ၢ်အံၤဒ်သိး အဝဲသ့ၣ် ကမၤစၢၤနၤတက့ၢ်

နတၢ်မၤလီၢ်အကစၢ်ဟ့ၣ်န့ၣ်ဘူးလဲအမဲၣ်ညါ ဘၣ်တဘၣ် ကကျဲၤစ့ၢ်ကိးဝဲတၢ်ဘၣ်ဘျးဘၣ်
ဖျိၣ်အဂၤ ဒ်, တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချတၢ်အုၣ်ကီၤ အသိးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ တၢ်မၤလီၢ်ကစၢ်တနီၤ
သးကျဲၤန့ၣ်ကလီဝဲ တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချတၢ်အုၣ်ကီၤအံၤလၢ အပူၤမၤတၢ်ဖိ တဖၣ်အဂီၢ်လီၤ။
တၢ်မၤလီၢ်အဂၤတဖၣ် မၤ ဝဲပူၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်ဟ့ၣ်ဝဲတၢ်အပူၤအံၤတနီၤ ခိဖျါအထုးကွံၣ်ဝဲလၢ
ဘူးလဲအပူၤန့ၣ်လီၤ။ ဖဲခိပန့ၣ် တၢ် မၤလီၢ်တနီၤန့ၣ်, ပူၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်မၤတၢ်လၢခိပန့ၣ်အံၤ
ယံၣ်ဝဲအဆၢကတီၢ် တကတီၢ်, အဒိ-ဂုလၢ မ့ၢ်တမ့ၢ် ၆လၢဝဲၤအလီၢ်ခဲဒီးန့ၣ်ဝဲ တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ
တၢ်အုၣ်ကီၤအံၤသ့ဝဲခိၣ်လီၤ။

အမဲးရကၤကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်အပူၤအံၤတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အပူၤကလံၤန့ၣ်ဒိၣ်ဝဲကစီဒီအယံၤ, တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ် ချ့ တၢ်အုၣ်ကီၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘၣ်ဘျးဘၣ်ဖျိၣ်လၢ အကၢၤဒိၣ်မးတမံၤလီၤ. ပၣ်သ့ၣ်ပၣ်သးဘၣ်ဃးတၢ်ဂ့ၢ်အံၤ ဖဲ နယုမၤန့ၣ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤအခါတက့ၢ်. ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်, နတူၢ်လီၤတၢ်မၤလၢအဟ့ၣ်န့ၣ်ဘျးလဲမ့ၢ်တဂ့ၢ် ဒၣ်လဲၣ်, ဟ့ၣ်န့ၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်အုၣ်ကီၢ်န့ၣ်, ကတုၤဒိၣ်န့ၣ်ဒီးတၢ်မၤလၢ အဟ့ၣ်န့ၣ်ဘျး လဲလၢ အဂ့ၢ်ဘၣ်ဆၣ်တဟ့ၣ်ဝဲ တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ တၢ်အုၣ်ကီၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်နတၢ်မၤလီၤကစၢ်ကဟ့ၣ်အါထီၣ်စ့ၢ်ကီးန့ၣ်တၢ်ဘၣ်ဘျးဘၣ်ဖျိၣ်အဂၤဒ်အမ့ၢ်တၢ်ဟ့ၣ်န့ၣ် ဘျးလဲဖဲန့ၣ်ဘၣ်ဆူးဘၣ်ဆါအယံၤ နယုန့ၣ်ဒီးတလဲၤမၤတၢ်အခါ (paid sick leave), ဟ့ၣ်န့ၣ်ဘျးလဲဖဲ နယုန့ၣ်ဒီး ဟံးန့ၣ်တၢ်အိၣ်ဘျးလၢတၢ်မၤတစီၢ်တလီၤအခါ (paid vacation) မ့ၢ်တမ့ၢ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢ ဆါကတီၢ်ဖဲန့ၣ်သးန့ၣ်လိပဲၤထီၣ်အယံၤ နအိၣ်ဘျးလၢတၢ်မၤအခါ (retirement plans) တဖၣ်လီၤ. ဒီပန့ၣ်တခါဒီးတခါအတၢ်မၤသန့ဘၣ်ဃးတၢ်ဟ့ၣ်ပူၤမၤတၢ်ဖီလၢ တၢ်ဘၣ်ဘျးဘၣ်ဖျိၣ်န့ၣ်လီၤဆီလီၣ် အသးဒိၣ်ဒိၣ်ကလဲၣ်အယံၤ, သံကွၢ်အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်သီး နကန့ၢ်ပၢၢ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲးဘၣ်ဃး တၢ်လၢန့ၣ် တၢ်မၤလီၤကစၢ်ကဟ့ၣ်န့ၣ်တဖၣ်တက့ၢ်. တၢ်မၤအသးသ့စ့ၢ်ကီးလၢ တၢ်လီၤတနီၤန့ၣ် နမၤတၢ်လၢ ဒီပန့ၣ်အဂီၢ်ဆါကတီၢ်မ့ၢ်ယံၤထီၣ်ဒီး တၢ်ဘၣ်ဘျးဘၣ်ဖျိၣ်လၢနဂီၢ် ကအါထီၣ်လီၤ.

ထံကီၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီ ဟ့ၣ်စ့ၢ်ကီးဝဲ တၢ်ဘၣ်ဘျးဘၣ်ဖျိၣ်ဘၣ်လွဲဒီးတၢ်ဖံးတၢ်မၤ (work related benefits) အဂၤ ဝဲမံၤန့ၣ်လီၤ.

စီၤရှၢၣ်စံၣ်ဉုၤရထံၣ် မ့ၢ်ကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်ပဒိၣ် အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢ ကမၤစၢၤပူၤလၢ အအိၣ်ဘျးလဲလၢ တၢ်မၤပူၤတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. စ့ၤလၢတၢ်ဟ့ၣ်ပူၤတဂၤစုၣ်စုၣ်န့ၣ်ဒီးသန့ၤထီၣ် အသးလၢ ပူၤတဂၤအံၤအဘျးအလဲတၢ်စံၣ်စီၤဖဲအမဲးရကၤကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်အပူၤအံၤန့ၣ်လီၤ. စီၤရှၢၣ်စံၣ်ဉုၤရထံၣ်တၢ် ဘၣ်ဘျးဘၣ်ဖျိၣ်အံၤပူၤမၤန့ၣ်အံၤသ့ဒၣ်ထဲ ပူၤလၢအဟ့ၣ်တၢ်ခိတၢ်သ့ဒီဖျိ တၢ် ဟံး ယၢ်အဘျးအလဲ လၢဆါကတီၢ် ၁၀ နံၣ်မ့ၢ်တမ့ၢ်အါန့ၣ် ၁၀ နံၣ်အတီၢ်ပူၤတဖၣ်ဒီလီၤ.

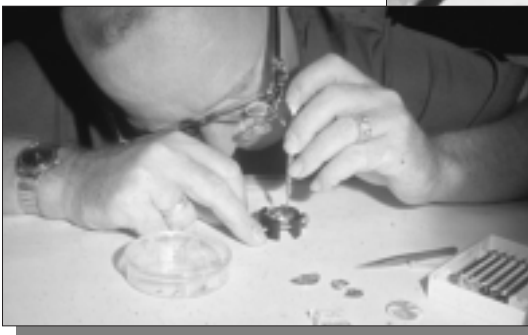
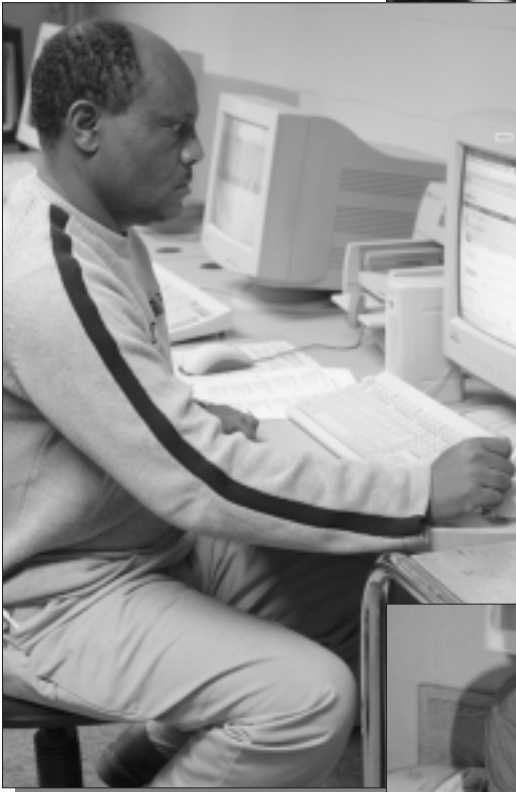
တၢ်အံၤကီၢ်လၢ ပၤလၢအတၢ်မၤလီၤမၤသဒၣ်အိၤတဖၣ်အဂီၢ် အံၤမ့ၢ်ကီၢ် (state)
အပဒိၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢကဟ့ၣ်ဝဲတၢ်ဘၣ်ဘျးဘၣ်ဖျိၣ်တဖၣ်ဆူပူၤလၢ အ
တၢ်မၤလီၤမၤသဒၣ်ကွံၣ်အိၤဖျိတၢ်ဂ့ၢ်လၢ အဝဲသ့ၣ်တအိၣ်ဒီးတၢ်စိတၢ်ကမိၤ
လၢကကြီၣ်ဆဲးဘၣ်တဖၣ်အယိၤလီၤ. အဒိ- ဖဲဒိပ နံၣ်တခါတၢ်ပၣ်ပတူၣ်အိၤ.

တၢ်ဟ့ၣ် မၤစၢၤကျၢပူၤမၤတၢ်ဖိ မ့ၢ်တၢ်ကျဲၤလၢပူၤမၤတၢ်ဖိလၢ အဘၣ်ဒိလၢတၢ်မၤ
လီၤတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟ့ၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢတၢ်ဘျးတၢ်လဲတနီၤဒီး မၤစၢၤ
အဝဲသ့ၣ်လၢတၢ်ကူၤစါယါဘျါသး တၢ်လၢၣ်ဘျီလၢၣ်စ့ၤ တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤ
ဘၣ်တၢ်အံၤ ကွၢ်ပၤဆ့ၢ်အိၤလၢ ကီၢ် (state) အပဒိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤတဖၣ်လၢအဟ့ၣ်ပူၤမၤတၢ်ဖိဘျးလဲလၢစ့ၤဒီး

တၢ်ဟ့ၣ်န့ၣ်တၢ်မၤဘျးလဲလၢစ့ၤဒီးန့ၣ်, မ့ၢ်တၢ်ထီၣ်ဒါအမဲရတၢ်ကီၢ်စၢၤဖျိၣ်အတၢ်သိၣ်တၢ်
သိန့ၣ်လီၤ. အဂ့ၢ်ဒ်လဲၣ်, တၢ်မၤညီၣ်န့ၣ်အသးလၢနဟံးန့ၣ်စ့ၣ်ဆၣ်န့ၣ်တၢ်မိတၢ်သ့ၣ်ဘၣ်.
နတၢ်မၤအကစၢ် မ့ၢ်ဟ့ၣ်န့ၣ်တၢ်ဘျးတၢ်လဲလၢစ့ၤ ဒီးမ့ၢ်တဟ့ၣ်န့ၣ်လဲၣ်ခိၣ်ဆၢၣ်လၢအပၣ်ဖျါန့ၣ်ဘျး
လဲခဲလၢၣ်, ဘျးလဲလၢ တၢ်ဟံးယၢ်အိၤဒီး ဘျးလဲလၢတၢ်ထုးကွံၣ်အိၤတဖၣ်ဘၣ်ဒီး, နၢဒီးန့ၣ်တၢ်မၤ
အကစၢ်မၤကမၣ်တၢ်သိၣ် တၢ်သိန့ၣ်လီၤ.

ဖဲန့ၣ်တၢ်မိတၢ်သ့ၣ်န့ၣ်, မ့ၢ်န့ၣ်မၤတၢ်လၢနကစၢ်ဒၣ်န့ၣ်အဂီၢ်ဒ်သိးန့ၣ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်ဘျးဒ်အမ့ၢ်
စိၣ်ဂျၢၣ် စံၣ်ဉုၣ်ရထံၣ်, တၢ်ဟ့ၣ်မၤစၢၤကျၢပူၤမၤတၢ်ဖိ, ဒီးတၢ်ဘၣ်ဘျးဘၣ်ဖျိၣ်လၢပူၤလၢအတၢ်မၤ
လီၤမၤသဒၣ် ကွံၣ်အိၤတဖၣ်အဂီၢ်ကသ့ဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်ဒီးန့ၣ်စ့ၣ်ဒီးန့ၣ်တဟ့ၣ်တၢ်မိတၢ်သ့ၣ်
ဘၣ်န့ၣ်, နတၢ်ကမၣ်အိၣ်ဝဲလၢန့ၣ်ပူၤန့ၣ်သးလၢနကဟ့ၣ်တၢ်မိတၢ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မ့ၢ်ချ့ၣ်န့ၣ်ဒီး
ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်န့ၣ်န့ၣ်တၢ်ဟ့ၣ်စ့ၣ်အိၣ်လိးမ့ၢ်တမ့ၢ်န့ၣ်တၢ်လဲၣ်ဆူယိၣ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆ့ၢ်ကျၢန့ၣ်
ဆူန့ၣ်န့ၣ်ကီၢ်သ့ဝဲစ့ၣ်ကီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤလိၢ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တဖၣ်

ဒ်ပှၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲတၢ်အသိး, နအိၣ်ဒီးတၢ်မၤလိၢ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တဖၣ်ဒ်သိးဒၣ်အမဲရကၤ အပှၤ ထံဖီကီၢ်ဖိတၢ်လိၤ. နတီၤပတီၢ်မ့ၢ်ဝဲပှၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲအယံ, နတၢ်မၤလိၢ်ကစၢ်ကွၢ်တလီၤ နၤတသ့ဘၣ်. နသးနံၣ်လါအယံ, နဘျၢ်နကုၤအလွဲၢ်အယံ, နနီၣ်ခိကွၢ်ဂီၤဂံၢ်စၢ်ဘၣ်တလၢတပှၤအယံ, နတၢ်တုၤတၢ်ဖျိ အပတီၢ်အယံ, နပှၤကလုၤဒုၣ်ထံးခံ အယံ, နကလုၤအယံ, နတၢ်ဘျၢ်တၢ်ဘၣ်အယံ, နမ့ၢ်မုၢ်မ့တမ့ၢ်ခွါအယံ, နတၢ်မၤလိၢ်ကစၢ်ဂ့ၢ်လိၣ်လၢကဟ့ၣ်နၤတၢ်မၤမ့တမ့ၢ် ကသးထီထီၣ်နလီၢ်တသ့ဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးတၢ်ဖံးတၢ်မၤအိၣ်ဝဲတနီၤ, ဒ်အမ့ၢ်ကီၢ်စၢ်ဖျိပဒိၣ် တၢ်မၤခဲလၢၣ်ယၢ်ယၢ်န့ၣ်, မ့ၢ်ထဲဒၣ်လၢ ပှၤအမဲရကၤထံဖီကီၢ်ဖိတဖၣ်အဂီၢ်လိၤ. တၢ်ဖံးတၢ်မၤ အတၢ်သိၣ်တၢ်သီတဖၣ်စ့ၢ်ကီၢ် ကဟ့ၣ်ကယၢ်ပှၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ် ဒ်သိးအသ့တမၤဘၣ်တၢ်လၢ တၢ်လိၢ်ဖဲတၢ်အိၣ်သးတဂ့ၤဝဲလၢတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်အဂီၢ်ဘၣ်. တၢ်သိၣ်တၢ်သီတဖၣ်ကဟ့ၣ်ကယၢ်စ့ၢ်ကီၢ် ပှၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ် ဒ်သိး လၢတၢ်မၤလိၢ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်သ့တဘၣ်တၢ်မၤတံၢ်အိၣ်လၢ မ့ၢ်ခွါတၢ်ဂ့ၢ်ကျိတဖၣ် (sexual harassment) အဂီၢ်န့ၣ်လိၤ.

တၢ်ဖံးတၢ်မၤအတၢ်စံၣ်စိၤ ဒီးတၢ်ဖံးတၢ်မၤအတၢ်ပညိၣ်တဖၣ်

နတၢ်မၤအဆိကတၢ်တခါအံၤ ကမ့ၢ်ဝဲခိၣ်ခါလၢ အကါဒိၣ်တခါဒ်သိး နကဒုးအိၣ်ထီၣ် နတၢ်မၤတၢ်စံၣ်စိၤလၢ အမဲရကၤကီၢ်စၢ်ဖျိအပှၤန့ၣ်လိၤ. တၢ်မၤအံၤမ့ၢ်တဟ့ၣ်နၤတၢ်သးမံဒ်တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမုတၢ်မၤတခါ အသိးဘၣ်ဆၣ်န့ၣ်ကျဲးဂ့ၢ်ကျဲးစး ဒ်သိး နကအိၣ်လၢ တၢ်မၤတခါအံၤ အပှၤအစ့ၤကတၢ် ၆လါန့ၣ်လိၤ. အဂ့ၢ်ဒ်လဲၣ်, တၢ်မၤလိၢ်အကစၢ် လၢခဲတဖၣ် ဖဲအဆိကမိၣ် ကွၢ်ထံလၢကတူၢ်လိၣ်န့ၣ်, တတူၢ်လိၣ်ဝဲဘၣ်လဲၣ်န့ၣ်, ကကွၢ်ဝဲနတၢ်ဖံးတၢ်မၤဖဲအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လိၤ.

န့ၣ်ကျဲးပၣ်လိၤစ့ၢ်ကီၢ်တၢ်မၤအတၢ်ပညိၣ်တဖၣ်လၢနကစၢ်ဒၣ်န့ၣ်အဂီၢ်ဒီးယုသ့ၣ်ညါတၢ်လၢအလီၢ်အိၣ်လၢနကဘၣ်မၤအံၤ ဒ်သိးနတၢ်ပညိၣ်ကလၢထီၣ်ပှၤထီၣ်တက့ၢ်. ဒ်သိးနကသးထီၣ်ဘၣ်နသးဆူတၢ်ဖံး တၢ်မၤလၢအဂ့ၢ်ဒိၣ်တက့ၢ်, လၢအဟ့ၣ်တၢ်ဘျးတၢ်လဲ အိၣ်ဒိၣ်တက့ၢ်တဖၣ်အဂီၢ်, နကဘၣ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ် နအဲကလံးကျိၣ်, ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်နကဘၣ်မၤလိၤသ့ထီၣ်နသးလၢ တၢ်သ့တၢ်ဘၣ် အသီတဖၣ်န့ၣ်လိၤ. နကန့ၣ်လိၤက့ၤလၢ နတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမုတၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢအပှၤကွၢ်အဂီၢ်, ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်နကဘၣ် မၤလိၤက့ၤတၢ်ဒီးကျဲးစးမၤန့ၢ်လံၣ်အုၣ်သးလိၤ. ပှၤဟ့ၣ်ကွၢ်တၢ်လၢတၢ်ဖံးတၢ်မၤအဂီၢ်ဟ့ၣ်ကွၢ်ဟ့ၣ်ဖးနၤကသ့ဒ်သိးနကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲးလၢနကတုၤဆူ နတၢ်ပညိၣ်ဖိတၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လိၤ.

ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် နကဘၣ်မၤတၢ်လၢတၢ်မၤလိၢ်တဘျးတီၤတချးလၢ နတုၤဆူနတၢ်ပညိၣ်လၢခံကတၢ် ဒ်ဘၣ်န့ၣ်လိၤ. လၢအမဲရကၤကီၢ်စၢ်ဖျိပှၤ, တၢ်အံၤတမ့ၢ်တၢ်လၢအတမၤညီန့ၢ်အသးဘၣ်. ပှၤအမဲရကၤဖိအါမဲလဲလိၣ်တၢ်မၤတဘျးဘျီဖဲနံၣ်တဖၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်မၤတၢ်အဆၢကတီၢ် န့ၣ်လိၤ. နကတုၤဆူနတၢ်ပညိၣ်ဖိတၢ်အဂီၢ်နကဘၣ်ဟံးန့ၢ်တၢ်ဆၢကတီၢ် ဒီးအလီၢ်အိၣ်လၢ နကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်သးစူၤလိၤ. လၢတၢ်ခဲလၢၣ်အဖိခိၣ်သ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်လၢအမဲရကၤကီၢ်စၢ်ဖျိအံၤ ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါအံၤဒ်အမ့ၢ် ကီၢ်တဘျးလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်အါမဲလၢ ပှၤလၢအဖဲအမၤတၢ်ဆူၣ်ဆူၣ်တဖၣ်အဂီၢ်လိၤ.

တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်လၢနကအိၣ်ဒီးတၢ်မၤန့ၤလၢတၢ်ဖံးတၢ်မၤအပူၤ

တၢ်သးကျဲၤပၣ်လီၤက့ၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢတဖၣ်ဒီး ပှၤဘၣ်ကီၤဘၣ်ခဲအါမး စံးဝဲလၢ တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်တဖၣ်အံၤကမၤစၢၤန့ၤ ဒ်သိးန့ၣ်ကတံးယၢ်န့ၣ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤအဆိကတၢ်တခါဒီး ယုတၢ်မၤလၢအဂ့ၤဒိၣ်တက့ၢ်တဖၣ်လၢ ဆၢကတီၢ်လၢအကတဲန့ၣ်လီၤ.

လဲၤတူၤတၢ်မၤလီၢ်ဘၣ်ဆၢဘၣ်ကတီၢ်တက့ၢ်. တၢ်မၤလီၢ်အကစၢ်တဖၣ် ပၣ်ကဲဝဲ တၢ်မၤတၢ်ဘၣ်ဆၢဘၣ်ကတီၢ် ဒ်အမ့ၢ်တၢ်လၢအအိၣ်ဒီးအလုၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ထီၣ်န့ၣ်မ့ၢ်လဲၤတူၤတၢ်မၤလီၢ်ဘၣ်ဆၢဘၣ်ကတီၢ်ဒီးအဝဲသ့ၣ် ကအိၣ်ဒီးတၢ်ထံၣ်အဂ့ၤလၢနဖီခိၣ်လီၤ. န့ၣ်လဲၤတူၤလၢ တၢ်မၤလီၢ်မ့ၢ်စဲၤခံးဒီး ဘၣ်တဘၣ်တၢ်ကမၤစၢၤလီၤ န့ၣ်ဘူးန့ၣ်လီၤ.

ဟံးန့ၣ်တၢ်အိၣ်ဘူးလၢ တၢ်မၤပူၤလၢ တၢ်ဆူးတၢ်ဆါအယံ ထဲဒၣ်ဖဲန့ၣ်ခါဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်တက့ၢ်. ပှၤအမဲရကၤဖိအါတက့ၢ် မ့ၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဆူးတၢ်ဆါတဆံးတက့ၢ်န့ၣ်လဲၤမၤဒၣ်တၢ်မၤလီၢ်. အဝဲသ့ၣ်အါဂၤပၣ်ကဖၤလၢအသးလၢ တၢ်ဆူးတၢ်ဆါအယံ အဝဲသ့ၣ်တပျဲပူၤဘၣ်တၢ်မၤနီၤတန့ၢ်ဘၣ်.

န့ၣ်လဲၤတၢ်မၤမ့ၢ်တသ့ဒီး, ကိးဒုးသ့ၣ်ညါဆိန့ၣ်တၢ်မၤလီၢ်တက့ၢ်. န့ၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်ညါလၢ နကစဲၤခံးလၢတၢ်မၤအဂီၢ် မ့ၢ်တမ့ၢ်န့ၣ်လဲၤမၤတၢ်တသ့ဘၣ်ဒီး ထီၣ်ကိးဒုးသ့ၣ်ညါပှၤကွၢ်ထွဲတၢ် တက့ၢ်.

သ့ၣ်ရတံၤရုသကိးတက့ၢ်. တၢ်ဒုးအိၣ်ဘူးတစိၣ်ဖိအဆၢကတီၢ်ဒီးမ့ၢ်ထုၣ်တၢ်အိၣ်အဆၢကတီၢ်မ့ၢ် ဆၢကတီၢ်အဂ့ၤသ့ဝဲလၢ နကရုလိၣ်မုၢ်လိၣ်န့ၣ်ဒီး နပှၤမၤသကိးတၢ် တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အမဲရကၤ ကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်ပူၤအံၤ, ဖဲန့ၣ်ထံၣ်ဘၣ်သဂၢၢ်ဒီးပှၤဂၤအဆၢကတီၢ်တၢ်လၢပှၤယၤထီၣ်ညါန့ၣ်အီၤမ့ၢ်ဝဲမ့ၢ်ခိၣ် ကလံၤသီၣ်ဂီၤ, န့ၣ်ကတၢ်တၢ်ဟူးတၢ်ဝဲၤတဖၣ်, တၢ်အိၣ်တၢ်အီၤ, တၢ်လိၣ်ခိၣ်လိၣ်ကွဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ကအိၣ်စ့ၢ်ကိးအါမးလၢ နကနီၤလီၤဒုးသ့ၣ်ညါန့ၣ်ပှၤမၤသကိးတၢ်တဖၣ်လၢနလုၢ်လၢထုသန့ လီၤဆီဒၣ်တၢ်ဖဲ နလုၢ်လၢထုသန့ နံၤသဘူတဖၣ်အဆၢကတီၢ် န့ၣ်လီၤ.

သ့ၣ်မ့ၢ်ပှၤဒုးကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်တၢ်လၢတၢ်မၤလီၢ်န့ၣ်တက့ၢ်. ဖဲတၢ်မၤအဆၢကတီၢ်န့ၣ်, ဟးဆူးတၢ်ကတိၤသကိးတၢ်ဒီးန့ၣ်ပှၤဟံၣ်ဖိယီဖိ, နတံၤသကိး, နပှၤမၤသကိးတၢ်တဖၣ်တက့ၢ်. ဟးဆူးစ့ၢ်ကိး တၢ်ကတိၤ ထဲလံဖိ ဖဲတၢ်မၤအဆၢကတီၢ် တက့ၢ်.

သံ ကွၢ်တၢ်တက့ၢ်. လၢတၢ်မၤအပူၤ န့ၣ်မ့ၢ်တန့ၢ်ပၢၢ်ဘၣ်ယးတၢ်တမံၤမံၤအဂ့ၢ်န့ၣ်သံကွၢ်ဘၣ်ယးတၢ် အံၤအဂ့ၢ်တက့ၢ်. လၢကျဲၤဒ်အံၤအယံ တၢ်မၤလၢနမၤအီၤန့ၣ်ကဂ့ၤဒိၣ်ထီၣ်ဒီး နတၢ်မၤလီၢ် အကစၢ် ကပၣ်ကဲန့ၣ်လၢနကျဲးစးမၤလိန့ၣ်တၢ်ဒ်သိးန့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၢၢ်ကအါကဂ့ၤဒိၣ်ထီၣ်အဂီၢ်အယံလီၤ.

မၤလိသ့ထီၣ်နသးလၢ တၢ်မၤအသီတဖၣ် ဒီး မ့ၢ်ဒါအသီတဖၣ် ဖဲအသ့ကတၢၢ်တက့ၢ်.
နမ့ၢ်ပၣ်ဖျါထီၣ်နသး ဒ်နမ့ၢ်ပှၤတဂၤလၢ အသးအိၣ်လၢ ကဟံးထီၣ်ဖီၣ်ထီၣ်အါထီၣ်မ့ၢ်ဒါလၢတၢ်
ဖဲးတၢ်မၤအပူၤဒီး, ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် နကသးထီၣ်ဘၣ်နသးဆူ တၢ်ဖဲးတၢ်မၤ လၢအဂ့ၤ ဒိၣ်ထီၣ်တ
ပတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

နမ့ၢ်ကဟးထီၣ်တၢ်မၤန့ၣ် ဒုးသ့ၣ်ညါဆီ တက့ၢ်. နမ့ၢ်ကဟးထီၣ်လၢတၢ်မၤတခါ ဒ်သီး နကမၤ
တၢ်မၤအသီတခါန့ၣ်, ဒုးသ့ၣ်ညါဆီ နတၢ်မၤလီၢ် အကစၢ် အလီၢ်လံၤဘၣ်ယး တၢ်ဂ့ၢ်အံၤအစူ
ကတၢၢ် ၂ နွံ တက့ၢ်. တချုးနထံၣ်န့ၢ် တၢ်မၤ အသီတခါဒီးဘၣ်န့ၣ် ဟးထီၣ်လၢ နတၢ်မၤ
အပူၤနီတဘျီတဂ့ၤ.

လၢအမဲရကၢကီၢ်စၢဖျိၣ်ပူၤအံၤ, သးပုၤဂ့ၤသးစၢ်ဂ့ၤကလုၣ်ဖဲလဲၣ်တကလုၣ်ဂ့ၤ,တၢ်ဘျီၣ်တၢ်ဘါဖဲ
လဲၣ်တခါဂ့ၤ, ပုၤဂ့ၤဝီၤအတီၤပတီၢ်ဖဲလဲၣ်တပတီၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်တမံၤလၢပုၤ
ကိးဂၤဒီးမၤန့ၢ်အံၤသ့ဝဲန့ၣ်လီၤ. ပုၤအမဲရကၢဖိအါတက့ၢ်ထံၣ်ဝဲလၢ ပအိၣ်ဒီးတၢ် ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်
သ့အယံ, ပကကြးဝဲဘၣ်ဝဲဒီးတၢ်ဖိးတၢ်မၤတဖၣ်လၢအဟ့ၣ်ပုၤတၢ်သ့ၣ်မံသးမံသ့ဂ့ၤဒိၣ်
ထီၣ်အါထီၣ်ဒီးလၢကျဲၣ်အံၤ မၤထီထီၣ်ပတၢ်အိၣ်မူအပတီၢ် န့ၣ်လီၤ.

ကမ္ဘၢၢ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့လၢဖိဒိဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်

ကမ္ဘၢၢ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့န့ၣ် တၢ်တဟ့ၣ်ဘၣ်အလုၢ်အပူၤဘၣ်, ဒီးမ့ၢ်တၢ်လၢ ထံကီၢ်တၢ်သိၣ်
တၢ်သီပနီၣ်ဝဲလၢ ဖိသ့ၣ် ၆န့ၣ်တၢ်လၢ ၁၆န့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. ညီန့ၣ်န့ၣ်ဖိသ့ၣ်လၢအသးအိၣ်
၅န့ၣ်တၢ်လၢ ၁၈ န့ၣ်တဖၣ်ဒီးန့ၣ်ကလီဝဲကမ္ဘၢၢ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အံၤသ့ဝဲလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးတၢ်
ပံၤပနီၣ်ဖိသ့ၣ်အန့ၣ်အံၤ, ကဒီးသန့ၤထီၣ်အသးလၢလီၢ်ကဝီၤပူၤကီၢ်တၢ်ပာ်တီၢ်ကဝီၤအတၢ်ဘျၢတ
ဖၣ်အဖိခိၣ်လီၤ. မိၢ်ပၢ်တဖၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဒီးပံၤအဖိလၢကီၢ်သ့ၣ်လၢအတမ့ၢ်ထံကီၢ်ပဒိၣ်အကီၢ်တ
ဖၣ်ဒီးပံၤဝဲသ့စ့ၢ်ကိးလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးအါစုအါဘျီန့ၣ် ဖဲကီၢ်တဖၣ်အံၤ, တၢ်လၢဘၣ်လၢဒိစ့ၤ
အါမးလီၤ.

အမဲရကၢ ကမ္ဘၢၢ်ကီၢ်တဖၣ် အပူၤန့ၣ်, ဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢ အကလုၣ်လီၤဆီ, အတၢ်ဘျီၣ်တၢ်ဘါလီၤ
ဆီ, ဒီးအပူၤဂ့ၤဝီၤမ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်တၢ်လဲၤခိဖျိလၢအပူၤကွၢ်လီၤဆီတဖၣ်, မၤလိသကိးတၢ်ဒီးရဲလိၣ်
ဘၣ်ထွဲလိၣ်သးတပူၤယီလၢတၢ်မၤလိဒးပူၤဒီး ဖဲတၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဂဲၤလၢတၢ်မၤလိတီၤ အချၢတဖၣ်
အ ဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကမ္ဘၢၢ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အကီၢ်ကိးဖျါဒီးယၣ်ယၣ်အပူၤန့ၣ်ပိၣ်မုၢ်
ဖိဒီးပိၣ်ခွါဖိတဖၣ်ဘၣ်တၢ်သိၣ်လိအဝဲသ့ၣ်တပူၤယီလၢတၢ်မၤလိဒးတဒးယီအပူၤန့ၣ်လီၤ.
ဖိသ့ၣ်လၢအအိၣ်ဒီးနီၣ်ခိ မ့ၢ်မ့ၢ်ခိၣ်န့ၣ်တၢ်တလၢတပူၤ တၢ်ဂံၢ်စၢ်ဘါစၢ်တဖၣ်စ့ၢ်ကိး ဘၣ်လဲၤ
ထီၣ်ကီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢဖိသ့ၣ်ဒီးအံၤတဖၣ်အဂီၢ်, ကီၢ်မၤကွၢ်ဝဲဖိသ့ၣ်ဒီးကတီၢ်တၢ်ဒီးဖိသ့ၣ်အမိၢ်အပၢ်
တဖၣ်ဒီးသိးကရဲၣ်ကျဲၣ်တၢ်လၢ ဖိသ့ၣ်အတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အမဲရကၢကီၢ်စၢဖျိၣ်အပူၤ တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အတီၤပတီၢ်အိၣ်ဝဲ ဝဲပတီၢ်လီၤ. တၢ်ကျဲၤလီၤ
တၢ်မၤလိတီၤလၢ တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အတီၤပတီၢ် တခါစ့ၣ်အဂီၢ်န့ၣ် လီၤဆီလိၣ်အသး
လၢကီၢ်တၢ်ပာ်တီၢ်ကဝီၤ တခါဒီးတခါ အပူၤလီၤ.

တီၤဖျိၣ်တီၤ စးထီၣ်လၢတီၤဖိသ့ၣ် (kindergarten) (ဖိသ့ၣ်၅န့ၣ်) ဒီး လဲၤထီၣ် တတီၤ
ဘၣ်တတီၤတုၤလၢ ၅တီၤ မ့ၢ်တမ့ၢ် ၆တီၤ
(ဖိသ့ၣ် ၁၂ န့ၣ်).

တီၤခါၣ်သး မ့ၢ်တမ့ၢ် တီၤထီၣ်လီၤလၢ န့ၣ် ညီန့ၣ် ပၢ်ယုၣ်ဝဲ ၆ တီၤတုၤလၢ ၈ တီၤ.

တီၤထီၣ် (Senior high school) န့ၣ်ညီန့ၣ်ပၢ်ယုၣ်ဝဲ ၉ တီၤတုၤလၢ ၁၂ တီၤ,
တုၤလၢ ၁၈ န့ၣ်. ပုၤမၤလိတၢ်ဖိလၢအဖျိထီၣ် တီၤထီၣ် ဝုၤဂ့ၤဘၣ်ဘၣ် တဖၣ်
ဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဖျိထီၣ်တီၤထီၣ်လိၣ်အုၣ်အသး (high school diploma) န့ၣ်လီၤ.

ဖဲတၢ်မၤလိအတၢ်ပတီၢ်တပတီၢ်စ့ၣ်စ့ၣ်န့ၣ်, တၢ်မၤလိန့ၣ်စးထီၣ်ဝဲဖဲလါအိၣ်ကးအလၢၣ်ယၣ်ယၣ်မ့ တမ့ၢ် လါစးပထွဘၢၣ်ထီၣ်သီ ဒီးကတၢၢ်ဝဲဖဲ လါမ့ၤအလၢၣ်ယၣ်ယၣ် မ့တမ့ၢ် လါယုၤန့ၣ်လီၤ. ဖိသၢ်အါတက့ၢ် မၤလိတၢ်လၢတီၤပူၤတနံၤန့ၣ် ၆ န့ၣ်ရံၣ်ယၣ်ယၣ် စးထီၣ်လၢ မ့ၢ်ဆၣ် တုၤလၢ မ့ၢ်ဖိဖးန့ၣ်လီၤ. ပုၤမၤလိတၢ်ဖိလၢ အလူၤထီၣ်တၢ်မၤလိအတၢ်ပတီၢ် တတုၤတဖၣ် ဘၣ်တဘၣ် ကဘၣ်ထီၣ် တၢ်ကိၢ်ခါက့ၢ်ဖဲ လါယုၤ ဒီးလါယုၤလဲ အပူၤန့ၣ်လီၤ.

ဖိသၢ်တဖၣ်ဟဲတုၤဝဲ ကြးလၢတၢ်ဆဲးလီၤအမံၤလၢက့ၢ် အချုကတၢၢ် ဖဲတၢ်မၤ အီၤသ့ န့ၣ်လီၤ. တၢ်သးကျဲၤပၣ်လီၤက့ၢ်လီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢလၢနဂီၢ် ကမၤစၢၤနၤလၢ နကလဲၤဆဲးလီၤနဖိအမံၤ လၢ က့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖိသၢ်တဖၣ်အသးန့ၣ်လါအဖိခိၣ်ဒီး မၤလိတ့ၢ်တၢ်လၢအပူၤကွဲၣ်အဖိခိၣ်, တၢ်ကပၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢ တီၤတတီၤတီၤ န့ၣ်လီၤ. ဖဲအခိၣ်ထံးန့ၣ် ဖိသၢ်လၢအဆဲးလီၤတစး ဒီး ကတီၤအဲကလံးကျိၣ် ဘၣ်ထဲတဆဲးတက့ၢ် တဖၣ် ဘၣ်တဘၣ်တၢ်ကပၣ် အဝဲသ့ၣ်လၢ တီၤလၢ အဖျၢ်လီၤတတီၤန့ၣ်လီၤ.

က့ၢ်တဖၣ်လိၣ်ဘၣ်ဝဲတၢ်ကွဲးနီၣ်လၢအဘၣ်ယး ဒီးဖိသၢ်ဆဲးကသံၣ်ဒီတဒၢတၢ်ဆါဒီး တၢ်ကွဲး နီၣ် ဘၣ်ယးဒီးဖိသၢ်အတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. နတၢ်ကွဲးနီၣ်တဖၣ်အံၤမ့ၢ်တအိၣ်, မ့တမ့ၢ် နဖိမ့ၢ်တဆဲးဘၣ်ဒဲးကသံၣ်ဒီတဒၢတၢ်ဆါတဖၣ်ဒဲးဘၣ်န့ၣ်, တၢ်သးကျဲၤပၣ်လီၤက့ၢ် လီၤအိၣ်လီၤ ဆိးကရၢလၢနဂီၢ်မၤစၢၤနၤသ့ဒဲးသိးကကျဲၤတၢ်လၢ နဖိကဆဲးဘၣ် ကသံၣ်ဒီ တဒၢ တၢ်ဆါ တဖၣ် အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်လဲၤထီၣ်က့ၢ်မ့ၢ်တၢ်လၢအကါဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. ဖဲပုၤက့ၢ်ဖိတဖၣ်တလဲၤထီၣ်က့ၢ်န့ၣ်, တၢ်မ့ၢ်လၢဝဲ လၢမိၢ်ပၣ်တဖၣ် ကကွဲးဒုးသ့ၣ်ညါက့ၢ်ဘၣ်ယးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဒီးတၢ်မ့ၢ်လၢဂ့ၢ်ကီးလၢက့ၢ်ဖိ တဖၣ် ကမၤပျဲၤက့ၢ်တၢ်ဖဲတၢ်မၤ လၢအဝဲသ့ၣ် တမၤဘၣ်ဒဲးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကမ္ဘၢၤတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အဂီၢ် တၢ်မ့ၢ်တဘၣ်ဟ့ၣ်စ့ဘၣ်ဆၣ်, မိၢ်ပၢ်တဖၣ် အိၣ်ဒီး တၢ်လၢၤ ဘျၢၣ်လၢၤစ့ၤတနီၤဒ်အမ့ၢ်, ကိုတၢ်ဖိတၢ်လံၤတဖၣ်အပူၤ ဒီးတၢ်အလဲလၢ တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ လီၤဆီ တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကိုမ့ၢ်အိၣ် ယံၤဒီး နဟံၣ်အယံ နဖိ ကလဲၤဟးလၢအခိၣ် ဆူကိုမ့ၢ်ယံၤတခီ, ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် ကိုအသိလ့ၣ် (school bus) ကကျဲၤကလီၤန့ၣ်တၢ်လၢ နဖိ အတၢ်လဲၤ တၢ်က့ၤ ဆူ ကိုအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖိသ့ၣ်တဖၣ် လဲၤစိၣ်မုၢ်ဆါခီတၢ်အိၣ်ဆူကိုသ့ မ့တမ့ၢ် ပူၤဝဲတၢ်အိၣ်လၢ အပူၤ ဘၣ်, ဒီးကဲၣ်ကဲၣ်ဘၣ်တဖၣ်လၢ ကိုမုၢ်ဆါခီတၢ်အိၣ်အဒး န့ၣ်သ့ဝဲလီၤ.

ဖဲအမဲရကၤကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်ပူၤအံၤ, တၢ်မၤလိအတၢ်ကီၢ်လၢ ကိုတဖၣ်ကဘၣ်ပိၣ်ထံၣ်ဝဲ လၢ ဒီကလုၣ်ညါ အဂီၢ်တအိၣ်ဘၣ်. ကီၢ် (state) တဘျီစ့ၣ်စ့ၣ် ဒီး လိၢ်ကဝီၤပူၤကိုတၢ်ပၤလီၢ်ကဝီၤတခါ စ့ၣ်စ့ၣ် ဆၢတံၣ်ဝဲလၢအကြးသိၣ်လိမန့ၤတဖၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. အါတက့ၢ်န့ၣ်, ကိုဖိတဖၣ်မၤလိဝဲ လံၣ်အဲက လံး, တၢ်ဂံၢ်တၢ်ဒွေး, ပူၤဝဲတၢ်မၤလိတဖၣ်, စဲအ့ၣ် ဒီး နီၢ်ခိတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လီၤဆီလၢ အမၤယံမၤလၢ မၤသ့ၣ်ဖိသးညီပူၤ, တၢ်သ့ၣ်ဝံၣ်သးဆၢ ဒီးထံၣ်ကီၢ်ဂၤကၢၣ်တဖၣ်စ့ၢ်ကီၢ် တဖၣ်စ့ၢ်ကီၢ် တၢ်ညီန့ၢ်သိၣ်လိအိၤလီၤ. ကိုအါတက့ၢ်, ဒီး လီၤဆီဒၣ်တၢ် လၢ တီၤထီၣ်ကိုအပတီၢ်တဖၣ်န့ၣ် ဟ့ၣ်စ့ၢ်ကီၢ်ဝဲ တၢ်လိၣ်ခိၣ်လိၣ်ကွဲ ဒီး ကရၢတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ တဖၣ် ဖဲတၢ်မၤလိအန့ၣ်ရံၣ် ဆၢကတီၢ်ဒီးဖဲတၢ်မၤလိပျၢ်ဝဲၤ အန့ၣ်ရံၣ် ဆၢကတီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကီၢ်အမဲရကၤအတၢ်သိၣ်လိအကျဲ အလုၢ်လၢန့ၣ်ဘၣ်တဘၣ် ကလီၤဆီလိၣ်အသး ဒီးတၢ်သိၣ်လိ အကျဲအလုၢ်အလၢၤ နထံနကီၢ်န့ၣ်လီၤ. သရၣ်တဖၣ် ဟ့ၣ်သဆၣ်ထီၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်သိး ကမၤ လိန့ၢ်တၢ်ဒီဖျိအဆိကမိၣ်တၢ်ဒီး ပဲၣ်ဖးနီၤဖးတၢ် အါန့ၢ်ဒီး ဒီဖျိတၢ်တီၢ်ဇုးထးဒိၣ်တၢ် န့ၣ်လီၤ. ပူၤ ကိုဖိတဖၣ်ကတီၢ်အဲကလံးကျိၣ်မ့ၢ်တဘၣ်အါလၢကဲၣ်ဆိးဒံးဒၣ်လဲၣ် မၤယုၣ်သကိးတၢ်လၢ တၢ်မၤ လိအပူၤ ဒီဖျိအသံကွၢ်တၢ်, စံးကတီၢ်သကိးဘၣ်ဃးတၢ်ဝဲၣ်တၢ်ကျိၤတဖၣ် ဒီး ဒီဖျိတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်လၢအတၢ် ဖိသၢ်တဖၣ် အဒိၣ်ကတၢၢ်အကျါတမံၤန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်မၤလိ အဲကလံးကျိၣ်လီၤ. ဖိသၢ်လၢအန့ၣ်အလါစ့ၤဒံးတဖၣ် မၤလိဒီး သ့ထီၣ်အဲကလံးကျိၣ် ချဲကစီဒီဘၣ်ဆၣ် ဖိသၢ်လၢ အန့ၣ်အလါ အါထီၣ်တစံးတဖၣ်ကဘၣ်ဟံးန့ၣ်ဝဲတၢ်ဆၢကတီၢ်အါထီၣ်လီၤ. ကိုအါဖျၢၣ် အိၣ်ဒီးတၢ် သိၣ်လိ အဲကလံး ကျိၣ်ဒ်ကျိၣ်ၤကျိၣ်တကျိၣ်အသး (ESL) အတီၤ တဖၣ်လၢ ပှၤဟဲတုၤသီ တဖၣ်အဂီၢ်, မ့မ့ၢ် ကိုအဂၤတဖၣ် ဟ့ၣ်ဝဲတၢ်မၤစၢၤအဂၤတဖၣ် ဒီဖျိ အကျဲၤန့ၣ်ဝဲသ့ရၣ် မ့တမ့ၢ် ပှၤကသိၣ်လိလီၤသီဖိသၢ်တဖၣ်အံၤလီၤ. ပှၤလၢအဟဲတုၤ သီ အါတက့ၢ်, ကထံၣ်ဘၣ်ဝဲ တၢ်ကီ တၢ်ခဲဘၣ်ဃးတၢ်ထီၣ်ဘၣ်လိၣ်က့ၤသး ဖဲအမၤလိတၢ် အဒိၣ်ထံးတန့ၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲ အဒိၣ်ထံးန့ၣ် ဖိသၢ်တဖၣ် အသးကမၤအသးဒ်ပှၤ လၢတၢ်သကိးတအိၣ်, ဘၣ်ဆၣ်ဒီး ဖဲ အတၢ် သ့တၢ်ဘၣ်လၢ ကတဲသကိးတၢ်ဒီးပှၤဂၤတဖၣ် အါထီၣ်န့ၣ်, ကမၤန့ၣ်တၢ်သကိးတဖၣ်ဒီး ကိုက မ့ၢ်လိၢ်အမုၢ်ကစီဒီ လၢအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အမဲရကၤကိုဖိတဖၣ်အကူတၢ်သးတၢ်ဒီး အလုၢ်လၢတၢ်ပၣ်သ့ၣ်ပၣ်သး လၢအတအိၣ်ဒီးတၢ်ဘျၢ လီၤ သီလၢအဂီၢ်န့ၣ် ကဲထီၣ်တၢ်ကမၤကမ့ၣ်လၢ ကိုဖိအါဂၤလၢ အဟဲတုၤသီတဖၣ်အဂီၢ်ဒီး အ မိၢ်အပၢ်တဖၣ်အဂီၢ်စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. အမဲရကၤအကမ့ၢ်ကိုတဖၣ် ဟ့ၣ်တၢ်သဘျၢလၢ ကိုဖိတဖၣ် ကယုထၢတၢ်, ဘၣ်ဆၣ်ဒီးတၢ်မုၢ်လုၢ်ကီးလၢ အဝဲသ့ၣ်ကဒိကန့ၣ် ကိုအတၢ်သိၣ် တၢ်သီ တၢ် ဘျၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကိုဖိတဖၣ်မ့ၢ်လုၢ်သ့ၣ်ခါပတၢ်တၢ်ဘျၢတဖၣ်န့ၣ်, တၢ်ကဟ့ၣ်အါထီၣ်အီၤဟံၣ် အတၢ်မၤလိ လၢကဘၣ်မၤဝဲ, မ့တမ့ၢ်ကဘၣ်အိၣ်တ့ၢ်လၢ ကိုဖဲကိုပျၢ်ဝဲၤအဆၢ ကတီၢ်, တၢ် တ ဟ့ၣ်အဝဲသ့ၣ်အခွဲး လၢကမၤသကိးတၢ်လၢ တၢ်ဟူးတၢ်ဝဲၤလီၤသီတမံၤမံၤအပူၤ, မ့တမ့ၢ် တၢ်တ ခုးထီၣ်အီၤကိုလၢ အဆၢကတီၢ်စ့ၤသီ အတီၢ်ပူၤလီၤ. အမဲရကၤကိုၤစၢၤဖျိၣ်အကိုတဖၣ်အပူၤ တၢ် တဟ့ၣ်အခွဲးလၢတၢ်ကစံၣ်ညီၣ်ကိုဖိတဖၣ်လၢနီၢ်ခိတၢ်စံၣ်ညီၣ်ဘၣ်.

ကိုတနီၤ, လီၤသီဒုၣ်တၢ်ဝုၢ်ဒိၣ်တဖၣ်အပူၤကိုလၢကိုဖိအိၣ်အါမးတဖၣ်အပူၤ တၢ်ကီတၢ်ခဲ အိၣ် ဝဲဘၣ်ဃးဒီး သးစၢ်အဖူအကရူၢ် ဒီး တၢ်အုၣ်လိၣ်ဆိးက့ၤလၢ ကလုၣ်တဖၣ်

မ့တမ့ၢ်ကလုၣ်ဒုၣ်တဖၣ် အဘၢၣ်စၢန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်လီၢ်ကဝီၤတနီၤအပူၤ, တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲအိၣ်ဝဲ စ့ၢ်ကီးလၢက့ၢ်ဖိ တဖၣ် သူကသံၣ်မူၤဘီၣ်, ဒီးဟဲစိၣ်စုကဝဲၤဆူက့ၢ်န့ၣ်လီၤ. နဖိနလံၤတဖၣ်အသးပူၤ, မ့ၢ်ပျံၤမ့ၢ်ဘၣ် ယိၣ်တၢ် လၢတၢ်ကမၤအၢမၤသီအီၤ, မ့တမ့ၢ်အခိၣ်န့ၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်မ့ၢ်သဘၣ်ဘၣ် အသးတခီ , အ ဝဲသ့ၣ်တြးဟးဆူးတၢ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီးကတီၤတၢ်ဒီးက့ၢ်သရၣ်တဂၤဂၤ, က့ၢ်ပူၤ ကူၣ်လိာ် တၢ် မ့တမ့ၢ်, ပူၤသိၣ်လိာ် တဂၤဂၤန့ၣ်လီၤ.

အမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်အပူၤတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ ပူၤဘၣ်မ့ၢ်ဒါတဖၣ်န့ၣ်ဝဲလၢ မိၢ်ပၢ်တဖၣ်တြး မၤသကီးတၢ်လၢဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အဂီၢ်, မ့ၢ်လၢတၢ်အံၤကမၤစၢဖိသ့ၣ်တဖၣ် န်သီးကအိၣ်ဒီးတၢ်မၤနၢလၢက့ၢ်န့ၣ်လီၤ. က့ၢ်တဖၣ်ကျဲးစးဒူးန့ၣ်ပၢ်က့ၢ်ဖိမိၢ်ပၢ်တဖၣ်လၢအဖိအလံၤ တဖၣ်အတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အဂ့ၢ်, ဒီးက့ၢ်အါမးဒူးသ့ၣ်ညါဝဲ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ်လီၤဆီဒၣ်တၢ် လၢမိၢ်ပၢ်လၢ ကတီၤအဲကလံးကျိၣ်တဘၣ်တဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. က့ၢ်ကကီးဝဲမိၢ်ပၢ်တဖၣ်လၢကဟဲ ထံၣ်လိာ် ကတီၤသကီးတၢ်ဒီးက့ၢ်သရၣ်တဖၣ် ဘၣ်ယးအဖိအလံၤတဖၣ် အတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤ ထီ အဂ့ၢ် အစ့ၤကတၢ်တန့ၣ်ၣ်ဘျီ န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီး ဆၢကတီၢ်တဘျီလၢလၢ ဖဲ နအိၣ်ဒီး တၢ်သံကွၢ်မ့တမ့ၢ်တၢ်ဘၣ်ယိၣ်န့ၣ် နယုထံၣ်လိာ်နသးဒီး နဖိနလံၤအသရၣ်တဖၣ်သ့ဝဲလီၤ. နမ့ၢ်တကတီၤ အဲကလံးကျိၣ်အါလၢကဲၣ်ဆီးဒၣ်လဲၣ် နဟဲထီၣ်က့ၢ်တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်တဖၣ်သ့ဝဲလီၤ.

တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့လၢသးပျံၤတဖၣ်အဂီၢ်

ပူၤအမဲရကၤဖိအါတက့ၢ်ထံၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ဒ်အမ့ၢ်တၢ်တခါလၢ ပကဘၣ် မၤန့ၢ်အီၤလၢ ပသးသမ့ဒီတကတီၢ်ညါအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်အါဂၤဆဲးလီၤအမံၤလၢ တၢ်မၤလိ တနီၤ အဂီၢ် ဖဲဆၢကတီၢ်တကတီၢ်တီၢ်လၢ အသးပျံၤအါန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဆၢတဲၣ်လၢ ကမၤလိ က ဒီးတၢ်ဝံၤအလီၢ်ခဲ, ပူၤသးပျံၤအါဂၤမၤဒံးတၢ် ဆၢကတီၢ်အပျဲၤ ဒီးထီၣ်တၢ်မၤလိတဖၣ်လၢ ဟါဒီအဆၢကတီၢ်, မ့တမ့ၢ် ဖဲန့ၣ်ကတၢ် အဆၢကတီၢ် န့ၣ်လီၤ.

ပျှံ့ဘက်ကီဘက်ခဲတဖန်စွဲကီး၊ မလိတင်ဖဲအမဲတင်အခါန့ၣ်သ့ဝဲလီၤ. တၢ်သးကျဲၤပၣ်လီၤက့ၤလီၤ အိၣ်လီၤဆိးကရၢလၢနဂီၢ်မၤစၢၤန့ၣ်သ့ဝဲဒ်သီးနကထံၣ်န့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢနတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ အဂီၢ်ဖဲနတၢ်အိၣ်ဆိးလီၢ်ကဝီၤအပူၤအံၤလီၤ. တၢ်အံၤကစးထီၣ်ဖဲအဲကလံးကျိၣ်ဒ်ကျိၣ်ၤၤကျိၣ်တကျိၣ်အသိး (ESL) တၢ်မၤလိတီၤတဖၣ်, ဒီးတၢ်မၤလိလၢ တီၤထီၣ်ကူၣ်လံာ်အုၣ်သး (high school diploma) အဂီၢ်တူၤလၢ တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူတၢ်ဖဲးတၢ်မၤတၢ်မၤလိ (vocational training) ဒီး တၢ်မၤလိဘၣ်ယး တၢ်သ့တၢ်ဘၣ် လၢ အပတီၢ်ထီၣ်လီၤဆီလၢ တၢ်လုၢ်အိၣ်နီၣ်ဒိသးသမူအဂီၢ် (professional training) တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲနပၣ်လီၤနလီၢ်လၢနတၢ်အိၣ်ဆိးလီၢ်ကဝီၤပူၤန့ၣ်ဝဲလံာ်န့ၣ်, နကမၤလိသ့ၣ်ညါအါထီၣ်ဘၣ်ယးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢနဒီးန့ၣ်ဘၣ်အံၤသ့တဖၣ်လၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. နဟဲတူၤဖဲအမဲရကၤကီၢ်စၢၤဖိၣ်ပူၤအခိၣ်ထံးတနံၣ်န့ၣ်, ဘၣ်တဘၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ကဆံးစ့ၤမးလၢနဂီၢ်လၢနကမၤလိဘၣ်တၢ်မၤလိမၤဒီးလၢအပတီၢ်ထီၣ်တဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. ဘၣ် ဆၣ်ဒီး ဖဲဆၢကတီၢ်ယံာ်ထီၣ်န့ၣ်ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်နကဆၢတံာ်လၢနကမၤလိတၢ်ဒ်သီး နကမၤန့ၣ်လံာ် အုၣ်သးလၢအဖျိးစိ မူတမ့ၢ်လံာ်အုၣ်သးလၢတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လီၤဆီအဂီၢ်လီၤ. တၢ်အကါဒိၣ်မ့ၢ်ဝဲဒ်သီးဟံၣ်ဖဲယိဖဲတဖၣ်ကပၣ်ဖိၣ်သးမၤသကိးတၢ်ဒီး သးကျဲၤတၢ်လၢသးပျၢ်တဖၣ် ကမၤလိဘၣ်တၢ်အဂီၢ်ဒီးကျိၣ်စ့တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢ တၢ်အံၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အဂီၢ်တဖၣ်အကျါ တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်စ့ၤမံၤလၢ နထံၣ်န့ၣ်အံၤကသ့ဝဲသ့ၣ်သ့ၣ် လၢနတၢ်အိၣ်ဆိးလီၢ်ကဝီၤအပူၤ တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ

တၢ်မၤလိအဲကလံးကျိၣ်ဒ်ကျိၣ်ၤၤ ကျိၣ်တကျိၣ်ဒီးတၢ်မၤလိလၢတၢ်သ့ကွဲးသးလံာ်အဂီၢ် (ESL and literacy classes). တၢ်အိၣ်ဆိးလီၢ်ကဝီၤအါတက့ၢ်, အိၣ်ဒီးတၢ်မၤလိအဲကလံးကျိၣ် အတီၤတဖၣ် ဒီဖျိးသးပျၢ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဖဲတၢ်အိၣ်ဆိးလီၢ်ကဝီၤပူၤဒီလုၢ်ကူၣ် တဖၣ် ဒီးတီၤထီၣ်တဖၣ် န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤလိတီၤတဖၣ်အံၤအိၣ်အိးထီၣ်အသးလၢပျၢ်ကိးဂၤဒီး

အဂီၢ်, ဘၣ်ဆၣ်ဒီးတနီၤန့ၣ် ကထာဝံတၢ်မၤလိအလဲတဆံးတက့ၢ် လီၤ. တၢ်ကရၢကရိလၢအတဘၣ်ဃးဒီးထံကီၢ်ပဒိၣ်, မ့တမ့ၢ် တၢ်ကရၢကရိလၢအမၤတၢ်တမ့ၢ်လၢအတၢ်ဘၣ်ဘျးဘၣ် ဖျီၣ်ဒၣ်ဝဲအဂီၢ်တဖၣ်ဒ်အမ့ၢ်ဝဲတၢ်သးကျဲၤပဝံလီၤက့ၤလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢတဖၣ်ဒီးတၢ်မၤစၢၤလိၣ်သးကဒဲကဒဲကရၢတဖၣ် (MAA) သးကျဲၤစ့ၢ်ကိးဝဲ (ESL) အတီၤတဖၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ညီန့ၢ်န့ၣ် နမၤန့ၢ်ကလိအီၤလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ပုၤကအိၣ်ဝဲအါမးလၢအအိၣ်ခိးတၢ်လၢ တၢ်ကတူၢ်လိၣ်အီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကိုၤလၢအထာတၢ်လဲလၢတၢ်မၤလိကျိၣ်တဖၣ်အဂီၢ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်မၤလိအဲကလံးကျိၣ်အတီၤတဖၣ်စ့ၢ်ကိး ဘၣ်ဆၣ်ဒီးညီန့ၢ်န့ၣ် ကိုၤတဖၣ်အံၤမ့ၢ်ကိုၤလၢအပူၤဒိၣ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. ကျဲအဂၤတဘီၤလၢနကမၤလိအဲကလံးကျိၣ်န့ၣ် မ့ၢ်နမၤပုၤလၢအသးအိၣ်မၤစၢၤကလိန့ၣ်တဂၤသိၣ်လိန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်ကျဲအဂ့ၤတဘီၤသ့ဝဲစ့ၢ်ကိးလၢနကမၤလိဘၣ်ဘၣ်ဃးပုၤအမဲရကၤဖိတဖၣ်အတၢ်ဆဲးတၢ်လၢဒီး အလုၢ်လၢ်ထူသန့တဖၣ်လီၤ.

လၢ (ESL) တီၤတဖၣ်အပူၤနကထံၣ်ဘၣ်ပိၣ်မုၢ်ဒီးပိၣ်ခွဲၤတဖၣ်လၢအသးန့ၣ်လီၤ, အတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့, ဒီးအကလုၢ်ထံးခံ လီၤဆီလိၣ်သးတဖၣ် ဟဲမၤလိသကိးတၢ်တပူၤယီၤလီၤ. လၢ (ESL) တီၤဒိၣ်ထံးတဖၣ်န့ၣ်, ပုၤမၤလိတၢ်ဖိတဖၣ်မၤလိဘၣ်ဝဲအဲကလံးကျိၣ်လၢ, အလီၢ်အိၣ်လၢကသ့ၣ်ညါဝဲ, န်သိးအိၣ်မူဟူးဝဲၤကသ့ ဖဲတၢ်အိၣ်ဆိးလီၢ်ကဝီၤပူၤဒီးလၢတၢ်ဖဲးတၢ်မၤလိန့ၣ်လီၤ. တီၤလၢ အပတီၢ်ထီထီၣ်တဖၣ်အပူၤ, ပုၤမၤလိတၢ်ဖိတဖၣ်မၤလိပဝံသ့ၣ်ပဝံသး အါထီၣ်ဘၣ်ဃးအဲကလံးကျိၣ်သန့ ဒီးတၢ်ဖဲးတၢ်ကွဲးအဲကလံး ကျိၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်သ့ဖးသ့ကွဲးလံၣ်အတီၤတဖၣ်အပူၤ, ပုၤမၤလိတၢ်ဖိတဖၣ်မၤလိဘၣ်ဘၣ်ဃးတၢ်ဝုၢ်အခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢ တၢ်ဖဲးလံၣ်ကွဲးလံၣ်အဂီၢ်, ဒီးမၤလိဘၣ်စ့ၢ်ကိး တၢ်ကတီၤအဲကလံး ကျိၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤအမဲရကၤဖိအတၢ်အိၣ်မူအပူၤ တၢ်သ့ဖးသ့ကွဲးလံၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်ဒိၣ်မးအယီၤဖဲ (ESL) ဒီး တၢ်မၤလိတီၤလၢ သးပုၢ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အဂၤတဖၣ်အိၣ်ဝဲ အလီၢ်န့ၣ်, ညီန့ၢ်

နကထံၣ်စွဲၣ်ကိး တၢ်မၤလိတီၤတဖၣ်လၢတၢ်ဖးလံၣ်ကွဲးလံၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သးကျဲၤပၤလီၤက့ၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢ ဟ့ၣ်န့ၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢအလီၢ်အိၣ်လၢနကသ့ၣ်ညါတဖၣ်သ့ၣ်လီၤ.

သးပုၤတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ တၢ်မၤလိတီၤအဂၤတဖၣ်. တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢသးပုၤတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အပူၤတၢ်မၤလိတီၤအိၣ်ဝဲအကလုၣ် ကလုၣ်လၢကမ့ၢ်ခဲလၢအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်လၢတၢ်သိၣ်လိညါန့ၣ်အိၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ, တၢ်က တီၤလံၣ်လဲၣ်ဒီး ကျိၣ်စ့စရိပတီၢ်, တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်ဘၣ်သးရူၣ်တၢ်ဖးတၢ်မၤ, ဒိၣ်ဖျူထၢၣ် တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်, ဒီးထံၣ်ကီၢ်ဂၤကျိၣ် တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ညါန့ၣ်န့ၣ် တီၤတဖၣ်အံၤ တမ့ၢ်လၢ ပုၤလၢအတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢအဲကလံးကျိၣ်ဆိးစ့ၤဒီးဝဲတဖၣ်အဂီၢ်ဘၣ်. ပုၤမၤလိတၢ်ဖိတဖၣ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်တၢ်မၤလိအလဲန့ၣ်လီၤ.

GEDလံၣ်တၢ်အုၣ်သး. ဒ်သိး နလဲၤတလၢကွံၣ် ပုၤန့ၣ်လီၤသီတၢ်မၤအပတီၢ်တၢ်မၤတဖၣ်ကသ့ဝဲအဂီၢ်သးပုၤတဖၣ် ညါန့ၣ် န့ၣ် အလီၢ်အိၣ်လၢကအိၣ်ဒီးတၢ်ဖျိထီၣ်တီၤထီၣ်ကိၣ်အလံၣ်အုၣ်သးန့ၣ်လီၤ. ပုၤဘၣ်ကီၢ် ဘၣ်ခဲ လၢအသးအိၣ်၂၁န့ၣ်ဆူအဖီ ဒိၣ် လၢအတအိၣ်ဒီး တီၤထီၣ်အပတီၢ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ ဖဲအအိၣ်ဒီးလၢအထံအကီၢ်ဒၣ်ဝဲအခါ, မ့တမ့ၢ် တအိၣ်ဒီးလံၣ်အုၣ်သးတဖၣ် မၤလိတၢ်ဒ်သိး ကမၤန့ၣ် (GED) လံၣ်အုၣ်သးအဂီၢ်န့ၣ်သ့ဝဲလီၤ. လံၣ်တၢ်အုၣ်သးအံၤအါတက့ၢ်န့ၣ် တၢ် တူၢ်လိၣ်အိၣ်လဲၣ်လၢ အပတီၢ်တုၤသိး ဒီးတၢ်ဖျိထီၣ်တီၤထီၣ်ကိၣ်လံၣ်အုၣ်သးန့ၣ်လီၤ.တၢ်သး ကျဲၤပၤလီၤက့ၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢလၢနဂီၢ် ဟ့ၣ်န့ၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဘၣ်သး တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်အံၤသ့ဝဲလီၤ.

တၢ်ဖးတၢ်မၤဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်ကူၣ်တဖၣ်. တၢ်ဖးတၢ်မၤဒီး တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်ကူၣ်တဖၣ်အံၤသိၣ်လိပုၤဘၣ်သး တၢ်ဖးတၢ်မၤလၢအလိၣ်ဘၣ် တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လီၤဆီတဖၣ်ဒ်အမ့ၢ် ပုၤသ့ပုၤဘၣ်လၢသိလုၣ်အဂ့ၢ်, ပုၤလၢအပၤလီၤ တၢ်မၤ ရဲၣ်ကျဲၤလၢဒိၣ်ဖျူထၢၣ်အပူၤ (computer programming), တၢ်မၤစၢၤ ကသံၣ်သရၣ်ဒီးမဲ ကသံၣ်သရၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ညါန့ၣ်န့ၣ် လၢတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ တဖၣ်အံၤအဂီၢ်န့ၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ် ဘၣ်သးအဲကလံးကျိၣ်အပတီၢ်ကဘၣ်ထီၣ်, ဒီးနကဘၣ်ဟ့ၣ်တၢ်မၤလိအလဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဖးတၢ် မၤတနီၤလၢ အလီၢ်အိၣ်လၢ နကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်, ဒ်အမ့ၢ် တၢ်ဘိၣ်ထံဘိၣ်ထံကျိၤလၢ ဟံၣ်ပူၤ ဒီးတၢ်ဘိၣ်ထံမ့ၢ်အူ အကျိၤလၢဟံၣ်ပူၤတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ် နကန့ၣ်ဘၣ်လံၣ်အုၣ်သး အဂီၢ် နကဘၣ်အိၣ်လၢတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ ဘၣ်သးတၢ်မၤလိသ့ထီၣ်န့ၣ်သး ဒီဖျိ ပုၤလၢအတၢ် ဟံးစု နဲၣ် ကျဲၤအပူၤ ဒီးနကဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤလိဒီဖျိ တၢ်မၤတကီၢ်ခါလၢတၢ်မၤလီၢ် န့ၣ်လီၤ.

ဒီလုၣ်ကူၣ်ဒီးဖျိစိမိၤ. လၢအမဲရကၤကီၢ်စၢ်ဖျိအပူၤတီၤပ တီၢ်ထီၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့မိၢ်ပုၤအိၣ်ဝဲ၂ ကလုၣ်လီၤ. ဒီလုၣ်ကူၣ်လၢတၢ်အိၣ်ဆိးလီၢ် ကဝီၤပူၤဒီး င့ၣ်န့ၣ် ဒီလုၣ်ကူၣ်တဖၣ် ဒီးဖျိစိမိၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်အိၣ်ဆိးလိၢ်ကဝီၤပူၤဒီလုၣ်ကူၣ်တဖၣ် အိၣ်ဒီးၤၤ-န့ၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ ဒ်သိး ကကတဲၣ်ကတီၤ ပုၤမၤလိတၢ်ဖိတဖၣ်လၢတၢ်ဖဲးတၢ်မၤတမံၤမံၤ, ဒ်အမုၢ်တၢ်ဖိၣ်စုစရီပတီၢ်မုတမုၢ်တၢ်ကွၢ်ပုၤဆါ တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဖဲး တၢ်မၤတနီၤအဂီၢ်န့ၣ် ပုၤမၤလိတၢ်ဖိတဖၣ် မၤလိတၢ်ဖဲးတၢ်အိၣ်ဆိး လိၢ်ကဝီၤ ဒီလုၣ်ကူၣ် ၂-န့ၣ်တၢ်အလီၢ်ခဲ ဒီးန့ၣ်ဘၣ်လံာ်အုၣ်သးသ့ဝဲလီၤ. လၢတၢ်ဖဲးတၢ်မၤတနီၤ အဂီၢ် အဝဲသ့ၣ်စးထီၣ်ဝဲ ၂-န့ၣ် တၢ်အိၣ်ဆိးလိၢ်ကဝီၤဒီလုၣ်ကူၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဝဲအလီၢ်ခဲလဲၤ ဒီယီၤဝဲ ဆူၣ်-န့ၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဖဲးဖဲးမိမိၤတဖျၢၣ်ဖျၢၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်ဆိးလိၢ်ကဝီၤဒီလုၣ်ကူၣ် တဖၣ် တၢ်စ့ၣ်ကိးလံာ်အုၣ်သး (degrees) လၢလံာ်လဲၣ်, ကျိၣ်, တၢ်ဆိကမိၣ်, ပုၤဂ့ၢ်ဝီ စဲအုၣ်, ဒီး စဲအုၣ် အဂီၢ်လီၤ.

လၢၤ-န့ၣ်ဒီလုၣ်ကူၣ်ဒီး ဖျၢၣ်စိမိၤတဖၣ်န့ၣ်, ညီန့ၣ် ပုၤမၤလိတၢ်ဖိတဖၣ် ဘၣ်မၤဝဲဝဲ တၢ်မၤလိ အတၢ်ကူၣ်တခါ တချးအန့ၣ်လီၤဆူ တၢ်မၤလိလီၤဆိတမံၤမံၤ, အဒိ- တၢ်ကူၣ်သ့ဘၣ်သး တၢ် တမံၤမံၤ အဂီၢ်အဘါအသတီၣ်အတၢ်ဟူးတၢ်ဝဲ (physics), တၢ်ဂံၢ်တၢ်ဒွေး, မုတမုၢ်တၢ်စိၣ်စါ တဲစါ, မုတမုၢ် ကတဲၣ်ကတီၤပၣ်အသးလၢ ကန့ၣ်လီၤဆူတၢ်မၤလိဖျိးစိ လၢသဲးစးဂ့ၢ်ဝီ မုတမုၢ် ကသံၣ်ကသီ န့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤအဂီၢ် အလီၢ်အိၣ် လၢ တၢ်ကဘၣ်သ့ အဲကလံးကျိၣ် အပတီၢ်ထီထီကလဲၣ်ဒီး, အလီၢ်အိၣ်လၢ ပုၤလၢအဲကလံးကျိၣ်တမုၢ် အကစၢ်ဒၣ်ဝဲ အကျိၣ် တဖၣ် ကဘၣ်ဖျိထီၣ်ဝဲတၢ်ကတီၤကျိၣ်တၢ်ဒီးစဲးတချးအဆိးလီၤအမံၤလၢ တၢ်မၤလိ အဂီၢ်ဒီးဘၣ် န့ၣ်လီၤ. ပတီၢ်ထီတၢ်မၤလိအံၤ တၢ်န့ၣ်ဘၣ်ကလီၤအိၣ်တသ့ဘၣ်. အလုၢ်ပုၤဒိၣ် ဒိၣ်ဒိၣ်ကလဲၣ် သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကရၢကရိအါတက့ၢ်အိၣ်ဒီးကျိၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤဝဲၤဒီး ဖဲနမၤန့ၣ်တၢ်ဂ့ၢ်လၢနဘၣ် သ့ၣ်ညါ ဘၣ်သး ဒီးကိၣ်ဖိ တၢ်ယုလိၣ်စု (student loans) ဒီးစ့တၢ်မၤစၢၤလီၤဆိလၢ တၢ်မၤ လိ မၤဒီးအဂီၢ် (scholarships) တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီး နကဒီးန့ၣ်ကျိၣ်စ့တၢ်မၤ စၢၤလၢပုၤလၢ တၢ်မၤလိမၤဒီးအဂီၢ်န့ၣ် တညီဘၣ်အယီ, ဒ်သိး နမၤလိတၢ်လၢ ဖျၢၣ်စိမိၤ ကန့ၢ်အဂီၢ်နကစၢ်ဒၣ် နဲ နဆိၣ်ထွဲလီၤနသးလၢ ကျိၣ်စ့လၢအလိၣ်တဖၣ်အဂီၢ် ကဘၣ် သ့ဝဲစ့ၣ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

ပုၤလၢအအိၣ်တၢ်လဲၣ်ဒီး လံာ်အုၣ်သးဖျိးစိတဖၣ်လၢအထံကီၢ်ဒၣ်ဝဲအပူၤဘၣ်သး ကသံၣ်ကသီ ဒီးတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်တဖၣ်, ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်အလီၢ်ကအိၣ်လၢ အဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်မၤန့ၢ်ကဒီးလံာ် အုၣ်သးတချး တၢ်ပျဲအဝဲသ့ၣ်မၤတၢ် ဘၣ်သးတၢ်ဖဲးတၢ်မၤတဖၣ်အံၤလၢ အမဲရကၤကီၢ်စၢၤဖျိၣ် အပူၤ ဒီးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤအံၤယံၣ်ဝဲ ဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်သ့ဒီး လၢပုၤလၢလံာ်ကလံာ် ဒိၣ်ဒိၣ် မုၢ်မုၢ် သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ. အလီၢ်အိၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်ဒုးန့ၣ် လံာ်တၢ်အုၣ်သးဘၣ်သး တၢ်ကူၣ်ဘၣ် ကူၣ် သ့ ဒီး တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢ နဟဲစိၣ်ယုၣ်လၢထံကီၢ်လၢ နအိၣ်ဖျိၣ်ထီၣ်ဒီး, နကဘၣ်န့ၣ်လီၤအဲကလံး ကျိၣ်တၢ်ဒီးစဲး ဒီးဖျိထီၣ် တၢ်ပၣ်ပနီၣ်အပတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤဘၣ်ကီဘၣ်ခဲလၢ အယုကျဲဒ်သိး က န့ၣ်လီၤကဒါက့ၢ်လၢ အတၢ်လုၢ်အိၣ် သးသမုတၢ်ဖဲးတၢ်မၤလီၤဆိတဖၣ်အံၤ အါစ့အါဘျီမၤပၣ် စၢၤတၢ်လၢ တၢ်ဖဲးတၢ်မၤလၢအတလိၣ် တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အပတီၢ်လီၤဆိတဖၣ်ဖဲးအဝဲသ့ၣ်ကတဲၣ် ကတီၤအသးလၢ ကမၤန့ၢ် ကဒီးလံာ်အုၣ်သး အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဒိ- ကသံၣ်သရၣ်တၢ် ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကမၤတၢ်ဒ်ပုၤမၤစၢၤတၢ်လၢ တၢ်မၤကွၢ်အလီၢ် (laboratory assistant) တချး အမၤန့ၢ်ကဒီး လံာ်အုၣ်သး အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

**THE AMERICAN UNIVERSITY
HEALTH INSURANCE CLAIM FORM**

MAIL TO: **EARLY GASSIDY & SCHLING**
4701 Sangamon Road
Bethesda, MD 20814
(301) 273-3400

Continuation Code _____

Phone Number _____ **TO BE COMPLETED BY STUDENT** _____ Social Security No. _____

Student's Name _____ Sex _____ Age _____

Present Address _____ City _____ State _____ Zip _____

Home Address _____ City _____ State _____ Zip _____

Causes for admission, date, name and description _____

Date of accident or illness _____

Nature of injury or illness _____

If injury, describe how, how and where accident occurred _____

If insured in prior or previous or other insurance plan _____

© Copyright © 1997, Early Gassidy & Schling, Inc.

နတၢ်ဘၣ်သၢင်ဒီးအမဲရကၢကီၢ်စၢဖျိၣ်အတၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချအဆိကတၢ်တၢ်ဘျီန့ၣ်ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကမ့ၢ်ဖဲ တၢ်မၤကွၢ်နတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ ဖဲနဟဲတုၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်သးကျဲၤပၤလီၤက့ၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢလၢနဂီၢ်ကကျဲၤတၢ်လၢနဂီၢ်ဘၣ်သးတၢ်မၤကွၢ်အံၤ ဖဲနဟဲတုၤပံၤတယံၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤကွၢ်အံၤကယုထံၣ်န့ၣ် ဒီးယါဘျီတၢ်ဆူၣ်တၢ်ဆါ လၢအအိၣ်ဝဲသ့ ဒီးကဲထီၣ်တၢ်တြီၤမၤတံၣ်သ့ဝဲ လၢနတၢ်ပၤလီၤက့ၤ လီၤအိၣ်လီၤဆိးအဂီၢ်ဒ်အမ့ၢ်, နလဲၤဖဲလဲၤမၤတသ့, နဖိတဖၣ်လဲၤဆူၣ်တသ့ဘၣ် တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်မၤကွၢ်အဆါကတီၢ်အံၤတၢ်ကဆဲးန့ၣ်နဖိတဖၣ်လၢ ကသံၣ်ဒီတဒၢတၢ်ဆါတဖၣ်မ့ၢ်လၢဖိသၣ်ကိးဂၤဒဲးလၢအလဲၤဆဲးလီၤအမံၤလၢကမ့ၢ်အကူၢ်န့ၣ်, ကဘၣ်ဗူးန့ၣ်တၢ်အုၣ်သးလၢအဝဲသ့ၣ်ဆဲးကသံၣ်ဒီတဒၢတၢ်ဆါတဖၣ်ဝံၤလဲၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤကွၢ် တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချအံၤ, တၢ်မၤကလီၤန့ၣ်ဒီးညီန့ၣ်တၢ်မၤအံၤဖဲကမ့ၢ် တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချကသံၣ်ဒဲး, တၢ်အိၣ်ဆိးလီၤကတီၢ်အတၢ် အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချဝဲလီၤ, မ့တမ့ၢ် ဖဲကသံၣ်သရၣ်တဂၤဂၤအကသံၣ်ဝဲဒဲးန့ၣ်လီၤ.

ကသံၣ်ကသီတၢ်မၤကွၢ်အဆိကတၢ်တၢ်ဘျီဝံၤအလီၢ်ခံ,နကဘၣ်ဆိကမိၣ်ဘၣ်သး နကမၤန့ၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချတၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲ လၢကျဲၤလဲၣ် ဖဲနၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, နဟံၣ်ဖိယီဖိ တဂၤဂၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, လိာ်ဘၣ်အံၤ အဆါကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. နကမၤတၢ်အံၤအဂီၢ်, အလီၢ်အိၣ်လၢနကဘၣ်န့ၣ်ပၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်သး ပုၤအမဲရကၢဖိတဖၣ်အတၢ်ဆိကမိၣ်လၢတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချအဂ့ၢ်မ့ၢ်တၢ်ဒ်လဲၣ်ဒီး အမဲရကၢအတၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချအသန္တတၢ်ရံၣ်ကျဲၤ လဲၤတရံး အသးဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤအမဲရကၢဖိတဖၣ်အတၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်တဖၣ်ဘၣ်သးတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချအဂ့ၢ်

ပုၤအမဲရကၢဖိတဖၣ်န့ၣ်ဝဲလၢ တၢ်ဆူၣ်တၢ်ဆါန့ၣ်ပတြီၤယၢ်အံၤသ့ဝဲဒီဖျိတၢ်ကဆွဲကဆီ, တၢ်အိၣ်လၢအဘၣ်ဘျီဘၣ်ဒါန့ၣ်ဂံၢ်န့ၣ်ဘါ, နီၢ်ခိတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ, ဒီးတၢ်ဟံးန့ၣ်ဆါကတီၢ် လၢလၢပုၤပုၤ လၢတၢ်မံအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်ဂီၢ်အဆါကတီၢ်န့ၣ်, ကူသိးဝဲတၢ်ကူတၢ်သိးလၢအမၤကလၢအံၤ ဒီး ဖဲတၢ်ကီၢ်အဆါကတီၢ်န့ၣ် ကူသိးဝဲ တၢ်ကူတၢ်သိးလၢ အတၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်လဲၤထံၣ်ကသံၣ်သရၣ်မ့တမ့ၢ်, လဲၤလၢ ကသံၣ်ဒဲး တနံၣ်တဘျီလၢကမၤကွၢ်အသးအဂီၢ်ဒ်သိး တၢ်ဆူၣ်တၢ်ဆါမ့ၢ်အိၣ်တမံၤမံၤဒီး, ကသ့ၣ်ညါဆိဝဲတချူးတၢ်ဆါအံၤနးထီၣ်ဒဲးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ် လဲၤဆူမဲကသံၣ်သရၣ် အအိၣ် လၢကမၤကဆွဲကဆီအမဲအဂီၢ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ခဲလၢဒ်အံၤကိးဝဲလၢ, တၢ်သံၣ်ခွဲၣ်ကတီၢ် တၢ်အိၣ်မူလုၢ်လၢလၢအဖဲစိၣ်န့ၣ်ပုၤလၢ တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ (maintaining a healthy lifestyle) န့ၣ်လီၤ.

အမဲရကၢကီၢ်စၢဖျိၣ်အတၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချတၢ်ရံၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤ, ဒီးသန့ၤထီၣ်အသး ဒိၣ်ဒိၣ်ကလဲၣ်လၢ ဝဲအုၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အကျဲတဖၣ် ဒ်သိးကထံၣ်သ့ၣ်ညါဘၣ်ဝဲတၢ်ဆူၣ်တၢ်ဆါ အကလုၣ်လၢအကဲထီၣ်, ဒီးဒ်သိးကယါဘျီပုၤလၢအဘၣ်ဆူၣ်ဘၣ်ဆါတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤအခီပညီမ့ၢ်ဝဲ, ကသံၣ်သရၣ်သံကွၢ်ပုၤဆါလၢ တၢ်မၤအသးဒီးအံၤဒ်လဲၣ်အဂ့ၢ်အမဲညါ, အါစုအါဘျီန့ၣ်ဟံးန့ၣ်ဝဲသ့ၣ်မ့တမ့ၢ်တၢ်အဒိအဂၤလၢပုၤဆါအနီၢ်ခိအပူၤလၢက မၤကွၢ်ဝဲအဂီၢ်လီၤ. တၢ်မၤကွၢ်အစၢတဖၣ်အံၤမၤစၢကသံၣ်သရၣ် ဒ်သိး ကဆါတဲၣ်ဝဲ လၢ

ကယါဘျါပှါဆါလါကျါဒ်လဲဉ်န့ဉ်လီၤ. တၢ်ကီတၢ်ခဲမ့ၢ်အိဉ်တမံၤမံၤလၢနဂီၢ်လၢနကဘဉ် ထးထီဉ်နသ့ၣ် မ့တမ့ၢ်, လၢနကဘဉ်ဟ့ၣ်တၢ်အဒိတမံၤမံၤအဂီၢ်န့ဉ်, ကတိၤတၢ်ဒီးနကသံဉ်သရဉ် ဘဉ်ယးတၢ်အံၤအဝုၢ်တက့ၢ်.

ကသံဉ်သရဉ်လၢအမဲရကၤကီၢ်စၢ်ဖိဉ်ပူၤတဖဉ်တနၢ်ပၢ်ဝဲ မ့တမ့ၢ် တညီန့ၢ်ဝဲထီဘီ ဘဉ်ယး တၢ်ကူၤယါဘျါ အကျဲလၢတၢ်သူအိၤလၢ ထံၤကီၢ်ဂၤတဖဉ်အပူၤဘဉ်. အလီၢ်ကအိဉ်သ့ၣ် သ့ၣ်လၢနကဘဉ်တဲနၢ်ပၢ်နကသံဉ်သရဉ်ဘဉ်ယးတၢ်ကူၤယါဘျါနၤ မ့တမ့ၢ်နဖိနလံၤတဖဉ် လၢအပူၤကွံဉ် လၢကျါဒ်လဲဉ်, ဒီးဒူးသ့ၣ်ညါအိၤဘဉ်ယးတၢ်ယါဘျါအကျဲ, မ့တမ့ၢ်, ကသံဉ်က သီလၢ နညီန့ၢ်သူအိၤလၢတၢ်တြီဆၢ, တၢ်ယါဘျါ တၢ်ဆါတဖဉ် အဂီၢ်တက့ၢ်.

ပှါလၢအအံးထွဲကွၢ်ထွဲတၢ်အိဉ်ဆူဉ်အိဉ်ချတဖဉ်

အမဲရကၤကီၢ်စၢ်ဖိဉ်ပူၤအံၤပှါလၢအအံးထွဲကွၢ်ထွဲတၢ်အိဉ်ဆူဉ်အိဉ်ချ အိဉ်ဝဲတဘျးကလုၢ်လၢ အလီၤဆီလီၢ်သးလီၤ. တၢ်သူးကျဲၤပၢ်လီၤက့ၤလီၢ်အိဉ်လီၢ်ဆိးကရၢလၢနဂီၢ်အပှါဘဉ်မ့ဘဉ်ဒါ ဒူးသ့ၣ်ညါနၤသ့ဝဲဘဉ်ယးတၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲတၢ်အိဉ်ဆူဉ်အိဉ်ချကရၢတဖဉ်လၢအအိဉ်လၢနတၢ် အိဉ်ဆိးလီၢ်ကဝီၤပှါ, မ့ၢ်ကရၢဒ်လဲဉ်တကလုၢ်ဒီး ဟ့ၣ်တၢ်မၤစၢၤ ဒ်လဲဉ် တဖဉ်လဲဉ်န့ဉ်လီၤ.

ကမျၢၢ်တၢ်အိဉ်ဆူဉ်အိဉ်ချဝဲၤကျဲၤ. ကီၢ် (State) တဘျဉ်စုဉ်စုဉ် အိဉ်ဒီး

အကမျၢၢ်တၢ်အိဉ်ဆူဉ်အိဉ်ချဝဲၤကျဲၤလၢအအိဉ်ဒီးအဝဲၤဒးတဖဉ်လၢ တၢ်အိဉ်ဆိးလီၢ်ကဝီၤ လၢ ကီၢ်ဒီးကီၢ်ညါအပူၤလီၤ. ကမျၢၢ်တၢ်အိဉ်ဆူဉ်အိဉ်ချဝဲၤကျဲၤဆဲးန့ၢ် ကမျၢၢ်တဖဉ်လၢ ကသံဉ်ဒိတဒၢတၢ်ဆါတဖဉ်, ဒီးအိဉ်စ့ၢ်ကီးဒီး တၢ်ရဲဉ်တၢ်ကျဲၤအၤတဖဉ် လၢတၢ်ကတြီဆၢဆိတၢ်ဆါအဂီၢ်န့ဉ်လီၤ. တၢ်ရဲဉ်တၢ်ကျဲၤတဖဉ်အံၤအကျဲ, တၢ်မၤ ကွၢ်ဒီးတၢ် ယါဘျါတၢ်ပယိဉ်ဆါ မ့ၢ်ဝဲတၢ်ရဲဉ်တၢ်ကျဲၤတခါန့ဉ်လီၤ. ပှါဘဉ်ကီဘဉ်ခဲတဖဉ် ဒီးန့ၢ်ကလီဝဲ တၢ်မၤစၢၤတဖဉ်အံၤ မ့တမ့ၢ် ဟ့ၣ်ဘဉ်ဝဲအပှါ ထံတဆဲးတက့ၢ်ဖိန့ဉ်လီၤ.

တၢ်အိၣ်ဆိးလိၢ်ကဝီၤကသံၣ်ဒးဒီးတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချဝဲၤလိၢ်တဖၣ်. တၢ်လိၢ်တဖၣ်အံၤ
ဟ့ၣ်ဝဲၣ်ခိၣ်ထံး တၢ်အိၣ်ဆူၣ် အိၣ်ချတၢ်မၤစၢၤတဖၣ်ဒီး တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖး
ဘၣ်ယးတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချအဝုၣ်တဖၣ် န့ၣ်လီၤ. တၢ်လိၢ်တနီၤဟ့ၣ်ဖးကီး ဝဲတၢ်မၤ
စၢၤ ဘၣ်ယး တၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲဒီး တၢ်မၤ ကွၢ်မဲၣ်ချတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကသံၣ်ဒးတနီၤ
လၢအဝုၣ်ပူၤကူၤစါယါဘျါဝဲပုၤဆါလီၤဆီဆီတဖၣ်, တၢ်ဆါလီၤဆီဆီတကလုၣ်ဒ်,
ပိၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဒီးဟးသးတဖၣ်, ဒီးပုၤလၢအအိၣ်ဒီး HIV/AIDS တၢ်ဆါ
တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကသံၣ်ဒးတဖၣ်တူၢ်လိၣ်ဝဲ တၢ်အိၣ် ဆူၣ်အိၣ်ချ တၢ် အုၣ်ကီၤ
လၢအတဘၣ်ထွဲဒီးထံကီၢ်ပဒိၣ်တဖၣ် ဒီး မဲၤဒံၤဒုး(ဒ်) (Medicaid), ဒီးဖဲတၢ်
လိၢ်အါတီၤန့ၣ်, ကွၢ်ဆိကမိၣ်ဝဲ ဘၣ်ယးပုၤဆါဟ့ၣ်တၢ်အပူၤ န့ၣ်ထဲလဲၣ်အဖီခိၣ်, ထာဝဲ
တၢ်အဘူးအလဲန့ၣ်လီၤ. ပုၤဆါတဖၣ်ကလဲၤဆူကသံၣ်ဒးအဂီၢ်, ကဘၣ်မၤန့ၣ်ဆိဝဲတၢ်
သ့ၣ်ပၣ်အဆၢကတီၢ် ဘၣ်ဆၣ်ဒီး ကသံၣ်ဒးတနီၤတအိၣ်ဒီး တၢ်သ့ၣ်ဆိတၢ်ဆၢကတီၢ်
ဘၣ်, မ့မ့ၢ် တူၢ်လိၣ်ဝဲပုၤဆါတဖၣ် ဒ်အဝဲသ့ၣ် ဟဲန့ၣ်လၢကသံၣ်ဒးပူၤ တၢ်ဆၢကတီၢ်
အသိး န့ၣ်လီၤ.

ကသံၣ်သရၣ်သဘူတဖၣ်. ကသံၣ်သရၣ်တနီၤမ့ၢ်ကသံၣ်သရၣ်လၢ အကွၢ်တၢ်ဆါ
ခဲလၢၣ် (general practitioners), အဝဲသ့ၣ်ကွၢ်ပုၤဆါကီးကလုၣ်ဒီးဒီး မၤ
စ့ၢ်ကီးဝဲတနီၣ်တဘျီတၢ်မၤကွၢ် (annual examination) န့ၣ်လီၤ. ကသံၣ်သရၣ်အ
ဂၤတဖၣ်ကွၢ်လီၤဆီထဲပုၤဆါလၢတၢ်ဆူတၢ်ဆါတကလုၣ်အဂီၢ်လီၤ. ကသံၣ်သရၣ်တနီၤ
ဘၣ်ထွဲမၤသကီးတၢ်ဒီး ကသံၣ်ဒးတဒးမ့တမ့ၢ်မၤသကီးတၢ်ဒီးကသံၣ်သရၣ်လၢ အကွၢ်
တၢ်ဆါခဲလၢၣ် ဒီးကသံၣ်သရၣ်လီၤဆီလၢတၢ်ဆါတမံၤမံၤအဂီၢ် ဒ်ကသံၣ်သရၣ် တပုၤ
အသိးလီၤ. ပုၤဆါတဂၤ ကဘၣ်သ့ၣ်ဆိတၢ်ဆၢကတီၢ် ဒ်သိးကလဲၤထံၣ်ဘၣ် ကသံၣ်သရၣ်
အဂီၢ်လီၤ. ကသံၣ်သရၣ်အဒးန့ၣ် ညီန့ၣ်လိၣ်ဘၣ်တၢ်အုၣ်အသး လၢ နဟ့ၣ် တၢ်အဘူး
အလဲကန့ၣ်ကစီဒီး, မ့တမ့ၢ်တၢ်ဝုၣ်တၢ်ကျိၤဘၣ်ယး နတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ တၢ်အုၣ်ကီၤဖဲ
န့ၣ်သ့ၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ် လၢနကထံၣ်ဘၣ် ကသံၣ်သရၣ်အခါန့ၣ်လီၤ.

မဲအကသံသရာသဘူတဖှ်. မဲကသံသရာတနီၤဟ့ၣ်ဝဲတၢ်အံးထွဲ ကွၢ်ထွဲမဲတၢ်မၤ ကိးကလုာ်ဒီးယုာ်ဒီးတၢ်မၤကဆိမဲဒီးတၢ်မၤပုၤမဲအပူၤတဖှ်လီၤ. မဲကသံသရာ ရၢ်အဂၤ တဖှ်ကွၢ်လီၤဆိဝဲမဲအတၢ်ဆါလီၤဆိဆိတကလုာ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲနသ့ၣ်ဆိတၢ်ဆါကတီၢ် လၢနကထံၣ်ဘၣ်မဲကသံသရာအဂီၢ်အဆါကတီၢ်န့ၣ်နကဘၣ်ဟ့ၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ဘူးတၢ်လဲ ဖဲဆါ ကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချွဲတၢ်အုၣ်ကီၤတဟ့ၣ်ဝဲတၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲမဲ အပူၤ ထီၣ်ဘၣ်.

တၢ်ဆါကသံသရာဒီးတဖှ်. ကူးဖးဒိၣ်တဖှ်အိၣ်ဝဲ ဖဲနမၤန့ၣ်ကသံသရာက သံသရာဟ့ၣ်န့ၣ်လၢနကသုအဂီၢ် (prescription medication) သ့ဝဲ, ဒီးနမ့ၤ ကသံသရာ တဖှ်ဒိၣ်ကသံသရာတၢ်ဆါလၢအလီၢ်တအိၣ်လၢကသံသရာဟ့ၣ်ကဘၣ် ဟ့ၣ်န့ၣ်တဖှ်သ့ဝဲစ့ၢ်ကိး လီၤ. ပုၤသ့ပုၤဘၣ်ဘၣ်ယးကသံသရာသီ (pharmacist) ဟ့ၣ်ကုၣ်ဟ့ၣ်ဖးန့ၣ်သ့ဝဲဘၣ်ယးကသံသရာ လၢနသ့အိၣ်သ့လၢနတၢ်ဆါအဂီၢ် ဒီးနသ့ယုာ်အိၣ်ဒီးကသံသရာတမံၤမံၤ သ့တသ့န့ၣ် လီၤ. နကဘၣ်ဟ့ၣ်ကသံသရာအပူၤ မ့တမ့ၢ် ဟ့ၣ်အိၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဘၣ်ယးဒီးနတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ် ချွဲတၢ်အုၣ် ကီၤ ဖဲနဒီးန့ၣ်ကသံသရာပုၤသ့ပုၤဘၣ်ဘၣ်ယးကသံသရာသီအအိၣ်အခါန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဆါဟံၣ်. ကသံသရာဒီးကသံသရာဒီးတဖှ် ဆျာဲအပူၤဆါလၢအအိၣ်ဒီး တၢ် ကီၤတၢ်ခဲလီၤဆိတဖှ်ဆူၣ်တၢ်ဆါဟံၣ်လၢတၢ်ကမၤကွၢ်အဂီၢ်, လၢတၢ်ကကွဲးအိၣ် အဂီၢ်လီၤ. တၢ် အံးထွဲကွၢ်ထွဲလၢတၢ်ဆါဟံၣ်အပူၤန့ၣ်အလုၢ်အပူၤဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆါ ဟံၣ်တဖှ်လိာ်ဘၣ်ဝဲ တၢ်အုၣ်အသး ဘၣ်ယး တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချွဲတၢ်အုၣ်ကီၤ မ့တမ့ၢ် တၢ်အုၣ်အသးလၢဘူးလဲလၢ တၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲအဂီၢ်န့ၣ်န့ၣ်ဟ့ၣ်ကန့ၣ်ကစီၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ချူးခဲနိးသးတၢ်ဆါဒီး. တၢ်လီၢ်တဖှ်အံၤလၢတၢ်ဆါဟံၣ်ပူၤမ့ၢ်ဂ့ၢ် လၢလီၢ်ဂၤ မ့ၢ်ဂ့ၢ် မ့ၢ်ဝဲတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချွဲတၢ်ကီၤတၢ်ခဲသတူၢ်ကလၢ် မ့တမ့ၢ်, တၢ်ကီၤတၢ်ခဲ ဒိၣ် ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်တဖှ်အဂီၢ်လီၤ. နကလဲၤဆူၣ်တၢ်ချူးခဲနိးသးတၢ်ဆါဒီးအဂီၢ်အလီၢ်တအိၣ်လၢနကဘၣ် သ့ၣ်ဆိတၢ်ဆါကတီၢ်ဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးဒီးတဖှ်အံၤ မ့ၢ်တၢ်လီၢ်ဂၤ တၢ်ဖဲတၢ်မၤအါမး

ဒီးန့ တၢ်ကီတၢ်ခဲ မ့တမ့ၢ်တၢ်လၢအဒိၣ်အမုၢ်န့ၣ်န့ၣ်ကဘၣ်အိၣ်ခိးတၢ်တၢ်ဆၢကတီၢ်ဖးယံၣ်လီၤ. န့တၢ်ကီတၢ်ခဲမ့ၢ်တတၢ်ထီၣ်တၢ်ချးခံးနိးသးအပတီၢ်ဘၣ်ဒီး န့ၣ်ကဘၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်လၢ န့ကထံၣ်ဘၣ်ကသံၣ်သရၣ်ဖဲကသံၣ်ဒး မ့တမ့ၢ်ဖဲကသံၣ် သရၣ်အဝဲဒးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ချးခံး နိးသးအဂီၢ်တၢ်ဆၢဒးတဖၣ်အံၤ အပူၤဒိၣ်ဒိၣ်မးလီၤ.

သီလှၣ်လၢအဆၢပူၤဆါပူၤဘၣ်ဒိဆူတၢ်ဆါဟံၣ်. တၢ်အံၤမ့ၢ်ဝဲ ကသံၣ်ကသီတၢ်မၤစၢၤ ယုၣ်ဒီးသီလှၣ်လၢကဆၢပူၤဆါဆူတၢ်ဆါဟံၣ်တၢ်ချးခံးနိးသးတၢ်ဆါ ဒး ဖဲကျဲအဂၤ တၢ်အိၣ်လၢတၢ်ကဆၢပူၤဆါ မ့တမ့ၢ်ပူၤဘၣ်ဒိဒိသိးကဒီးန့ၣ်ဘၣ် တၢ်ချး ခံးနိး သးဆၢကတီၢ် ကသံၣ်ကသီတၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်အဘူးအလဲအိၣ်ဝဲ လၢတၢ် မၤစၢၤ အံၤအဂီၢ် ဖဲတၢ်ဟ့ၣ်တၢ်မၤစၢၤဝဲဝဲအလီၢ်ခံးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲ ပူၤလၢသ့ၣ်သးခိၣ်န့ၣ်တဘၣ်လီၢ်ဘၣ်စး

ပူၤအမဲရကၤဖဲတဖၣ်န့ၣ်ဝဲလၢသ့ၣ်သးခိၣ်န့ၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအကါဒိၣ်ဒိသိးဒၣ် နီၣ်ခိတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိတၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချတၢ်ကျဲၤ အပူၤ အိၣ်ယုၣ်စ့ၢ်ကိးဒီးတၢ်ကူၤစါယါဘျါ ပူၤလၢသ့ၣ်သးခိၣ်န့ၣ် တဘၣ်လီၢ်ဘၣ်စးတဖၣ် လၢ ကသံၣ်သရၣ်လၢတၢ်ဆါဒိအံၤတဖၣ်အဂီၢ်ဖဲအလီၢ်အိၣ်ဝဲအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပူၤဘၣ်ကီဘၣ်ခဲ ဒီးပူၤဟဲတၢ်သီတဖၣ် ကဘၣ်ပၣ်သ့ၣ်ပၣ်သးလီၤဆီဒၣ်တၢ်ဘၣ်ယး သ့ၣ်သးခိၣ်န့ၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ် အိၣ်ချ, အဂ့ၢ်ဒိလဲၣ်, အါစုအါဘျီ အဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီး တၢ်လဲၤခီဖျိလၢအတမ့ၢ်တဝုၤ ဖဲအယုၣ်ထီၣ် လၢအထံအကီၢ်အခါ, ဒီးဘၣ်လဲၤခီဖျိစ့ၢ်ကိး သးတၢ်ဆီၣ်သနံးဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်ဖဲအကျဲးစး ထီၣ်ယု မၤဘၣ်လိၣ်အသးဒီးတၢ်အိၣ်မူ ဖဲအမဲရကၤကီၢ်စါဖျိအံၤလီၤ. သးအတၢ်ဆီၣ်သနံးမ့ၢ်အါလၢနဂီၢ် တုၤဒၣ်လဲၣ် နမၤက့ၤတၢ်ဖဲတၢ်မၤလၢနမၤညီန့ၣ်အီၤကိးနံၤဒဲးတဖၣ်တသ့တကဲလၢဘၣ်န့ၣ်, န့ၣ်ကဘၣ်ယုမၤန့ၢ် သ့ၣ်သးခိၣ်န့ၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချတၢ်မၤစၢၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲ သ့ၣ်သး ခိၣ်န့ၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချအံၤနမၤန့ၢ်အီၤသ့ဖဲကသံၣ်ဒးတဖၣ်, ကသံၣ်သရၣ်သဘျတဖၣ် ဒီးပူၤ လၢအမၤစၢၤ ပူၤဆါ ခီဖျိတၢ်ယါဘျါကျဲအဂၤတဖၣ် (therapists) အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီး တၢ်မၤန့ၢ်တၢ်မၤစၢၤဒိအံၤတဖၣ်သ့ဝဲစ့ၢ်ကိး ခီဖျိတၢ်မၤစၢၤလိၣ်သးကဒဲကဒဲကရၢ (MAA) ဒီး ပူၤဂ့ၢ်ဝဲတၢ်မၤစၢၤကရၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သးကျဲၤပၣ်လီၤက့ၤလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢတနီၤဟ့ၣ်စ့ၢ် ကိးတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖး, ကရၢတဖၣ်လၢတၢ်မၤစၢၤဆီၣ်ထွဲအဂီၢ် (support groups) မ့တမ့ၢ်, တၢ်အိၣ်မူတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်ကရူၢ် (life skill groups) တဖၣ်, ဒီးအဝဲသ့ၣ်မၤစၢၤန့ၢ် ဒိသိးန့က ထံၣ်န့ၣ်တၢ်မၤစၢၤအဂၤတဖၣ်လၢ ပူၤလၢအသ့ၣ်သးခိၣ်န့ၣ် တဘၣ်လီၢ်ဘၣ်စးတဖၣ်အဂီၢ်လီၤ.

တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်အပူၤလၢ တၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲ တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချအဂီၢ်

တၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲ တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချမ့ၢ်တၢ်လၢအပူၤဒိၣ်မးဖဲအမဲရကၤကီၢ်စါဖျိပူၤအံၤ, ဒီးပူၤ တၢ်စုၣ်စုၣ် အိၣ်ဒီးမ့ၢ်ဒါလၢ ကဟ့ၣ်တၢ်အပူၤလၢတၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲတဖၣ်အံၤ အဂီၢ်လီၤ. ပဒိၣ် တဟ့ၣ်န့ၢ်န့ၢ်တၢ်အပူၤအံၤဘၣ်. တၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချအဂီၢ်တၢ်လၢာ်ဘျီလၢာ် စ့ၢ်အါမးအယိ, ပူၤအါတက့ၢ်သန့ၤထီၣ်အသးလၢတၢ်အုၣ်ကီၢ်တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤတဖၣ်လီၤ. တၢ်မၤလီၢ်

အပါပူဟုတ်ပုံပူမတဖ်ဖိတဖ်လတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချွတၢ်အုၣ်ကီၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဒီးညီၣ်န့ၣ်ဟ့ၣ်ဝဲ တလါစ့ၣ်စ့ၣ်အဂီၢ်တၢ်အပူၤအံၤတနီၤန့ၣ်လီၤ. အအိၣ်တုၣ်တဖ်န့ၣ် တၢ်ထွဲထီၣ်အီၤ လၢနဘူးလဲၣ်ဒီးအပူၤယုၣ်ဒီးခိသ့တဖ်စ့ၣ်ကီး ဒ်သီးန့ၣ်သ့တဘၣ်ဟ့ၣ်အါထီၣ်တၢ်အပူၤ အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.ညီၣ်န့ၣ်န့ၣ် တၢ်ဟ့ၣ်န့ၣ်တၢ်မၤဝံၤအလီၢ်ခံ, နကဘၣ်အိၣ်ဒီး တၢ်လၢ ဆၢကတီၢ် တကတီၢ်အပူၤတုၤလၢ နဒီးန့ၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချွတၢ်အုၣ်ကီၤအံၤ သ့ဝဲလဲန့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤလီၢ်တဖ် အါစုအါဘျီဟ့ၣ်ဝဲပူၤမတဖ်ဖိတဖ်လတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချွတၢ်အုၣ်ကီၤဒီဖျိ တၢ်ကရၢကရိ လၢအအံးကွၢ်ကတီၤ တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချွ Health Maintenance Organization - (HMO) မ့တမ့ၢ်, တၢ်ကရၢကရိလၢနယုထၢအီၤလၢကဟ့ၣ်န့ၣ် တၢ်အိၣ်ဆူၣ် အိၣ်ချွတၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲ Preferred Provider Organization - (PPO) န့ၣ်လီၤ. ကသံၣ်သရၣ်သဘျီတဖ် ဒီးကသံၣ်ဒးတဖ်ဟ့ၣ်ဝဲတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချွ တၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲတဖ်လီၤ. ပူၤမၤ တၢ်ဖိတဂၤစ့ၣ်စ့ၣ်လၢအအိၣ်လၢတၢ်ကျဲၤတဖ်အံၤအပူၤ အဂီၢ်, တၢ်ပၢ်လီၤန့ၣ်အီၤ လၢကသံၣ် သရၣ်တဂၤလီၤ. ကသံၣ်သရၣ်ကကွၢ်ကူၤစါယါဘျီပူၤ ဆါဒ်အလီၢ်အိၣ်အသီးလီၤ. အလီၢ်မ့ၢ်အိၣ်လၢ ပူၤဆါကဘၣ်လဲၤဆူတၢ်ချူးခံနီးသးတၢ်ဆါဒး, ဆူတၢ်ဆါဟံၣ်, ဒီးလၢကဘၣ်ထံၣ်ကသံၣ် သရၣ်လီၤဆီ အဂီၢ်န့ၣ် တၢ်ကဘၣ်ဟံးန့ၣ်ဆိကသံၣ်သရၣ်အံၤအတၢ်ဘၣ်သး, တၢ်အၢၣ်လီၤလီၤ. လၢတၢ်ဆၢကတီၢ် တၢ်အိၣ်သးတနီၤန့ၣ် HMO မ့တမ့ၢ် PPO တဖ် ဟ့ၣ်ဝဲတၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲ တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချွ အပူၤခဲလၢၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢဒီးလၢတၢ်ဆၢကတီၢ် တၢ်အိၣ်သးတနီၤန့ၣ်, ပူၤ လၢတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအပူၤတဂၤ ကဘၣ်ဟ့ၣ်ဝဲ တၢ်အပူၤတနီၤလီၤ.

နတၢ်မၤလီၢ်မ့ၢ်တဟ့ၣ်န့ၣ်လၢတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချွတၢ်ဘၣ်ဘျးဘၣ်ဖျိဘၣ်န့ၣ်, နပူၤ တၢ်အိၣ်ဆူၣ် အိၣ်ချွတၢ်အုၣ်ကီၤအံၤလီၤလီၤလၢတၢ်အုၣ်ကီၤဒီပန့ၣ်တခါ, လၢ HMO မ့တမ့ၢ် PPO အအိၣ် န့ၣ်သ့ဝဲလီၤ. တၢ်သးကျဲၤပၢ်လီၤကျဲၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢ အပူၤမၤ တၢ်ဖိတဖ်ဟ့ၣ်ကူၣ်န့ၣ်လၢ နကဘၣ်မၤဒ်လဲၣ်န့ၣ် သ့ဝဲလီၤ.

ဒ်သီးတၢ်ကမၤစၢၤ ပူၤလၢအတၢ်ဟဲန့ၣ်စ့ၣ်တဖ်အဂီၢ်, ထံကီၢ်ပဒိၣ်ပပုၤ အိၣ်ဒီးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ လၢကဟ့ၣ်န့ၣ်ဝဲတၢ်အပူၤလၢကသံၣ်ကသီတၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပူၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲတဖ် ပတံထီၣ်တၢ်မၤစၢၤလၢမံၤဒဲး(ဒ်) Medicaid မ့တမ့ၢ်, ပူၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲတဖ်အဂီၢ်ကသံၣ်က သီတၢ်မၤစၢၤ (Refugee Medical Assistance - RMA) အဂီၢ်သ့ဝဲလီၤ. တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤခဲခါလၢၣ် ဟ့ၣ်ဝဲကသံၣ်ကသီတၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲအပူၤလၢ ပူၤလၢအမၤ တၢ်ဘၣ်ဆၢအတၢ်ဟဲန့ၣ်စ့ၣ် တဖ်အဂီၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢဒီး တၢ်သ့ၣ်တဖ်အံၤ မ့ၢ်ဒၣ်တုၤလၢနမၤ န့ၣ် တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချွတၢ်အုၣ်ကီၤလၢနတၢ်မၤလီၢ်မ့တမ့ၢ်, နမၤန့ၣ်ဒၣ်နဲအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. နကပတံထီၣ်လၢတၢ်မၤစၢၤ တဖ်အံၤအဂီၢ်, နကဘၣ်မၤပူၤလဲၣ်ဒိတဖ် လၢအမ့ၢ်တၢ်အုၣ်သး ဘၣ်သးဒီးနတၢ်ဟဲန့ၣ်ယုၣ်ဒီး နနီၢ်ကစၢ်ဂ့ၢ်ကျဲၤအဂၤတဖ်န့ၣ်လီၤ. နမၤန့ၣ်အီၤသ့တသ့လဲၣ်န့ၣ် တၢ်သမံသမိးကွၢ်အီၤတ လီၤလီၤလီၤ. ကသံၣ်သရၣ်တနီၤတတူၢ်လိၣ်တၢ်အုၣ်ကီၤ ဒ်အံၤ တဖ်ဘၣ်.

ပူၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲလၢအသးအိၣ် (၆၅)နံၣ်ဘျီလံတဖၣ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ် မဲၤဒဲးခဲ(၆) Medicare သ့ဝဲလီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်ကီၢ်စၢဖျိပံဒိၣ်အတၢ်ကျဲၤလၢအဟ့ၣ်န့ၣ်ဝဲ ကသံၣ်ကသီတၢ်လၢာ်ဘျီ လၢာ်စ့ၤအပူၤလၢပူၤလၢအသးအိၣ် (၆၅)နံၣ် ဆူအဖီခိၣ်တဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. မဲၤဒဲးခဲ(၆) ဟ့ၣ်စ့ၢ်ကီၢ်ဝဲ က သံၣ်လၢကသံၣ်သရၣ်ဟ့ၣ်ဝဲလၢတၢ်ကသုအိၣ် (prescription medication) အပူၤတနီၤလီၤ.

တၢ်သးကျဲၤပၣ်လီၤကျဲၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢလၢနဂီၢ်မၤစၢၤနၤသ့ဝဲဒ်သိးနကနၢ်ပၢ်ဘၣ်ယး ကသံၣ်ကသီတၢ်မၤစၢၤ လၢနဒီးန့ၣ်အိၣ်သ့တဖၣ် အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

နတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဘၣ်ယးတၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ

နအိၣ်လၢအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိပူၤတၢ်လီၤဖဲလဲၣ်တပူၤဘၣ်ဆၢ်, နအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢတၢ်ကယုန့ၣ်န့ၣ်ပူၤကတီၤကျိၣ်ထံတၢ်ဒီး နအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢနဂ့ၣ်နကျိၤန့ၣ် မ့တမ့ၢ်လၢနဟ့ၣ်နတၢ်ဘၣ်သးဘၣ်ဒီး တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါပူၤကတီၤကျိၣ်ထံတၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤစၢၤ လၢပူၤကတီၤကျိၣ်ထံတၢ်အဂီၢ်. အလီၢ်အိၣ်လၢနကဘၣ်နၢ်ပၢ် ကသံၣ်သရၣ်ဒီးကတီၢ်တၢ်ဒီးအိၣ်သ့ဝဲဒ်သိးနကန့ၣ်ဘၣ် တၢ်ကူစါ ယါဘျီလၢအကြးအဘၣ်န့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်ဆိကမိၣ်လၢနလိၣ်ဘၣ်တၢ်မၤစၢၤဘၣ်ယးဒီးကျိၣ်တၢ်ကတီၢ်ဒ်သိး နကတီၢ်တၢ်ဒီးကသံၣ်သရၣ်ကသုန့ၣ်, နအိၣ်ဒီး တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢနကယုဒ်သိးပူၤ ကတီၢ်ကျိၣ်ထံတၢ် ကမၤစၢၤန့ၣ်လီၤ. မၤန့ၣ်တၢ်သးကျဲၤပၣ်လီၤကျဲၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢအတၢ်မၤစၢၤ လၢနကထံၣ်န့ၣ်ပူၤကတီၤကျိၣ်ထံတၢ် လၢနဂီၢ်တက့ၢ်.

နီၢ်ကစၢ်ဂ့ၢ်ကျိၤ တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်. လၢတၢ်သိၣ်တၢ်သီ အဖီလၢန့ၣ်, တၢ်ကိးမဲၤဒဲးလၢအမၤအသးလၢနဒီး နကသံၣ်ရၣ်အဘၣ်စၢၤ န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ခူသ့ၣ်, တၢ်လၢပူၤကသ့ၣ်ညါတသ့ဘၣ်. နမ့ၢ်တဟ့ၣ်နတၢ်ဘၣ်သးဘၣ်ဒီး ကသံၣ်သရၣ် ဒုးသ့ၣ်ညါ နဘူးနတံၢ်, နတံၢ်သကိးမ့တမ့ၢ် နတၢ်မၤလီၢ်ဘၣ်ယးဒီး နတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ အဂီၢ်န့ၣ်တသ့ဘၣ်. တၢ်အံၤဘၣ်ထွဲစ့ၢ်ကီၢ်ဒီး တၢ်ဆူးတၢ်ဆါလၢအကိၣ်အမ့ၢ် HIV အသိးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မ့ၢ်ထံၣ်န့ၣ်လၢနအိၣ်ဒီး HIV မ့တမ့ၢ်တၢ်ဆါအဂၤတမံၤမဲၤန့ၣ်, နကစၢ်ဒၣ်နနကဘၣ်စံၣ်ညီၣ်တံၢ် လၢနကဒုးသ့ၣ်ညါနဟံၣ်ဖိယီဖိဒီးနတံၢ်သကိး တဖၣ်ခါ, တဒုးသ့ၣ်ညါဘၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်တဘၣ်နသးဒီး, ကသံၣ်သရၣ်တဘၣ်အဝဲသ့ၣ်တသ့ဘၣ်. ဘၣ်ဆၢ်ဒီးတၢ်မ့ၢ်ထံၣ်န့ၣ် လၢနအိၣ်ဒီး HIV တၢ်ဆါအယၢ်န့ၣ်, တၢ်သိၣ်တၢ်သီ လိၣ်ဘၣ်ဝဲ လၢနကဒုးသ့ၣ်ညါ ကသံၣ်သရၣ်ဘၣ်ယး တၢ်အံၤလီၤ. နမ့ၢ်တဒုးသ့ၣ်ညါ ကသံၣ်သရၣ်ဘၣ်ဒီး, တၢ်ဟ့ၣ်န့ၣ် တၢ် ကမ့ၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်ကလဲၣ် သ့ဝဲလီၤ.

SALE

ဖဲ အမဲ ရကၤကီၢ်စၢၤဖျိၣ်အပူၤအံၤ တၢ်အိၣ်မူအဂီၢ်တၢ်လၢၣ်ဘူၣ်လၢၣ်စ့ၤအပူၤ ကလံၤဒိၣ်မးလီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤအိၣ်လၢနကဘၣ်ပလီၤနသးဘၣ်ယးကျိၣ်စ့ဒ် သိး နသ့တသ့စ့အါန့ၢ်နကြးသူ့အီၤတၢ်လီၤ. ပှၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါဖဲတၢ်သးကျဲၤပၤလီၤက့ၤ လီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢလၢနဂီၢ်မၤစၢၤနၤသ့ဝဲဒ်သိးနကကျဲၤလီၤပၤနတၢ်ဖဲန့ၣ်တးထီၣ်တၢ် ထီၣ်ဒွဲးဆိပၤလၢ နကသ့ၣ်ညါဘၣ်နစ့ဖဲန့ၣ်ဆိးအါ, နသ့အီၤကသ့ဆိးအါ, ဒီးနပၤဖျိၣ်အီၤ ကန့ၢ်ဆိးအါအဂီၢ်လီၤ.

တၢ်သးကျဲၤဆိလၢ တၢ်လၢၣ်ဘူၣ်လၢၣ်စ့ၤအဂီၢ်

ကိးလါဒိး နကဘၣ်ဟ့ၣ်တၢ်အပူၤလၢတၢ်အိၣ်မူပူၤတၢ်လၢၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်ဒီးတၢ်လၢၣ် ဘူၣ်လၢၣ်စ့ၤ အဂၤတဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ကမ့ၢ်ဝဲတၢ်လၢၣ်အမိၣ်ပှၤတဖၣ်လၢ နတၢ်အိၣ်မူအဂီၢ် န့ၣ်လီၤ.

ဟ့ၣ်လဲၤ. ကိးလါဒိးအဂီၢ်တၢ်အံၤဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကမ့ၢ်နတၢ်လၢၣ်ဘူၣ်လၢၣ်စ့ၤအ အါက တၢ်န့ၣ်လီၤ.

ယူၤထုလထံၣ်. တၢ်အံၤမ့ၢ်ဝဲ လီမ့ၢ်အူ, ဂၢ်သဝံ မ့တမ့ၢ် သိ, ထံ, ဒီး တၢ်စိၣ်ကွံၣ်တၢ်ကမ့ၢ် လီၤ. တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤတနီၤန့ၣ်ဘၣ်တဘၣ်တၢ်ကဒွဲးယုၣ်အီၤလၢနဟံၣ်လဲ အပူၤ သ့ၣ်သ့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီး ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်, လၢအကျါတခါမ့တမ့ၢ်အါန့ၢ်တခါအဂီၢ်နကဘၣ် ဟ့ၣ်လီၤဆိအပူၤလီၤ. လံၤထာစ့လၢ လီမ့ၢ်အူဒီးဂၢ်သဝံ မ့တမ့ၢ်သိအဂီၢ်န့ၣ်အပူၤကဒိၣ်တ က့ၢ်ဖဲတၢ်ဂီၢ်ခါဒီးတၢ်ကီၢ်ခါလါတဖၣ်အပူၤမ့ၢ်လၢနလိၣ်အါထီၣ်တၢ်ကီၢ်သဟီၣ်မ့တမ့ၢ်နက ဘၣ်မၤခ့ၣ်လီၤဟံၣ်ပှၤအါထီၣ်အယီၤလီၤ.

တၢ်အိၣ်. နမၤစ့ၤလီၤတၢ်လၢၣ်ဘူၣ်လၢၣ်စ့ၤလၢတၢ်အိၣ်အဂီၢ်သ့ဝဲခီဖျိ နယုကွၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤ လၢ အပူၤဘၣ်ဒီး ကျးဆါတၢ်ဖဲ တၢ်အပူၤကလံၤဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်အံၤထွဲကွၢ်ထွဲဖိသ့ၣ်ဆိး. ကိးလါဒိး တၢ်လၢၣ်ဘူၣ်လၢၣ်စ့ၤကအါဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်လၢတၢ်အံၤထွဲ ကွၢ်ထွဲဖိသ့ၣ်ဆိးအဂီၢ်လီၤ. နကျဲၤဒီးနဟံၣ်ဖိယီဖိမ့ၢ်ဂ့ၤ, တံၤသကိးမ့ၢ်ဂ့ၤ လၢကကွၢ်ထွဲ နဖိဆိးမ့ၢ်တန့ၢ်ဘၣ်ဒီး, တၢ်သးကျဲၤပၤလီၤက့ၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢ လၢနဂီၢ်မၤစၢၤနၤ ကသ့ၣ်သ့ၣ်လၢ နကထံၣ်န့ၢ်ပှၤကွၢ်ထွဲနဖိ မ့တမ့ၢ် ကပတံထီၣ်န့ၢ်နၤ တၢ်မၤစၢၤလၢ တၢ်ကွၢ်ထွဲနဖိဆိးအဂီၢ်လီၤ.

တၢ်လဲၤတၢ်က့ၤ. တၢ်အံၤကမ့ၢ်ဝဲနတၢ်လဲၤတၢ်က့ၤ လၢဟံၣ်ဒီးတၢ်မၤ လီၤအဘၣ်စၢၤ, ဆူကျးဆါတၢ်, ဆူတၢ်သ့ၣ်နၤတၢ်ဆၢကတီၢ်လၢ နကဘၣ်လဲၤအလီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်လီၤအါပူၤန့ၣ်, နမၤန့ၢ်ဒီးလါညါအဂီၢ်တၢ်လဲၤတၢ်က့ၤအလံၤ (monthly pass) လၢတၢ်မၤစ့ၤလီၤအပူၤလၢကမျၢၢ်သိလုၣ်ဒီး ဟီၣ်ခိၣ်လၢလုၣ်မ့ၢ်အူ တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်သ့ဝဲလီၤ.

“ ယဟဲတု၊ဖဲအမဲရက၊ကီၢ်စၢ်ဖှိၣ်ပူၤအံၤစ့ၤန့ၣ်
 ဝံၤအလီၢ်ခံ, ယပၣ်လီၤယသးလၢယကပူၤ
 သိလ့ၣ် တဆိလီၤ. ဖဲယပတံထီၣ်တၢ်လၢ
 ပုၤဆါသိလ့ၣ်အအိၣ်လၢယကဟံးလိၣ်စ့
 အဂီၢ်န့ၣ်,တၢ်ဟ့ၣ်လိၣ်စ့ ပုၤဘၣ်
 မူဘၣ်ဒါ သံကွၢ်ဝဲလၢဆၢကတီၢ်လၢအပူၤကွံၣ်
 န့ၣ် မ့ၢ်ယဟံးလိၣ်ဘၣ်စ့တဘျီဘျီလံၤန့ၣ်လီၤ.

ယစံးဆၢအီၤလၢယဟံးလိၣ်ဘၣ်စ့ကစီၤ ဒီးဒုးန့ၣ်အီၤ
 စ့လၢယဟံးလိၣ်လၢ IOM အအိၣ်လၢယလိးက့ၤ
 အီၤတူၣ်လံၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢယဒုးန့ၣ်အီၤလၢ
 ယလိးက့ၤ စ့လၢယဟံးလိၣ်အီၤန့ၣ်ကစီၤအယံ,
 အဝဲတူၣ်လိၣ် ယတၢ်ပတံထီၣ်လၢယကဟံးလိၣ်စ့
 အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.”

ထဲလံဖိ. နကဘၣ်ဟ့ၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်အပူၤလၢနထဲလံဖိအဂီၢ်ကိးလါဒီးလီၤ. သ့ၣ်နီၣ် ထီၣ်လၢ တၢ်ကတီၤတၢ်ဆူ လီၤယံၤ ဆူထံၣ်ကတီၢ်ဂၤန့ၣ် အပူၤဒိၣ်ဝဲသ့လီၤ.

တၢ်ဟံးလိၣ်စ့လၢတၢ်လဲၤအဂီၢ်. ကိးလါဒီး, အလီၢ်အိၣ်လၢနကဘၣ်လိးကျၢ စ့လၢနဟံးလိၣ်လၢတၢ်လဲၤအဂီၢ် တၢ်လၢနလိးကျၢအိၣ်တူၣ်တစူန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ပၣ်ဖျိၣ်စ့ဒီး တၢ်မၤစၢၤနဟံၣ်ဖိယိဖိလၢအအိၣ်တၢ်လၢထံၣ်ကတီၢ်အဂၤ. နမ့ၢ်အိၣ်ဒီးဆၢ ကတီၢ်ဖးယံၣ်အဂီၢ်တၢ်တိၣ် ဒ်အမ့ၢ် တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ မ့တမ့ၢ်နကပူၤဟံၣ်ဒီး, ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကိးလါဒီးနကအဲၣ်ဒီးဒၢန့ၣ်စ့တနီၤလၢ နတၢ်ပၣ်ဖျိၣ်စ့စ့ရီၤအပူၤလီၤ. ဘၣ် သ့ၣ်သ့ၣ်နကအဲၣ်ဒီးဆၢစ့ၢ်ကိးစ့ဆူ နပူၤဟံၣ်ဖိတဖၣ်လၢအအိၣ်တၢ်ဒီးလၢနထံၣ်နကတီၢ်အ အိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲနအိၣ်ဒီးတၢ်ဖဲးတၢ်မၤလံ, ဒီးနသ့ၣ်ညါ လၢ တလါအဂီၢ်နတၢ်လၢဘၣ်တူၣ် လၢၣ်စ့ၢ်ကမ့ၢ်ဝဲဆံးအါလဲၣ်န့ၣ်, နဆၢတဲၣ်သ့ဘၣ်ယးတလါ အဂီၢ်နကပၣ်ဖျိၣ်စ့ဆံးအါ ဒီးဆၢစ့ဆူဟံၣ်ဆံးအါန့ၣ်လီၤ.

တၢ်အံးထွဲကျိၣ်ထွဲတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့. နမ့ၢ်အိၣ်ဒီးဆၢကတီၢ်အပူၤတၢ်မၤလံန့ၣ်, ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်တၢ်ကဟ့ၣ်နၤတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်အုၣ်ကီၤတခါခါလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီး ပူၤန့ၣ်လီၤသီတၢ်မၤအပတီၢ်တၢ်မၤတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ် တၢ်တဟ့ၣ်ဒီးနၤ တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ တၢ်အုၣ်ကီၤအံၤ ဖဲန စးထီၣ်မၤသီတၢ်ဆၢကတီၢ် စ့ၢ်လါအတီၢ်ပူၤ ဘၣ်. အလီၢ်မ့ၢ်အိၣ်တခါနကစၢ်ဒၣ်နဲ နကဘၣ်ပူၤ နတၢ် အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်အုၣ်ကီၤ န့ၣ်လီၤ.

နကလဲၤပူၤတၢ်ဖဲလဲၣ်

အမဲရကတီၢ်စ့ဖျိၣ်အပူၤ ကျးဆါတၢ်ဒီး တၢ်ဆါတၢ်ပူၤအလီၢ်တဖၣ်ဆါဝဲတၢ်ဖိတၢ်လံၤ ဒီးတၢ်မၤ လၢ နဘၣ်ဟ့ၣ်အပူၤ အကလုၣ်ကလုၣ်လီၤ. တၢ်လီၢ်လၢနကလဲၤဟးပူၤတၢ် ၅-ကလုၣ်မ့ၢ်ဝဲ

တၢ်ဆါတၢ်ပူၤလီၢ်ဖးဒိၣ်. မ့ၢ်ဝဲတၢ်အိၣ်အကျးတကလုၣ်လၢနကထံၣ်ဘၣ်အအါကတၢ် န့ၣ်လီၤ. အါတက့ၢ် ဖဲကျးအပူၤ ဆါစ့ၢ်ကိးဝဲတၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢတၢ်မၤကဆိတၢ်အဂီၢ်, တၢ်ဖိတၢ်လံၤ လၢ တၢ်ကတီၤမၤယံၣ်မၤလၢနီၢ်ခိအဂီၢ်, လံၣ်လံၢ် မဲးကံၤ တဖၣ်, တၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢ နကသ့ၣ်လၢဟံၣ်ယိပူၤတဖၣ် ဒီးကသံၣ်ကသီလၢ ကသံၣ်သရၣ်အလံၣ်မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဆၣ် နပူၤအိၣ်သ့တဖၣ်လီၤ. ပုၤအါဂၤမၤစ့ၢ်လီၤတၢ်အိၣ်အပူၤခီဖျိ အသ့ဝဲလံၣ်က့ဖိမၤစ့ၢ်လီၤ တၢ်အပူၤ (discount coupons) ဒီး ပူၤဝဲတၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢ အအိၣ်ဒီးတၢ်ဆါတၢ်ပူၤ လီၢ်အံၤအမဲ မ့တမ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤအဂၤတနီၤလၢတၢ်ဆါက့ၢ်အိၣ်လၢအပူၤဘၣ်ဘၣ် န့ၣ်လီၤ.

ကျးဆါတၢ်တဖၣ်လၢ တၢ်လီၢ်တပူၤယိအပူၤ. ကျးတဖၣ်အံၤဆါဝဲ ဟံၣ်ယိတၢ်ဖိးတၢ်လီ, တၢ်ဖိးတၢ်လီလၢပသ့ထီၣ်သ့လီၤအဂီၢ်, ထးတၢ်ဖိးတၢ်လီတဖၣ်, တၢ်ကူတၢ်သိး, ခိၣ်ဖဲးဒီးတၢ်ဖိတၢ်လံၤအဂၤတဖၣ်လၢ အတမ့ၢ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တနီၤ မ့ၢ်ကျးလၢ အမၤ စ့ၢ်လီၤတၢ်အပူၤဖဲ တၢ်ပူၤကလဲၤဘၣ်တဖဲးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်သုဉ်းကျိၣ်စ့ကျး. ဆိဝဲတၢ်ဖိတၢ် လံၤလၢတၢ်သုတၢ်လံၤ အံၤတဖၣ် လၢအပၣ်ယုၣ်စ့ၣ်ကီးဒီး ဟံၣ်ဃီပီးလီၤ, တၢ်လၢပသုဉ်းသုဉ်းလီၤ လၢဟံၣ်ပူၤ, ဒီးတၢ်ကူတၢ်သီး တဖၣ်, လၢ အပူၤလၢ တၢ်မၤစၢၤလီၤအံၤန့ၣ်လီၤ.

ကလုၣ်ဒုၣ်တၢ်အိၣ်ကျးတဖၣ်. တၢ်သုၣ်တဖၣ်အံၤ အိတက့ၢ်မ့ၢ်ဝဲ ပှၤဟဲန့ၣ် အိၣ်လၢကီၢ်ပူၤ မ့တမ့ၢ် ပှၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲလၢ အဟဲတုၤတၢ်လံၤလၢအပူၤကွၢ်တဖၣ်အတၢ်, ဒီးဘၣ်တၢ် ပၤဆၢအံၤလၢ ပှၤတဖၣ်အံၤလီၤ. နကထံၣ်ကျးတဖၣ်အံၤဖဲ ပှၤထံၣ်ကီၢ် ဂၤဟဲန့ၣ်အိၣ်လၢကီၢ်အံၤအပူၤတဖၣ်အိၣ်ဝဲအါအါလီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. နကထံၣ်ဘၣ်တၢ်အိၣ်လၢနအိၣ်ညီန့ၣ်အံၤ, တၢ်အိၣ်လၢနထံနကီၢ်တဖၣ် ဖဲအံၤ သုၣ်သုၣ်လီၤ.

တၢ်ဆိတၢ်ပူၤလၢကရၢၢ်ပူၤဒီးတၢ်ပၣ်သိလုၣ်အလီၢ်တဖၣ်. ဖဲတၢ်ဆိတၢ်ပူၤဒ်အံၤတဖၣ်န့ၣ် ညီန့ၣ်ပှၤထုးထီၣ်ဆိတၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢ ဟံၣ်ပူၤတဖၣ်လၢအပူၤဘၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်တၢ်လီၢ်အဂ့ၤကတၢ်လၢ နကပူၤဟံၣ်ဃီပီးလီၤတၢ်ဖိတၢ်လံၤဒီးတၢ်ကူတၢ် သီးတဖၣ်လီၤ. နကထံၣ်ဘၣ်တၢ်ဘီးဘၣ်သုၣ်ညါဘၣ်ဃးတၢ်ဆိတၢ်ပူၤအံၤအဂ့ၢ်လၢ တၢ်ပရၢ ပစၢ်အပူၤ မ့တမ့ၢ် နကထံၣ်တၢ်မၤနီၣ် တဖၣ် လၢ တၢ်လီၢ်အိၣ်ဘူးအိၣ်တံၢ်ဖဲန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ခိတၢ်သွဲ

အမဲရကၤကီၢ်စၢၤဖျိၣ်အပူၤ တၢ်လၢၤဘၣ်လၢၤစ့ၤအပူၤလၢ တၢ်မၤစၢၤအါမံၤလၢပှၤ အိၣ်လၢထံကီၢ်ပူၤ လၢအပၣ်ယုၣ်ဒီးပှၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲတဖၣ်သုဝဲအဂီၢ်န့ၣ် တၢ်ဟ့ၣ်အံၤလၢခိသွဲစ့အံၤ လီၤ. ခိသွဲစ့ဟ့ၣ်တၢ်အပူၤလၢကရၢၢ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့, တၢ်ကွၢ်ထွဲကတီၢ်ကျဲဒီးကျဲမ့ၢ်တဖၣ်, ပၤကီၢ်, တၢ်မၤသံမ့ၢ်အူ, တၢ်မၤစၢၤလၢတၢ်ချးခဲနိးသးအဆၢကတီၢ်, ဒီးပှၤဂ့ၢ်ပီတၢ်မၤစၢၤ

တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. ပှၤအိၣ်လၢအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်ပှၤ တဖၣ်ဟ့ၣ်တၢ်ခိတၢ်သ့ၤလၢ အလီၤဆီလိၣ်သး သၢကလုၣ်လၢအမ့ၢ်ဝဲ-

ခိသ့ၤလၢတၢ်ဟဲၣ်န့ၣ်အဖီခိၣ်. ပှၤလၢအမၤတၢ်ကိးဂၤဒဲးဟ့ၣ်ဝဲကီၢ်စၢဖျိၣ်တၢ် ဟဲၣ်န့ၣ်ခိသ့ၤ ဒီးပှၤအိၣ်လၢကီၢ် (states) တနီၤအပူၤ ဟ့ၣ်ဝဲကီၢ်တၢ်ဟဲၣ်န့ၣ်ခိသ့ၤ စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ မ့ၢ်န့ၣ်တၢ်မၤဘူးလဲၤလၢတၢ်မၤလီၢ်အကစၢ်ဟံးယၢ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ကိးန့ၣ်ဒဲးနက ဘၣ် မၤပဲၤ တၢ်ဟဲၣ်န့ၣ်တၢ်ပၣ်ဖျါလၢခိသ့ၤအဂီၢ် (tax return form) လၢကီၢ်စၢဖျိၣ်ပဒိၣ် ဒီးကီၢ် ပဒိၣ်အဂီၢ်လီၤ. လံၣ်အံၤဒူးသ့ၣ်ညါထံကီၢ်ပဒိၣ် လၢန့ၣ်တၢ်ခိတၢ်သ့ၤဆဲးအါ ခိဖျိစ့လၢ နတၢ် မၤအကစၢ်ဟံးယၢ်ဝဲ, ဒီးလၢတၢ်အံၤ အယံ နကဘၣ်ဟ့ၣ်အါထီၣ် တၢ်ခိတၢ်သ့ၤဆဲးအါ မ့တမ့ၢ် ပဒိၣ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်က့ၤန့ၤ ဆဲးအါလဲၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သူးကျဲၤပၣ်လီၤက့ၤလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢလၢန ဂီၢ် မၤစၢန့ၤဒ်သိး နကန့ၢ်ဘၣ်ခိသ့ၤလံၣ်ပၣ်ဖျါလံၣ်ဒိတဖၣ် ဒီးဟ့ၣ်ကူၣ်န့ၤဒ်သိး နကဘၣ်မၤပဲၤ အံၤဒီး ဆှၢထီၣ် အံၤဒ်လဲၣ်န့ၣ်သ့ဝဲလီၤ. လံၣ်တဖၣ်အံၤ တၢ်ကဘၣ်ဆှၢက့ၤအံၤဆူ ထံကီၢ်ပဒိၣ် အအိၣ် အစၢၤခံကတၢ်ဖဲ ကိးန့ၣ်ဒဲး လါအ့ၣ်ဖြၣ်၁၅သိန့ၣ်လီၤ.

နီၢ်ကစၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤခိသ့ၤ. လီၢ်ကဝီၤပဒိၣ်ထာဝတၢ်ခိတၢ်သ့ၤ လၢဟံၣ်, ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်ဒီး တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်လၢအမ့ၢ်န့ၣ်တၢ်တဖၣ် အဖီခိၣ်လီၤ. လၢတၢ်လီၢ်တနီၤ န့ၣ် တၢ်ထၢစ့ၢ်ကိး နီၢ်ကစၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤခိသ့ၤ လၢ သိလ့ၣ်တဖၣ် အဖီခိၣ်လီၤ.

တၢ်ဆါတၢ်ပှၤခိသ့ၤ. ပှၤသ့ၣ်တၢ်ဖိတဖၣ်လၢကီၢ် (state)အါတက့ၢ်အပူၤ ဘၣ် ဟ့ၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲတၢ်ဆါတၢ်ပှၤ ခိသ့ၤလၢတၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢအပူၤဝဲတဖၣ်အဖီခိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဖိတၢ် လံၤတနီၤဒ်အမ့ၢ် တၢ်အိၣ် ဒီးကသံၣ်ကသီတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ် ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်တၢ်ခိတၢ်သ့ၤတအိၣ် ဘၣ်. ခိသ့ၤအံၤ မ့ၢ်ဝဲမ့ၢ်ကယၤတခါလၢတၢ်ဖိတၢ်လံၤ အပူၤအဖီခိၣ် ဒီးတၢ်ဒူးအံၤဖဲန့ၣ်ဟ့ၣ်တၢ် ဖိတၢ်လံၤအပူၤအလီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အပူၤ လၢ တၢ်ကွဲးပၣ်အံၤလၢ တၢ်ဖိတၢ်လံၤအလီၤ ဖဲကျး တၢ်ပတီၢ်ခိၣ်န့ၣ် ညိန့ၢ် တပၣ်ယုၣ်ဒီးတၢ်ဆါတၢ်ပှၤခိသ့ၤဒဲးဘၣ်.

တၢ်ပၣ်စ့လၢစ့တး

လၢကျိၣ်စ့တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအဂီၢ် ပှၤအမဲရကၤဖိတဖၣ်ကပၣ်အစ့လၢဟံၣ် မ့တမ့ၢ်ဟးစိၣ်ယုၣ်ဝဲအ လီၢ်န့ၣ်, အါစုအါဘျီ အဝဲသ့ၣ်အိးထီၣ်စ့စ့ရီလၢ စ့တး (bank) မ့တမ့ၢ် (credit union) ဒီးဒၢန့ၣ်ဝဲလၢစ့စ့ရီအံၤအပူၤလီၤ. အမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်အထံကီၢ်ပဒိၣ်ဟ့ၣ်တၢ်အုၣ်ကီၤလၢစ့လၢ နပၣ်ယၢ်လၢစ့တးအဂီၢ်အယံ, စ့အံၤ မ့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်န့ၢ်အံၤ မ့တမ့ၢ် မ့ၢ်လီၤမၢ်ဒီး အမဲရကၤ ကီၢ်စၢဖျိၣ်အထံကီၢ်ပဒိၣ်ကဟ့ၣ်က့ၤန့ၤလီၤ.

စုတေးတဖန်အိတ်ဒီးစုစရိလၢအလီၤဆီလိာ်သးလၢတၢ်တိာ်လၢအလီၤဆီလိာ်သးတဖန်အဂီၢ်လီၤ.
စုတေး ထၢဝဲတလၢအဂီၢ်တၢ်အလဲလၢ စုစရိတဖန်အံၤတနီၤအဖီခိၣ်လီၤ. စုတေးစုစရိမိၢ်ပုၤအိတ်ဝဲ
ခံကလုာ်လီၤ-

တၢ်ပာ်ပိာ်စုစရိ ဒီးကျိၣ်စုတၢ်ဆါတၢ်ပူၤဂီၢ်စုစရိ. တၢ်သ့ၣ်တဖန်အံၤ မ့ၢ်ဝဲလၢ
တၢ်ပာ်ပိာ်စုစရိအဂီၢ်လီၤ. နပဝ်စုတဖန် အံၤလၢစုတေးပူၤအယိ စုတေးဟ့ၣ်နၤ စုအအ့ၣ်လၢ
စုစရိတဖန်အဂီၢ်လီၤ.

ခွဲး(ခါ)စုစရိ တဖန်. စုစရိတဖန်အံၤမ့ၢ်ဝဲလၢနကဟ့ၣ်တၢ်လၢာ်ဘျီၣ် လၢာ်စ့ၤအပူၤ
အဂီၢ်လီၤ. စုတေးဟ့ၣ်နၤခွဲးလၢနမၤပဲၤအီၤသ့ၣ်သး နကဟ့ၣ်နဟ့ၣ်လဲၤဒီးလံာ်ယုၤ တၢ်အပူၤ
အဂၤတဖန်အဂီၢ်လီၤ. နကဘၣ်ပလီၢ်နသးဒ်သးနသ့တက့ၢ် ခွဲးလၢစုအါန့ၢ်ဒ်ဒီး စု
အိတ်လၢနစုစရိပူၤအဂီၢ်လီၤ. စုတေးတနီၤဟ့ၣ်စ့ၢ်ကိးစုအအ့ၣ်လၢစုစရိခိၣ်အံၤတနီၤအဂီၢ်လီၤ.

တၢ်သူ ခရဲဒ်ဒီး ဒီးတၢ်ဒုးအိတ်ထီၣ် ခရဲဒ်ဒီးတၢ်စံၣ်စါတဲစါလၢအဂ့ၤ
ပူၤအမဲရကၢဖီတဖန်သူညီန့ၢ်ဝဲ ခရဲဒ်ဒီး ခး(ဒ်) (credit card) ဒီး ခရဲဒ်ဒီးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ
တဖန်ဖဲ အပူၤတၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ် ဒ်သိလုၣ်တဖန်, တၢ်ဖိတၢ်လံာ်လၢတၢ်သူထီၣ်သူလီၤအဂီၢ်,
ဒီးဟံၣ်ယိပီးလိတဖန်န့ၣ်လီၤ. ခရဲဒ်ဒီးခး(ဒ်) ဒီး ခရဲဒ်ဒီးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖန်အယိ, နပူၤတၢ်လၢ
အပူၤဒိၣ်တဖန်သ့ဝဲမ့ၢ်လၢ, နကဟ့ၣ်အပူၤတဘျီယိ ဖဲနပူၤတၢ်အဆၢကတီၢ်အလီၢ်န့ၣ်, နဟ့ၣ်က့ၤ
အပူၤ တ စဲးဘၣ်တစဲး လၢဆၢကတီၢ်ဖးယံာ်အပူၤသ့ဝဲအယိလီၤ.

ဖဲနသူန ခရဲဒ်ဒီးခး(ဒ်) မ့တမ့ၢ် ခရဲဒ်ဒီးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤန့ၣ်, မ့ၢ်နဟံးလိာ်စုလီၤ. စုတေးမ့တမ့ၢ်
ဒီပနံၣ်လၢ အထူးထီၣ်ဟ့ၣ်နၤ ခး(ဒ်) ကထၢဝဲစုအအ့ၣ်လၢ စုလၢနကဘၣ်ဟ့ၣ်က့ၤအီၤ အံၤ
အဖီခိၣ်ဒီး ကိးလါဒ်းနကဘၣ်ဟ့ၣ်တၢ်အပူၤလၢတၢ်အံၤအဂီၢ်လီၤ. ဖဲနတဟ့ၣ်ဘၣ်တၢ်အပူၤ
အံၤတလၢလါန့ၣ်, ဒီပနံၣ်ဟံးက့ၤတၢ်ဖိတၢ်လံာ်လၢ နပူၤလၢ ခရဲဒ်ဒီး အံၤသ့ဒီး ယုၤစ့ၢ်ကိးနၤ
တၢ်အဘူးအလဲလၢတၢ်ဂ့ၢ်အံၤအယိသ့ဝဲလီၤ.

နမ့ၢ်ပာ်လီၤနသးလၢနကမၤန့ၢ် ခရဲဒ်ဒီးခး(ဒ်) န့ၣ်, နကြးသူအီၤလၢတၢ်ပလီၢ်ပဒိအပူၤလီၤ. နသူ
ခရဲဒ်ဒီး ခး(ဒ်) တဖန်အယိ နဒုၣ်ထီၣ်ကမၤယုၤသ့ဝဲ ညီကဒုၣ်လီၤ. တချုးလၢ နပူၤတၢ်တမံၤမံၤ
လၢ ခရဲဒ်ဒီး ခး(ဒ်) န့ၣ်, သ့ၣ်ညါလီၤတံာ်လီၤဆဲးလၢ နဟ့ၣ်တၢ်အလဲလၢတလၢတလၢအဂီၢ်အံၤ
ကန့ၢ်ဝဲကစီဒိ တက့ၢ်.

ဖဲနဟံးလိၣ်စ့ မ့တမ့ၢ်သူနခရဲဒံးန့ၣ် နဒုးအိၣ်ထီၣ်နပူၤဟံးလိၣ်စ့တၢ်စံၣ်စီၤတဲစီၤ (credit history) လီၤ. ကရၢဒၣ်ဝဲလာတဘၣ်ယးဒီးပဒိၣ်လာအပၣ်ဖျါဘၣ်ယးခရဲဒံးဝုၣ်ကျိၣ်တဖၣ် (private credit reporting agencies) ပၣ်ယၣ်ဝဲန ခရဲဒံးတၢ်ပၣ်ဖျါလာ အဒုးနဲၣ်နခရဲဒံးတၢ်စံၣ်စီၤလီၤ. စ့တးတဖၣ် ကွၢ်ဝဲ တၢ်ပၣ်ဖျါ အံၤဖဲနယုလိၣ်စ့ မ့တမ့ၢ် နယုမၤန့ၢ် ခရဲဒံးခး(ဒ်) န့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်ဟ့ၣ်တၢ် အလဲလာနဘၣ် ဟ့ၣ်အီၤတဖၣ် ဘၣ်ဆါဘၣ်ကတိၢ်ကိးလါဒံးန့ၣ် နခရဲဒံး တၢ်စံၣ်စီၤတဲစီၤကဝုၤဝဲအယီၤ စ့တးတဖၣ် ကအိၣ်ဒီးတၢ်သးအိၣ် လၢကဟ့ၣ်လိၣ်နစ့ မ့တမ့ၢ် ကထူးထီၣ်ဟ့ၣ်နၤ ခရဲဒံး ခး(ဒ်)န့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ် တဟ့ၣ်ဘၣ်တၢ် အလဲလာ နကဘၣ်ဟ့ၣ်အီၤတဖၣ် မ့တမ့ၢ် သူနခရဲဒံးခး(ဒ်) အါန့ၢ်ဒံးလၢ နလိးကျၢအံၤန့ၢ်ဒံး, နကအိၣ်ဒီး ခရဲ ဒံးတၢ်စံၣ်စီၤတဲစီၤလၢအတဝုၤအယီၤ ဆါကတိၢ် လၢအကဟဲန့ၣ် နယုလိၣ်စ့ မ့တမ့ၢ် နမၤန့ၢ် ခရဲဒံး တန့ၢ် လၢဘၣ်.

တၢ်ဝုၣ်အံၤအယီၤ အလီၢ်အိၣ်လၢ ကိးလါဒံးနကပၣ် ပၣ်စ့လၢ နကလိးကျၢစ့လၢ နဟံးလိၣ်အီၤ လၢ တၢ်လဲၤတၢ်ကျၢအဂီၢ် (Travel loan) န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၣ်အဆိကတၢ်တခါလၢ နဂီၢ်လၢ နကဒုးအိၣ်ထီၣ် ခရဲဒံး တၢ်စံၣ်စီၤတဲစီၤလၢအဝုၤဖဲ အမဲရကတိၢ်စၢ်ဖျိၣ်အပူၤအံၤလီၤ. နမ့ၢ်ဒုးနဲၣ်လၢ နလိးတူၣ်ကျၢစ့လၢ နဟံးလိၣ်လၢအပူၤကွံၣ် အံၤလဲၤန့ၣ် ကညီဒိၣ်ထီၣ်လၢနဂီၢ်လၢ နဒီးန့ၢ်ဘၣ် စ့ဟ့ၣ်လိၣ်ကသ့လၢ ဆါကတိၢ်လၢ အကဟဲန့ၣ်လီၤ. သံကွၢ် တၢ်သးကျဲၤပၣ်လီၤကျၢ လီၢ်အိၣ်လိၢ်ဆိးကရၢလၢနဂီၢ် ဘၣ်ယး တၢ်ဝုၣ်တၢ်ကျိၣ် လၢနကလိးကျၢစ့အံၤအဂီၢ်တက့ၢ်.

အလီၢ်အိၣ်စ့ၢ်ကိးလၢ နကဘၣ် ဟ့ၣ် ဟံၣ်လဲ, ယူၤထုလထံၣ် အလဲ တဖၣ် ဘၣ်ဆါဘၣ်ကတိၢ် ကိးလါဒံး န့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်စဲၤခဲလၢ နကဟ့ၣ်တၢ်အလဲတဖၣ်အံၤအဂီၢ် ဒီးယူၤထုလထံၣ် ဒီပနံၣ် မ့ၢ် အိၣ်ဒီး မၤဝဲန့ၣ်, မၤဝဲသ့ ဒ်သဲစးတၢ်သိၣ်တၢ်သီ အကျဲအသိးလၢကအးလီၤတၢ်ဝုၣ်အံၤဆူတၢ်ထၢ ကျၢဒ့ၣ်ကမၢ်ကရၢ (collection agency) အစုပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤ ကအိၣ်ဖျါထီၣ်လၢန ခရဲဒံး တၢ်စံၣ်စီၤတဲစီၤအပူၤ စ့ၢ်ကိး န့ၣ်လီၤ.

This facility is
smoke free.

ထံကီၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီ လၢအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်အံၤအတၢ်တီၢ်မ့ၢ်ဒ်သီး ကကဟုကယၢ် နတၢ်
ခွဲးတၢ်ယၢ် တဖၣ်လီၤ. ဒ်နမ့ၢ်ပှၤလၢ အအိၣ်ဆိးလၢအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်အပူၤတၢ်ဂၤအသိး,
နကြးအိၣ်ဒီး ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်သ့ၣ်ညါ နၢ်ပၢ် ဘၣ်ယးဒီး နတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တဖၣ် ဒီးနမူဒါ တဖၣ်
ဒ်ထံကီၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီပၣ်ပနီၣ်ဝဲအသိး န့ၣ်လီၤ.

နတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်

ဒ်ပှၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲတၢ်ဂၤအသိး, နအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တမံၤယီၤ ဒ်ပှၤဂ့ၤပှၤဂၤကိးဂၤဒီး လၢအ
အိၣ်ဆိးလၢ အမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်အပူၤအံၤလီၤ. တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တဖၣ်အံၤအကျါ အိၣ်ယုၣ်စ့ၢ်
ကိးဝဲ ဒီးတၢ်သဘျူလၢတၢ်စံးတၢ်ကတိၤ, တၢ်သဘျူလၢတၢ်ဘျီတၢ်ဘါ ဒီး တၢ်သဘျူလၢနက
စူးရိအိၣ်ဖျိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. နပၣ်ဖျါထီၣ်နတၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်အယိ, နမၤဒ်နတၢ်ဘျီတၢ်ဘါ
လုၢ်လၢ်သိးအယိ, နထံၣ်လိၣ်နသးဒီးနတံၤသကိးတဖုတကရူၢ်အယိ, တၢ်ဖျိၣ်နမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ဒုး
ယၢ်နလၢတၢ်ဒုးယၢ်အလီၢ် တသ့ဘၣ်. နကဘၣ်သ့ၣ်ညါလၢနမ့ၢ် ဒိကနၣ် ဒီးလူၤထွဲ ပိၣ်ထွဲ
အမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ် ဒီးလိၢ်ကဝီၤပှၤအတၢ်သိၣ်တၢ်သီတဖၣ်ကစီၣ်န့ၣ်, နအိၣ်ဒီး တၢ်သဘျူလၢ
နကဘျီတၢ်ဘါတၢ်, နကကူၤသိး ဒီးမၤနတၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢတနံၤဘၣ်တနံၤအဂီၢ်တဖၣ် ဒ်နတၢ်
အိၣ်ဒီးဒ်နဲ အသိး န့ၣ်လီၤ.

ပှၤလၢအအိၣ်ဆိး လၢအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်အပူၤခဲလၢဒ်အိၣ်ဒီးတၢ်တီၤပတီၢ်တူၤ
သိးသိးလၢတၢ် ကဟုကယၢ်အဝဲသ့ၣ်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တဖၣ်လၢတၢ်ဖံးတၢ်မၤအဂီၢ်,
လၢဟံၣ်ယီၤလိၢ်အိၣ်လိၢ်ဆိးအပူၤ, လၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ အဂီၢ်, ဒီးလၢတၢ်မၤန့ၢ်
ထံကီၢ်ပဒိၣ်အတၢ်မၤစၢတဖၣ်က သ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်အတၢ်သိၣ်တၢ်သီ
တြီၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲ တၢ်ကွၢ်တလီၤပှၤဂၤလၢအသ့ၣ်လီၤ အခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိ လၢ ပှၤကလုၢ်,
တၢ်ဘျီတၢ်ဘါ, မ့တမ့ၢ် ကလုၢ်ခူၣ်အထံးအခံအယိလီၤ. တၢ်မၤအသး တနီၤ ဖဲဆၢကတီၢ်
တယံၣ်ဒီးဘၣ်တဖၣ်အယိ, ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ပျဲတၢ်ဖုး ဖးဒိၣ်, တၢ်သ့ၣ်အုးသးအုး, ဒီး
တၢ်သ့ၣ်ဒိၣ်သးဖျိး လၢပှၤအမဲရကၤဖိတဖၣ် အသိးအကျါဘၣ်ဆၣ်ဒီး ပှၤအမဲရကၤဖိအါတက့ၢ်
န့ၣ်တအိၣ်ဒီးတၢ်ထံၣ်တကြးတဘၣ် ထီၣ်ဒါ ပှၤထံၣ်ဂၤကီၢ်ဂၤဖိလၢအဟဲအိၣ်ဆိးလၢထံကီၢ်အပူၤ,
မ့တမ့ၢ်, ပှၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲတဖၣ်ဘၣ်. တၢ်အံၤမ့ၢ်လၢ ပှၤအမဲရကၤဖိအါတက့ၢ်န့ၣ်
အိၣ်ဒီးမိၢ်ပၢ်ဖဲတဖၣ် လၢ အဟဲန့ၣ်အိၣ်ဆိး ဖဲအံၤမ့တမ့ၢ်, မ့ၢ်ပှၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲတဖၣ်လီၤ.
ဘၣ်ဆၣ်ဒီးပှၤအမဲရကၤဖိ အိၣ်ဝဲတနီၤလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ထံၣ် တၢ်ဆိကမိၣ်လၢအတဂ့ၤ ဘၣ်ယးပှၤ
ထံၣ်ဂၤကီၢ်ဂၤဖိတဖၣ် လၢအဟဲအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်အပူၤလီၤ. တၢ်မ့ၢ်ကွၢ်တလီၤန့ၣ် မ့တမ့ၢ်
နတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တဖၣ် မ့ၢ်ဘၣ်တၢ် သမၤအံၤ မ့ၢ်လၢနတၢ်အိၣ်ဖျါအယိ, မ့တမ့ၢ်တၢ်ကတိၤ
ကျိၣ်လၢနကတီၤအယိဒီး, နအိၣ်ဒီး တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢနကယုၤမၤန့ၢ်ထံကီၢ်အတၢ်ကဟုကယၢ်
ဒီးယုၣ်ဒ်သိးတၢ်ကဟံးထီၣ်ဖျိၣ်ထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်အံၤ ဒ်သဲစး တၢ်သိၣ်တၢ်သီအကျါအသိးအဂီၢ်လီၤ.
တၢ်မၤစၢဘၣ်ယးသဲစးတၢ်သိၣ်တၢ်သီဂ့ၢ်ဝီအံၤတၢ်မၤန့ၢ်အံၤသ့ဖဲ တၢ်အိၣ်ဆိးလိၢ်ကဝီၤ အပူၤ
လီၤ. တၢ်သးကျဲၤပၣ်လီၤက့ၤ လိၢ်အိၣ်လိၢ်ဆိးကရၢလၢနဂီၢ် မၤစၢန့ၣ်သ့ဒ်သိး နကထံၣ်ဘၣ်
အဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်လီၤ.

တၢ်မ့ၢ်ပၢ်တၢ်ကမၢ်လၢန့ၣ်လီၤ လၢနမၤကမၢ်ဘၣ်ထံၣ်ကီၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီတမံၤမံၤဖဲအမဲရကၤ ကီၢ်စၢဖျိၣ်အပူၤအံၤန့ၣ် မ့တမ့ၢ်လၢတၢ်အုၣ်အသးသ့လီၤတံၢ်လီၤဆဲးလၢနတၢ်ကမၢ်အိၣ်န့ၣ်, တၢ်ပၢ်ဒၣ်န့ၣ်န့ၣ်န့ၣ် ပုၤတၢ်လၢအတၢ်ကမၢ်တအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. နအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လၢနကအိၣ်ဒီး ပီၢ်ရီတၢ်လၢကကဲထီၣ်ခၢၣ်စးလၢနဂီၢ်လၢကီၢ်အံၤအပူၤလီၤ. နဟ့ၣ်တၢ်ဘျးတၢ်လဲလၢ ပီၢ်ရီအဂီၢ် မ့ၢ်တန့ၢ်ဘၣ်ဒီး, စံၣ်ညီၣ်ကွီၢ်ရူ (court) ကဟ့ၣ် တၢ်အလဲ လၢပီၢ်ရီတၢ်ကကဲခၢၣ်စးလၢနဂီၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီး, နမ့ၢ်မၤကမၢ်ဘၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီတီ, တၢ်သး ကျဲပၢ်လီၤကျဲလီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢ လၢနဂီၢ် န့ၣ်လီၤကျဲတၢ် လၢနဂီၢ်တသ့ဘၣ်.

နမူနာ

လၢအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်အံၤ ထံၣ်ကီၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီအိၣ်ဝဲသၢကလုၣ်လီၤ. ကီၢ်စၢဖျိၣ်ပဒိၣ်အ တၢ်သိၣ်တၢ်သီဒ်, တၢ်သိၣ်တၢ်သီတဖၣ်လၢအထီဒါတၢ်မၤကၤကသံၣ်မူၤဘျီး, မ့ၢ်ဝဲဒၣ်လၢပုၤ ကိးဂၤဒဲးလၢအအိၣ်ဆိးလၢ အမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်ပူၤအဂီၢ်လီၤ. ကီၢ် (state) အတၢ်သိၣ်တၢ်သီတဖၣ်လီၤဆိလိၣ်သးလၢကီၢ်တကီၢ်ဒီးတကီၢ်အပူၤလီၤ. အဒိ - ကီၢ်တနီၤ အပူၤ, နမၤန့ၢ်တၢ်နီၢ်သိလုၣ်အလံၣ်သ့ဝဲဖဲနသးအိၣ် (၁၆)န့ၣ်, ဘၣ်ဆၣ်ဒီးလၢကီၢ် (state) အဂၤတဖၣ် အပူၤ, နသးကဘၣ်အိၣ် (၁၈)န့ၣ်လီၤ. လီၢ်ကဝီၤပုၤ တၢ်သိၣ်တၢ်သီတဖၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်လီၤဆိဒၣ်တၢ်လၢ ဝုၢ်တဝုၢ်မ့တမ့ၢ်ဝုၢ်ဆၣ် (county) တခါဇိၤ အဂီၢ်လီၤ. အလီၢ်အိၣ်လၢနကဘၣ်န့ၣ်ပၢ်ဘၣ်ယး အမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်အတၢ်သိၣ်တၢ်သီတဖၣ် အဝုၢ်လီၤ. အဝုၢ်ဒ်လဲၣ်, တၢ်သိၣ်တၢ်သီအါမံၤ လီၤဆိ လိၣ်အသးဒီး တၢ်သိၣ်တၢ်သီလၢထံၣ်ကီၢ် လၢနအိၣ်ဆိးလၢညါ န့ၣ်လီၤ.

လၢအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်အပူၤ, နမ့ၢ်တသ့ၣ်ညါဘၣ်ယးတၢ်သိၣ်တၢ်သီလၢနမၤကမၢ်ဘၣ်အီၤ တမံၤအဝုၢ်ဒၣ်လဲၣ်, တၢ်စံၣ်ညီၣ်န့ၣ်သ့ မ့ၢ်လၢ နမၤကမၢ်ဘၣ်အီၤ အယီၤလီၤ. ဒ်ပုၤ ဘၣ်ကီ ဘၣ်ခဲတၢ်အသိး, အလီၢ်အိၣ်လၢနကသ့ၣ်နီၣ်ထီၣ် လၢတၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ကမၢ်လၢတၢ်မၤ ကမၢ်ဘၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီတနီၤန့ၣ် မ့ၢ်ဝဲတၢ်ဆုၢ်ကဒါက့ၤန့ၣ်ထံၣ်ကီၢ်လၢနအိၣ်ဆိးလၢညါ န့ၣ်လီၤ.

နမ့ၢ်အိၣ်ဒီး တၢ်သံကွၢ်တဖၣ်ဘၣ်ယးတၢ်သိၣ်တၢ်သီတဖၣ်အံၤ တမံၤမံၤဒီး၊ သံကွၢ်တၢ်သးကျဲၤ ပၣ်လီၤက့ၤ လီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢ လၢနဂီၢ်တက့ၢ်.

တၢ်လၢအဖီလၢတဖၣ်အံၤ မ့ၢ်တၢ်ဝုၢ်လၢအကါဒိၣ်စ့ၤမံၤလၢနကြးသ့ၣ်ညါဘၣ်ယးဒီး အမဲရကၤ ကီၢ်စၢ်ဖျိၣ် အတၢ်သိၣ်တၢ်သီတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

- တၢ်ပွၤတၢ်ဆါမ့ၢ်တဖၣ်တၢ်သ့ၣ်မူၤဘျီး, ကသံၣ်လၢအကဲထီၣ်လုၢ်လၢၤသ့ (addictive drug) ဒီး ကသံၣ်လၢတၢ်ပၤယၢ်အိၣ် (controlled substances) တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢ အထီဒါ ထံကီၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီန့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်မၤ ကမၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီအံၤဒီး, တၢ်ဆွၢ်ကဒါ က့ၤန့ၤဆူထံကီၢ်လၢနဟးထီၣ်န့ၣ် သ့ဝဲလီၤ. နကြးသံကွၢ် တၢ်သးကျဲၤပၣ်လီၤက့ၤလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢလၢနဂီၢ်ဘၣ်ယးတၢ်ဝုၢ်အံၤဒ်သိး နကသ့ၣ်ညါဘၣ်လီၤတံၢ်လီၤဆိး လၢကသံၣ် လၢအထီဒါထံကီၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီလၢနထံကီၢ်ပူၤ န့ၣ်, မ့ၢ်ကသံၣ်လၢ တၢ်ပၤယၢ်အိၣ် မ့ၢ်တဖၣ်, မ့ၢ်ကသံၣ်လၢအထီဒါ ထံကီၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီ ဖဲအမဲရကၤကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်ပူၤန့ၣ်လီၤ.
- နမ့ၢ်မၤစ့ၤမၤခိၣ် (ဒိတီၢ်) ဘၣ်နဖိ မ့ၢ်တဖၣ် နမၤ/နဝၤဒီး, တၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်လၢအထီဒါတၢ်သိၣ် တၢ်သီလီၤ. နမ့ၢ်ပၣ်တုၢ်နဖိလၢဟံၣ်, ဒီးပုၤသးပုၤလၢကကွၢ်ထွဲအိၣ်မ့ၢ်တဖၣ်န့ၣ်, မ့ၢ်စ့ၢ် ကိးတၢ်ထီဒါတၢ်သိၣ်တၢ်သီလီၤ. လၢထံကီၢ်တနီၤန့ၣ်တၢ်လုၢ်တၢ်လၢအိၣ်ဝဲလၢဖိသၣ်လၢအ ဒိၣ်ထီၣ်တစဲးတဖၣ် ကွၢ်ထွဲဖိသၣ်လၢအဆဲးတဖၣ်, ဘၣ်ဆၣ်ဒီး, ဖဲအမဲရကၤကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်ပူၤ အံၤ, ဖိသၣ်ဆဲးတဖၣ် တၢ်ကဘၣ်ကွၢ်ထွဲအိၣ်လၢသးပုၤတဂၤလီၤ. တၢ်ဒိတီၢ်ဖိသၣ်န့ၣ်တၢ်ပၣ် အိၣ်ဒါအမ့ၢ်တၢ်မၤတရီၤတပါ န့ၣ်လီၤ. ဖိသၣ်တဖၣ်တၢ်မ့ၢ်ပၣ်တုၢ်အိၣ်, ဒီးသးပုၤတအိၣ်နီၣ်တဂၤ လၢကကွၢ်ထွဲအိၣ်ဘၣ်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်တပၣ်ကဲ မူဒါလီၤ. တၢ်မၤကမၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီ ခဲမံၤလၢၢ် အံၤအယီၤ တၢ်ဟံးထီၣ်ကွၢ်ဖိသၣ်လၢ နတၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲအဖီလၢ ဒီးပၣ်က့ၤအိၣ်လၢတၢ်က ဟုကယၢ်ဖိသၣ်ဆဲးကရၢ အတၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲအဖီလၢသ့ဝဲလီၤ.

- တၢ်မံယုၣ် ဒီးဖိသၢ်တဖၣ်ဒ်မၤတၢ်လၢလၢ်အသး (လၢကီၢ် states အါတက့ၢ်န့ၣ် ဖိသၢ် ၁၈နံၣ်ဆူ အဖိလၢ်) န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်မၤကမၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီလီၤ. တၢ်မၤတရီၤတပၤဘၣ်ပူၤ အဆံးတဖၣ်လၢကျဲၣ်ဒ်အံၤအယံၤ, တၢ်ဒၢန့ၣ်န့ၣ်လၢယိၣ်ပူၤ ဒီးဆူက့ၤန့ၣ် ဆူန့ၣ်န့ၣ်ကီၢ်သ့ဝဲလီၤ. တၢ်ဒီးတုၤဒီးဖျိသးဒီးပူၤအါန့ၣ်တၢ်မၤတရီၤကီးမ့ၢ်တၢ်မၤကမၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီလီၤ.
- နမ့ၢ်အိၣ်ဒီးဖိလၢ်တဖၣ်ဒီး နမၤလံၣ်လီၤဖျိဒီး နမၤ/နဝၤ, သုမ့ၢ်အိၣ်လီၤဖးလိၣ်သးလၢ တၢ်သိၣ်တၢ်သီအကျဲန့ၣ်, နကဘၣ်ဟ့ၣ်နဖိနလံၣ်တဖၣ်လၢကျဲၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤခီဖျိ နမၤ/နဝၤ လၢနလီၤဖးဒီးအံၤအံၤ ဘၣ်ဆၢဘၣ်ကတီၢ် ဒ်တၢ်သုးကျဲၤပၣ် လၢနဂီၢ်အသးလီၤ. တၢ်ရဲၣ် တၢ်ကျဲၤအံၤ တၢ်ကီးအံၤလၢ တၢ်မၤစၢၤ ဖိသၢ်ဆံး (child support), ဒီးတၢ်အံၤ မ့ၢ်မ့ၢ်ဒါ လၢနကဘၣ်မၤလၢပျဲၤအံၤ ဒ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီပနီၣ်ဝဲအသးန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤစၢၤ ဖိသၢ်ဆံး အံၤနမ့ၢ်တမၤလၢပျဲၤအံၤဘၣ်ဒီး, မၤဘၣ်ဒ်နတၢ်ဟဲန့ၣ်ဆူထံကီၢ်ပူၤအတီၤပတီၢ် သ့ဝဲလီၤ.
- ဖိသၢ်လၢအမဲရကၤကီၢ်စၢၤဖျိအပူၤတဖၣ်အသးမ့ၢ်တပျဲၤထီၣ်ဒီး (၂၁)နံၣ်ဘၣ်ဒီးအိၣ်သးတ သ့ဘၣ်, လဲၤပူၤသးဇီၤဝဲဇီၤ လၢကျးဆါတၢ်အပူၤ တသ့ဘၣ်. တၢ်အိၣ်သးလၢကျဲၣ်မ့ၢ်ပူၤဖဲန လဲၤတၢ်အခါ, မ့တမ့ၢ်လၢတၢ်ချၢ လၢတၢ်ပျဲၤန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်မၤကမၣ် ထံကီၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီ စ့ၢ်ကီးလီၤ. တၢ်အိၣ်သးသ့ထဲဒုၣ်လၢတၢ်လီၢ်လၢတၢ်ပၣ်ပနီၣ်အံၤလၢတၢ်ကအိၣ်သးအဂီၢ် တဖၣ် ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ဆါသးဇီၤဝဲဇီၤအဒး မ့တမ့ၢ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်အကျး တဖၣ် အပူၤန့ၣ်လီၤ.
- ဖဲတၢ်မၤလီၢ်အပူၤ, တၢ်ဖဲတၢ်ကတီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ , လုၢ်လၢ်တၢ်မၤမ့ၢ်ဂ့ၤ လၢအပၣ်ဖျိထီၣ်သး မ့ၢ်ခွဲၣ်လုၢ်လၢ် တၢ်အိၣ်ဒီးန့ၣ် မ့ၢ်ဝဲ တၢ်မၤတံၣ်တံၣ် ပူၤဂၤခီဖျိ မ့ၢ်ခွဲၣ်လုၢ်လၢ်တၢ်အိၣ်ဒီး (sexual harassment) ဒီး မ့ၢ်တၢ်ထီၣ်ဒါထံကီၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီ န့ၣ်လီၤ.
- နမ့ၢ်အိၣ်ဒီး ကျိ လၢအလံၣ်လဲၣ် တအိၣ်ဘၣ်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ထီၣ်ဒါ ထံကီၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီလီၤ. လၢတၢ်လီၢ်အါတက့ၢ်န့ၣ် နလံၣ်လဲၣ်မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဆၣ်နမ့ၢ်လဲၤဟးခး တၢ်မၤလံၣ်မ့တမ့ၢ် နမ့ၢ်လဲၤတခွဲၣ်ညၣ်န့ၣ် မ့ၢ်စ့ၢ်ကီး တၢ်မၤကမၣ်ထံကီၢ် တၢ်သိၣ်တၢ်သီလီၤ. နကဘၣ်ယုၣ်နၢ် ပၢ် ဒီးလူၤထွဲပိၣ်ထွဲတၢ်သိၣ်တၢ်သီ အၤတဖၣ်စ့ၢ်ကီးလၢအဘၣ်ထွဲ ဒီးန့ၣ်ဆၢၣ်အတၢ်ထွဲ တၢ်တီၤတဖၣ် န့ၣ်လီၤ.
- နအမဲရကၤအလံၣ် လၢနကနီၢ်သိလုၣ်အဂီၢ်မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဆၣ် နမ့ၢ်နီၢ် သိလုၣ်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ် မၤကမၣ် ထံကီၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီန့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်အိၣ်သးဝံၤ နနီၢ်သိလုၣ်စ့ၢ်ကီး မ့ၢ်တၢ်မၤ ကမၣ် ထံကီၢ်တၢ်သိၣ် တၢ်သီ လီၤ. ဖဲနမ့ၢ်သးအဆၢကတီၢ် နနီၢ်သိလုၣ် (DUI) န့ၣ် တၢ်ပၣ်အံၤ ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ကမၣ် ဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်အယံ တၢ်ဟံးကွဲၣ် နလံၣ်နီၢ်သိလုၣ် , တၢ်ဒုးယၢ်နၢ်လၢတၢ် ဒုးယၢ်အလီၢ် , ဒီးဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် တၢ်ဆူက့ၤန့ၣ်ဆူ နထံနကီၢ် သ့ဝဲလီၤ.

- ကီၢ် (states) အါဘၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်သိၣ်တၢ်သီ ဘၣ်ယးတၢ်သူလီၢ်ဆူၣ်နီၤယီၢ်တကိး လၢ သီလှၣ်ပှၤန့ၣ်လီၤ. အလီၢ်အိၣ်လၢမိၢ်ပၢ်တဖၣ်ကသူလီၢ်ဆူၣ်နီၤယီၢ်တကိး လၢမိၢ်သၣ်တဖၣ် အဂီၢ် ဒီးတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအဂီၢ်လီၢ်ဆူၣ်နီၤလီၤဆီ (safety seats) လၢမိၢ်သၣ်ဆံးဖိတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သိၣ်တၢ်သီဘၣ်ယး လီၢ်ဆူၣ်နီၤယီၢ်တကိး လၢအဒိးသိး လိၣ်သးဒီးတၢ်အံၤ အိၣ်ဝဲစ့ၢ်ကိး လၢသးပှၤ တဖၣ်အဂီၢ်လီၤ.
- တၢ်အိၣ်မိၣ်လၢကမ့ၢ် တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲ ဒ်အမ့ၢ် တၢ်ဝါမူဟံၣ်တဖၣ် အသိး ဒီးတၢ်မၤဝဲၤဒး တဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်မၤကမ့ၢ် ထံကီၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီလီၤ. လၢတၢ်လီၢ်အၤဒ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိ အကျးအသိးတဖၣ်န့ၣ်, ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်တၢ်လီၢ်လီၤဆီကအိၣ်ဝဲလၢတၢ်အိၣ်မိၣ်အဂီၢ်လီၤ. နမ့ၢ် အိၣ်မိၣ်ဒီး, သံကွၢ်တၢ်သ့းကျဲပဝ်လီၤက့ၤလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢလၢနဂီၢ်ဘၣ်ယးတၢ်သိၣ်တၢ် သီတဖၣ် လၢနလီၢ်ကဝါပှၤတက့ၢ်.
- လၢအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်အပူၤ, တၢ်သိၣ်တၢ်သီတဖၣ် အိၣ်ဝဲစ့ၢ်ကိးလၢတၢ်ကဟ့ၣ်ကယၢ်ဆၣ် ဖိကီၢ်ဖိတဖၣ် အဂီၢ်လီၤ. နဒိတီၢ်, နတကန့ၣ်ယုၣ်, နမၤတရီၤတပါ ဒီး နလုၢ်ထီၣ် ဆၣ်ဖိ ကီၢ်ဖိ လၢတၢ်လုၢ်အဂီၢ် မ့ၢ်တၢ်မၤကမ့ၢ် ထံကီၢ်အတၢ်သိၣ်တၢ်သီန့ၣ်လီၤ.

န့ၣ်တီၤပတီၢ် ဒ်ထံကီၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီ ပၣ်ပနီၣ်ဝဲအသိး
ဒီးတၢ်ကဲထီၣ်အမဲရကၤ အပှၤထံဖိကီၢ်ဖိ

ပှၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲ အါတက့ၢ်အဂီၢ်, တၢ်ပဝ်လီၤက့ၤ လီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိး လၢတၢ်လီၢ်အသီန့ၣ်မ့ၢ်အဝဲသ့ၣ် အတၢ်စံၣ်ညီၣ်တဲၣ်, လၢအဝဲသ့ၣ်အသးသမူ ဒီတစါ ညါအဂီၢ်လီၤ. ဖဲတၢ်တူၢ်လိၣ်နဒ်ပှၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲတဂၤ အသိးလံန့ၣ် တၢ်ပျဲနအိၣ်ဆိးလီၤ စါ လၢအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်အပူၤ ဒီးလၢခံကတၢ် ဖဲဆၢကတီၢ်တူၤယီၤန့ၣ်, တၢ်ဟ့ၣ်နၤ တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လၢနကပတံထီၣ် လၢနကကဲထီၣ် အမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ် အပှၤထံဖိကီၢ်ဖိ န့ၣ်လီၤ.

ဖဲနဟဲတူၤလၢ အမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်ပူၤ အခိၣ်ထံးတန့ၣ်န့ၣ်, န့ၣ်တီၤပတီၢ် လၢထံကီၢ်ပူၤကမ့ၢ်ဝဲ ဒ် ပှၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲတဂၤအသိးလီၤ. ဖဲဆၢကတီၢ်အံၤအတီၢ်ပူၤနကဘၣ်စိၣ်ယုၣ်နလံၣ် (I-94) ဒီး န EAD ခး(ဒ်)အဒိ လၢနလီၤ ကိးဆၢကတီၢ်ဒီး ဒ်သိးကမ့ၢ်တၢ်အုၣ်သးလၢနဂီၢ် ဘၣ်ယးန့ၣ်တီၤပတီၢ်လၢ အဘၣ်ဘျီးဘၣ်ဒါဒီး ထံကီၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်ပှၤ ဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲတဂၤအသိး, နမၤတၢ်လၢအအိၣ်ဖျါ လၢအဖိလၢ တဖၣ်အံၤ သ့ဝဲလီၤ.

- လဲၤက့ၤ လၢတၢ်လီၢ်ကိးပူၤဒီး လၢအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်အပူၤ
- ပှၤတၢ်ဖိတၢ်လံၤ
- မၤန့ၢ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤ
- လဲၤထီၣ်ကို

- ဟံးန့ၢ်မ့ၣ်ဒါသ့းကျဲတၢ်လၢနမၤ/မ့တမ့ၢ်န့ၣ် ဝိးနဖိလၢအသးအိၣ် (၂၁)န့ၣ်အဖိလၢ လၢ တထီၣ်ပုၤဒံးဘၣ် လၢနဘၣ်အိၣ်လီၤဖးဒီးအိၣ် မ့ၢ်လၢနဘၣ်ထွဲထီၣ်ယုၢ် လၢနထံကီၢ်လီၢ် အိၣ်ဆိးလၢအခိၣ်ထံးဒိသးကဟဲအိၣ်တပူၤယီၤဒီးန့ၣ်ကသ့န့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးလၢနမၤ မ့တမ့ၢ်န့ၣ်, ဝိးနဖိန့ၣ်လံၤတဖၣ်အံၤ ဟဲပံၣ်ဖျိၣ်က့ၤ အသးဒီးန့ၣ် ဖဲအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်အံၤ န့ၣ်, တၢ်သ့းကျဲပံၣ်လီၤက့ၤလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢလၢနဂီၢ် ကဒုးသ့ၣ်ညါန့ၣ်ဘၣ်ယးတၢ် လၢ နကဘၣ်မၤအိၣ်တဖၣ် ဒီးတၢ်မၤအကျိၤအကျဲတဖၣ် လၢတၢ်အံၤအဂီၢ်လီၤ.

ဖဲနဟံးယၢ် ပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲ အတီၤပတီၢ် အဆၢကတီၢ်န့ၣ်, နမၤန့ၢ်အမဲရကၤ ကီၢ်စၢဖျိၣ်အလံၣ်ဒိသန့ (passport), နန့ၣ်လီၤလၢသ့းပူၤ, နဟ့ၣ်တၢ်ဖးလၢတၢ်ယုထၢ အဆၢကတီၢ်, မ့တမ့ၢ်, နမၤတၢ် လၢပဒိၣ်အတၢ်မၤလီၢ်တဖၣ် ဖဲပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်ကဘၣ်မ့ၢ်ထဲဒိၣ် ပုၤအမဲရကၤထံဖိကီၢ်ဖိန့ၣ်, တသ့ဘၣ်. နလဲၤက့ၤလၢတၢ်လီၢ်ကိးပူၤဒဲးလၢအမဲရကၤ ကီၢ်စၢဖျိၣ်အပူၤ မ့ၢ်သ့ဘၣ်ဆၣ်, နမ့ၢ်သ့းန့ၣ်လီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိး ဆူတၢ်လီၢ်အၤတတီၤ န့ၣ် နကဘၣ်ဒုးသ့ၣ်ညါ အမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ် ထံဖိကီၢ်ဖိ ဒီးပုၤဟဲန့ၣ် လၢထံလီၢ်ကီၢ်ပုၤဝဲ ကျိၤ USCIS လီၤ. နမ့ၢ်သ့းန့ၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးလံးဒီး နကဘၣ်ဒုးသ့ၣ်ညါ USCIS ဘၣ်ယးတၢ်ဂ့ၢ်အံၤလၢအသိတဆဲအတီၢ်ပူၤလီၤ. တၢ်သ့းကျဲ ပံၣ်လီၤက့ၤလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢ လၢနဂီၢ် မၤစၢန့ၣ် ဒိသး နကမၤပုၤ လံၣ်ဒိလၢအလီၢ်အိၣ်လၢ နကဘၣ်မၤပုၤအိၣ် တဖၣ်န့ၣ်သ့ဝဲလီၤ.

ဖဲနဟံးယၢ်ဒံး ပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲ အတီၤပတီၢ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်, USCIS မ့ၢ်တပျဲန့ၣ် ဘၣ်ဒီးနဟးထီၣ်ဆူ အမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ် အချၢ တသ့ဘၣ်. အလီၢ်မ့ၢ်အိၣ်လၢနကဘၣ်လဲၤ ဘၣ်ဆူထံၤကီၢ်ဂီၤ ဒီး တၢ်သ့းကျဲပံၣ်လီၤက့ၤလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢ ကဒုးန့ၢ်ပၢ်န့ၣ် ဘၣ်ယးနကဘၣ်ယုန့ၣ်လၢတၢ်အံၤအဂီၢ်ဒိလဲၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲနမ့ၢ်ဒံးပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲတၤ အဆၢကတီၢ်န့ၣ်, နမ့ၢ်က့ၤကဒါက့ၤ ဆူနထံနကီၢ်လၢအခိၣ်ထံးဒီး ဘၣ်တဘၣ် တၢ်တပျဲန့ၣ်ဟဲက့ၤ န့ၣ်ကဒါက့ၤဆူ အမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်အပူၤလၢဘၣ်.

ပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲ လၢအမ့ၢ်ပိၣ်ခွါ ဒီးအသးန့ၣ်လါအိၣ် ၁၈ န့ၣ်တူၤ လၢ ၂၅ န့ၣ် တဖၣ် ကဘၣ် ဆဲးလီၤအမံၤ လၢ (Selective Service) လၢအမ့ၢ်ထံကီၢ်ပဒိၣ်အတၢ်ကရၢကရိတခါလၢ အကိး ပုၤတၤဂၤလၢ လၢကန့ၣ်လီၤသ့းအဂီၢ်သ့ဝဲ ညီန့ၢ်ဖဲတၢ်ဒုးတၢ်ယၢအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဆၢကတီၢ်ခဲအံၤ, ပုၤကိးဂၤဒဲး လၢအမဲရကၤသ့းမ့ၢ်ဒိၣ်အပူၤန့ၣ် မ့ၢ်ပုၤန့ၣ်လီၤသ့း လၢအတၢ်သးအိၣ်ဒိၣ်တဖၣ်လီၤ. ပုၤလၢ အတဆဲးလီၤ အမံၤ လၢ (Selective Service) တဖၣ်, ကထံၣ်ဘၣ်ဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်လၢကမၤန့ၢ်ပုၤအိၣ်လၢအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်ပူၤလီၤစၢအတီၤပတီၢ် (permanent residency) ဒီးအမဲရကၤထံဖိကီၢ်ဖိအတီၤပတီၢ် (citizenship) န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအကီၢ်န့ၣ်လီၤ.

န့ၣ်ဟဲတူၤအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်ပူၤတန့ၣ်ပူၤထီၣ်ဝံၤအလီၢ်ခဲ နပတံထီၣ်လၢနကကဲထီၣ်ပုၤအိၣ်လီၤစၢ လၢ အမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်ပူၤ (permanent resident) န့ၣ် သ့ဝဲလီၤ. ပုၤအိၣ်လီၤစၢ တဖၣ်

လဲၤဆူထံဂၤကီၢ်ဂၤသ့ (ဘၣ်ဆၣ်ဒီးအိၣ်ဝဲ လၢကီၢ်ချၢအါန့ၢ်တန့ၣ်တသ့ဘၣ်) ဒီးကဲထီၣ်အမဲရကၤ သးမ့ၢ် (US military) အပှၤသးဖိသ့ဝဲ, ဘၣ်ဆၣ်ဒီးဟ့ၣ်တၢ်ဖးလၢတၢ်ယုထၢအဆၢကတီၢ် တသ့, ဒီးလဲၤမၤတၢ်လၢထံကီၢ်ပဒိၣ်တၢ်မၤလီၢ် ဖဲပှၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ် ကဘၣ်မ့ၢ်ဒၣ် အမဲရကၤ ထံ ဖိကီၢ်ဖိန့ၣ်တသ့ဘၣ်. တၢ်သးကျဲၤပၣ်လီၤက့ၤလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢ ကဒုးန့ၢ်ပၢၢ်န့ၤလၢ နကကဲထီၣ် ပှၤအိၣ်လီၤစိၤအဂီၢ် နကဘၣ်မၤဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

န့ၣ်တူၤလၢ အမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်ပှၤ (၄)န့ၣ်ဒီး (၉)လိဝံၤ အလီၢ်ခဲ, နပတဲထီၣ် လၢနကကဲထီၣ် ပှၤအမဲရကၤထံဖိကီၢ်ဖိတဂၤအဂီၢ် သ့ဝဲဒၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. အမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်အပှၤ ထံဖိကီၢ်ဖိ ဒီးပှၤဟဲန့ၣ်လီၤထံကီၢ်ပှၤဝဲၤကျိၤ (USCIS) မ့တမ့ၢ်, တၢ်သးကျဲၤပၣ်လီၤက့ၤ လီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢလၢနဂီၢ် ဒုးန့ၢ်ပၢၢ်န့ၤဘၣ်ယး တၢ်လၢအလိၣ်တဖၣ် လၢနကကဲထီၣ်ဘၣ် ထံဖိကီၢ်ဖိ တဂၤ အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လၢအလီၢ်အိၣ်ဝဲတဖၣ်အကျိၤ, အလီၢ်အိၣ်လၢနကပၣ်ဖျါ သးလုၢ်လၢၢ်သကဲး ပဝၣ်လၢအဝုၤ ဒီးဝံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢၢ်ဘၣ်ယးအဲကလံးကျိၣ်ယုၣ် ဒီး အမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ် အတၢ်စံၣ်စိၤတဲစိၤ ဒီး အထံကီၢ်ပဒိၣ်ပပှၤအဝုၢ် တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပှၤ လၢအဘၣ်တၢ်ဒုးကဲထီၣ်အိၣ် လၢ ထံဖိကီၢ်ဖိ တဖၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တဖၣ် တမံၤယီၤဒီး ထံဖိကီၢ်ဖိ လၢ အအိၣ်ဖျိၣ်ထီၣ် လၢအမဲရကၤကီၢ်စၢဖျိၣ်ပှၤ န့ၣ်လီၤ.

အမဲရကၤကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်မ့ၢ်ထံၣ်ကီၢ်တဘျီလၢပုၤဟံၣ်န့ၣ်လီၤအိၣ်ဆိးတဖၣ်အိၣ်ပၣ်ဖျိၣ်ထီၣ်သးဒီးအဝဲသ့ၣ် ဟဲၣ်စိၣ်ယုၣ်ဒီးလုၢ်လၢ်ထူၤသန့ ဒီးတၢ်ဖံးတၢ်မၤတဖၣ်လၢအလီၤဆီၣ်လိာ်အသးန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အ ယိ, အမဲရကၤအလုၢ်လၢ်ထူၤသန့လီၤဆီၣ်တအိၣ်ဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးပုၤအမဲရကၤဖိတဖၣ်တူၢ်လိာ်ဝဲ လုၢ်လၢ်တၢ်ပၣ်သ့ၣ်ပၣ်သး တဖၣ်တူၤထီၣ်ဖဲအတီၤပတီၢ်တပတီၢ် ဒီးမ့ၢ်လၢဝဲလၢနကအိၣ်စ့ၢ်ကီးဒီး လုၢ်လၢ်တၢ်ပၣ်သ့ၣ်ပၣ်သးတဖၣ်အံၤလီၤ. တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ, ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကလီၤဆီၣ်လိာ်အသးဒီးနကစၢ်ဒၣ်နဲ နလုၢ်လၢ်တၢ်ဆဲးတၢ်လၢ, ဘၣ်တဘျီကဖျါလီၤဆီဘၣ်နၤတူၤလၢ ကထီၣ်ဒါလိာ်သးဒီး လုၢ်လၢ်တၢ်ဆဲးတၢ်လၢတနီၤလၢ တၢ်တူၢ်လိာ်အီၤလၢနထံၣ်နကီၢ်န့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်ပုၤတၢ်လၢအကွၢ်နီၣ်ကွၢ်ယါတၢ်, လဲၣ်လိာ်အသး မၤလီၤပလိာ်သးဒီးတၢ်အိၣ်အသးသ့ဝဲ, ဒီးအိၣ်ထီၣ်နသးလၢ တၢ်လဲၣ်လိာ်အဂီၢ်ဒီး, နမ့ၢ်ပုၤတၢ်လၢအသးအိၣ်သံကွၢ်တၢ်ဘၣ်ယးလုၢ်လၢ်တၢ်ဆဲးတၢ်လၢလၢ နန့ၣ်ပၢ် ဘၣ်အီၤကီၢ်တဖၣ်အဝဲဒုၣ်န့ၣ်, နကမ့ၢ်ပုၤတၢ်လၢအအိၣ်ဒီး တၢ်မၤနၤဒိၣ်တက့ၢ် လၢနတၢ်အိၣ်မူဖဲ အမဲရကၤကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်အပူၤအံၤလီၤ. တၢ်လၢအဖီလၢတဖၣ်အံၤ, မ့ၢ်တၢ်တနီၤလၢ နကြးသ့ၣ်ညါဘၣ် ယးဒီးတၢ်လၢပုၤအမဲရကၤဖိတဖၣ်ပၣ်ပုၤဝဲ, အဝဲသ့ၣ် အတၢ်ပၣ်သ့ၣ်ပၣ်သး, ဒီးအလုၢ်လၢ်တၢ်ပၣ်သးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်တပၣ်လီၤတၢ်မၤလုၢ်လၢ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲးလၢတၢ်ကဘၣ်မၤထွဲအီၤ. ပုၤအမဲရကၤဖိတဖၣ်ဖျါဒ်အမ့ၢ်ပုၤတဖၣ်လၢအတအိၣ်ဒီး တၢ်မၤလုၢ်လၢ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲးလၢတၢ်က ဘၣ်မၤထွဲအီၤအါန့ၢ်ဒီးပုၤတဖၣ်လီၤ. လၢပုၤဝဲဝဲတၢ်ဘၣ်ထွဲလိာ်သးအပူၤ, အဝဲသ့ၣ်တၢ်ဒီးတၢ်ကိးလိာ်အသးလၢအမံၤဒိၣ်ထံး (first name) လီၤ. လၢတၢ်ဖံးတၢ်မၤအလီၤန့ၣ်, တချးလၢတၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါလိာ်အသးဒ်တၢ်မၤအကျဲဒီးဘၣ်န့ၣ်, ကိးလိာ်အသးလၢမံၤကတၢ်ဒုၣ်ဖိထၢဖိအမံၤ (last name) ဘၣ်ဆၣ်, ပုၤပၤဆၢတၢ်ဒီးပုၤမၤသကိးတၢ်အါဝဲကကိးလိာ်အသးလၢအ မံၤဒိၣ်ထံးန့ၣ်လီၤ. မံၤလၢအပၣ်ဖျါ တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လီၤဆီတဖၣ်(professional titles) ဒ် ကသံၣ်သရၣ် (Doctor) အသိးတဖၣ်န့ၣ်, တၢ်ညီန့ၢ်သ့ၣ်ဒုၣ်အီၤဖဲတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢ တၢ်ကဘၣ်ပိာ်ထွဲတၢ်မၤအကျဲအဆၢက တီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤအမဲရကၤဖိတဖၣ်အိၣ်နၤကမ့ၢ်, ဒီးကနံၤကမ့ၢ်ဖဲ အတူၢ် လိာ်တံၢ်သကိး တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ, တမ့ၢ်လၢတသ့ၣ်ညါဝဲတဖၣ် မ့ၢ်ဝဲအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဘၣ်ဆၢဘၣ်ကတီၢ်. နၢ်ရဲၣ်အတၢ်ဆၢကတီၢ်န့ၣ်တၢ်ပၣ်လုၢ်ဒိၣ်ပုၤဒိၣ်အီၤဒိၣ်ဒိၣ်ကလဲၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤအမဲရကၤဖိတဖၣ်ကျဲးစးမၤတၢ်ဘၣ်ဆၢဘၣ်ကတီၢ် ဒီးမ့ၢ်လၢဝဲလၢပုၤတဖၣ်စ့ၢ်ကိးကမၤတၢ် ဘၣ်ဆၢဘၣ်ကတီၢ်စ့ၢ်ကိးလီၤ. နနီၣ်ကစၢ်ဒၣ်နဲ အတၢ်အိၣ်မူအပူၤမ့ၢ်ဝဲ, န တၢ်အိၣ်မူဘၣ်ထွဲဒီး ပုၤဒီကမ့ၢ်မ့ၢ်ဝဲ, တၢ်သ့ၣ်ဆၢဖးကတီၢ် ဒီးတၢ်လဲၣ်တူၤဘၣ်ဆၢဘၣ်ကတီၢ် ဒ် တၢ်သ့ၣ်ပၣ်အီၤအသိးမ့ၢ်တၢ်လၢ အလီၤအိၣ်ဝဲလီၤ. တချးန့ၣ်လဲၤဆူ တၢ်ဖံးတၢ်မၤဝဲၤဒးတခါခါဒီး ဘၣ်န့ၣ်, နမ့ၢ်တသ့ၣ်ပၣ်ဆီတၢ်ဆၢကတီၢ်လၢနကလဲၤအဂီၢ်ဘၣ်ဒီး, ဘၣ်တဘျီပုၤတဟဲထံၣ်လိာ်နၤ ဘၣ်. နလဲၤဆူတၢ်သ့ၣ်ပၣ်အလီၤမ့ၢ်တသ့, မ့ၢ်တမ့ၢ်နမ့ၢ်ဆီကမိၣ်လၢ နကစဲၤခါန့ၢ် ၁၅မံးနံး န့ၣ်, နကြးကိးတဲဘၣ်ပုၤလၢနသ့ၣ်ပၣ်အီၤတၢ်လၢနကစဲၤခါအဝဲဒုၣ်ဒီး ယုဝဲသးစူၤအီၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်အိၣ်သးဒီးတၢ်အိၣ်မိၣ် . ဖဲအမဲရကၤကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်အပူၤအံၤ တၢ် မ့ၢ်အိၣ်သးဘၣ်ဆၣ်, တၢ်သိၣ်တၢ်သီအိၣ်ဝဲအါမံၤ လၢအပၤယၢ်တၢ်အိၣ်သးဒီးတၢ်ဆါသးန့ၣ်လီၤ. ဖဲအမဲရကၤ ကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်အပူၤအံၤ, နကဆၢတံၣ်လၢနကအိၣ်သး မ့တမ့ၢ် နတအိၣ်ဘၣ် လဲၣ်န့ၣ် တၢ် ပၢ်အိၣ်အမ့ၢ်အိၣ် တၢ်လၢနကစၢ်အိၣ်နဲ နကဘၣ်ယုထၢအိၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢအမဲရကၤကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်ပူၤ အံၤ, ဖဲတၢ်ဒူးအိၣ်နၢသးအခါ, နမ့ၢ်ဝဲလိာ်အိၣ်ဘၣ်ဆၣ် တမ့ၢ်တၢ်လၢ အတဆးတလၢ နီတဘျီ ဘၣ်. ပုၤအမဲရကၤဖိ အါဂၤတအိၣ်မိၣ်ဘၣ်, ဒီးဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ကမ့ၢ်လၢဝဲလၢနကဟး ဆဲးတၢ်အိၣ်မိၣ်လၢအဟံၣ်ပူၤန့ၣ်လီၤ.

နီၣ်တစၢ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘျီ . အမဲရကၤကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်အပူၤအံၤ, တၢ်မၤ ကမၢ်ထံကီၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီဒီး တၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကး မ့ၢ်အိၣ်ဝဲဘၣ်ဆၣ်ဒီး, လၢထံကီၢ်ပူၤ တၢ် လီၤတတီၤဒီးတတီၤအပူၤန့ၣ် တၢ်မၤကမၢ်ထံကီၢ် တၢ်သိၣ်တၢ်သီအိၣ်ဆဲးအါန့ၣ် လီၤဆီလိာ် အသးလီၤ. နအိၣ်ဖဲလဲၣ်ပူၤ လဲၣ်ဘၣ်ဆၣ် နကြးမၤထွဲ တၢ်မၤအခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်ပလီၢ် ပဒီအဂီၢ် ဒ်အမ့ၢ် တၢ်ဖျးတၢ်ယၢ် နဟံၣ်မ့ၢ်ဝဲ နသီလ့ၣ်မ့ၢ်ဝဲလၢသီး, တၢ်တစိာ်ယုၣ် ကျိၣ်စ့ အါအါဂီၢ်ဂီၢ်လၢနလီၤ ဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါ လီၤအိၣ်ဘူး အိၣ်တံၢ် တဖၣ်လၢ နကြးဟးဆဲး ဖဲမ့ၢ်နၤ အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

နီၣ်တစၢ်တၢ်မၤနီၣ်မၤယါ. ပုၤအိၣ်ဆိးလၢ အမဲရကၤကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်အပူၤ အနီၣ်ဂံၢ်အါခိၣ်မးအယီ လၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဘၣ်ထွဲဒီးထံကီၢ်ပဒီပပုၤဒီးတၢ် ဖံးတၢ်မၤအပူၤန့ၣ် သ့ဝဲတၢ်မၤနီၣ်မၤ ယါက့ၢ်ဂီၤ လၢအပၢ်ပနီၣ်ဝဲ လၢတၢ်မၤနီၣ်မၤယါအဂီၢ် လီၤ. ထီၣ်န့ၣ် နကြးစိာ် န I-94 ဒီး EAD ခး(၆) အလံာ်ဒီတီ ယုၣ်ဒီး တၢ်သူးကျဲၤပၢ်လီၤက့ၤလီၤအိၣ်လီၤဆိးကရၢလၢနဂီၢ်အမံၤ, လီၤအိၣ်လီၤဆိး ဒီးအထဲလံာ်နီၣ်ဂံၢ်န့ၣ်လီၤ. နကတီၤ

အဲကလံးကျိပ်မုာ်တဘဉ်ဘဉ်န့ဉ်, ဟးစိပ် နထဲလံဖိနီဉ်ဂံာ် ဒီးနလီာ်အိဉ်လီာ်ဆိး မ့တမ့ာ် ပှၤလၢ နကလဲာ်ထံဉ်လိာ်အိဉ်သကိးအိၤတဂၤ အလီာ်အိဉ်လီာ်ဆိး ဒီးထဲလံဖိနီဉ်ဂံာ်တက့ာ်.

တၢ်မၤလိာ်န့ဉ်ပာ်ဘဉ်ဘဉ်ပှၤအမဲရကၤဖိတဖဉ် အလုာ်လၢတၢ်ပာ်သ့ဉ်ပာ်သး ဒီး တၢ်လၢအဝဲ သ့ဉ်ပာ်ဝဲဒ်အမုာ်တၢ်အလုာ်ပှၤဒိဉ် ဒီးတၢ်ကျဲးစးဒီးနသး လၢတၢ်ဂ့ၢ်တဖဉ်အံၤ, မ့ာ်ဝဲ တၢ်ထီဉ်ယူ မၤဘဉ်လိာ်နသးလၢနကဘဉ်မၤ အိၤအကျါတနီၤ ဘဉ်ဘဉ်ဒီး တၢ်အိဉ်မူဖံးမၤလုာ်လၢန့ဉ်လီၤ. တၢ်ထီဉ်ယူမၤဘဉ်လိာ်သးစံးတၢ်န့ဉ် တမ့ာ်တၢ်ညိကွံာ်နကစၢ်ဒဉ်နဲ နတၢ်အိဉ်မူ ဖံးမၤ လုာ်လၢလၢတၢ်ခဲလၢာ်အပူၤန့ဉ်ဘဉ်. တၢ်နီၤနီၤန့ဉ်, ဖဲပှၤဘဉ်ကီဘဉ်ခဲတဖဉ် ကျဲးစးမၤလိ ယါယုာ်ဝဲ တၢ်လၢအဘဉ်ဘဉ်ဒီး အမဲရကၤအလုာ်လၢထူသန့တဖဉ် ဒီးအဝဲသ့ဉ်အက စၢ်ဒဉ်ဝဲ အလုာ်လၢထူသန့တနီၤန့ဉ်, တၢ်မၤအသးလၢအဝဲသ့ဉ်အါတက့ာ် အသးပှၤ ဒ် အအိဉ်ဒီး တၢ်မၤနၤ လၢအတၢ်ထီဉ်ယူ မၤဘဉ်လိာ်သးအပူၤလဲ န့ဉ်လီၤ.

နကဘဉ်ဒီးနသးဒ်လဲဉ် ဖဲနဘဉ်တွံာ်ဆၢဉ်မဲဉ်ဒီး တၢ်ဖူး တၢ်ကမၤကမဉ် ဒီးသးတၢ်ဆိဉ်သနံး လၢအအိဉ်ထီဉ် ဒိဖျိတၢ်အိဉ်ဆိးဖံးမၤလုာ်လၢအယိ

တၢ်မၤအသးလၢနသးပှၤဒိဉ်တၢ်မၤစၢၤလၢနဂီၢ်တအိဉ် မ့တမ့ာ်နသးအူန့ ဖဲနအိဉ်လၢ ထံကီာ် တဘျီလၢနကတီၤအကျိပ်တဘဉ်ဘဉ် မ့တမ့ာ်နတန့ၢ်ပာ် အလုာ်လၢတၢ်ဆိးတၢ်လၢဘဉ်န့ဉ် မ့ာ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ဖူးတၢ်ကမၤကမဉ်လၢ အအိဉ်ထီဉ် ဒိဖျိတၢ်အိဉ်ဆိးဖံး မၤလုာ်လၢအယိန့ဉ်လီၤ. တၢ်အံၤမ့ာ်တၢ်လၢအမၤညိန့ၢ်အသး, ဒီးပှၤတဂၤလၢလၢလၢ အလဲၤအိဉ်ဆိးလၢ ထံကီာ်အသိတဘျီအပူၤလဲၤဒိဖျိဘဉ်ဝဲသ့န့ဉ်လီၤ.

နမ့ာ်လဲၤဒိဖျိဘဉ်တၢ်ပျံၤ တၢ်ကမၤကမဉ်ဒိဖျိ တၢ်အိဉ်ဆိးဖံးမၤလုာ်လၢအယိန့ဉ်

- နသးကအွန့ ကဘၣ်တံၣ်တံၣ် မ့ၢ်လၢနမၤဝံၤတနံၤဂီၢ်တၢ်ဖိးတၢ်မၤလၢနကဘၣ်မၤအီၤ ဒ်အမ့ၢ်တၢ်လဲၤဟးပူၤတၢ်, မ့တမ့ၢ် တၢ်လဲၤက့ၤလၢ ကမ့ၢ်တၢ်လဲၤတၢ်က့ၤ အတၢ် ရဲၣ် ကျဲၤတဖၣ်တသ့ဘၣ်အယံ;
- တၢ်ဘျံးနသး လၢမ့ၢ်ဆါဒိအကတီၢ် ဒီးလၢမ့ၢ်နၤအဆၢကတီၢ်န့ၣ် နမံတန့ၢ်;
- နသ့ၣ်ဒိၣ်သးဖျိး မ့တမ့ၢ် နသ့ၣ်အွန့သးအွန့ အိၣ်ဒ်တၢ်တဘၣ်ယးဒီးနၤ, တအဲၣ်ဒီးကန့ၣ်ယုၣ်တၢ်နီၣ်တမံၤ မ့တမ့ၢ် နသ့ၣ်အုးသးအုး;
- နသးတအိၣ် လၢနကအိၣ်တၢ်ဘၣ်.

ပူၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲအါဂၤအဂီၢ် တၢ်သးလိၣ်သးကျဲ ဆူထံကီၢ်လၢ နတညီၣ်ဒီးအီၤတဘျီန့ၣ်မ့ၢ် တၢ်လၢ အဒူးအိၣ်ထီၣ်သးအတၢ်ဆိၣ်သနံး န့ၣ်လီၤ. ပူၤတၢ်စ့ၣ်စ့ၣ် အတၢ်လဲၤဒီဖျိးဘၣ် ယးသးအတၢ်ဆိၣ်သနံးအံၤ ကလီၤဆီလိၣ်အသး ဘၣ်ဆၣ်ဒီးတၢ်လၢအမၤညီၣ်န့ၣ်အသးလၢပူၤကိး ဂၤဒီးအသးပူၤ လၢနကပၣ်သ့ၣ်ပၣ်သးလၢ အမၤစ့ၢ်ကိးအသးလၢနသးပူၤတဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ, တၢ်လၢ ကထီၣ်ဟူးထီၣ်ဝဲၤနသးတအိၣ်, တၢ်န့ၣ်လီၤနသးတအိၣ်, တၢ်သ့ၣ်ညါလီၤနသးလၢ နမ့ၢ်မတၤ လဲၣ်န့ၣ် ကလီၤမၤ, ဒီးနကအိၣ်ဒီး တၢ်သ့ၣ်ဟးဂီၤသးဟးဂီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤအသးဒ်အံၤလၢန သးပူၤန့ၣ် ညီၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ဒ်တၢ်တစီၢ်တလီၢ်ဒီး ဖဲဆၢကတီၢ်လဲၤပူၤကွံၣ်န့ၣ်ကဆံးလီၤစ့ၢ်လီၤဒီး လီၤမၤကွံၣ်လီၤ. ပူၤဟဲတုၤသီလၢ အမဲရကၤကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်ပူၤအါမး ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဘၣ် တၢ်မၤအသး ဒ်အံၤတဖၣ် လၢအသးပူၤလီၤ. ဖဲအဝဲသ့ၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီး ကျဲးစးမၤန့ၣ်ကွံၣ် တၢ်တဖၣ်အံၤန့ၣ် ထီၣ်ဘၣ်ဝဲလၢအဝဲသ့ၣ်အသး ဂံၢ်ဘါ ဆူၣ်ထီၣ်ဒီး မၤတၢ်သ့ ဒိၣ်ထီၣ်န့ၣ်လီၤ.

အါစုအါဘျီ သးအတၢ်ဆိၣ်သနံးအံၤဒိၣ်ထီၣ်အါထီၣ်ဝဲသ့တုၤဒ်လဲၣ်ကဲထီၣ်က့ၤတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲ လၢတၢ်ကဘၣ်လဲၤဒီဖျိး တနံၤဘၣ်တနံၤ တၢ်အိၣ်မူ, ဒူးအိၣ်ထီၣ် ဟံၣ်ဖိယီဖိ တၢ် ဘၣ်ဂံၣ်ဂူၣ် တုၤလၢ ဟံၣ်ပူၤယီပူၤတၢ်စုဆူၣ်ဒိၣ်တကး န့ၣ်လီၤ. တၢ်အကါဒိၣ်လၢနဂီၢ် မ့ၢ်ဒ်သိး နကသ့ၣ် ညါလီၤနသး လၢနအိၣ်ဒီးသးတၢ်ဆိၣ်သနံးအံၤ, နကယုထီၣ်န့ၣ်တၢ်လီၢ်လၢ နဒီးန့ၣ်တၢ်မၤစၢၤ လၢ တၢ်အံၤအဂီၢ်သ့, ဒီးဒူးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ် လၢနကဒိနသး လၢတၢ်အံၤအဂီၢ် ဒ်လဲၣ် န့ၣ်လီၤ.

ကျဲလၢနကဒိနသး လၢတၢ်ဖူးဘၣ်သး, တၢ်ကမၤကမၢ် လၢအအိၣ်ထီၣ်လၢ တၢ်အိၣ်ဆိးဖံးမၤ လုၢ်လၢန့ၣ် လီၤဆီလိၣ်အသးလၢ လုၢ်လၢထုသန့တခါဒီးတခါအဂီၢ် ဒီးလၢပူၤတၢ်ဒီး တၢ် အဂီၢ်လီၤ. ဘၣ်တဘၣ် နကအိၣ်လဲၣ်ဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢနကဒိနသးအဂီၢ်လီၤ. တၢ်တဖၣ်အံၤ မ့ၢ်ဝဲ, အိၣ်တၢ်အီၤတၢ်ဂ့ၤ, မၤနီၣ်ခိတၢ်ဟူးတၢ်ဝဲၤ ဒီးဟံးန့ၣ်ဆၢကတီၢ် လၢလၢပျဲၤပျဲၤလၢ တၢ်မံအဂီၢ်, ပၣ်လီၤ တၢ်ပညိၣ် လၢ နကစၢ်ဒ်နဲအဂီၢ်, ဆဲးကျိး ဒီးတၢ်ဘျီတၢ်ဘါ မ့တမ့ၢ်

သွင်္ဂုတ်သးကျါတၢ်မၤစၢၤအလီၢ် ဒ်အမ့ၢ် မ့ၢ်စလုၢ်တၢ်ဘါလီၢ်, တၢ်ဘါသရိၣ် မ့တမ့ၢ် ယူဒၤ တၢ်ဘါဘူၣ်ဘျီၣ် လၢန့ၢ်လီၢ်ကဝီၤပူၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤတနီၤန့ၣ် ဖဲအမၤဘၣ် တၢ်လၢအမၤဝဲ မုၢ်လီၤဆီတဖၣ်မ့တမ့ၢ်, ဒ်ကန့ၣ်တၢ်သးဝံၣ်လၢအန့ၢ်ဟူၣ်န့ၣ်ဝဲန့ၣ်အသ့ၣ်အသးမုၢ်ထီၣ်လီၤ. ကျဲတဘီ (strategy) လၢပုၤဟဲတုၤသီခဲလၢၢ်ယၢ်ယၢ်သ့ဝဲန့ၣ်, မ့ၢ်တၢ်န့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဒီး ကရူၢ်တဖၣ် ဒ်အမ့ၢ်တၢ်မၤစၢၤလီၢ်သးကဒဲကဒဲတၢ်ကရၢကရီၢ် လၢအဘၣ်တၢ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤ လၢ, ကလုၢ်မ့တမ့ၢ်ကလုၢ်ခွၢ်လီၤဆီတဖၣ် လၢအပုၤကလုၢ်မ့တမ့ၢ်အကလုၢ်ခွၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

သံကွၢ်တၢ်သးကျဲပဝ်လီၤက့ၤလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးကရၢလၢန့ၢ် ဘၣ်ယးတၢ်မၤစၢၤလၢတၢ်ဝုၣ်တဖၣ် အံၤတမံၤမံၤအဂီၢ်တက့ၢ်.

တၢ်လဲလိၣ်လၢအအိၣ်ထီၣ် လၢနီၢ်တဂၤမ့ၢ်ဒါ ဒီးတၢ်ဖိးတၢ်မၤလၢ

ဒုၣ်ဖိထၢဖိအပူၤ

ဖဲတၢ်သးကျဲပဝ်လီၤက့ၤလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးအဆၢကတီၢ်န့ၣ် တၢ်လၢအဒုးအိၣ်ထီၣ် သးတၢ်ဆီၣ် သနးအကျါ တၢ်ဝုၣ်အဒိၣ်ကတၢ်တမံၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ တၢ်လဲလိၣ် လၢအအိၣ်ထီၣ်လၢ ဟံၣ်ဖိယိဖိအပူၤ ဘၣ်ယးဒီး နီၢ်တဂၤမ့ၢ်ဒါတၢ်ဖိးတၢ်မၤ န့ၣ်လီၤ. ပၢ်တဖၣ်, မိၢ်တဖၣ်, ဖိလီၤဘီဘိတဖၣ် (teenagers), ဖိသၣ်ဆံးတဖၣ် ဒီး ပုၤမ့ၢ်တုၣ်ပုၤတီၤ (elderly) တဖၣ်ခဲလၢၢ် ထံၣ်ဘၣ်ဝဲလၢ တၢ်အိၣ်မူလၢ အမဲရကၤကီၢ်စၢၤဖျိၣ်ပူၤအံၤ လဲလိၣ်ကွၢ်အဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဘၣ် ထွဲလိၣ်သးတဂၤဒီး တဂၤန့ၣ်သ့ဝဲလီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်မၤညီန့ၢ်အသးလၢတၢ်ပဝ်လီၤက့ၤ လီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးအသီအဆၢကတီၢ် ဘၣ်ဆၣ်ဒီး ဖဲအခိၣ်ထံးန့ၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲ သ့ဝဲလီၤ.

ပိၣ်ခွါတဖၣ်မ့ၢ်ဂုၤပိၣ်မုၢ်တဖၣ်မ့ၢ်ဂုၤ ကအိၣ်ဒီးတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲသ့ၣ်သ့ၣ် ဖဲအထီၣ်ယူမၤဘၣ်လိၣ် အသးဒီး မ့ၢ်ဒါတၢ်ဖိးတၢ်မၤဖဲအမဲရကၤကီၢ်စၢၤဖျိၣ်ပူၤအံၤ လၢပိၣ်ခွါတဖၣ်ဒီးပိၣ်မုၢ်တဖၣ်အဂီၢ် လီၤ. ပုၤအမဲရကၤဖိတဖၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်န့ၣ်ဘၣ်ယးတၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသိးသိးလၢပိၣ်ခွါဒီးပိၣ်မုၢ် တဖၣ်အဂီၢ်ဒီးပဝ်ဒိၣ်ဝဲနီၢ်ကစၢ်တၢ်အိၣ်ကူအိၣ်လၢ ဒီးတၢ်သဘူ လၢပိၣ်မုၢ်တဖၣ်မ့ၢ်ဂုၤ ပိၣ်ခွါ တဖၣ်မ့ၢ်ဂုၤအဂီၢ်လီၤ. လၢဟံၣ်ဖိယိဖိအိၣ်ဒုၣ်န့ၣ် ဝၤဒီးမၤခဲၣ်လၢၢ်မၤတၢ်ဒီး နီၤလိၣ်အသးလၢ မ့ၢ်ဒါဘၣ်ယး တၢ်အံၤထွဲကွၢ်ထွဲအဖိတဖၣ် အဂီၢ်လီၤ.

ဟံၣ်ဖိယိဖိတနီၤအပူၤန့ၣ်, ဖဲမိၢ်ပၢ်ခဲၣ်လၢၢ် မၤတၢ်န့ၣ်, မၤမၤန့ၢ်ဘူးလဲ အါန့ၢ်ဝၤမၤန့ၢ်ဝဲတ က့ၢ်လီၤ. ဟံၣ်ဖိယိဖိအဂၤတနီၤအပူၤ, မၤထံၣ်န့ၢ် တၢ်မၤလဲ, ဘၣ်ဆၣ် ဝၤယုတၢ်မၤ တဘၣ်ဒီး ဘၣ်. ဖဲတၢ်မၤအသးဒ်အံၤန့ၣ်, တၢ်ကဆၢမုၢ်လၢဝဲလၢ ဖိတဖၣ် တအိၣ်လၢက့ၢ်အဆၢကတီၢ်, ဝၤကဘၣ်အံၤထွဲကွၢ်ထွဲအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်မၤအသးဒ်အံၤန့ၣ် ပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲပိၣ်ခွါတဖၣ် အသးမၤအသးဒ်အမ့ၢ်လၢကတီၢ်ခိၣ်ရိၣ်မဲဟံၣ်ဖိယိဖိန့ၣ်, လီၤမၤသဒၣ်ကွၢ်အီၤလီၤ. ပုၤဘၣ်ကီၢ် ဘၣ်ခဲပိၣ်မုၢ်တဖၣ်အသးပူၤ, ကကလၢၢ်ဘၣ်ဝဲ တၢ်န့ၣ်လီၤသး လၢ အဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲသီသီဖိအံၤ ဘၣ်ဆၣ်ဒီး ကအိၣ်စ့ၢ်ကီးဒီးသးလၢ အမၤကမၢ်ဘၣ်တၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ပဝ်လီၤက့ၤလီၢ်အိၣ်လီၢ်

ဆိးအသိၣ်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်သ့ဝဲလၢ ပှၤသးစၢ်တဖၣ်အဂီၢ်, ဒီးလီၤဆီဒၣ်တၢ်လၢ သးစၢ်လီၤဘီဘိတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဂ့ၢ်ဒ်အံၤ, အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်ထီၣ်ယူၤအသးဒီးတၢ်အိၣ် မူလၢ တၢ်အိၣ်ဆိးဖံးမၤလုၢ်လၢ်သီအံၤအပူၤ ဖဲဆၢကတီၢ်တကတီၢ်ယီၤလၢတၢ်ဆၢမ့ၢ်လၢ် ဒ်သိးအဝဲသ့ၣ်ကဟံးယၢ်အမိၢ်လုၢ်ပၢ်လၢ်တၢ်အိၣ်မူထူသန့ ဖဲအအိၣ်လၢဟံၣ်အဆၢက တီၢ် ဒီးလၢအတၢ် အိၣ်ဆိး လီၤကတီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်မၤတၢ်အံၤ ဖဲအဝဲသ့ၣ် ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မိၣ်ဒီးတၢ်လဲ လိာ် ဖဲအခိယီၤလၢတၢ်လီၤဘီဘိထီၣ်အဆၢကတီၢ်ဆူပှၤသးပှၤဖဲအဆၢကတီၢ်လီၤ.

အဝဲသ့ၣ်သ့ထီၣ်အဲကလံးကျိၣ်ချွန့ၢ်ဒီးအမိၢ်အပၢ်တဖၣ်အယီၤ အါစုအါဘျီ ပှၤသးစၢ်တဖၣ်အံၤဘၣ် တဘၣ်တၢ်ကမၤအဝဲသ့ၣ်ကပှၤကတီၢ်ကျိၣ်ထံတၢ်လၢအမိၢ်အပၢ်အဂီၢ်ဒီး ဟံးထီၣ်ဖီၣ်ထီၣ်စ့ၢ်ကီးမူ ဒါအသိအဂၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အါစုအါဘျီအဝဲသ့ၣ် ကဘၣ်လဲၣ်ထီၣ်ကိၣ်ဒီးမၤတၢ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. မိၢ်ပၢ် တဖၣ်အသးပူၤ, တၢ်ကမၤအသးဒ်အမၤစၢၤအဖိတဖၣ်တသ့မ့ၢ်လၢ အဝဲသ့ၣ်အတၢ်န့ၢ်ပၢ်ဘၣ်ယး အမဲရကၤကီၢ်စၢၤဖျိၣ်အကူၤသန့ တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ မ့ၢ်ဒၣ်တၢ်တဆံးတက့ၢ်အယီၤ လီၤ. ဖိသ့ၣ်လီၤဘီဘိ တဖၣ်စ့ၢ်ကီး တၢ်ကမၤအသးလၢအဝဲသ့ၣ်အသးပူၤလၢအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီး သးတၢ်ဆီၣ်သန့ဘၣ်ဆၢၣ် ကဘၣ်ဒုးသ့ၣ်ညါမိၢ်ပၢ်တဖၣ်ဒ်လဲၣ်န့ၣ် မၤဝဲတသ့ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲသးတၢ်ဆီၣ်သန့တဖၣ်အံၤဒိၣ်အါကဲၣ်ဆိးလံန့ၣ်, ပှၤသးစၢ်တနီၤယၢ်ယီၤအသး ဆူလုၢ်လၢ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢအမၤဘၣ်ဒိတၢ်သ့ဒ်အမ့ၢ်တၢ်တလဲၣ်ထီၣ်ကူၢ်, တၢ်န့ၣ်လီၤ လၢကရူၢ်တအပူၤမ့ၢ်တမ့ၢ် တၢ်သ့ကသံၣ်မူၤဘျီန့ၣ်လီၤ. လုၢ်လၢ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤတဖၣ်အံၤမၤ အါထီၣ်အဝဲသ့ၣ်အတၢ် ကီၢ်တၢ်ခဲသ့ မ့ၢ်လၢအထီၣ်ထီၣ်ကီၢ်အတၢ်သိၣ်တၢ်သီအယီၤလီၤ. မ့ၢ်ကနီၤ ဖိတဖၣ်အဂီၢ်, လုၢ်လၢ်တၢ်ဖံးတၢ် မၤလၢအမၤဘၣ်ဒိအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အံၤဆူအဝဲသ့ၣ်တုၤလၢ အဒၢထီၣ် န့ၣ်သ့ဝဲလီၤ.

တၢ်လဲၣ်လိာ်လၢမူဒါတၢ်ဖံးတၢ်မၤအံၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်သးတၢ်ဆီၣ်သန့ လၢသးပှၤမ့ၢ်တုၣ်ပှၤတီၤတဖၣ် အဂီၢ်သ့ဝဲစ့ၢ်ကီး မ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်အသးပူၤ, တၢ်ကမၤအသးဒ်တီၤပတီၢ်လၢအအိၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်လၢ ညါ ဒ်အမ့ၢ်, တၢ်လီၤလၢဒုၣ်ဖိထၢဖိအပူၤလၢတၢ်ကမၤန့ၢ်တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢ် ဒီး တၢ်လဲၣ်ခိဖျိအဂီၢ် န့ၣ်, လီၤမၤသဒၣ်အဝဲသ့ၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲအမဲရကၤကီၢ်စၢၤဖျိၣ်အပူၤအံၤ တၢ်ပၢ်ဒိၣ် ပှၤသ့ၣ်စၢ်သး ဘီၣ်တဖၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်အဘါ လၢတၢ်မၤလီၢ်တၢ်ဟးထီၣ်ကတုၤအဂီၢ်အယီၤ, တၢ်ကမၤအသး လၢပှၤသ့ၣ်က့ၢ်သးပှၤမ့ၢ်တုၣ်ပှၤတီၤတဖၣ်အသးပူၤလၢ, တၢ်တကန့ၢ်ယုၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢ, ဒီးတၢ်သ့ အိၣ်အဝဲသ့ၣ်တသ့လၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲတဖၣ်လၢအဝဲသ့ၣ် ကဘၣ်မၤလိသ့ထီၣ် အသး လၢတၢ်ကတီၢ်ကျိၣ်အသိတကျိၣ် ဒီးတၢ်အိၣ်မူဖံးမၤလုၢ်လၢ်အသိအံၤအယီၤ အဝဲသ့ၣ်အသးပူၤ တၢ် ကမၤအသးဒ်တၢ်လဲၣ်ကပၣ်, ပၣ်လီၤဆီအဝဲသ့ၣ်ဒီးကဘၣ်တၢ်သယုၢ်သညါလီၤ. ပှၤ သ့ၣ်က့ၢ်သးပှၤ မ့ၢ်တုၣ်ပှၤတီၤတဖၣ် ကထံၣ်ဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်လၢတၢ်ဘၣ်ထွဲလိာ်သးကဒဲကဒဲလၢပှၤ ပှၤဝီတၢ်အိၣ်မူအပူၤ အဝဲသ့ၣ်ကအိၣ်လၢတၢ်လီၢ် ဖဲအဝဲသ့ၣ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ယူးယီၣ်ပၣ်ကဲလၢ ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဒ်ပူၤဘၣ်ကီၤဘၣ်ခဲလၢမ့ၤတူၣ်ပုၤတီၤအဆၢကတီၢ်အသိး၊ တၢ်ဆိကမိၣ်ဘၣ်ယးကျိၣ်စ့တၢ်ကီၤတၢ်ခဲလၢအဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်န့ၣ်၊ ကပူၤလုၣ်ကွံၣ်လၢ အဝဲသ့ၣ်အသးပူၤန့ၣ်လီၤ. ပူၤဘၣ်ကီၤ ဘၣ်ခဲလၢအသးပုၤထီၣ်လံၤ ဒီးကွၢ်ဖိယီၤတၢ်လၢကအိၣ်ဘၣ်ဘၣ်လၢတၢ်မၤပူၤဒီးဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤ စၢၤလၢပူၤအိၣ်ဘၣ်ဘၣ်ကွၢ်တၢ်မၤပူၤ (pension) တဖၣ်အဂီၢ်, လီၤဆီၣ်တၢ်ပူၤလၢ အသးပူၤထီၣ် (၆၅) နံၣ်တဖၣ်, ကထံၣ်ဘၣ်ဝဲလၢအလီၢ်အိၣ်လၢကဘၣ်မၤတၢ်လီၤ. ပူၤဘၣ်ကီၤဘၣ်ခဲလၢအသး အိၣ်(၆၅)နံၣ်ဆူအဖီခိၣ်တဖၣ်, ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကထံၣ်ဘၣ်ဝဲလၢအမဲၣ်ရကၤကီၢ်စၢၤဖိၣ်ဟ့ၣ်တၢ်ဘၣ် ဘျးဘၣ်ဖိၣ်လၢပူၤအိၣ်ဘၣ်ဘၣ်ကွၢ်လၢ တၢ်မၤပူၤတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်, တမ့ၢ်ဒ်အဝဲသ့ၣ် မ့ၢ်လၢဝဲအသိး ဘၣ်. တၢ်ဘၣ်ဘျးဘၣ်ဖိၣ်လၢ ပူၤဖဲးမၤတကဲတသ့တဖၣ်အဂီၢ် (disability benefits) န့ၣ်, တဟ့ၣ်ဃုၣ်ဝဲဒီး ကသံၣ်ကသီ တၢ်လၢဘၣ်လၢဝဲစ့ၤအမ့ၤတဖၣ်ဘၣ်. အဟံၣ်ဖိယီၤဖိကဆီၣ်ထွဲ မၤစၢၤအဝဲသ့ၣ်ဒ်ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်အမၤတုၢ်ဝဲ လၢအအိၣ်လၢအထံအကီၢ်အခါအသိးန့ၣ်, မၤဝဲတန့ၢ်မၤဝဲတသ့ဘၣ်. ကျိၣ်စ့တၢ်ကီၤတၢ်ခဲသ့ၣ်တဖၣ်အံၤလၢအဝဲ သ့ၣ်ကဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်လဲၤခီဖျိဝဲ ဃုၣ်ဒီးတၢ်တီၤပတီၢ်လၢအလီၤမၢ်သဒၣ်အဝဲသ့ၣ်, ဒီးတၢ်မၤအသးလၢအဝဲသ့ၣ်အသးပူၤလၢအ ဘၣ်တၢ်ပၣ်လီၤဆီၣ်အီၤအယီ, ကဲထီၣ်တၢ်သးဆဲးတၢ်သးဘၣ်ဖိၣ် (depression) ဒီးသးအတၢ် ဆါ (mental health) အဂၤတဖၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်သ့ဝဲလီၤ.

တၢ်အိၣ်မူလၢအမဲၣ်ရကၤကီၢ်စၢၤဖိၣ်ပူၤအံၤအယီန့ၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, နဟံၣ်ဖိယီၤဖိတဂၤမ့ၢ်ဂ့ၤအသးပူၤတၢ် မ့ၢ်မၤအသးဒ်သးအတၢ်ဆီၣ်သန့တဖၣ်အယီ အဝဲသ့ၣ်ဒ်အသးတသ့တန့ၢ်လၢဘၣ်န့ၣ်, ဃုထံၣ် န့ၢ်တၢ်မၤစၢၤတဘျီယီတက့ၢ်. တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဘၣ်ယးဒီးတၢ်ဖဲးတၢ်မၤပူၤဒ် အသီလၢဟံၣ်ဖိယီၤ တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်, တၢ်ကြးကတီၤသကိးလၢအဂ့ၢ်ဖျိဖျိ ဖဲ တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါဘၣ်ယးတၢ်အိၣ်ဆိးဖဲးမၤ လုၢ်လၢတၢ်မၤလီၤတီၤတဖၣ်, မ့တမ့ၢ်ကတီၤသကိးအီၤဒီးပူၤလၢတၢ်ဟ့ၣ်လီၤအီၤမ့ၢ်ဒ်လၢကမၤ စၢၤန့ၢ် (case worker) ဖဲန့ၣ်တုၤလၢအမဲၣ်ရကၤကီၢ်စၢၤဖိၣ်ပူၤတက့ၢ်. တၢ်သးကျဲၤပၣ်လီၤကွၢ်လီၢ်အိၣ် လီၢ်ဆိးကရၢလၢနဂီၢ်ဃုထံၣ်န့ၢ်တၢ်လီၢ်တဖၣ်လၢတၢ်မၤစၢၤဘၣ်ယး တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢနကဒီ န သးအဂီၢ် (coping skills), လၢနကမၤဝဲထီၣ်ကွၢ်တၢ်အိၣ်သးဘၣ်ယး သးအတၢ်ဆီၣ်သန့အံၤ လၢနဟံၣ်ပူၤယီပူၤအဂီၢ်န့ၣ်သ့ဝဲလီၤ.

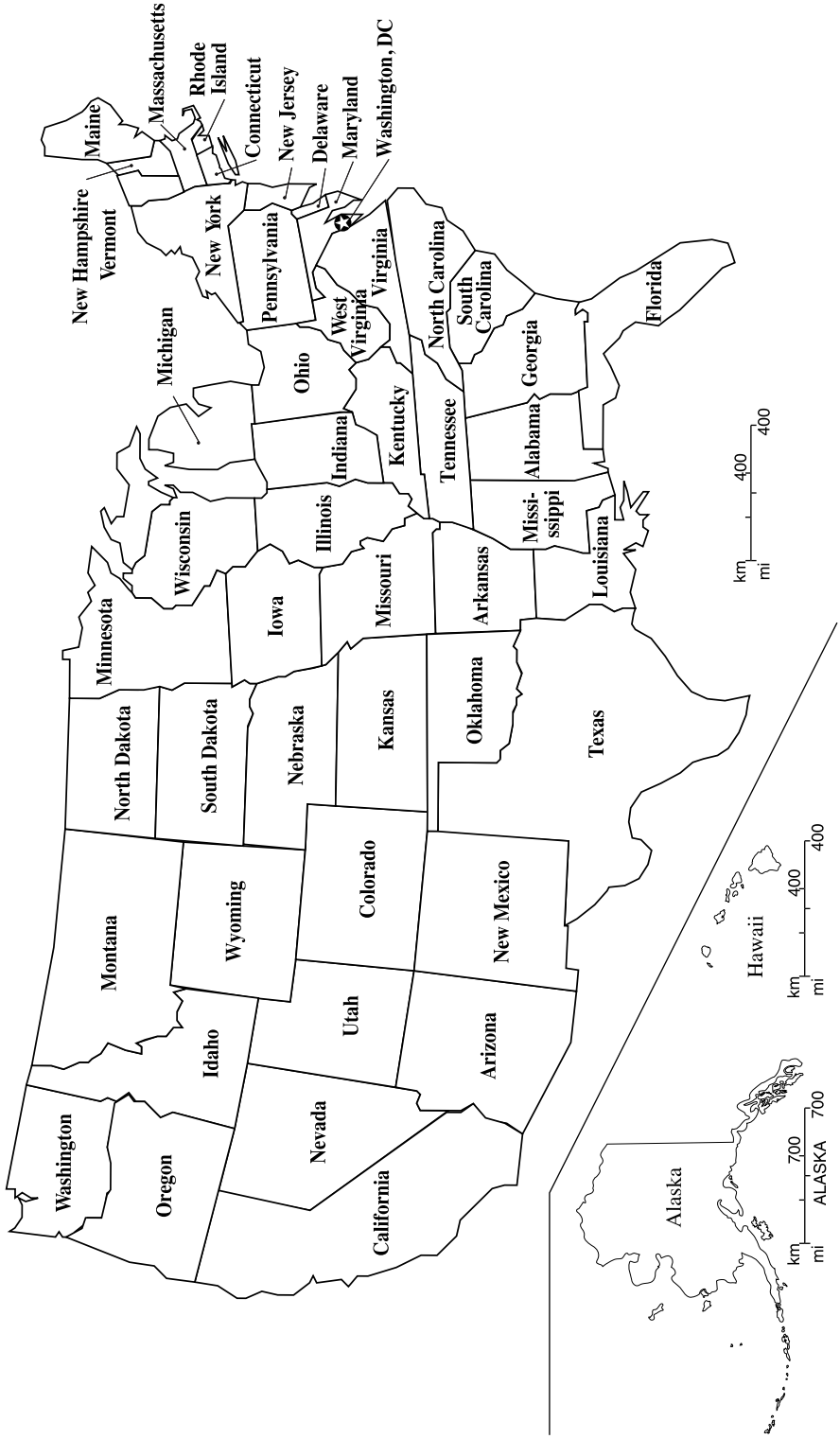
တၢ်သးကျဲၤပၣ်လီၤကွၢ်လီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးမ့ၢ်တၢ်မၤလၢအယံၣ်အထီၤလီၤ. ဘၣ်တဘၣ်နကဘၣ်ဟံးန့ၢ်တၢ်ဆၢကတီၢ် ခံနံၣ်တုၤလၢယဲၣ်နံၣ် ဒ်သိးနထီၣ်ဃု မၤဘၣ်လိၣ်နသးဒီးတၢ်အိၣ်မူအသီလၢန တၢ်အိၣ်ဆိးလီၢ်ကတီၤပူၤအံၤကန့ၢ်အဂီၢ်လီၤ. ကျဲးစးကွၢ်နီၣ်ကွၢ်ယါတၢ်, ဒီးစံၣ်ညီၣ်ပဲၣ်ဖးနီၤဖး တၢ်တဂ့ၤ. ပၣ်လီၤပၣ်တၢ်ပညီၣ်လၢနကစၢ်ဒ်န့ၣ်အဂီၢ်တက့ၢ်. တၢ်ဆိးကျိးလိၣ်သးမၤသကိးတၢ် လၢတၢ်သ့ၣ်တီသးလီၤအပူၤ, တၢ်သးစ့ၤ, တၢ်ပၣ်သးအဂ့ၤလၢ တၢ်မၤသကိးတၢ်အဂီၢ် လၢပူၤလၢအ ကျဲးစးဒ်သိး ကမၤစၢၤနၤတဖၣ်အဖီခိၣ်န့ၣ်, ကမၤစၢၤနၤဒီၣ်ဒီၣ်ကလဲၣ်လၢ တၢ်ထီၣ်ဃုမၤဘၣ် လိၣ်ကွၢ်အံၤအပူၤလီၤ. ကမၤစၢၤနၤစ့ၢ်ကိးဒ်သိးနကန့ၢ်ပၢ်ဘၣ်ယးတၢ်လၢ ပူၤအမဲၣ်ရကၤဖိတဖၣ် ပၣ်ဝဲဒ်အမ့ၢ် တၢ်လၢအအိၣ်ဒီးအလုၢ်အမ့ၢ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်သန့ၤသးလၢနနီၢ်ကစၢ်ဒ်န့ၣ်အလီၤဒီးတၢ် သဘျီန့ၣ်လီၤ. တၢ်ထံၣ်န့ၢ်လုၢ်လၢထူသန့အသီတခါမ့ၢ်တၢ်လၢအတၢ်တၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ်ဒီးမ့ၢ် တၢ်လၢအဒုးထူးထီၣ်တီထီၣ်န့ၢ်ဒီးမၤပူၤနတၢ်ဆၢမ့ၢ်လၢသ့ဝဲ စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

“ တၢ်မၤအသးခဲအံၤလၢယသးပူၤ ဘၣ်ယးဒီး ထံကီၢ်အံၤ အဂ့ၢ်န့ၣ်, လီၤဆီဒိၣ်မးဒီးတၢ်မၤအသး လၢယသးပူၤဖဲ ယဟဲတုၤသီ အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲယအိၣ်လၢ *Vietnam* အခါ, ယဆိကမိၣ်လၢ ယ မ့ၢ်လဲၤတုၤလၢ အမဲရကၤန့ၣ် ကမၤအသးဒ် မူခိၣ်ဘီမ့ၢ် မတမ့ၢ် တၢ်တမံၤမံၤအသးလီၤ. တၢ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢ ပှၤတဲယလီၤ. ခဲအံၤ, ယတ ဆိကမိၣ်လၢ အလီၤဂၢ်ဒီး မူခိၣ် ဘီမ့ၢ်ဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်ဒီး, ဂ့ၤဒိၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်န့ၣ် *Vietnam* လီၤ. ”

“ ပမ့ၢ်အိၣ်လၢအမဲရကၤဘၣ်ဆၣ်,ပအိၣ်ဒီးဒ် ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢပကသ့ၣ်နီၣ်ဒီး ဟံးယၢ် ပလုၢ်လၢ် ထူသန့တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပမၤလိဒီးဒ် တၢ်ဘၣ်ယးအမဲရကၤအတၢ်အိၣ်မူဒီးအလုၢ်လၢ် တဖၣ်အဂ့ၢ်လီၤ. တၢ်တနီၤပကွၢ်လိဒီး မၤထွဲ အံၤ,ဘၣ်ဆၣ်ဒီး ဖဲဆၢကတီၢ် တကတီၢ်ယီအံၤ, ပကဘၣ် သ့ၣ်ညါလၢ, ပမ့ၢ်တအိၣ်ဒီး ပထံပကီၢ်ဒ်ပဝဲဘၣ်ဆၣ်, ပသ့ၣ်နီၣ်ထီၣ် ပသ့ၣ်ညါပဝဲကဲဒီးပဝဲဒိၣ် ပလုၢ်လၢ် ထူသန့ဒ်ပဝဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပတူၢ်လိၣ်မုၢ် ပှၤ ကိးဂၤဒဲးလၢ အကဟဲ ဆူအံၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ”

“ နမၤလိဘၣ်ယးတၢ်ခဲလၢၢ်လၢတၢ်အိၣ်မူပူၤ အဂ့ၢ် ထဲ လၢဆၢကတီၢ်ခဲန့ၣ်အတီၢ်ပူၤအံၤ တသ့ဘၣ်. တၢ်ဆၢကတီၢ်ကယံၣ်ဝဲ အန့ၣ်တဖၣ်အန့ၣ်လီၤ. ”

“ တၢ်လဲလိၣ်မၤအသးဒီးယၤဖဲန့ၣ်ပူၤကွံၣ်အံၤလီၤ. ယတသ့ၣ်နီၣ်သးသယုၢ်လၢယဟံၣ်ထဲသိးဒီးဖဲ ယဟဲတုၤသီအခါလၢဘၣ်, ယတပျံၤစ့ၢ်ကိး တၢ် အသီလၢယကဘၣ်သဂၢ်တဖၣ်လၢဘၣ်. ယနၢ်ပၢၢ်လံလၢ ယမၤလိအဲကလံးကျိၣ်အယိ ယကမၤန့ၢ်ဘၣ်တၢ်မၤလၢအဂ့ၢ်ဒိၣ်ထီၣ်လီၤ. ”

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု

